

Nagihan Akarsel 1977 yılında Konya'nın Cihanbeyli ilçesine bağılı Xelikan (Göl-yazı) köyünde dünyaya geldi. Liseye kadar Xelikan'da okudu. Ankara Gazi Üniversitesi Gazetecilik Bölümü'ne kayıt yaptırdı. Üniversite yıllarında siyasal faaliyetleri nedeniyle tutuklandı. 2001-2007 yılları arasında Ankara Ulucanlar ve Amasya Cezaevlerinde tutsak kaldı. Çıktıktan sonra gazetecilik bölümünü bitirdi ve aynı zamanda Hacettepe Üniversitesi Kadın Araştırmaları Bölümünde dersler aldı. Dicle Haber Ajansı'nda (DİHA) muhabirlik ve editörlük yaptı. 2014 yılında Jineoloji Akademisi ve Jineoloji Dergisi'nde çalışmaya başladı. Jineoloji Dergisi'nde kurucu yayın kurulu üyeliğı ve yazarlık yaptı. Güney ve Rojava Kürdistan ve Şengal'de kadın araştırmaları yaptı. Jineoloji Dergisi'nin yanı sıra Özgür Gündem, Demokratik Modernite Dergisi, Newaya Jin Gazetesi dahil birçok gazete ve dergide yazarlık yaptı. Kürt Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Araştırma Merkezi'nin kuruluş çalışmalarında yer aldı. Bu çalışmayı yürütürken 4 Ekim 2022'de Güney Kürdistan'ın Silêmanî (Süleymaniye) kentinde uğradığı suikast sonucu yaşamını yitirdi.

Jingeh Yayınları

Kül Kokusu

Nagihan Akarsel

Jingeh / Kadın

Kapak Resmi: Nagihan Akarsel

Editör: Deniz Bilgin

Kapak Tasarımı ve Mizanpaj: Newal Bulut

Birinci Baskı:

Ekim 2024

Baskı ve Cilt:

Ceylan Matbaa

Adres: Maltepe Mah. Davutpaşa Cad. Güven İş Merkezi No: 83 / 317-318-319

Zeytinburnu-İstanbul

Sertifika No: 40933

İSBN: 978-605-71275-4-9

Jingeh Basın Matbaa Dağıtım Tasarım ve Reklamcılık Organizasyon

Filmcilik Eğitim Ticaret Sanayi Ltd. Şti.

Adres: Huzurevleri Mah. Sıtkı Göral Cad. 13. Sk. Kurdi-Der Apt. Kat:4 No:4

Kayapınar / Diyarbakır

E-mail: jingehoo@gmail.com

KÜL KOKUSU

Nagihan Akarsel

Jingeh / Kadın

ÖNSÖZ

“Külün sırrı kokusunda gizliydi”, diyor Nagihan. Bu sırra, bütünün parçalarını oluşturan geçişli kadın öykülerinin izinde eriyor insan. Kürtlerin yaşadığı her evde ve her yerde duvarda asılı duran Şahmaran resmi neyi anlatır? Arakhne neden örümceğe dönüştürülerek ebedi bir ömrü ağlar içinde geçirmeye mahkum edilir? Anka kuşunun kaybedildiği evde kaybolan neydi? Tarihten ve toprağından sürgünlüğe mahkum edilen kadını ve Kürt’ü özgürlük aşkı ile buluşturan yer ve zaman nasıl peydah oldu? Bu zamana ve yere kayıtlı özgürlük çılgılığı bütün kadınların, halkların sesi olmayı nasıl başardı? Bu kitapta bu ve buna benzer birçok soru ve cevaba yönelten şiirsel akışkanlık içinde Nagihan’la ve kendinizle buluşmaktasınız.

Aradığınız ne, bulmak isteğiniz ne; olduğunuz ne, olmak istediğiniz ne? Özyaşam öykülerinin sentezinden oluşan kadın ve Nagihan gerçeğiyle yüzleşeceğiniz bu kitapta yeniden yeniden kadının ve Nagihan’ın keşfine koyulacaksınız. Özgürlüğe açılarak bir nebze ağır, boğucu kül kokusu hafiflese de bir gölge, bir varoluş biçimi olarak kadının izini sürerken. Nagihan bir duygu ve düşünce haritasında yol alırken bizi binyıllardan yüzyıllara sürükliyor, kendimizle yüzleştiriyor, bugünle buluşturuyor, özgür yarınlara yol aldırıyor. Her satırı şiirsel, anlam yüklü, içine çeken derin bir okyanus. İçinde hem kaybolduğun hem kendini buldu-

ğün bir cangıl. Devletleşmemiş, devletin gazabından da kurtulmamış sürgün, göçebe Kürt tarihinin izdüşümü yaşamlar... Erkeğe teslim olmamış, ama erkeğin gazabından da kurtulamamış kül kokusuna mahkum kadınlar, yaşamlar... Dinci, milliyetçi, cinsiyetçi sömürgeciliğin işkenceli yaşamını, oluşturduğu sınırları aşarak kendi olmaya, kendini bulmaya koyulan özgürlük yolcuları...

Nagihan'ı Nagihan yapan; yaşamın içgözüne bu düzeyde sahip olması ve gerçekliği en yalın haliyle çözümleme gücü, içgörüsü, öngörüsü... Her kelimesi tarihsel ve toplumsal belleğin süzgecinde geçmekte ve anlama kavuşmakta... Gül ve özgürlük kokusu saçmakta... Hakikat ve yaşamla kurulan bağ, kadınla kurulan bağa ve jinerjiye dönüşmekte, içine çeken, sarsan ve kendine getiren etkisi ilerleyen her satırda, her sayfada artmakta... Nagihan Zilan yoldaşın jinerji kelimesini neden bu kadar sevdiği, anlam yüklediği, kendini içinde bulduğu; kurduğu her cümlede dile geliyor ve kendini anlatıyor. Bu bakış, bu hissediş ve yaşayış biçimi derin uçurumların, bunalımların, kader kurbanlığının, kül kokan zaman ve mekânların aşılması ve özgürlük yoluna koyulmasındaki efsunu aydınlatıyor.

Konya Ovası sürgünlüğün bir durak noktası olsa da Avrupa'ya, başka başka mekânlara göç sürüyor. Nagihan'ın kitabı kültüründen, kimliğinden, kadının özgür varoluşundan sürgünlüğe 'dur' demenin yoluna ve yönüne ışık tutuyor. En çok da Xelikan'da (Gölyazı) yaşayanların, birbirlerinin yaşamının içinden geçenlerin bu kitabı okumasını istemesi de kesişen ve ayrışan yolları buluşturmak istemesinden kaynaklı. Katliam ve sürgünlerle köksüz, belleksiz, tarihsiz kılınmak istenen bir halkın kilamlarla, çiroklarla direnişine mütevazı bir katkı, anlamlandırma ve yarınlara taşıma isteği. Nagihan'ın tanımlamalarıyla 'kadınların kendi hikayelerinin hüznüne, küllenmiş gerçeğine ağlamak'tan, 'gül ko-

kusunu hiç bilmemek'ten, 'kendi çölünde bir bedevi olmaya' kurtuluşa bir güzelleme... Hiç kullanamadığı sese çığlık olma, ses olma... Dualarına Şahmaran duasını ekleyerek öze ve özgürlüğe doğru yol alma...

Kül kokusuna karşı halkının ve kadınlarının koruduğu varoluş renklerinin ve kültürlerinin kokusunu almaya, yaymaya sevdalanan bir yürek ve beyin Nagihan. Dilini, kültürünü, tarihini, direnişini yaşamaya ve yaşatmaya adanmış bir ömür. Anlatılan masallara, hikayelere kendi masalı ve hikayesini ekleyen bir halk, emek, özgürlük güzeli. Her kadının öyküsünde kendini bulan ve gerçekleştiren oluşma hali kadın ve erkek kişiliklerini yorumlama ve çözümlemelerine yön veriyor. Erkek ve devlet tarafından çifte sömürünün küle dönüştürdüğü yaşamlardan çıkış yapılamaz. Ya intihara ya yalnızlığa kesmiş yaşamların girdabında gel-gitli ruh haline mahkumiyet hükmünü sürer.

Özgürlük ve gül kokusunu almak, çoğaltmak için çıktığı yolda güçlü bir kadın olmanın yolu ile köle yaşama karşı ikirciksiz direnme arasında kurduğu bağ özgür varoluşun temel noktalarıdır. Dayatılan kölece, dilsiz ve kimliksiz yaşam katlini aşmanın tek yolu özgürlüğe kapı aralayan ikirciksiz mücadele yolu oluyor. Jin Jiyan Azadî diyalektik bağı ve oluşum felsefesi özgür eşyaşamın yönünü belirlemekte. Paramparça yaşamlardan, kişiliklerden, kimliklerden kendini toparlayarak yeniden özgür kadın, kişilik ve kimlik kazanmanın bedeli ağır, morali güçlü, coşkusu hep çağlayan nehirler gibi akışkan ve etrafına yaşam, güzellik, sevgi ulaştıran dağ yürekli bir esinti...

Kendini çoğaltan ve birbirinde çoğalmayı başaran umut yollarını en iyi tanımlayan Sema Yüce'nin Kül Kokusu'nun karşısına Gül Kokusu ile çıkmaya çağrı olan sözüyle yola devam diyelim;

“Kadınlar küllenen Kürt ateşinin kıvılcımlarıdır. Küllerinden yeniden doğmayı başaran, bunun kıvılcımı olan her kadın özgür Kürdistan’ın dokuyucusu olacaktır.”

Selam ve sevgilerimle

Heja Zerya

GİRİŞ

Bir zamanlar rengi olmayan saydam ve minnettar ezgisiyle sinirleri bozan bir gecede, yurdun güneydoğu ucundan insanlar çıktılar yola. Nereye gideceklerini bilmiyorlardı. Silik bir mevsimdi zaman. Sessizlik zamanın koynundaydı. Dinginlik canlarına minnet. Geçtikleri her yerde, üşüyen ölümler, sıradan gülümsemelerle eriyip giden bir karanlık ve güneşten kaçan silüetleriyle toprağa gülümseyen suratlar vardı. Ama nereye varsalar kapılar kapanıyordu. Hiçlik sürgününde kendi başlarına kalan bu insanlar, kalabalık kabileleriyle bir yurttan bir yurda geçerken en son uçsuz bucaksız Konya Ovası'nda durdular. Onlara kimlik sormayan “ne olursan ol gel” diyen Mevlana’nın diyarında konakladılar. Uzayan gölgeleri bu topraklara düşünce durdular. Belki bir dönem kalıp yurtlarına geri döneceklerdi. Biraz erzak toplayıp çoluk çocuklarını, yeni otlaklar bulup hayvanlarını doyurduktan sonra gideceklerdi. Biraz da kendilerini terk etmelerine neden olan, adını koyamadıkları tepkiler sona erdiğinde...

Yeniden koca çınarlarının gölgesinde düşlerini büyütecek, kılamlarını çığırarak, büyüklerinin mezarlarına, topraklarına yüz süreceklerdi. Ama yıllar geçti. Yüzyıllar. Ne neden hâlâ orada olduklarına anlam verebildiler ne de geldikleri yerleri, yurtlarını unuttu. Bir bitimin başlangıcına imza attıklarının farkında değildiler. Sürgündüler. Var oluş renklerinin, kültürlerinin yarat-

tığı kokuyu kaybetmemek için sözcüklere tutundular, kültürlerine sığındılar, çocuklarına, çocuklarının çocuklarına çîroklar anlattılar. Çocuklarının unutmamasına izin vermediler. Kökünden koparılp başka topraklara ekilen fesleğen, nasıl naz yapmadan kokusunu verirse o toprağa ve nasıl çoğalırsa kendi köklerindeymiş gibi, onlar da öyle kök saldılar ve çoğaldılar.

Yurdun iç bölgesinde içine kapanan, kendini koruma adına sızlıklara sığınan, upuzun bir çölün içinde kendine yeniden bir dünya yaratan bu insanlar, aynı zamanda dostluğun ve kardeşliğin simgesi oldular. Birlikte yaşadıkları insanlara kendilerini anlattılar, dillerini ve kültürlerini paylaştılar. Yıllar, yüzyıllar sonra ürkek adımlarla yeniden topraklarına akan çocuklarının, onların özlemlerine yol aldıklarının farkına varmadılar. İstemediler. Çocuklarının “biz sürgün gelmişiz buralara” sözüne inat “hayır biz konar göçerdik zaten, yeni otlaklar bulmak için geldik buralara, arazilerimizi genişletmek için geldik” dediler. Dedelerinden, dedelerinin dedelerinden kalan özlemin, çocuklarında yeniden dirildiğinin ve filiz verdiğinin farkına varmak istemediler.

Rengi atmış şafakları tarihe teyellemek için dağlar beklemiş ıslıklarıyla çocukları çıkmıştı yola. Bu onlar için bir umutsuzluk karantinası, uzakları tuzak eden bir gurbet tutulması olsa da yüreklerine kasr kurup onları sessizce düşlerine uğurlamışlardı. Artık aklını yurt edinmiş karanlık suallerinin başrolünde sadece, “Çocuklarımız yaşıyor mu yaşamıyor mu?” sualleri vardı. Tespihin haritasında dolaşan bu münzeviler, biraz daha Doğulu olsalardı, bu sorunun cevabını daha çabuk bulacak, çocuklarının tazelenmiş bir şafağa çizilen siluetleriyle gurur duyacaklardı belki... Bu, doğuda en açık gerçektir. Ama taşralılara bozkırda, çöl gündüzünde bir fener tutsan bile onlar yine hayatın orta sayfasında, yurdun orta yerinde solgun manzaralar olarak kalacaklardı.

Oraların bozkır inadı, gelincik hassasiyeti, başak mütevaziliği ile bütünleşmiş olan insanların kitabı hiç yazılmadı. Fısıltıyla gizliden gizliye, kuşaktan kuşağa aktardıkları kılamlarının, çîroklarının, anılarının günlüğü hiç tutulmadı. Mürekkebin ölümsüz damlası hiç damlamadı onların hayat çizgilerine. Bir tablonun renklerinde, heykelin kıvrımlarında, enstrümanın ezgilerinde hiç aramadılar kendilerini. Bu kitabı en çok onların okumasını istiyorum. Okuma yazması olmayanlara, torunlarının ses olmasını diliyorum. Tuz Gölü'nün yazında kışında bembeyaz durup kendi içine çöken hüznlerinin birazcık olsun dağılmasını diliyorum.

BİRİNCİ BÖLÜM

Yitirilmiş bir şafağın altında yola çıktılar. Elleri yüzleri adeta bir eylem alanı olan yaşlıların kararıyla. Yaşamı o ellerden okurdu gençler. O zaman kervanlar konaklardı yaşlıların yüzlerinde. Öyle mağrur, öyle vakur bir gülümsemeydi ki bu, bir ırmak şahlanırsanırdınız. Sanki Zap Suyu, Besta Çayı, Avaşın akardı içlerine. Ama kaç zamandır kırbaçlanıyordu bu ırmaklar. Dövülüyordu bu topraklar. Sorulardan, kaygılardan derlenmiş karasuların arasına konaklamışlardı kaç zamandır. Havan seslerinden uyuyamıyor, çocuklarını erken ve umarsız bir şekilde alan ölümlere dayanamıyorlardı. Dilden dile bugüne kadar gelen destanların sahifelerine bir yenisini ekleyeceklerdi. Ay ışığında tükenen lacivert yolların yazgısında, uzun soluklarla durmadan kendilerine tırmanacaklardı.

Geceden, sevda muhasarası altındaki kalplerinin sığınağı geceden yararlanacaklardı. En değerli varlıkları için çıkacaklardı yola. Çocukları için. Hiçbir şeyin farkında olmayan, her şeye bir oyun gibi bakan korkusuz neferleri için... Onlar için bu kırlar geleceğe benziyordu. Belirsiz olsa da güzel olduğuna inanmaktan vazgeçmedikleri geleceğe benziyordu.

Oysaki büyükler, suyu çekilmiş bir kuyunun mezar ayazında daydılar şimdi. Susuyorlardı. Hatırlamak içlerini eskitiyordu. Gelecek, buzul çağları gibi uzak geliyordu onlara. Artlarında bı-

raktıkları geçmiş, geleceklerini de ellerinden almıştı sanki. Yaraların da belleği vardı. Ve hâlâ kanıyordu bu yaralar. O zamanlar kendinden bile taşınıyorlardı. Ama çocukları bunu bilmesindi. Kendilerinden budadıkları, bir hayat boyu hatıra sızısı olacaktı. Tepelerde gecenin rengini aydınlatan kar, her iki tepenin arasındaki boğazdan usul usul akan su, efil efil esen rüzgâr...Ve şimdi kendilerini, uzak bir dalgınlığa vurmuşlardı. Her sürgünle boşluklarını kendilerinin doldurduğu uzak bir dalgınlığa. Ayın aydınlattığı gecenin umut yüklü yıldızları konmuştu yüreklerine. Elllerinde hâlâ topraklarının kokusunu taşıyan erzakları vardı.

Rûbar, yanı başında yurdunu taşıyan katırı ile bir köşeye çekilmiş yemek yiyordu. Coşkulu, korku nedir bilmeyen bu küçük çocuk, hayallerinin en zirvesindeydi. Rewanduz'da merakla peşine düştüğü kertenkelelerden bir sürü vardı burada. Hem de rengarenk. Sonra kaplumbağalar, çeşit çeşit kelebekler. Bir yerim kanayacak, annem kızacak, düşeceğim kaygısına düşmeden bir kayadan bir kayaya keyifle atlıyordu. Yorulunca ve uykusu gelince bir tarafına onun, bir tarafına ondan üç yaş büyük ablası Esmer'in girdiği katırın tergisinde uyuyuveriyorlardı nasıl olsa. Dağ tepe aşan katırın üstünde ne sallanmaktan ne de katırlarını sıra sıra dizmiş insanların seslerinden rahatsız oluyorlardı. Bir ömür boyu bu halinizle kalın deseler muhtemelen kalırlardı. Şimdi konakladıkları suyun başında hem yemek yiyor hem de annesi Sosin'a türlü hokkabazlıklar yapıyordu. Onu güldürmek için elinden gelen her şeyi yapsa da annesinin yüzüne sinen hüznü silemiyordu bir türlü.

Böyle hafif bir burukluğun gölgesinde, ihtiyacını gidermek için bir kayanın arkasına gitti. Bunun için tüm arazi ona amadeydi! Doğrusu bu pek hoşuna gidiyordu. Giderken güzel limon kokulu yaprakları da yanına almayı ihmal etmedi. Bunu da titiz-

liğıyle herkesin takdirini kazanmış annesinin sıkı sıkı tembihleri sonucu öğrenmişti. Şimdi elini kolunu sallaya sallaya büyük bir eyleme gider gibi helâya gidiyordu. E bu da az bir eylem değildi. Önünden hızlı bir şekilde geçen kertenkeleyi görünce peşine verdi. Konakladıkları yerden biraz uzak bir taşın yanına oturuyordu. Tam oturduğu esnada büyük bir top sesi duyuldu. Yer gök inledi sanki. Rûbar o an cehennem zebanilerinin elinde çırpınan bir çocuktan sadece. Oturduğu yere yığılıp kaldı. Bayılmıştı. Bu bombardıman karşısında afallayan insanlar, kendilerini korunaklı bir mevziye attılar. Sosin çaresizce “Rûbar Rûbar” diye bağıriyordu. Bombardıman umurunda değildi.

Eşi de kervanın sorumlusu olduğu için yanında değildi. Rûbar’ın gittiği yere doğru yöneldi, bağırdı ses gelmedi. Çok aradı, bombanın ona isabet edebileceğinin kaygısını duymadan aradı, bağırdı, haykırdı. Sonunda Rûbar’ı bir kayanın dibinde uzanmış buldu. “Hayır, hayır ölmüş olamaz.” Gözlerinden yaşlar akmaya başladı. Canından can gitmişti. Önce yaklaşmadı. Sonra yavaşça yanına gitti. Beş yaşındaki oğlunu kucağına aldı. “Çok şükür, çok şükür Allah’ıma, nefes alıyor” dedi. Ama oğlunun tüm bağırsakları dışarı çıkmıştı. Bir şey düşünemiyordu. Ne diyeceğini bilemiyordu. Konuşamıyordu. Islak dudaklarıyla onun gözlerinden, dudaklarından, her yerinden öptü. O sırada Rûbar kendine geldi. Annesine gülümsedi. Anne demek istedi diyemedi. Dili tutulmuştu sanki. O minicik kollarıyla Sosin’in koynuna yapıştı, sıkıca sarıldı. Bu da geçerdi. Annesi kendisini de Rûbar’ı da bu şekilde teselli ediyordu. O gece Rûbar hiçbir şey diyemedi. Sosin, Rûbar’ın dışarıda olan bağırsaklarını her saat başı temiz bir iç çamaşır giydirerek yerine sabitlemeye çalıştı. Oğlunun gözyaşları yüreğini dağlasa da bunu yapmaktan vazgeçmedi. Ağlamaktan yorgun düşen çocuk o gece annesinin kucağında hıçkırarak uyu-

mayı öğrendi. Esmer, ürkek bir şekilde sesi kısılan kardeşinin yanından bir an bile ayrılmadı.

Sınırı geçeceklerdi, önemliydi. Tüm kafiye bir araya gelip bunun nasıl olacağını konuştu. Önce kadınlar ve çocuklar koşacaklardı. Katırlar en son geçirilecekti, rahatsız çocuklar da erkekler tarafından kucakta geçirilecekti. Sosin'in içi içini yiyordu. Rûbar herkesten daha hızlı geçerdi karşıya ama korku bilmeyen bu çocuk şimdi herkesten daha çok korkuyordu. Annesinin elini bırakmıyordu. Daha dili de çözülmemişti. Sosin kararını verdi. Rûbar'ı kucagında karşıya götürecekti.

Ay ışığı böylesi zamanlarda hain rolündeydi, tüm berraklığıyla tepelerinde duran bir hain. Tehlikeliydi ama bir gün daha sınırın bu tarafında, bombardımanın altında kalmak daha büyük bir riskti. Gitmeliydiler. Onlara kalın diyen hiç kimse yoktu. Kendi yurtlarından gitmeliydiler. Keşke geride bıraktıkları her şeyin küle döndüğüne inanabilselerdi. O zaman yeni bir başlangıç yapmak için daha fazla gerekçeleri olur, hayata daha sıkı sarılırlardı. Ama o gerekçeleri de yoktu. Yurtları, hâlâ ekilmeyi bekleyen tarlalarla, kapılarının önünden ayrılmayan köpekleriyle capcanlıydı. Sınırı gözetleyen nöbetçilerden biri, "Gruplar hazır olsun" dedi. Geçme zamanı gelmişti. Bir sırat köprüsünün üzerinde araftaydılar. Öte tarafa geçeceklerdi her halükârda. Ama hangi öte taraf? Sosin, "Rûbar'ımı da yanıma alacağım tamam mı?" dedi. Dediğim dedik olduğu için kimse itiraz etmedi. Her tedbir önceden alınmış, tüm hazırlıklar yapılmıştı. Alışık olmadıkları bir şey vardı sadece; havan topları. Havan toplarının bombardımanına kalmadan hızlı bir şekilde oradan geçmeleri gerekiyordu.

Sabırla usul usul damlayacaklardı hayata. O an yağmur kadar çoğul ve yalnızdılar. Şafak sökmeden geçişler tamamlanmalıydı. Sosin, Rûbar'ı sıkı sıkı beline bağladı. Esmer yanı başındaydı. O

da annesiyle geçecekti. Ömer ise tüm kafilenin güvenliğinden sorumlu olanlardan biriydi. Ailesiyle diğer aileler arasında hiçbir ayırım yapmıyordu, yapmamalıydı. Sonuçta hepsi canlarını ona emanet etmişti. Ama onların yanına geçmeden evvel son bir defa ailesinin yanına gitmeyi de ihmal etmedi. Rûbar'ı uzun uzun öptü. Ona öğütler verdi. Korkmayacaktı oğlu, korkmamalıydı. Rûbar gülümsedi. Esmer'in saçlarını okşadı. Sosin'a çok derin baktı. İşte sınıra gelmişlerdi. Hayat ile ölüm arasında ince bir çizgideydiler. Hayat ve ölüm, o anda iki şüpheli birliktelikti. Her an biri ya da diğeri olabilirlerdi.

Topraklarıyla, sularına akıttıkları özlemleriyle, çiçekleriyle, börtü böcekleriyle vedalaşarak ayrıldılar. Sosin, tüm altınlarını üstüne almıştı; gözü gibi koruduğu, uğur getirdiğine inandığı şeytanoklarını, korkularını, kaygılarını, bir gün önce dilini yutan oğlunu, geçmişini, öfkesini de yanına almıştı. Şimdi sadece sağ salim geçmek vardı karşı tarafa, geçecekti. Onları sürenlere inat yaşayacaklardı. Hazır olun komutundan sonra hızla ilerlediler. Sosin, nefesini tutmuş koşuyordu. Tam geçtikleri anda arkalarında kalan çocukluk arkadaşı Sitî'nin iki çocuğuyla beraber pusuya düştüğünü fark etti. Geri döndü. İki adım attı. Ama onu tuttular, geri dönmesine izin vermediler. Yapılacak bir şey yoktu, onları yitirmişlerdi.

Sosin başını nereye çevireceğini bilmiyor, ağlıyor ağlıyor yürüyordu. İçinde fırtınalar kopuyordu. Ama duraklayıncaya kadar çare yoktu. Geçmekten başka bir şey yoktu benliğinde ama benliği de öyle bir titriyordu ki... Geçtiler işte ama Sosin'ın yüreğine dolanan o ağıt, hiçbir mutluluğu yaşamasına izin vermiyordu. Arkadaşı canını kaybetmişti. Mutluluk denen duyguyu tanımıyorlardı. Bir anda boşaldılar geçmişlerinden. Hıçkıra hıçkıra ağlıyorlardı. O pususu dışında hiçbir engelle karşılaşmadan geçmişlerdi. Onlara res-

men “Hadi gidin sizi kovuyoruz” demişlerdi. Sifi’nin ve çocuklarının canını da bu geçişi, kovuşu onlara zindan etmek için almışlardı. Toparlandılar. Yürelerinde düğüm düğüm olmuş acılarla...

Geçmiş hayatlarından bitkin düşen yürekleriyle onları yeni bir hayat bekliyordu. Yası tutulmamış bir acının ağırlığı vardı hepsinin gözlerinde. Çocuklar binyıllık acıların gölgesinde annelerinin elini bırakmayarak uyumaya başlamışlardı. Rûbar da öyle.

Tetikte bekleyen soğuk sancıya rağmen direniyorlardı. Artık takvime düşmüyordu onların vedaları. Kaybettiklerinin mevsimi yoktu. Onlar, geleceğin tarihe dağıttığı kayıplardı. Yaşam dedikleri, özgürlük diye yola çıktıkları; bir kimsesizlikti, öksüzlüktü. Ama onları, acıların sağlamlaştırdığı saydamlıkta bir arkadaşlık bekliyordu. Kendi topraklarında kimsesiz kalmalarına, yüreklerini hayata kapatmalarına izin vermeyen. Yalnız değildiler. Onlara biçilmiş döngüde, yeni hayat akrabalıkları doğuyordu.

Günlerce yürüdüler. En son bir mağaranın önünde durdular. Rivayete göre; çok eski zamanlarda kendileri gibi sürgün edilen insanlar, katırlarıyla beraber bu mağaranın içinden akan suyu geçmeye çalışırken boğulmuşlardı. Ama ölmemişlerdi. Çocuklar mağaranın içinde sessizce oturur, saatlerce suya bakarlarmış. Bu sulara, kendilerine samimi yaklaşan insanlarla konuşan bir katır varmış. Şimdi o mağarada, suyun başında bekleyen çocuklar, kendileriyle konuşmaları için o katırı bekleyeceklerdi. Oyunları buydu. Ama orası öyle güzel bir yerdi ki Rûbar uzun zamandan beri ilk defa böyle acısız gülümsüyordu. Dilinin çözölmeye başladığını hissetti. Konuşmayı denedi. Kekeliyordu. Esmer inanamadı. Çocukların hepsi dilek tutmaya başlamışlardı. Rûbar dalmıştı, sanki birileriyle konuşur gibiydi. Esmer hâlâ şoktaydı. Annesine haber vermek için koştu. Rûbar gitmek istemiyordu, biraz daha burada kalmak istiyordu.

Acının çevirisi olmazdı ki, mutluluğun çevirisinin olmayacağı gibi. Kendilerini, kimsesiz yaralar gibi kuruyan limanlara vurmuşlardı. Sosin, o günlerde kendine yerleşmiş zorlu bir yabancı gibiydi. Bunca acı içinde onu, kabul etmiyordu içindeki acı. Rûbar'ın konuştuğunu duyduğunda, suskunluk ve acının kurşun geçirmez kelimeleri, bir yağmur mırıltısı ile daldı yüreğine. Acının kireci değil mutluluğun ve umudun kireci vurmuştu gözlerindeki duvara. Gözleri ışıltılı parlıyordu. Rûbar'a sınıksız sarılmak, onun yanında olmak istedi. Esmer, şimdi oyun oynuyor deyince durdu. “Ne oyunu” diye sordu. Esmer anlatmaya başladı. Hiç böyle bir oyun duymamıştı Sosin. Öyle bir kahkahayla attı ki kendisi de şaşırıldı. Annesinin bu gülüşü hoşuna gitse de diğer taraftan da üzerine alınan Esmer, “Ama çok güzel bir oyun ben de oynadım” dedi. “Hiç kılmıyım ve konuşmuyum, sürekli bir noktaya bakıp katırı bekliyorum” dedi. Sosin hemen toparlandı, “Tamam canım bir şey demedim. Ben sadece Rûbar'ın konuşmasına çok sevindim. Oyununuza gülmedim yani” dedi. Bir anneye bundan daha güzel bir ödül verilemezdi. Bu gizemli suyu merak etmekten kendini alamasa da durdu.

Her ayrıntı bir yara gibi işlese de yaşamlarında hâlâ şafak kararlılığında idiler. İçlerinde debisi yüksek nehirler akıyordu. Bakışları, paslı çiviler gibi kendilerine çakılmış olan insanlar yüzünden çıkmışlardı topraklarından. Eksilmiyorlardı, çoğalıyorlardı inatla. Yarım yataklarının mezar ayazında hiç söylenmemiş bir şarkı gibi geliyordu çocuklarının sesleri. O an, zamanın ellerinden tutacağı günleri düşünüyorlardı. Onlar her çağda, her an'a, her yerde zamana yeniden sorulan sorular gibiydiler. Yurtlarını, topraklarını, uçan kuştan yerdeki böceğe kadar her şeyini özlemişlerdi. Çok sevdikleri için vazgeçmişlerdi yurtlarından. Sevmek, vazgeçmekti onlar için. Çünkü uğruna ölümü göze alacak kadar seviyorlardı.

Gün boyu adını bilmedikleri mağarada dilekler tutarak katırı bekleyen çocukları, Esmer'e emanet eden Sosin ve diğer kadınlar beraberlerinde getirdikleri palamut ile ekmek yapmaya başlayacaklardı. Acımsı bir tadı olsa da karınları doyacaktı. Rûbar konuşmuyor sadece kekeliyordu. Buna da şükürdü. Bu da bir başlangıçtı. Gece kendi gölgelerinde kalacakları bir sığınağa gittiler. Çocuklar, sanki camların saydam kayıtsızlığında usul usul toza toprağa bulanmadan hayatı izliyordu. Ateşi yaktilar. Gölgelele duvarlara vurdu. Ateşin yakılmasından sonra inanılması imkânsız bir huzur duydular. Her ateş yaktıklarında aynı huzuru yaşıyor, o ateşin ısısında tüm sıkıntılarını unutuyorlardı. Gölge oyunu oynamaya başladılar. Sosin, tüm çocuklara elleriyle kurt, şahin, kartal, tavus kuşu şekilleri yapmaya başlayınca çocukların ürkekliği geçti. Yüzlerinde mahmur bir gülümsemeyle izlediler. Bu gölge oyununu sevmişlerdi. Beyaz bir düşteydiler. Korkunun buğularında bırakılmış, hayatın o soluk başlangıçlarında aynı kaderi paylaştıkları hayat akrabalarına tutunmuşlardı. Bir yanları can çekişse de bu sürgünlüklerde, yoksulluklar, yoksunluklar eksilmese de kapılarından, bencilliğin buzlu suları sızmazdı onların yüreklerine. Upuzun bir çöle doğru yol almaya devam ettiler. Geride bıraktıkları yerin, Karacadağ mağarası olduğunu sonradan öğrendiler. Sazlıkların arasına sığındılar. Orada çadırlarda yaşadılar. Ne zamanki kardeşleri gelmedi işte o zaman derme çatma evlerde durdular.

Acılarla karılmış sazlıkların içinde, Tuz Gölü'nün kıyısındılar. Orada ayaza düşürülmüş umudu tekrar yeşerteceklerdi. Bir yurdun orta yerinde uzun soluklarla kendilerine tırmanacaklardı. Yaşadıkları acılar, özlemleri, umutları kuşaktan kuşağa akacaktı.

Toprak damlı evlerin hüznü kısa sürermiş. Rüyaları ise uzun. Çünkü bir ağda sığdırdıkları hüznlerini, geceleri gördükleri rüyalarda temize çekerlermiş. Bir başına televizyonun başında oturan Mayan Hatun'un diline dolanan "Habû habû Hecî efendî habû/ Wexta cingene kendir ha avête stûyê bavê mino/ stûya gewr li yanekê xwer bû/ li eniye gewr perçema reş tav tav bû" ağdının ayrıntıları rüyasında kayıtlıydı.

Yıllar, yüzyıllar önce ıssız ve viran bir yurda doğru yol aldıklarını bilmeyen atalarının ağdı diline dolanmıştı. Her gece karanlık çöktüğünde, yalnızlığına arkadaş olan ve anlamadığı bir dilde konuşan televizyonunu açmıştı. TRT'nin tok sesli spikerlerinin sunduğu haberler eşliğinde o da kendi ağdından bugüne dile gelmeyen, fısıltı ile kuşaktan kuşağa aktarılan haberlerinin yasını çekiyordu.

Tespihin haritasında kendine yol alan Mayan Hatun, sırtını kendi eliyle dokuduğu yastıklarına vermiş, rüyasını düşünüyordu. Yastıkların üzerine serdikleri ev dolaması işlemeyi eliyle yokladı. Düzgün olduğu halde onu tekrardan düzeltme ihtiyacı duydu. Odanın içinde serili olan halıları, sırtını verdiği yastıkları, duvara astığı namazlıkları ve hemen televizyonun karşısında duran el dokuması koyu bordo yün ile güneşin işlendiği zilani, hepsi yüzyıllardır korudukları kültürlerinin bir parçasıydı. Anneannesinin annesinden, Esmer'den kalan bu zilani, onun en değerli parçasıydı. Kasabada üç etekli işlemeli fistan, salte ve beline bağladıkları pişteyi giyinen tek kişi de Mayan Hatun'du. Eskimiş, rengi solmuş bu elbiseleri giymekten vazgeçmiyordu. Bir kültürün son taşıyıcısıydı. Kimisi hırka şeklindeki saltenin desenlerini çerçeveletip odasına assa da Mayan Hatun, o elbiseleri üzerinde taşıyordu.

Beyaz tülbenti ve başına dolayarak alnının tam üstünde baēladıēı eşarby da o kültürün motiflerini taşıyordu. Alnının tam ortasında yıldız şeklindeki daē (dövme) dikkati eēekiyordu. O yörede artık yapılmayan bu daē'ın Mayan Hatun doēduēunda anneanesi tarafından yapıldıēı söyleniyordu. Mayan Hatun'u doēuran annesinin sütü ve otların yakılmasından elde edilen külü karıştırarak bebeēin alnına bu işareti yapan anneannesinin bilge bir kadın olduēu söylenirdi. Nitekim daē'ın yapılması iēin kız eocuēu doēuran bir annenin sütünün şart koşulması, onun kadına deēer veren bir inancın izlerini tařıdıēını gösteriyordu. Mayan Hatun'un iki kaşının arasına yapılan daē ise eivi yazısı ile emlenmiş bir gerēēi ifade ediyordu. Mayan Hatun, alındaki daē'ın ateş anlamı tařıdıēını söylerdi. Yine de herkes Mayan Hatun'un iki kaşı arasında bir yıldız olduēunu söylerdi.

Rüyasında kalabalık bir insan topluluēu görmüştü. Bu insanlar bir karmaşa iēindeydi. Birbirlerini dinlemiyorlardı. Ve şyorlardı. Güneş tüm yakıcılıēıyla hissedildiēi halde onlar üşüyordu. Buna anlam veremiyorlardı. Mayan Hatun da üşüyordu. Güneşi grdēu halde üşüyordu. Karmaşa ve soēuk vardı sadece. Bir de Hecî Buxurcî. Onun Hecî olduēundan emin olamasa da isminin Hecî olduēunu söylediklerinde hayranlıkla ona bakmıştı. O esnada uyanmıştı. şimdi rüyasının iēinde yiten anlamın karmaşasında dolanıyordu. Sürgün, ge ve kırııcı bir ayaz tüm damarlarında dolanıyordu.

Annesi, Hecî Buxurcî'nin eok büyük bir isyancı olduēunu anlatırdı. Ne zamanki kafileler halinde develerin ve katırların üstünde nereye varacaklarını bilmeden yollara düştüler, işte o zaman her sürgünün yreēinde bir isyan ateşinin yandıēını anlatırdı. Annesi, "Aslında buraları mesken tutmayı düşünmedik. Geri dönme umudumuz hep vardı. Sosin Anamızın, tüm sevdiklerimiz, bunu telkin ettiēini anlatırdı bize büyüklerimiz.

Kadınlar yönetirmiş o zaman aşireti. Ama ne bir daha geri dönebildik ne de o acıyı unutabildik” derdi. Uzun süre Haymana ve Tuz Gölü çevresinde yaylalarda göçebe yaşamışlardı. Ancak geri dönme umutlarını yitirdiklerinde Reşwan, Canbeg ve Şêx-bizinî gibi büyük aşiretler olarak yerleşik yaşama geçmek zorunda kalmışlardı.

Kendilerini ait hissetmedikleri bu topraklarda hep isyan halindeydiler. İşte Hecî Buxurcî de bu isyancılardan biriydi. Belleklerde hâlâ tazeliğini koruyordu bu isyan. Çünkü bu isyana Mayan Hatun’un annesi de tanıklık etmişti.

Hecî Buxurcî askere gitmeyeceğini söylemişti. Askere gitmemekle başlayan 17 yıllık direnişi, o yöre halkında, dilden dile dolanan bir efsane olmuştu. Bu direniş geleneğini, anlatılan masallardan, eskilerin hikâyelerinden alıyordu. Toroslar’da Osmanlılara yenilen Reşî aşiretinden 30 aşiret reisi ve beyin öldürüldüğünü bu hikâyelerden öğrenmişti. Zorunlu meskene tabi tutulan Kürtleri vergiye bağlamak isteyen Osmanlının, bunu onları kontrol etmek için yaptığını biliyordu. Nişanlı kadınlara göz diken beyler, kadınların nişanlılarını da zorla askere göndermişti. Bunun çeşitli örnekleri anlatılmıştı. Gençliğinden beri bu hikâyelerle büyümüş olan Hecî Buxurcî, cesurluğuyla bilinirdi.

Omeran Köyü’nün ağası Elî Beg’in, Hecî Buxurcî’yi askere göndermeye çalışmasından sonra Heci, beş sene Karacadağ’ın mağaralarında yaşamıştı. Sosin Ana’nın, Rûbar ve diğer çocuklarla gölge oyunu oynadığı ve ilk konakladıkları mağarada yaşamıştı.

Sürgünlere kayıtlı olan ataları gibi usul usul oturmayı kendine sindirmeyen Heci, askere gitmemekte kararlı olduğunu her yerde söylemişti. Çevre köylerden birçok genç de onun bu cesaretinden güç alarak askere gitmemişti. Yavaş yavaş kulaktan kulağa yayılan efsanenin çekiciliğinde, Karacadağ mağaralarına akmış-

lardı. Kendi tarihini bilmeyen suskun insanlara seslenen Hecî Buxurcî'nin direnişinin kaydı tutulmamıştı. Mayan Hatun'a annesi anlatmıştı. Bu direniş, dilden dile bugüne gelmişti. Tıpkı onların bu topraklara nasıl geldiklerine dair kayıtların olmaması gibi her şeyleri dilden dile aktarılmıştı.

Mayan Hatun'un annesinin adı Canê, onun annesinin adı ise Esmer'di. Canê Hatun, "Reşiler Toroslar'da Osmanlılara yenilmişti. Otuz aşiret reisi ve bey öldürülmüş, onlar da buraya gelmişlerdi. 1697 yıllarında yaşanan bu olaylar, 1830'lu yıllara kadar sürmüştü. Reşî, Canbeg, Şêxbizin (Lor), Sewedi, Terika, Mikaila, Sine Milli, Erkeciği (Dimilî), Badilli ve diğer aşiretler kesin olarak buraya yerleşmek zorunda kalmıştı. Bu aşiretlerin sağa sola gitmemesi, vergi ve asker toplaması için devlet, Boy Beyi tayin etmiş, onların aracılığıyla hakimiyetini kurmuştu" diye anlatırdı.

Mayan Hatun'un annesi Canê Hatun, bu zorbalığa karşı koyanlardan biri olan Hecî Buxurcî'yi, "Beyaz bir atın üzerinde, semerin altında mavzeri, vücuduna çapraz bağlanmış mermileri ile geniş omuzlu yakışıklı bir adamdı. Daha küçüktüm. Bizim köye geldi. Bir pelerini omuzlarından arkaya doğru sarkıtmıştı. Atının boynuna bir bez sarılmıştı" şeklinde anlatırmış.

17 yıl direndikten sonra yakalanan ve idama mahkûm edilen Hecî Buxurcî'nin son kez kavalını istediğini ve çaldığını söylemişti. Hecî Buxurcî, "Ben bilemedim keşke size zarar verseydim" diyerek idam sehpasını tekmelediği ve köye sadece elbiseleri, sigara takımı ve kavalının geldiğini anlatmıştı.

İşte şimdi Mayan Hatun'un diline dolanan, "Habû habû Hecî efendî habû/ Wexta cingene kendir ha avête stûyê bavê mino/ stûya gewr li yanekê xwer bû/ li eniye gewr perçema reş tav tav bû" ağdı, Hecî'yi ve onların dinmeyen acısını anlatıyordu. Kasabanın kuzey ucunda, kasabanın en cesur kadınının evinin yandığı

yerin, o kül evin hemen yanı başında mezar taşı bulunan Hecî Buxurcî'nin ağıdı diline dolanmıştı.

Mayan Hatun, rüyasının karmaşasında dolanırken Siya geldi, pencereye vurdu. Siya, “Mayan Teyze, Mayan Teyze hemen gel. Arife Ana kendini eve kilitlemiş, ağlıyor. Orada yas var” dedi. Mayan Hatun, vakurluğundan hiçbir taviz vermeden diline dolanan ağıdı ile Arife Ana'nın evine doğru ağır adımlarla ilerledi.

Yaraların da belleği vardı. Yıllar, yüzyıllar sonra bir annenin çığılı o belleği yeniden kanattı. Ve o zaman Sosin Ana ve Rûbar'ın öyküsü yeniden canlandı. Geçiş sırasında yaşamını yitiren Sîti'nin umutları yeniden canlandı. Kasabanın bir ucunda dikili taşı bulunan Hecî Buxurcî'nin direnişi yeniden canlandı. Çocukları, küllenmiş gerçeklerin üzerindeki kara örtüyü kaldırmaya başlamışlardı. Yüzyıllar öncesinden bugüne gelen gölge oyunu, şimdi onların gerçeği oluyordu. Ama ailelerinin bunu anlaması bir ömür sürecek, ömürlerden ömür götürecekti.

Çöl zamanındaydı sanki. Gözlerine batan kumlu bir rüzgâr. Yağışsız... Göğün kül karanlığında, şafağın kirli ufukları ona eşlik ediyordu. Yürek çarpıntıları, yüzünden okunuyordu. Dilini, içindeki ocağın narlaşmış taşına sessizce bastırıyordu. Yağışsız uçurumların vahalarında belki bir teselli vardır. Kendini o uçurumlara vurmaya hayal etti usulca. Ama sesler. Sesler geliyordu. Uğultulu... Kaybolup giden hayatların izini süren tiz sesli kalemlerin gıcirtısında. Kendisi ile hayalleri arasında gidip gelen -kırık bir bulut gibi gidip gelen- sesler...

Yaşama dair hiçbir şey istemiyordu. Ne ışık ne ses ne de bir nefes. “Hayat, Erkan ve o” vardı sadece. Yaşamı, bu sac ayağında,

bu üçgenin kapsadığı bir şiiirde yaşayabilirdi. Bir insan hissetmez mi en değerli varlığının kendisinden kopup gittiğini. Hele bu öz-suyunu emanet ettiği, varlığının onda devam ettiğine inandığı bir insansa. Hayır, hayır doğru değil. Gözlerine batan, hayallerini karartan bu kumlu rüzgârın getirdiği uğultular doğru değil. Kayıp giden bir yıldızın tozları düşmedi ki üzerine. Rüyalarına gelip “anne ben gidiyorum” diye dokunmadı ki ona. O bir anaydı. His-sederdi. Elindeki tespihi daha hızlı çekmeye başladı. Her birinin doksan dokuz tane karışımı olan dualarını, hayallerini, özlemlerini, daha hızlı...

Erkan gittikten sonra hayata dair duyduğu korkuyu, kırılmış kalbinin üstüne boynunu bükmesini, her şeyini ama her şeyini bu tespihin tanelerine yüklemişti. O tespih, birer birer şekille-riyle, renkleriyle, kokularıyla, ellerine yayılmış vücutlarıyla elin-deydi. “Bir tanesine sadece bir tanesine bir duam, bir dileğim sinmiştir mutlaka” dedi kendi kendine. “Duaların kerameti, gül-lerin kokusundan daha fazla devam edermiş” dememiş miydi Erkan gitmeden evvel, gülümseyerek bu tespihi onun eline tu-tuşturduğunda. Hiç bilmediği gülün kokusundan daha fazlaydı dualarının kerameti. Bütün duaları da onun için olduğuna göre neden korkuyordu hâlâ.

Bu uğultularla gelen küf mühürlü sözler olabilirdi ancak. Hiç-bir şeyin hükmü yoktu, yüreğinden başka. Fars halılarını serdiği, etrafına kendi el dokuması yastıklarını dizdiği odada, bir köşede yine kendi dokuduğu minderin üzerinde oturuyordu. Şark oda-sıydı bu. Erkan’ın en sevdiği oda. Oğlu bir gün geri dönecek ve emaneti olan bu odayı aynen bıraktığı gibi bulacaktı.

Kaçışı umar sayan bir cerenin erimsizliğindeydi. Kaçıyordu. Işık çavlanları içinde doğan o küçük bebeğin ışıltılı yüzüne doğru gidiyordu. O zaman kollarını kaldıramayacak kadar takatten düş-

müş olsa da yüreği heyecanın engin doruklarında gidip gelmişti. Ellerini uzatmış, bir ananın kıskançlığıyla “oğlumun ilk bakışları bana değsin” deyip çocuğunu kollarının arasına almıştı. Ama o açmamıştı gözlerini. Sonra mayısın ılık rüzgarının ürpertisinde açmıştı gözlerini... Ve büyüdüğünde “Rüzgârı da alamayacaksam avuçlarımın arasına ne anlamı var yaşamamın” sözünü şiar edinip yönünü en sert rüzgarlara çevirmişti.

Kaçmak umar değildi belki. Cerenlerin yasalarını düşündü. Yavrularına kıyıldığında, kıyanın üstüne uğursuzluğun çöktüğüne inanılan Toros obalarının masallarını. Yusuf ile Zeynep’in aşkını. Geyik avı tutkusunun önüne geçemeyen Yusuf’un, yavrusuna kıydığı ahunun ahiyla nasıl uçurumlara sürüklendiğini. Zeynep’le mezarlarının arasında yeşeren çiçeği, kolları tam kavuşacağı sırada bir alageyiğin her yıl gelip o çiçeği nasıl yediğini düşündü. Bu, yüzyıllardır anlatılagelen bir efsaneydi. Bin yıllardır anlatılmayan, dokunulmayan tek bağ; ana ile çocuğu arasında olan, bir tek onlara anlamını ifşa eden. Şimdi ne yapsındı? O ala geyik gibi intikamının izini mi sürmeliydi? Yavrusunu koparıp alanlara aynı acıyı mı yaşatmalıydı? O zaman rahatlar mıydı? “Yok, hayır hayır, bu acıyı düşmanım bile yaşamasın” dedi kendi kendine. Tüm bu düşünceler, bedeninde kurşun kaynatıyordu. Yatak açmış ağuların acı tortuları dilinin üzerinde bir başka.

“Tükendi, yıldızımın güneşten aldığı hayat süresi tükendi” dedi. O an gözlerini kapatıp bir daha açmamayı diledi. Kalbine baksalar sadece Erkan’ı göreceklardı. Kendi yüreğine kibrit çakacaktı. Her şey kül olacaktı. Ve o kendine yarattığı bu kül karanlığında Erkan’ına kavuşacaktı.

Her yer kapkaranlıktı. Gözlerinin ferisi mi gitmişti yoksa. Ama o, hiç ağlamamıştı ki! Ağlasa bilmez miydi? İnansa ağlamaz mıydı? Ama karanlıktı işte. Kül karanlık. Güneş, ay, yıldızlar da

onun gibi varlığını fırtınaya mı kaptırmışlardı? Dışarıda, camlarda fırtınanın ıslığı... Kâbuslar, görüntüler, cinler... Korkunç bir uğultu... Ama içeride, içinde gözleri büyümüş Erkan'ının yaktığı ıpışıl bir fener... Onun kapısında durmuş, soluk geceye aydınlığı getiriyor. Ellerinin ona değdiği anda tüm güzellikler onun oluyor. Şimdi tam da bu düşün eşliğinde salınan... Su dibine inecekler. Dingin, biteviye, kararlı... Boylu boyunca uzanacaklar bu cenin içine, el ele birlikte doğacaklar. Tuzunu çoğaltan bir denizde nasıl batarsa güneş, öyle batacaklar. El ele... Güneş silüetini denize bırakacak, sadece izler onlara eşlik edecekti.

Kararmış bir toprağın bitki örtüsü gibiydi. Baktığı her şeyle kederleniyordu. Hayatı, şu an hain bir ayrıç gibi yanı başında duruyordu. Gölgeci bir su. Bitmemiş bir yapı. Geçmişin uzak boyutlarından bir anı gibi karşısında dikilen hayatı. Bırakmamalıydı onu. Sevinince hüzünlenen o gözlerin, neyin peşinde olduğunu anladığı an bırakmamalıydı onu. “Ya ben ya düşlerin” demeliydi. Kıyamazdı Erkan'ı ona. Anne dediği yerde güller biter, dünya güzelliğe dururdu. Öyle sever, öyle sayar, öyle tapardı anacığına. Ama ya o. O, nasıl kıyacaktı Erkan'ına. Artık yediği her lokmada dahi rahat olmayan, “Başkaları açken ben nasıl doyarım, başkaları mutsuzken ben nasıl mutlu olurum” diyen, gönlü rüzgâra düşen canına nasıl kıyacaktı. Ama yine de bırakmamalıydı onu, bırakmamalıydı o ateşten gömleği giymesine. Suçluydu. Biricik varlığını koruyamadığı için suçlu. “Tövbe tövbe! Yok ki öyle bir şey, ben ne yapıyorum böyle” dedi kendine sinirlenerek. Olsa hissetmez miydi? Hissetse inanmaz mıydı? İnansa yaşar mıydı? Yaşanılır mıydı?

Dışarıdaki uğultu kulağını tırmalarcasına artıyordu. Kapı pencereler dövülüyor. “Kapıyı aç, kapıyı aç Arife Ana” diye bağıyorlardı. “Belki Erkanım gelmiştir ha” dedi kendi kendine. Buna

o kadar çok inanmak istiyordu ki! Kapiya yöneldi. Geceydi. Ama mahallenin tüm ışıkları sönmüştü. Nedenini anlayamadı. Kapiyı açmadan evvel kapının yanındaki pencerenin perdesini araladı. Dışarıda çok insan vardı. Ne istiyorlardı acaba? Şuurunu yitirmişti sanki. Kapiyı açmaktan vazgeçti. Pencereyi açtı. “Ben iyim evlerinize gidin, gidin evlerinize, oğlum da iyi, biliyorum, hadi hadi gidin” dedi yüksek sesle. Sinirli bir tonda elini ters bir şekilde sallayarak: “Hadi gidin evlerinize” dedi son bir defa. Ama kalabalık dağılmadı. Sessiz bir şekilde onun nöbetini tutuyorlardı. O da Erkan’ının nöbetini.

Arife Ana’nın sesini duyduklarında, silüetini ve beyaz tülben-dini gördüklerinde gözlerinde biriken yaşları serbest bırakmış-lardı. Arife Ana ise odasına, Erkan’ının odasına çekildi yeniden. Orada, muşambanın üzerinde duran sandığına baktı aniden. Mar-din işi süslemeleri olan sandığa Erkan’ın en sevdiği eşyaları koy-muştu. Sapanı, kitapları, kartları, albümü, vişne çürüğü ve mavi renklerinde iki kazağı... Hepsi sandığın içindeydi. Sandığı açtı. Kartları eline aldı. İki tanesi vardı ki Erkan’ın en çok sevdiği. Elinde bir ekmek parçasıyla kocaman bakan esmer tenli -kendi-sine büyük gelen elbiseler giymiş- küçük bir kız ile kucağında be-beği, objektife çok hüznü bakan bir ananın fotoğraflarıydı. Uzun uzun baktı onlara. Gözlerinden yaş akıyor fişkırıyordu adeta. Kıpırdamıyordu.

Bu arada kapının zorla açıldığını fark etmedi bile. Oğlunu ko-ruyamayan yaralı bir anaydı artık. Acısından ne yaptığını bilmi-yor, kendini dövüyor, şakaklarına düşen saçlarını yoluyor, ağıtlar yakıyordu. Bembeyaz tülbendi kan olmuştu. Sesi derinlerden ge-liyor, hiç kullanmadığı bu sesin çığılı, onu dinleyen herkesi sar-sıyordu. Tüm hücrelerini erite erite başka yürekleri dağılıyordu. Kaç saat böyle geçti bilinmez. Ne olduğu bilinmeyen, nasıl an-

latılacağı henüz keşfedilmemiş, tüm cümleleri eritip geçen bir duygunun pençesindeydi. Tarifi yoktu.

Tespihine baktı tekrar. Sakinleşti biraz. “Oğlum inatçıdır bilmez misiniz” dedi onu pürdikkat dinleyen insanlara. “Oy hawar duyun beni oğlum inatçıdır, direnir ölüme de soğuşa da kurşunlara da direnir. Dualarımdan biri, en azından biri sinmiştir bu tespihe, bilin bunu” diye bağırdı, tespihini hızla yukarıya kaldırarak. Öyle hızlı savurdu ki tespihin her bir tanesi etrafa dağıldı. O anda dondu kaldı. Necefler dağıldı. Kehribarlar yandı. Mercanlar parçalandı. Etrafında onun acısına, ağıtlarına ağlayan analar da durdular. Dağılıp giden tespih tanelerine baktılar, dağılıp giden hayatlara, düşlere.

Dizlerinin üstüne çökerek tespih tanelerini toplamaya çalıştı Arife Ana. Durulmuyordu durulmayacaktı. Tespihi toplayan bu eller toprağa karışsın dedi yalvarırcasına. Yüreğinden kopup gelen alazlar damarlarını eritiyordu. “Beni Erkan’ıma kavuştur Allah’ım, beni Erkan’ıma kavuştur Allah’ım” dedi sandığın üstüne hızla kapanarak. Sarsılarak ağlıyordu. Onu görmemişti. Koklamamıştı. Son bakışı değmemişti ona. Mezarı dahi yoktu yanında. Gidip toprağına yüzünü süreceğı, beyaz güllerle bezeyeceğı, hayalini kurduğı çiçek bahçesini sunacağı bir mezarı dahi yoktu. Ne kaçabiliyor ne susuyor ne bayılabiliyor ne yerinde durabiliyor ne de onun artık olmadığına inanabiliyordu. Durmadan dövüyordu kendini, durmadan. Hele onun arkadaşları gelmesindi bu eve. Gözü değmesindi onlara. Ne diyecekti onlara, “Erkan evde yok mu?” Hayır hayır. Ne zaman gelecek diye sorduklarında, hiçbir zaman mı, diyecekti. Hayır hayır gelmesinler.

Gözlerinden düşen her damla ile ondan bir anı düşüyordu belleğine. Kendisi gibi olan anaların izini sürmeliydi. Erkan, en çok beyaz tülbentli analara inanıyordu. O halde çıkarmayacaktı tül-

bendini. Karalar bağlamayacaktı. Gözlerinden yaşlar sel olup akıyordu, olsundu. Bir meltem gibi esecekti oğlu. Gözlerine batan bu kumlu rüzgâr ile dünya kül karanlık olsa da bir meltem gibi esecekti oğlu. Kül karanlık olsa dünya, sevgi çiçekleri yetiştirecekti. Vazgeçmeyecekti onun hayallerinden, vazgeçmeyecekti onun umutlarını yeşertmekten.

Dışarıda tüm olanları izleyen Siya, işte o zaman bu acının tarifsiz olduğunu düşündü. Her akşam gaz lambasında anlatılan masalların aslında onların gerçek hikâyesi olduğunu anladı. İçinde garip bir hüznün dolandı. Ne düşüneceğini bilemedi. Gecenin bir vakti yükselen, bu annenin çılgınlıkları kulaklarında çınlıyordu. Etraftaki derin uğultu devam ediyor, Arife Ana'nın feryatları yürekleri dağlıyordu. Televizyon dahi izlemeyen bu küçük kız için artık her şey daha farklı bir anlama bürünüyordu.

Koca bir yalan ile örtülü olan dünyalarında her şey geçmişlerindeki bir efsunun içinde gizliydi adeta. Dökülen her damla gözyaşı, aynı zamanda sürgünlerin kendi geçmişlerine doğru akmasına neden olan köprüyü dizayn eden bir taşı. Bu düşüncelerin içinde uykuya daldı Siya.

Uyandığında ömürleri kurutan bir çılgının sabahında, solgunluğunu bölen bir umut içine doğmuştu. Dün gecedен sonra içine sinen hüznün, bir umuda dönüşmüştü. Sessiz ara sokaklarıyla birbirine sırtını dönmüş kerpiç evlerin arasından, o umuda yürümeyi düşündü. Yaz ayları boyunca her vakit hiç ara vermeden gelen toloz dedikleri toz bulutu üzerlerine tüm kasabanın çalısını çırpısını kusmadan gitmeliydi. Acele etmeliydi. Kendine biraz çeki düzen vermek istedi. Babasının küçük aynasını aradı. Bulamadı.

Herhalde babası aynayı yine yanına almıştı. Fazla takılmadı. Pijama lastiği ile bağladığı saçları biraz gevşediği için tekrar bağladı. Naylon ayakkabılarını çıplak ayaklarına geçirerek dışarı fırladı.

Yazları son derece serin olan evlerinden dışarı çıkmak pek akıl kârı değildi. Ama şu an evde kalmak istemiyordu. Kafasını dışarıya uzattığında bembeyaz toprağı daha da beyaz kılan samyeli yüzüne ağır bir soluk gibi yapıştı. Çıkmaktan vazgeçer gibi oldu. İçine döndü. İçinde beliren o umut ışığını yitirmek istemiyordu. Gözleri ışıltılı parlıyor, yüreğı hızla çarpıyordu. Kendisini saran tembelliğinden sıyrılarak, “Hayır kimse beni engelleyemez” diyerek meydan okurcasına dört basamaklı merdiveni iki adımda indi. Tekrar döndü. Parlement mavisi, tek yapraklı tahta kapının üzerine kilit atıp atmadığına baktı. Anahtarın yerine kilidin kulanıldığı kapının açma kolu, eski zamanlardan kalmaydı. Eliyle kavradığı kola bastıktan sonra kapı ağır bir gıcirtı ile açılırdı. Yine aynı ağır gıcirtıyla kapanırdı. Bu sese alışmış, hayatlarını açan kapatan seslerin gıcirtısı gibi bu sesi benimsemişlerdi.

Kapıya kilit atmamıştı ama atmasa da olurdu. Son zamanlarda köye gelen yabancı satıcıların en son gireceğı ev herhalde kendilerinininki olurdu. Çalacakları bir halı bile yoktu. Her sabah temizlik olarak yaptığı tek şey, iki gözlü evlerinin salonu daha doğrusu dış kapısı denilecek odalarının kenarlarını beyaz kil ile cilalamak, ortasını da su ile sıvamaktı. Ev temiz olduğu halde her gün yaptığı bu iş, duvarda yosun izi bırakmıştı. Ama o, izin ıslaklıktan kaynaklandığını bilmez, o izi kapatmak için ertesi gün aynı işi tekrar yapardı. Harika bir toprak kokusu, kil kokusu küçük evlerini sardığı için bundan büyük bir zevk alıyordu. Onun dışında babası ile amcasının kaldığı odada bir televizyon, ablasıyla birlikte kaldıkları küçük bir odaları vardı. Ama sadece gece yatmak için kullanıyorlardı. Ne tozu alınacak bir vitrinleri ne de kol-

tuk takımları vardı. Odanın arka tarafını bir perde ile kapatmış, orayı da küçük tüp ile dört kişilik yemeklerini yapmaya ayırmışlardı, o kadar... Evin en güzel eşyası ise renkli bardaklarıydı. Kapının kapalı olduğundan emin olduktan sonra amcası tarladan, babası gezmeden dönmeden, ablası onu görmeden gidip gelmesi gerekiyordu. Hızlandı.

Kerpiç evlerin gölgesine sığınmış olan Bulduk Dede, yanından hışımla geçen bu kıza göz ucuyla bakıp ona aldırış etmeden, ağızındaki cam şekeri sağ yanağından sol yanağına attı. Uyumlamaya devam etti. Gözlerini de acaba kendisine enfiye ya da cam şekeri getiren biri mi geldi diye aralamıştı. Çünkü sokaktan her geçen Bulduk Dede'ye cam şeker ya da enfiye getirir, onun mutluluğunu paylaşırdı. Yaz kış demeden Rusya'dan getirdiği şapkayı kafasından çıkarmayan Bulduk Dede, bu sıcakta kalın şapkanın altından şakaklarına düşen terin farkında bile değildi. Öyle alışmıştı ki şapkaya, Avrupa'dan gelen biri ya da yolu Rusya'ya düşen biri, Bulduk Dede'ye mutlaka bu şapkadan getirirdi. Yine enfiyesi, yarı felçli olduğu halde gecenin bir vakti gitmekten çekinmediği kahveye giderken kendisine rehber olan feneri de hep yanındaydı. Eski elbiseler ve artık kullanılmayan bir minderden yapılmış sandalyesinde uyukladığı zamanlar, kırık dökük demirlerle birbirine yapıştırılmış o sandalyesinden düşeceğini sanırdınız. Ama hiçbir zaman derin bir uykuya dalmazdı, her zaman yarı uyanıktı.

Zamanında Avrupa'dan getirdiği ama şimdi her yanı dökülen el arabası ile oynamaya kalkışan çocuklara bastonunu fırlatmaktan da geri durmazdı. Çocuklar, oynanacak bir yönü kalmamış, artık hurdacılara verilmesi gereken el arabasına sırf Bulduk Dede karşı çıktığı, kızdığı için yaklaşıyorlardı. O el arabasında görmedikleri, bilmedikleri bir giz olmalıydı ki Bulduk Dede onu böyle gözü gibi koruyordu. Gerçi Bulduk Dede'nin renkli raptiyeler için

de bu hassasiyeti vardı ama çocuklar raptiyeleri bilmiyorlardı. Ta 1960'larda Rusya'dan getirdiği bir kutu raptiyesini hâlâ saklıyordu. Sarı, kırmızı, yeşil, mavi, turuncu ve aklınıza gelebilecek her renkte raptiyeler, feneri, hiç boşalmayan ama sık sık çocuklar tarafından sırf hapsiirmek için çalınan enfiye kutusu ve Rus kepi en değerli eşyalarıydı.

Ölüm bu insanın yanından geçmeyecekti sanki. Bu inanç, başka insanların düşüncelerinden ona düşen tortulardı. Her vakit bu eşyalarının yerinde olup olmadığını kontrol eder, fırsat buldukça da hepsini yanına alırdı. Camileri yol edinen insanların aksine hayatında camiye ayak basmamıştı. “Türkan Şoray nereye giderse ben de oraya giderim” diye dalga geçerdi. Döndü Nine, Rusya'da kaldığı üç ay içerisinde onun komünist olduğunu iddia ederdi. Sonra, “Ama ben daha önceden onunla evliydim. Bu o zaman da böyleydi. Namaz kılacak, abdest alacak kıcı yok” der, ona yüklenirdi. Rusya'dan getirdiği paralar sayesinde köyün hiçbir evine benzemeyen büyük evlerinin duvarına asılı kehribar tespihine hiç elini uzatmayan eşinin cehenneme gideceğine inanırdı. Ama sonra, “Yok bu ölmez” der onun ağzından düşürmediği cam şekerlerinden bir tanesini alır ağzına atardı. Emerek sindirdiği şekerleriyle o da artık tutmayan ayaklarını kıvrarak uzanırdı.

Yaşadıkları ömrün içinde kendilerini ait hissedecekleri bir sığınak bulmuşlardı. Bulduk Dede, herkesin yerde oturduğu kasabada farklı olduğunu, üzerinde oturduğu kırık dökük sandalyesi ile anlatmaya çalışırdı. Onun dizlerinin dibinde bir kediye yayla anılarını anlatan Döndü Nine ise Siya için her zaman bir huzur kaynağı olurdu. Uzun ömürlerine o kasabada, belki de ülkede bulunmayan eşyalar sığdıran Bulduk Dede ile topladığı anıları anlatacak bir kişi olmasa bile kediye anlatmaktan gocunmayan Döndü Nine, her şeye rağmen mutlu olduklarını

söylerdi. Siya onların yaşına geldiğinde ne anlatacağını, kendine ait ne biriktireceğini düşünürdü. Onları her gördüğünde bu düşünce kafasında belirirdi. Onlar gibi huzurlu olmayı istemekle birlikte biriktireceği yaşamın daha farklı olmasını dilerdi.

Yolda yürürken ayaklarının altında bulunan hayatlara zarar vermeden ilerlemeye çalışan Siya, hayatın sadece onlar için olmadığını en çok karıncalardan öğrenmişti. Saatlerce karıncaları izlerdi. Şimdi yürürken de karıncalara zarar vermemeye özen gösteriyordu. Çünkü ıssız köy evlerinin avlusunda en çok karıncalar yaşırdı. Kuru toprağın altından kendilerine yol yapan karıncalar, en çok onların beyaz topraklarının altında konaklamışlardı. Bazen onlara imrenerek bakar ve hayretler içerisinde izlerdi. Belki yukarıdan tıpkı onun karıncaları izlediği gibi birileri de onu izliyordu. Onun hakkında ne düşünüyorlardı acaba? Karıncaların hayatına hayret ettiği gibi onlar da onun hayatına hayret ediyorlar mıydı? Bu soru, çözemediği bir handikapı. Karıncalar en azından kendilerine ev yapıyor, kışlık erzaklarını topluyor, harıl harıl çalışıyorlardı. Ama o ne yapıyordu? Bu soru onu arayışlara itiyor, yukarıdan izleyen birileri varsa en azından anlamlı bir şeyler yapıyor diye düşünmesini istiyordu Siya.

Koşar adımlarla ilerliyordu. Hayatın en zor yüzüyle doğar doğmaz tanışan babası, kız kardeşi, sağır ve dilsiz amcasıyla yalnız kalan Siya'nın hayal âleminde, henüz adını koyamadığı arayışlar yeşeriyordu. İstemleri, bir avlunun içinde kurdukları dünyalarında mutlu yaşayan insanların hayalleri gibi değildi. Avlusu olan her evin önünden geçerken kafasını uzatarak, bazen zıplayarak onların ne yaptığını görmeye çalışıyor, ne yaptıklarını merak etmeden de duramıyordu. Bazen içeride bir annenin çocuğunu susturmak için bağrına bastığını, okşadığını görüyor bazen çocuğuna bağırarak bir annenin haykırılarına tanıklık edi-

yordu. Bu görüntü onun içinde büyük bir özlemin tekrar tekrar yüreğinin kıyılarına vurmasına neden oluyordu. Onları bırakıp giden annesine öfkesi yeniden bileniyordu. Annesinin, babasının zulmü yüzünden onları bıraktığını söyleyenlerin sözleri beyrinde yankılanıyor, o anda öfkesi babasına dönüyordu. Bu düğüm olmuş soruların girdabında kendine yolcu olan Siya, kısa ömrü bir film şeridi gibi gözlerinin önünden geçiyordu.

Evinin önünde oturan Fatma Teyze'nin her zamanki gibi ellerinin üstünü kaşıyarak söylendiğini gördüğü zaman bu düşüncelerinden uzaklaştı. Onun yanına giderek günün yirmi dört saati yaptığı kaşıma işine ortak oldu. Fatma Teyze'nin bir elini avuçlarının içine alarak üstünü kaşımaya başladı. O anda yaşına bakmaksızın yalnızlığının acısını azaltmaya çalışan yaşlı kadın, ona eltisi ile ilgili son dedikoduları aktardı. Ömrü boyunca hiç kimsenin yanında yemek yememiş ve fırsat bulduğu anda mutfaktan bir şeyler aşırarak yiyen eltisinin yine aşhanede bir yerlerde tıkindığını anlattı. "Gençken bu kadar yapmıyordu eltim. Zehir zukkum yesin, yaşlandıkça güzel yiyecek nerede bulursa onları aşırıp yedi. Şimdi aldığım sarı suyu da çaldı götürdü kahrolasica" dedi. Bu sözleri dikkatle dinleyen Siya, sadece sustu ve Fatma Teyze'nin elinin üstünü kaşımaya devam etti. Kaşırmaktan artık kurumuş ve derisi dökülmeye başlamış olan ellerin acıyıp acımadığını merak ediyordu. Ama Fatma Teyze'ye bunu sormak onun tepkisini almak anlamına gelirdi. Çünkü Fatma Teyze hiçbir zaman hasta olduğunu kabul etmez, ellerini de zevk aldığı için kaşıdığını söylerdi. Bunu bilen Siya, bir şey sormadı. Biraz daha kaşıyıp hiçbir şey demeden oradan ayrıldı.

Yazın bu uzun gününde, karanlığın çökmesine daha çok zaman vardı. Yanı başında duran insanların hayatlarına ilgisiz kalmadan yoluna devam eden Siya, elini çabuk tutması gerektiğini bi-

liyordu. Fazla oyalanmadan spor sahasına doğru gitti. O sahanın hemen arkasından, köyün en uç kısmındaki evin arkasına geçti. Yıllar önce yanıp kül olan bu evin kendine has bir gizemi olduğuna inanıyordu. Bunu hiç kimseden duymamış, hiç kimseye de söylememişti. Ama evin küllerinin ayrı bir kutsallık barındırdığına ve evi yandıktan sonra türlü iftiralara maruz kalan kadının hayatına kıymasının bunda etkili olduğuna inanırdı. Belki de intihar eden o kadını asılıyken gördüğü için, bu duygu içine işlemişti, kim bilir. Ama kadını, kayınpederinin evinin izbesinde, tavan-daki kütüklere asılı bir şekilde gördüğü zaman hayat onun için farklı bir anlama bürünmüştü. Akranları ise bunu bir oyun sanmış ve o sırada televizyonda oynayan “Uzaylı Zekiye” filmini seyretmek için evlerine geri dönmüşlerdi.

Siya, bu derin çelişkinin içinde kaybolduğunu hissetmiş, bu cesur ve tek başına kasabanın en uzak yerinde oğluyla beraber yaşamayı başarmış kadının, neden kendini astığına bir türlü anlam verememişti. Cesur bir kadının sonu, bu mu olmalıydı? Bu sorunun cevabını bulamıyor, bu çelişkiyi çözemiyordu. Güçlü kadınlar mı intihar ederdi? Yoksa zayıf kadınlar mı intihar ederdi? Hayatına son vermenin ardında yatan giz neydi? Bunun için güçlü ya da zayıf olmaya gerek var mıydı? Bir insan hayatından vazgeçmişse ya o hayattan beklentisi kalmamıştır ya da yaşanması gereken her şeyi yaşadığına inanmıştır. Aslında bu karmaşık bir konuydu. Ne kadar düşünse de cevap bulamıyordu. Ama kasabanın en güçlü kadınının intihar etmesine bir türlü anlam veremiyordu.

Kadının asılı bulunduğu tavandan indirilmesini izlerken hiçbir şey hissetmemişti. Evleri oraya yakın olduğu için ilk gidenlerden olmuş ve bu sahneye tanıklık etmişti. Normalde böyle bir tanıklığı kaldıramayacak kadar küçüktü. Ama Siya’nın hayatına işleyen

o görüntü, hayatındaki anlam arayışının temel gerekçesiydi. Bir kadın neden intihar eder? Hele hele güçlü olduğunu defalarca kanıtlamış, tek başına kasabanın bir ucunda yaşamayı başaran bir kadın neden intihar eder? Herkesin saygıyla karşıladığı, sevdiği, minnetle andığı bu kadın neden intihar etmişti? Belki bir şok haliydi yaşadığı ama o an neler yaşadığına ne kendisi ne de başkası cevap verebilecek durumda değildi. Bu sorunun cevabı tüm yaşamını kaplayacak bir arayışa götürecekti.

Öte yandan intihar eden kadının görüntüsüne tanıklık etmesi, Siya'ya bir sır vermişti. Kasabanın ta kuzey ucundaki eve kadar gitmesi ve ellerini o evin külleriyle ovuşturması, bu sırrın gizinin kolay kolay çözülemeyeceğini anlatırdı. Uzun zamandır aniden ortadan kaybolan bu kızın orada ne keşfettiği bilinmez. Ama her gün koşar adımlarla evin arkasına geçip, evin külleriyle ellerini ovduktan sonra güneşe dönerek gözlerini kırpmadan dua etmesi, binyıllık tarihte gizlenen bir ritüelin yeniden canlanmasıydı adeta.

Şimdi evin arkasında yüzünü güneşe dönmüş olan Siya, gözlerini kırpmadan güneşe bakıyordu. Açık olan gözleriyle güneş ışınlarını içine çekiyordu. İçini aydınlatan güneşin ısıltıları her seferinde daha derin bir nefes almasına neden oluyordu. Kül ile ovduğu ellerinin kirlenmesine aldırmadan güneşe doğru bakıp içinden dualar ettikten ya da dilekler tuttuktan sonra o ellerini yüzüne sürdü. Yüzüne sürdüğü ellerinin izi yanaklarında kaldı. Külün sırrı kokusunda gizliydi. Ve dünyada bu sırrı bilen tek kişinin kendisi olduğunu düşündü. Güneşin tüm yakıcılığını yüzünde hissetti. Kararmış bakırı, kül ile ovan kalaycıları hatırladı. Onların da bu sırrı bildiklerini düşündü. Sonra, “Hayır hayır bu sır sadece bana ait” diyerek ritüeline son verdi. Sırrının ne olduğu bilinmez ama bunu sadece güneşe ifşa ettiği bir gerçektir. Ritüelini bitirdikten sonra etrafına bakındı. Dümdüz bir coğrafyanın

sapsarı toprağında karıncalardan ve onlardan başka kimsenin yaşamadığına kani oldu. Sararmış toprağın sararmış yüzler bıraktığını ama yeşilin her tonunda farklı yaşamların yeşerdiğini biliyordu. Bu nedenle içinde büyüdüğü coğrafyanın yeni bir dünya yaratmadığını, aksine onlara sararan bir dünyayı sunduğunu düşünüyordu. Sarı ile yeşil arasında salınan Siya, sarı renginin neden ailelerinin uğursuz rengi olduğunu o zaman daha iyi anlıyordu.

Duasını bitirdikten sonra eve doğru koşmaya başladı. Koşarken ayaklarının, içinde vıcık vıcık olduğu naylon ayakkabıların arasına ayağından çıkmasına tahammül edemedi. Ayakkabılarını eline alarak koşmaya devam etti. Fatma Teyze hâlâ ellerinin üstünü kaşıyordu. Bulduk Dede gölge ile birlikte yönünü değiştirmişti. Döndü Nine ise ağzındaki şekeri sağa sola çevirerek karşısında miyavlayan kediye gençliğinden hikâyeler anlatmaya devam ediyordu. Evlerinin arkasında oturan ve her dertlerine ortak olan, bazen dalga ile bazen içten onların her sorununda yanlarında duran Hacı Amcaları onu görünce, “Nereden geliyorsun kız” diye seslendi. O an irkilen Siya, cevap vermeden adımlarını hızlandırdı.

Parlement mavisini kapılarının hemen önünde, alçak olan merdiveni fırsat bilen çocuklar yine oyun oynuyorlardı. Evde olmadığı zamanlar çocuklar onun gittiğini hissetmişçesine hemen gelir, kapının önüne kadar taşıdıkları toprakla oynarlardı. Bembeyaz toprağı kapının önüne taşır, suyla kardıktan sonra çamurdan evler yaparlardı. Siya, her seferinde bu çamurdan evleri bozmasına ve onlara kızmasına rağmen onlar bu oyundan vazgeçmez, hatta bundan hoşlanırlardı.

Çocukların yine çamurdan ev yaptığını gören Siya, ilk defa sesini çıkarmadı. Bu duruma şaşırان çocuklar, onun gözlerinin içine bakarak çamuru, alçak olan merdivenin basamaklarından ayaklarıyla atmaya çalıştı. Böylesi bir tepkiyi beklemeyen Siya da

yüzüne yerleşen masumane bir gülümseme ile kapıyı açarak içeri girdi. Çocuklara hiçbir şey demedi.

Kapıyı açmasıyla birlikte zemini ıslak olan dış kapıdan gelen kil kokusu genzine işledi. Sıvıdığı salon henüz kurumamıştı. Yosun tutmuş duvardaki iz ise yavaş yavaş belirmeye başlamıştı. “Allah kahretsin o iz yine gitmemiş” dedi Siya.

İçeriden yarısı su dolu testiye alarak merdiveni yıkadı. Az suyla çok iş yapmayı öğrenmişlerdi. Kasabalarına hâlâ su gelmemişti. Onlar da günün boş saatlerinde her fırsat bulduklarında çeşmeye gider, testilerle eve su taşırlardı. Yine su kalmamıştı.

Testileri doldurmak için çeşmeye gittiğinde Şükriye’nin evinden gelen ekmeğin kokusunu aldı. O an canı taze ekmeğe çekti. Şükriye’nin evi, çeşmenin az ilerisinde iki yolun tam ortasıydı. Ama ekmeğin yaptığı aşhane, evin biraz daha aşağısındaydı. Çeşmenin başında durduğunda Siya’nın burnuna buram buram ekmeğin kokusu gelmişti. Kılör, saçta yapılan ekmeğin biraz daha kalın ve yağlı haliydi. Pek bir özelliği olmayan kılör çok sevmelerinin nedeni taze kokan ekmeğin çekiciliğinden geliyordu.

Doldurduğu testileri eve bıraktı. Henüz tarlada olan amcası ve tarlada olup olmadığı şüpheli olan babası gelmeden gidip birkaç kılör yapmak istedi. Ablası ise ortalıkta yoktu. Sana yağın bir tepsinin üzerine koyduktan sonra Şükriye’nin aşhanesine doğru yöneldi. Kasabadaydılar ama tereyağı yiyemiyorlardı. Kokusunu dahi unutmuşlardı. Çünkü kasabanın tek geçim kaynağı Avrupa olmuştu. Ama Siya’nın ailesi farklıydı. Sağır ve dilsiz amcası, asabi ve başına buyruk halleriyle köylülerin çekindiği babası, kendisinden dört yaş büyük ablası ile yaşıyordu. Annesi ile babası onlar daha küçükken ayrılmıştı. Rivayetlere göre babasının aşırı kıskançlığı bu ayrılığın temel sebebiydi. Annesinin güzel bir kadın olması da bu kıskançlığı arttıran en temel se-

beplerin başında geliyordu. Ama babası hiçbir zaman bunu kabul etmediği gibi eşinin bir erkekle onu aldattığını, bu yüzden evden yaka paça attığını iddia etmiş ve yıllar yılı kızlarının annesi ile görüşmesine engel olmuştu.

Annelerinin özlemi her zaman yanı başlarında duran, bazen sessizce ağlayan bu kızlar da babalarına ve amcalarına hizmet ediyorlardı. Ancak babaları sürekli onları dövüyor, annesine karşı kıskançlığını kızlarına da gösteriyordu. Eve gelip onları görmediğinde kıyametleri koparıyor, bütün ahali onun başında bekliyordu. Siya, taze ekmek yapmak için Şükriye'nin evine gidiyordu ama babasının bunu yemekten saymayacağını ve onu döveceğini iyi biliyordu.

Siya, Peri'ye göre daha güzeldi. Beyaz teninin üzerine düşen kıvrık saçları, küçük burnu, yuvarlak dudaklarını tamamlayan ince kaşları ve bal rengi gözleri onun çok can yakacağını işaretiydi. Aslında peri kızı gibi olan oydu. Ama ablasının adını Peri yapmışlardı. Peri de güzel bir kadındı. Esmer tenli, uzun ve düz siyah saçları, ıslıl ıslıl parlayan siyah gözleri vardı. Onun kime benzediğini babası hiçbir zaman anlamaz, hatta çoğu zaman eşine karşı kıskançlığından kaynaklı onun başka birisinin kızı dahi olabileceğini düşünürdü. Bu düşünce her aklına geldiğinde bunun hıncını Peri'den alır, ağzından burnundan kan gelinceye kadar onu döverdi. İşte o zaman Peri kaderine isyan eder ve bir an önce kaçıp gitmeyi hayal ederdi. Bunu ilk elden bir eş ile yapacağını farkındaydı. Belki de şimdi öyle bir eş adayı ile görüşüyordu kim bilir.

Siya, eve vardığında Şükriye'nin kulingin başında ağladığını gördü. Kuling, bacadan çıkardıkları külü döktükleri yerdi. Evlerinin ya da aşhanelerinin hemen yanı başında olurdu. Kadınlar, rutin olarak her ekmekten sonra külü oraya dökerlerdi. Ekmek yaparak geçimini sağlayan Şükriye'nin kulingi ise artık bir tepe haline gelmişti.

Şükriye'nin ağlamasına anlam veremeyen Siya geç kaldığını anlamıştı. Ekmek bitmişti. Ama Şükriye neden ağlıyordu? Bunun cevabını sormaya kalkıştığında evin eğri büğrü ve her an bir çocuğun düşüp yaşamını yitirmesi ile sonuçlanacak kadar yüksek olan merdivenlerinden bir adamın indiğini gördü. O adamı tanı-mıyordu. Kim olduğu hakkında da bir fikri yoktu. Ama çok ya-kışıklı ve bakımlı olduğu bir gerçektir. O an adama doğru koşan Şükriye, kaynanasını gördü. Muhtemelen bu onun oğluydu. Çünkü kadın koşar adımlarla "Ez kurban oğlum" diye bağıarak geliyordu. O zaman Siya, eşinin gelmesinden dolayı mutlu olması gereken Şükriye'nin neden ağladığına hiç anlam veremedi. Hiç görmediği evin içine bakmak gibi bir niyeti olsa da "Bana ne, ayıp-tır" deyip bu düşüncesinden vazgeçti. Eve döndü.

Kasabanın bir ucundan diğer ucuna gitmenin yarım saati bulmadığı bu yerde, mahalleden çıkmak dahi o günün yorucu geçmesine yetiyordu. Hayatlarındaki tek hareket evin önünü sü-pürmek, komşulara gitmek veya en fazla on dakika uzaklıkta olan akrabaları ziyaret etmek olan Gölyazı'da zaman ve mekân birlik olmuş gibiydi. Burada zaman ve mekân kitapların bir cümlesine sığacak kadar birbirine yakın duruyordu. Ne anlatılacak bir de-nizi ne bir nehri ne de büyük bir ormanı vardı.

Çocuklar için park uzak bir hayal, balık tutmak filmlerde izle-dikleri bir düş, içki içmek ise başlı başına bir günahı. Bir gölleri vardı işte. Tuz Gölü. Gölün bütün uçlarının kasabalarında buluş-tuğunu sandıkları ama en zayıf ucunu gördükleri bir göl. Yazın hayvanlarını otlatmak için gölün etrafında yaptıkları kara örtülü evlere giden yaylacılar, bu köydeki en renkli görüntüyü oluşturu-yordu. Hayvanları olan ailelerin çocukları için yayla maceraları, bir kış boyunca anlatacakları masalları üretmek anlamına gelirdi. Çoğu Avrupa'da olan babalarını dahi tanımayan çocuklar için

yayla maceraları, birer masaldan hatta ninniden öteye gitmezdi. Çünkü her maceranın anlatımından sonra çocuklar derin bir uykuya daldı. Uykularında rüya gördükleri dahi meçhuldü. Hayal dünyaları kıttı. Çünkü tasavvur edecekleri bir gül bahçesi yoktu. Gülün kokusunu bilmiyorlardı. Tuz Gölü'nde balıkların nasıl yüzdüğünü anlatan akranlarına “Orada balık yüzemez ki. O göl tuzlu değil mi?” diyemeyecek kadar doğadan uzaktılar. Çünkü onlar için balık, su olan her yerde yaşırdı. Görmemişlerdi. Hâlâ Tuz Gölü’nü dahi görmemiş olanlar vardı. En aşına oldukları hikâyeler, bal arılarının kara örtülü evlerin üstünü örten içi boş çöplerin içine bıraktıkları bal olurdu. Çünkü aynı evler, köyde de vardı. Ve buna tanık olmuşlardı. Ancak gözleriyle gördüklerine inandıklarının dahi hiç farkında olmayan bu çocuklar için hayat, bir gölge oyunundan öte bir şey değildi.

Eve döndükten sonra hâlâ nemli olan salona geçmekten çekinen Siya, zeminin kuruması için biraz daha bekledi. Duvarda oluşan yosuna baktı. Yosun hâlâ aynı koyulukta duruyordu. Kurumuyordu duvar. “Biraz daha bekleyeyim” dedi. Henüz ablası Peri eve gelmemişti. “Acaba neredeydi?” Bu merakını yenmek için hiçbir girişimde bulunmadı. Dışarı çıktı. Üç basamaklı merdivenin üzerinde sırtını güneşe vererek oturdu. Elini yanağının altına koyarak düşüncelere daldı. Aklına Şükriye’nin neden ağladığı sorusu takıldı yeniden. Hafif hafif esmeye başlayan yel, tolozun uzaklardan kasabalarının üzerine geldiğini haber veriyordu.

Bozkırın toz bulutlarını içinde taşıyan toloz dedikleri rüzgâr, yaz döneminde eser; tabağı, çanağı, pencere önlerini, balkonu, sağlam kapı penceresi olmayan evlerin halılarını, yastıkların üzerindeki ev dolamalarını, muşambaları her yeri toz toprakla doldururdu. O anda tüm Gölyazı grimsi bir renge bürünürdü. Bunların içinde en çok da kapı ve pencere pervazları tümünden kı-

rılmış olan Şükriye'nin evi tozdan tepeciklerle dolardı. Çünkü Şükriye'nin evinin yanı başında olan kuling yani kül tepesi, olduğu gibi içeri savrulurdu. Evi kulinge dönüşürdü.

Evlerinin önünde azıcık da olsa çimen olan aileler şanslı sayılırdı. Ama böylesi aileler de bir elin parmaklarını geçmeyecek kadar azdı maalesef. Hele bir de bu toloza dışarıdayken yakalanmışsan günlerce yediğin içtiğin her şeyden toz kokusu alman kaçınılmazdı. Ama çocuklar için bu bambaşka bir oyundu. Gözleri kapalı bir şekilde o toz bulutunun içinden geçen hortumlara tutunmak, mümkünse o hortumların içinde yolculuk etmek en güzel oyunlarından bir tanesiydi. Bu oyunlarının içinde yine gitmeler üzerine düşler kuruyorlardı. Gitmeyi, buralardan başka diyarlara yolculuk etmeyi düşünüyorlardı.

Şükriye'nin, her katında iki odası olan iki katlı bir evi vardı. İki yana açılan yolun tam ortasında. Yıkılması emredilmiş olduğu halde bir türlü yıkılamayan bir ev. Çünkü Şükriye, dört çocuğuyla birlikte oturuyordu. Zayıf ince bedeninin üstünde belirgin olan tek şey yine zayıf ince olan burnuydu. İnce dudaklarının arasından hiç eksik olmayan küfürleri ise cabası. "Hay gözlerinin çukuruna ettiğim itler" diye bağırduğunda kesin Mustafa'ya öfkelenmiş, acısını da çocuklardan çıkarmaya başlamıştır. Gelip geçen arabalara aldırmadan elinde sazlıklardan topladığı çöplerle yaptığı süpürgesi, küfür ede ede Figen'in peşine vermişti. Figen canhıraş kaçıyor, bir taraftan da elindeki horozlu şekeri yiyordu. Annesinin bu hallerine alışık olduğu için hiç tınmıyordu. "Ömrümü yediniz bitirdiniz. Hay olmaz olaydınız. Babası kılıklı utanmazlar, arsızlar..." Hemen hemen her gün hatta

günün büyük bölümünde her çocukla böyle ayrı ayrı kavgaları olduğu halde Şükriye'nin bir gün yorulduğu görülmemiş, sesinin kısıldığı duyulmamıştı.

Her zamankinden farklı bir güne uyandığının farkında olmayan Şükriye, bugün yine ekmek yapmıştı. Henüz gün ağarmadan uyanan ve bir çuval unu usulca ekmek leğenine döken Şükriye, bugün yaptığı ekmekten bir lokma dahi almayacağını farkında değildi. Her gün yaptığı gibi gün boyu güneşte bıraktığı, gece üzerini örterek ısınıp koruduğu güğümdeki suyla ekmeği yoğurmaya başlardı. Suyun ılık olması, ekmeğin saçın üzerine daha rahat gitmesi, elinde dağılmaması ve yumuşak olması içindi. Onun için yaz aylarının en büyük avantajı buydu. Çünkü ayazı ve donu ile ünlü olan kasabalarda kışın ekmek yapmak, dünyanın en büyük işkencesiydi. Kış aylarında da sobanın üzerinde su ısıtırdı ama o su ile hamur yoğuruncaya kadar su buz keserdi. Aşhanede soba da olmadığı için kış aylarında ekmek yapmak büyük bir zulümdü. Bu nedenle Şükriye, kışın ekmek yapmaktansa yazın yaşlıların ekmeğini yapar ve biraz para biriktirirdi. Onun için her gün sabahın en erken saatinde uyanır, bu işe koyulurdu.

Güneşte ısıttığı su ile hamuru bir güzel yoğurduktan sonra en kuru tezeklerini bacanın önüne yığardı. Kasabada az bulunduğundan değerli olan bir naylon parçasıyla o tezekleri tutuşturur, sacı üzerine koyardı. Bu süre zarfında hamur biraz dinlenir ve daha fazla kıvama ulaşırdı. Üzerinde ekmeği açacağı tahtanın altına bir araba lastiği bırakıp kımıldamadığına ikna olduktan sonra besmelesini çeker ve işine başlardı. Tabii her zaman yanında tah-taya yapışan hamuru temizlemek için bir bıçak ile bir kaşık da bulunurdu. Bıçağı sert olan hamurlar için, kaşığı ise daha yumuşak olan hamurlar için kullanırdı. Bu işlemleri her gün yapmaktan hiçbir şekilde gıcunmazdı. Aslında işin en zor yönünün hamuru yo-

ğurmak olduğunu söyler, sahiden de hamuru yoğururken kan ter içinde kalırdı.

Oklavasını hazırladıktan ve kaşıkla iyice temizledikten sonra ekmek yapmaya başlardı. Önce goglarını (hamur topağı) hazırlar, onların sıcak havada hemen gevşediklerini bildiği için az az tahtanın üzerine dizerdi. Gogları dizerken de simetriye dikkat ederdi. Bütün goglar yan yana bir sıra halinde durduğu gibi, tahtanın ortasına dökülen unun gogların üzerine dağılmaması için azami çaba sarfederdi. İşini temiz yapmak temel felsefesiydi. Çocuklarının aç kalmaması için her gün usanmadan bu işi yapan Şükriye, kaderine isyan etmekten ve ekmek yaparken ağıtlar söylemekten vazgeçmezdi. İçinden mırıldanarak söylediği bu ağıtlarda ise hep eşi Mustafa'nın ismi geçerdi. Mustafa'ya bir yandan küfür eder, diğer yandan ona olan özlemini kendisinin dahi zor duyduğu bir sesle mırıldanırdı.

Hayatta tutunacağı tek insan olan Mustafa'nın duyarsızlığı yetmezmiş gibi çocuklarının da babasına çekmesi ve onun gibi tembel olması Şükriye'yi çileden çıkarırdı. Bir işin ucundan tutukları görülmemişti. Ya da babalarına sitem edip ona tavrı aldıkları için bir şey yapmazlardı. Şükriye bir taraftan ekmeği saça pişirip bir taraftan düzleştirirken hayatına küfür ediyordu. Bu kadının ağladığı, sızladığı hiç görülmemişti. "Ah bugün çok yoruludum" dediği hiç olmamıştı. Durmadan küfür ederdi. Siya'nın onu ağlarken gördüğünde şaşırması da bundandı.

Zamanın acılardan yüzüne çizdiği derin çizgiler ve onların arasından bakan solgun gözleri umutsuzluğunu anlatırdı. Küfürlerine yerleştiği çığıltı, bir uzun hava gibi yankılanırdı sesinin ince tonlarında. Onca ezilmişliğine, yalnızlığına rağmen hâlâ Mustafa'yı seviyordu. Bunun anlamsız olduğunu ne aklına anlatabiliyordu ne de yüreğine. Bunca küfrün arkasına sakladığı sevgi seli

her aktığında onu yıksa da vazgeçemiyordu. İlk gençlik yıllarından itibaren tutunduğu bu duygudan vazgeçemiyordu. Oysa Mustafa, ondan uzakta kendine yeni bir hayat kurmuş, Şükriye'nin, hayatı için basit bir ayrıntı dahi olmadığını söylemişti. Bunun ne anlama geldiğini idrak etmekte zorlanan Şükriye ise bu durumun gelip geçici olduğuna inanmıştı. Mustafa'nın er ya da geç ona geri döneceğini düşünmüştü. Hiçbir zaman bunun aksi bir düşünce aklından geçmemişti. Ona bu gücü veren sevgisi miydi, yoksa çaresizliği miydi? İşte bu büyük soru işareti, kasabada bulunan bütün kadınların hayatının yanı başında duruyordu.

Bu kasabada birbirine sırtını dönmüş evlerin camlarından rengini yitirmiş gökyüzüne bakan kadınların içinden adeta kızıl nehirler akıyordu. Gözlerinin ışığından kasabanın sokaklarına, ölü gülüşler, hayal kırıklıkları saçıyorlardı. Birbirine benzeyen hikâyelerinde teselli buluyorlardı. Sızılı ve içsel inlemelerle, derin vadilerin sessiz çılgınlığa benzeyen saçlarıyla hayata tutunmuşlardı. Hepsi ortak bir kaderi paylaşıyordu. Duyanlar tarafından, “Hayır hayır bunun mantıklı bir izahı vardır. Nasıl olur, ben de kadının ama eşimden bir an bile ayrı durmam. Durmak bir yana onun beni bile bile aldatmasına asla müsamaha göstermem” denilen ortak bir kaderleri vardı. Ama onlar bunu bile bile kabul etmişlerdi. Bunu kendilerine sunulan bir hayat olarak benimsemişlerdi. Yıllar, yüzyıllar önce sürüldükleri topraklardan yeniden sürgün olduklarında; eşleri, onlar ve çocukları için yeniden yollara koyulduğunda alınlarına düşen yazı, “Ne olursa olsun ekmek kazanmak için her şeye katlanacaksın” olmuştu. Kadınların görevi itiraz etmeden bunu kabullenmekti. Eşlerinin gittikleri ülkelerde oturum alma, çocuklarına bir gelecek sunma, anne-babalarına birkaç kuruş gönderme adına başka diyardan kadınlarla birlikte olmasına izin vereceklerdi. Tek avuntuları ise “Onlar el kadınıdır,

gavurdur, onlardan yuva olmaz, onlarla gelecek olmaz” idi. Oysa ki o kadınlar da insandı. Onların da duyguları vardı. Hiç kabul-
lenmeseler de eşlerine âşık olabilirlerdi. Ama eşleri asla onlara âşık
olamazdı. İşte sadece bu gerçek, kendilerini avutmalarına yeti-
yordu. Eşleri ise bir anda içine düştükleri afili dünyanın içinde
kendilerini yitirmemek adına çırpınsa da gün gün kendilerinden
bir şeyler yitiriyorlardı aslında. Belki de bu duyguyu unutmışlardı.
Yılda, bazen birkaç yılda bir gördükleri, her zaman kendilerini
bekleyeceğinden emin oldukları yedekte bir mülk olarak baktık-
ları çocuklarının, eşlerinin ne yaşadıklarını pek fazla düşünmü-
yorlardı belki... O diyarlarda belki de hiç yaşamadıkları özlemlerini
yaşıyorlardı. Tabii bu hepsi için geçerli değildi. Ailesini yanına alıp
orada birlikte hayat kuran çok insan da vardı. Zaten bir gün eşle-
rinin yanına gideceklerine dair umut olmasa kadınların buna kat-
lanmaları imkânsızdı. Ama seçtikleri yol o kadar zordu ki. Her
şeyden önce onurlarını, sevgilerini eziyorlardı. Kasabalarına gelen
öğretmenler, onların sağlıklı insanlar olduklarından şüphe edi-
yorlardı. En fazla yılda bir gelen babalarından kaçan çocukların
sağlıklı gelişeceklerinden şüpheliydiler. Tek başlarına çocuklarını
büyüten bu kadınların içindeki güce hayrandılar. Ama yine de bir
gün bu diyardan gitme durumları olsa bile gidecekleri yerlere
uyum sağlayıp sağlamayacakları meçhuldü.

Hep gitmeler üzerine yerleşmişlerdi kendilerine. Hep gitme
umudu, burada kalmalarına teselli oluyordu. Ne yapsalar da bu-
raya yerleşememişlerdi. Hiçbir zaman buralara ait hissedememiş-
lerdi. Hep bir boşluk vardı. Derinden hissettikleri bir köksüzlük,
bir aidiyetsizlik... O nedenle çevre köylerde bulunan insanların
pek çoğu bu topraklarda çok güzel bir şekilde yaşıyor olsa da
onlar yaşayamıyorlardı. Arayışları hep sürüyordu. Kendilerini ait
hissedecekleri bir yer arıyorlardı. Bunun için geçim adına da olsa

dünyanın öbür ucuna kadar gitmeyi göze almışlardı. Bir yerden bir yere savrulduklarının farkında olmadan oradan oraya gitmişlerdi işte. Ve şimdi hiçbir kayıta olmayan, yasaklandığı, bastırıldığı halde yüzyıllardan beri süregelen kültürlerini de kaybetme riskini yaşıyorlardı. Eşlerinden, bu kültürün temel taşıyıcısı olan kadınlardan uzaklaştıkları anda bunun hiç de imkânsız bir ihtimal olmadığını görecektlerdi.

Mustafa da bu kervanla yola çıkmıştı. Güzel bir geleceğin parayla sağlanacağına olan inançla yola koyulmuştu. Aslında Avrupa'ya gidenlerin çoğunun pek de iyi para kazanmadıkları bir gerçektir. O yörede bulunan bütün gençlerin okumak, meslek sahibi olmak yerine Avrupa'ya heves etmelerinin altında, para kazanmanın ötesinde yaşayamadıkları özlemlerini yaşama istemi olduğu söylenebilir. Çünkü ailesinden, sevdiklerinden, çocuklarından ayrılma gerekçesi çok güçlü olursa orada yaşayabilirlerdi. Bu gerekçelerden birinin para kazanma hayali olduğu kesin olmakla birlikte diğerinin kendilerini yaşatma şeklinde ruhsal bir yönünün olduğu da aşikârdır.

Mustafa, Şükriye'den kan donduran bir şey istiyordu. Onun istediği akıl mantık işi değildi. Para kazanmak namına gittiği gurbetten memleketine elinden tuttuğu yabancı bir kadınla gelecek, Şükriye'den hem bunu kabul etmesini hem de aynı evin içinde eşinin yatağına giren o kadına hizmet etmesini isteyecekti. Üstelik Şükriye'yi çocuklarına bakan bir hizmetçi olarak tanıttacak; sırf yalanı ortaya çıkmasın diye çocuklardan ikisi onlarla kalacak, diğer ikisi ise onlar gidinceye kadar Şükriye'nin annesigile gönderilecekti. Mustafa, eşini ve iki çocuğunu inkâr edecek, elinden tuttuğu diğer kadına da yalanlarını yutturacaktı. Üstelik Şükriye de ona yardım edecekti. Kadın gidinceye kadar herkes görevini bilecek ve kimse Mustafa'nın söylediklerinin yalan olduğunu o ka-

dına kesinlikle hissettirmeyecekti. Mustafa'nın senaryosu şayet tutsa ve kimse bir şey hissettirmemezse o zaman herkes ödüllendirilecekti! Mustafa'nın değerlerinin dejenere olduğu çok açıktı. Bir tiyatro oyunu kurgulamıştı. Ama unuttuğu bir şey vardı. Kasabada geride kalan kadınlar, çocuklar, insanlar hâlâ tüm değerlerini koruyorlardı. Mustafa dejenere olmuş olabilirdi ama bu insanlar hâlâ saygı, sevgi ve emek üzerine kurulmuş en güzel değerleri paylaşıyorlardı.

Ayda yılda bir mektup aldığına sevinen Şükriye, bu mektubu Siya'ya okuttuktan sonra ne düşüneceğini bilememiş, ne olduğunu idrak edememiş ve günlerce kafasında soru işaretleriyle dolanıp durmuştu. Bir yandan Mustafa'nın kendisine böyle bir haksızlık yapamayacağını düşünüyor, diğer taraftan gittiğinden beri doğru dürüst hiçbir haber alamadığı bu adamdan gelen mektuba bakarak onun hiçbir şey olamayacağını düşünüyordu. Ondan hiçbir halt olmazdı. Şükriye, yedi yıl aradan sonra aldığı bu ikinci mektubun ardından artık Mustafa'dan bir şey beklemesinin anlamsız olduğuna ikna olmuştu. Mustafa bir gittiğinde bir de şimdi, geleceği zaman mektup göndermişti. İlk gittiğinde yazdığı mektupta para istemiş, ikinci mektubunda da ondan koynuna aldığı kadına hizmetçilik yapmasını istemişti. Her daim hayaller kuran ve Mustafa'ya en ufak bir olumsuzluğu dokundurmayan Şükriye, bu mektuptan sonra artık onu tamamen yitirdiğinin farkına varmıştı. Öyle ya da böyle geçimini sağlamayı başarıyordu. Bu adama hiçbir şekilde ihtiyacı yoktu. Mustafa onun için artık ölmüştü. Şimdi ekmeğin başında aslında biraz da yitip giden sevdiğine, sevgisine ağıtlar yakıyordu. Bunları düşünürken midesinin korkunç bir şekilde bulandığını hissetti. Bir oturulunca, bitirinceye kadar kalkılmayan ekmeğin tezgâhının başından nasıl fırladığını, kendisini nasıl dışarıya attığını bilemedi. Sacın üzerinde yanan

ekmeğe aldirmeden kendini dışarıya attı. İç organları sökülecekmiş gibi kustu.

Çalışmaya gönderdiği eşi, her sabah hiçbir şey hissetmediği yabancı bir kadının yatağında uyanmakla kalmıyor, bunun için kendini pazarlıyor, bu da yetmezmiş gibi kendisini de yalanına ortak etmek istiyordu. “Bu adamda onurdan zerre kalmamış be” diye mırıldandı Şükriye. Mustafa’nın günler öncesinden yazdığı mektup daha yeni eline geçtiği için henüz eşinin kendisine dayattığı bu gerçeği sindirememişti. Sürekli midesi bulanıyordu. Biraz daha aklı yetse, biraz daha cesareti olsa, çevresinden biraz daha güç alsa onun bu köye bir daha ayak basmasına izin vermezdi. Ama ne duyguları ne de düşünceleri buna yetmeyecek kadar zayıftı.

Kasabada buna benzer sayısız örnek vardı. Onun tek başına güç getirmesi imkânsızdı. Bunun bir düşünceden ibaret kalması kaçınılmazdı. Avrupa’da çalışarak çocuklarına, eşlerine bir hayat sunan insanlar olsa da çoğu Mustafa gibi yalanla dolanla yabancı bir kadının imkânlarından yararlanarak yaşamlarını sürdürüyordu. Şükriye de dahil olmak üzere birçok kadının elinden bir şey gelmediği için zamanla büyük bir çaresizlik içinde doğal karşıladığı bu gerçeği değiştirmek, artık imkânsızdı. Ama kadınların psikolojilerini alt üst eden, midelerini bulandıran, hayatlarının üstüne kara bir bulut gibi çöken bu gerçeğe alışmaları da imkânsızdı. Şu veya bu şekilde bu gerçek her yansıdığı anda içlerinden bir şeyler kopup gidiyordu.

Şükriye, böyle yoğun düşündüğü zamanlarda yalnız olmaktan nefret ederdi. Kendisini bu düşüncelerin içinden çekip alacak birilerinin gelmesini öyle çok istiyordu ki. “Keşke komşular ekmek kokusuna gelseler” diye sesli düşündü. Ama tek bir Allah’ın kulu oralarda yoktu. Kendisini ekmek pişirmeye daha fazla vermeyi denedi. Ama kafasına üşüşen sorular, midesini bulandıran ger-

çekler, onun bir yerlere kaçmasına izin vermiyordu. Normalde kendisine yardıma gelen komşular, neden bugün hiç görünmemişlerdi. Bir sorudan diğer soruya atlıyor, çaresizliğine ağlayamadığı için kime küfür edeceğini şaşırtıyordu. Bu adamı bırakıp gitmeye hiç gücü yoktu. Ne çocuklarının babasını reddetmeye ne annesinin evine gitmeye ne de tüm bunları kabul etmeye, kendi deyimiyle elin gavuruna bir hizmetçi gibi hizmet etmeye gücü yoktu. Çaresiz, çevresinde bulunan diğer kadınlar gibi bunu kabul edecekti.

Şükriye, uzakları yakın eden bir telefonu olmadığı için bugün Mustafa'nın geleceğinden habersiz ekmeğini pişiriyordu. O gün yine tozu dumana katan toloz kasabanın üstüne çullandığında henüz ekmeğin başındaydı. Bugün her zamankinden daha geç bitecekti ekmek.

Toloz içeriye gelmesin diye aşhanenin kapısını kapatmış olan Şükriye, gelen arabanın sesine pek aldırmadı. Tam yol kavşağındaydı evleri. Gelip geçen bir sürü araba oluyordu. Bu ses de onlardan birine ait olmalıydı. Bugün yeterince geç kalmıştı zaten biraz daha acele etse iyi olacaktı. Toloz başladığında her zamanki gibi o tolozun çizdiği hortumun içine yerleşip onunla seyahat edeceğim diye oynayan çocuklarının şimdi nasıl bir toza bulanmış olduğunu tahmin bile etmek istemiyordu. Hele evi düşündükçe sinirleri tepesine çıkıyordu. Şimdi kim temizleyecekti o evi. Ama bugün neden kimse yoktu, neden çocuklardan biri yanına gelmemişti. Tamam aşhane biraz sapa bir yerdeydi ama bu her zaman gelen çocuklara, komşulara engel değildi ki.

Mustafa'nın annesigil de kendilerine yakın bir yerde oturuyordu. Belki orada televizyon izliyorlardı, bir filme dalmışlardı diye düşünmek istedi. Yine de içine bir kuşku düşmüştü. "Sabah Figen'i çok kötü azarladığı için mi gelmiyordu acaba çocuklar?"

Sonuçta anne yüreğiydi. Onları küstürmüş olabileceğini düşünerek: “Ekmeğin sonunda onlara sevdikleri sıkma böreğinden yapar gönüllerini alırım” diye mırıldandı.

Dışarıda olan bitenden habersiz bu dünyadaki biricik varlıklarının gönlünü nasıl alacağını düşünüyordu. Çocuklar ise karşılarda buldukları, annelerinin kanını, daha görmeden donduran kadına, hiçbir şeyden haberi olmayan Volante’ye anne demeye hazırlanıyor hatta bunun için sabırsızlanıyorlardı. Yıllardır görmediği, daha Ömer karnında iken giden Mustafa’ya özlemine bile bu yüzden unutan Şükriye ise ekmeğin başında hiçbir değeri, anlamı olmayan bir varlık olarak, çocuklarına sıcak düşler büyütüyordu.

Mustafa, yurdunu yıllardır görmemiş olmanın getirdiği bir özlemle değil, geleceği için tutunduğu kadını memnun etme umudu ile gelmişti. Ona kalsa kesinlikle Volante’yi buraya getirmezd. Ama sevdiği insanın çocukluğunun geçtiği yerleri, Mustafa’nın anlattığına göre annesini kaybetmiş ve yetim kalmış çocuklarını görmek için o kadar çok ısrar etmişti ki artık dayanamamış gelmişlerdi. Biraz çevresi, götürebileceği başka bir yer olsa oraya götürüp iki haftalık bir oyunla onu uyutacaktı ama yoktu işte. Böyle düşünürken bile kaybetmekten korktuğu tek kişi ona göre ekmek kapısı olan bu kadındı. Bu çıkarıcılığı ile Volante’nin duygularını ne kadar ezdiğinin farkında değildi.

Volante ise farklı bir iklimden geliyordu. Makilerin içinde deniz kokusu ile büyümüştü. Akdeniz insanlarına has bir sakinliği vardı. Mustafa ile bir ortak yönleri de buydu zaten. Her ikisi de kalabalık bir aileden geliyordu. Çok erken yaşlarda kendi tercihlerini yapıp bir yaşam kurma arayışına girmiş olan bu insan İsviçre’de göçmenlerin bulunduğu bir dernekte Mustafa ile tanışmış, hemen ona tutulmuştu. Geride bıraktığı ailesinden, geleneklerinden bağımsız bu kadına tutunarak yeni bir hayat kurmak için çırpı-

nan Mustafa ise hemen kabul etmişti. Çocukluk düşlerine davetiye çıkaran bu kadına karşı ne hissettiğini hiçbir zaman tam olarak bilememiş ve onunla birlikte bir hayat kurmaya başlamıştı. Volante'nin ona sunduğu tüm imkânlar hayatını kolaylaştırmıştı. O da bu kadına annesinden dahi daha yakın olduğuna inanmaya başlamıştı. Volante onun her şeyiydi. Ondandır asla vazgeçmezdi.

Volante'ye anlattığı senaryoya Şükriye'yi de dahil etmek için elinden gelen her şeyi yapmış, Şükriye'nin tüm hezeyanlarına rağmen köye onunla birlikte gelmeye karar vermişti. Yedi yıldan sonra köyüne gelen Mustafa bu düşüncelerin içindeyken Volante ise dilini, kültürünü bilmediği insanların yurduna doğru gittiğinin farkındaydı. Bu insanların en çok neye üzüldüklerini, neye sevindiklerini, hangi sesin büyüünde kendilerinden geçtiklerini, en çok hangi yemekleri sevdiğini bilmiyordu. Onun için önemli olan Mustafa'nın yanında olmaktı. Gerisinin önemi yoktu.

Ona tercümanlık yapan Mustafa'ya dikkatle dinliyor, bu havayı soluyarak biriktireceği tanıklıklarla onun da özlemine cevap olacağına inanıyordu. Köye doğru gelirken yaylaların hemen üzerinden su deposu görünen kasabalarını gördüğünde Mustafa, “işte bu bizim kasaba” dedi. Volante, üzerinde toz bulutu yükselen bu Ortadoğu kasabasının ilk anda terkedilmiş bir yer hissiyatı yarattığını ona anlatmayı ne çok istemişti. Kasabanın girişinde yalnız başına anıran eşeğe dikkatlice bakmış, bir Teksas filminin içinden geçiyormuş gibi hissetmişti. Arabadan indiğinde toloz yüzünden kolunu çekiştiren Mustafa tarafından evin eğri büğrü ama yüksek merdivenlerinden yukarı doğru çekiştirildiğinde, kendini Ortadoğu'da bir savaşın içinde çekiştirilen bir gazeteci gibi hissetti. Evet bambaşka bir kültürün içine gelmişti. Evin döşenme biçimi, dış kapı dedikleri salonun en dip köşelerinde bu kadını görmek için birbirini çekiştiren çocukların ürkek bakışları, dışarıda tolozun

dinmesiyle aynı anda havlayan köpeğin, öten horozun, möleyen ineğin sesi ona bambaşka bir hayatın içinden merhaba diyordu. Aşına mekânlardan uzak, yalnız başına hayata tutunan bu insanların zamanlarına o da eklenmişti.

İçeride çocukların dışında kimse yoktu. Neredeyse mahallenin tüm çocukları tolozun gelmesiyle birlikte Şükriye'nin yokluğunu fırsat bilerek onun evinde toplanmıştı. İçeride ağır bir koku vardı. Mustafa kolundan çektiirdiği Volante ile birlikte içeri girer girmez karşılaştığı ağır koku ile bir adım geriye gitti. Çocuklar birbirine bakarak güldüler. Toz ve çocukların gaz kokusu birbirine karışmıştı. Volante'nin yüzüne baktı. Her şeye kendini hazırlayan Volante ise rahatsız olduğunu belli etmedi. Gülümsedi. Mustafa bu keşmekeşin içinde Şükriye'nin yokluğunu fark etmediği gibi tüm duygularını yitirmiş bir şekilde, varlığını Volante'ye söylediği iki çocuğunu Zeliha ile Osman'ı öptü. Zaten diğer ikisini Figen ile Ömer'i tanımamıştı bile. Bunun için de odada olan diğer beş çocuğa soğuk bir merhaba demenin ötesine geçmemişti.

Büyük bir heyecanla bekledikleri babalarının bu soğukluğu karşısında titreyen Figen ile Ömer işte o zaman annelerini hatırlamış ve aşhaneye koşmuşlardı. Toza bulanmış yüzlerinde iz bırakarak usul usul akan gözyaşları ile annelerinin yanına gitmişlerdi. Ekmek pişirdiği yeri toplayan Şükriye “oh nihayet” dercesine onların gelişine sevindiğini belli etti. Ama çocuklarda bir gariplik vardı. “Babam geldi, yeni annemizle birlikte ama bizi tanımadı” cevabını alacağını bilseydi, ne olduğunu hiç sormazdı. Hiç bakmazdı o çocukların yüzüne. Hiç yaşamak istemezdi o ömrün içinde. Öyle titredi ki bacakları olduğu yere yığılıverdi. Kendini henüz közleri sönmemiş olan bacanın ısısına verdi. Öyle üşümüştü ki bir süre o sıcaklığın karşısında kılmıdayamadı.

Hani hazırlamıştı kendini. Hani Mustafa o kadınla geldiğinde rolünü tam yapacak, hiçbir şey çaktırmayacaktı. Mustafa, yolladığı mektupta para kazanmaları için bu oyunun gerekli olduğunu uzun uzun anlatmamış mıydı? Günlerce o mektubu Siya'ya okutup okutup “Evet evet onun istediği gibi yapacağım. Ne yapalım ekmek parası” dememiş miydi? O halde neden damarlarındaki kan bir anda boşalmış gibi yığılıvermişti bu kutsal nimetin arasına. Çocuklar sanki hiç tanımadıkları bir kadınla karşı karşıyaydılar. Ağlıyordu Şükriye. Küfür etmiyordu, ilk defa hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Una bulanmış elleriyle yüzünü silerken bedeninin ısısından teninde hamurlamayan una şaşıırıyordu çocuklar. Onlar da tozlu yüzlerinden yüreklerine bir geçit yapan gözyaşlarına hâkim olamıyordu. Evet anneleri, babalarının gözünde bir hizmetçiydi. O ikisi annelerinin, Osman ile Zeliha da babalarının çocuğuydular.

Babaları, her şeyi bu kadar basit kurgulamıştı. Yüreklerine düşmeden soğuyan baba sevgisi bu kadardı işte. Ama Şükriye, gençliğini, ömrünü, hayatındaki her şeyi adadığı Mustafa'nın bu soğukluğuna nasıl alışacaktı. Yokluğundan bile haberi olmayan, o yabancı kadının allı pullu kokuları içinde kendini kaybeden Mustafa için artık var olmadığını nasıl kabul edecekti? Toparlanmamıştı. Belki her şeye rağmen ayakta durmayı öğrenmişti.

Bacanın içindeki közleri, soğumasını beklemeden ve elini yakan küreğe aldırmadan kulingin üzerine taşıdı. Isınmak ister gibi bacanın yanında elleri birbirine bağlı bir şekilde oturan Figen ile Ömer de onu izliyordu. Ne biçim bir işti bu, herkesin babası geliyordu ama onlarınki çocuklarını baştan silerek gelmişti. Akılları buna ermiyordu. Şükriye, çocukların onu izlediğinin bile farkında değildi. Diğer babası kılıkli olanlara ne demeliydi peki. Gelip anne ne yapıyorsun diye sormamışlardı bile. Henüz yeni

dinmiş olan tolozun ardından gelmesini umduğu yağmur da yağmamıştı bugün. “Allah’ım ne uzun bir gündü” diye düşünmekten kendini alamadı. Hâlâ ondan bir ömür alacak saatler vardı.

Kulingin yanında bir taraftan bunları düşünüyor diğer taraftan da her gün yaptığı işleri yeniden yeniden hatırlayarak birşeylerin ucundan tutmaya çalışıyordu. Beyni durmuştu. Öyle, oracıkta tüm iradesini kullanarak kaldırmaya çalıştığı kollarıyla bir şeyler yaparken Mustafa geldi. Öyle bakımlı, yakışıklı bir duruşu vardı ki Şükriye kendi halinden utandı. “Merhaba Şükriye nasılsın” dedi. Şükriye cevap vermedi. İçinden küfür etmek geçiyordu edemedi. Kendini tuttu. Kafasını sallamakla yetindi. Mustafa, “Kadınla beraber geldim. Duymuşsundur. Hiçbir hazırlık yapmamışsın. Evin hali berbat. Çok utandım. Sen bir süre, biz gidinceye kadar annengile git en iyisi. Hizmetçi olarak burada durmana gerek yok. Çocukları al git. Kadın bir şey hissetmesin” dedi.

Şükriye artık onun sesini duymuyordu. Hiçbir şey hissetmiyordu. İçinden ince ince bir ağıt geçiyordu. Sanki bir an onu mırıldandı. Ama yok, kendi sesini dahi duymuyordu. Kulingin başında o külün rengini almıştı. Kül rengi olmuştu. İçinden kan çekilmiş gibi gri. Mustafa; ömrünü adadığı, çok sevdiği, her şeye rağmen vazgeçemediği Mustafa onun damarlarındaki tüm kanı çekmişti. Bu kadar acımasız olamazdı. Kapının önündeki köpek dahi ondan daha çok değer görmüştü. İçinde engel olamadığı bir dürtüyle, “Bu kadın da kimmiş nasılmış bir görsem” dedi. O zaman tüm kıskançlığı ayyuka çıkmış, Mustafa’ya aldırmadan yukarıya doğru koşmuştu. Mustafa da arkasından koştu. Henüz nasıl oturacağını bile çözmemiş olan Volante’nin yüzüne tükürerek “Sen ne arsız kadınsın, 4 çocuklu evli bir adamdan ne istiyorsun” diye bağırdı. Volante neye uğradığını şaşırı. Ayağa kalktı. Etrafına bakındı. Bu kadının ne dediğini anlatması, ona tercümanlık yap-

ması için gözleri Mustafa'yı aradı. Mustafa, hemen Şükriye'nin arkasından geldi. Onu kolundan tutarak çekmeye çalıştı. Volante ne Şükriye'nin kolundan tutup onu dışarı atmaya çalışan Mustafa'yı ne de başkasını görebiliyordu. Yakasına yapışan kadına bakıyordu. Gözleri yaşla dolmuştu. Böyle bir tavrı hak edecek ne yapmıştı. Bunun bir açıklaması olmalıydı. Şükriye'nin bu aşamadan sonra kaybedecek hiçbir şeyi yoktu. Böyle bir aşağılanmaya daha fazla dayanamazdı. Hepsinin canı cehennemeydi. Kolunu o anda afallayan Mustafa'nın elinden hızla çekip eğri büğrü merdivenlerden aşağıya indi. Yürüdü. Unlu elbiselerine, ağzına burnuna bulanana aldırmadan kulinge doğru yürüdü. Kulingin yanı başında üzerine bulanana küllere aldırmadan oturdu. Rahatlamıştı. İnce dudaklarının arasından belli belirsiz bir gülümseme belirdi. Hayret edilesi bir şeydi bu, ama mutluydu. Hiç konuşmadığı ve bir daha konuşmayacağı Mustafa'dan intikamını almıştı. Mustafa ise o anda Volante'ye "o bizim köyün delisi" diyerek açıklama yapmaya çalışıyordu.

Sabah erken uyanıp kül eve gittiği her gün, içindeki hüznün bir anlamı olduğuna kendini inandırır, ettiği dualarla arınır, tüm sıkıntılarından sıyrılırdı. Güzel ve umutlu başladığı halde salı günü tüm uğursuzluğunu yine göstermişti. Kulingin başında oturup ağlayan Şükriye'nin hüznü her yanını kaplamıştı. Kül evdeki ayininden sonra karşılaştığı bu manzara da tek başına hayata tutunmaya çalışan ve dört çocuğuna bakan bir kadının en zayıf anları olarak Siya'nın belleğine kazınmıştı. Tek bir gün dahi ağladığı görülmemiş olan bu kadının kulingin başında haykırarak ağlaması, kasabanın en güçlü kadını olduğuna inandığı kadının intihar etmesi onda, "Güçlü kadın kimdir? Ayakta durmayı nasıl başarır?" sorusuna neden olmuştu. Sahiden, bir kadın nasıl güçlü olurdu? Etrafında gördüğü örnekler, Siya'nın bu arayışlarına daha fazla

ivme kazandırıyor. Kendine yarattığı zaman tünelinden kül ev ve kül tepesi kurmuş, kasabanın en güçlü kadınının intihar ettiğini görmüş, kasabanın en emekçi kadının da yıkılan hayallerine kül tepesinde ağtlar yaktığına tanık oluyordu. Bir kadının gücünün, gizinin nerede saklı olduğunu merak ediyordu. Hayatın ağır yükünü kuşanmış kadınların acıklı sonu, kafasındaki soru işaretlerini çoğaltıyordu. Kulingin başında ağtlar yakan Şükriye'nin yıllardır tek başına direndiğini, bileğinin gücüyle ekmeği gün aşırı yapmasının ardında yatan gücü görüyor ama duygusal anlamda yaşadığı boşluğa anlam veremiyordu. Fatma'nın kasabanın en ücra yerinde kendine bir hayat kurmasını hayranlıkla izlerken evinin kül olmasından sonra intihar etmesini anlayamıyordu. Her şeyden önemlisi de bu kadınlarınkine benzer bir hayat çizgisinin olmasını kesinlikle istemiyordu.

Salı gününün taşıdığı tüm olumsuzluklar, her şeye rağmen zamanın koynunda yavaştan aşılmaya başlıyordu. Arkadaşı Meral'in gelmesi ile bu duygusu daha da güçlendi. Onun mutluluğu gözünden kaçmadı. Usulca onu dürttü. "Hayırdır çok mutlu görünüyorsun. Üzerine ılık inmiş sanki. Ne oldu?" diye sordu. Meral, "Sonra anlatırım" dedi. Bunun üzerine hâlâ akşam yemeğini yapamamış olan Siya, ondan ayran yapmasını istedi. Peri de gelmişti. Gün boyunca ablasının nerede olduğunu merak etse de sormadı. Çünkü şimdi son derece durgun olan ablası ile bir gerginlik yaşamaya takati yoktu. Meral ile birlikte yemeği hazırlayan Siya, Meral'in neden bu kadar mutlu olduğunu merak etmeden duramıyordu. Ancak şimdi ortam uygun değildi. Siya, ablasına yemeğin hazır olduğunu söyleyip amcası ile babasının ne zaman geleceğini sordu. Peri babasından haberi olmadığını ama amcasının tarlada olduğunu ve akşam geleceğini söyledi. Siya yaptığı yemeğin bir kısmını akşama bırakarak Meral ve ablasına ye-

tecek kadar pilavı bir testinin içine döktü. Meral karnının tok olduğunu söylese de Siya'nın yoğun ısrarları karşısında dayanamayıp bir kaşık pilav aldı. Su ve katığın dışında hiçbir şeyi olmayan bu pilavı her seferinde ilk defa yiyorlarmış gibi iştahla kaşıklarlardı. Kuru bir soğan ve ayran da yanında olunca dünyanın en güzel yemeği sanırdınız.

Yemekten sonra bulaşıkları yıkayan Siya, bir an önce işlerini bitirip Meral ile dantel örmeyi planlıyordu. Danteli işlemeyi öğrendiğinden bu yana kapar kapamaz gözlerinin önüne o işleme geliyordu. Başladığı işlemeyi bir an önce bitirmekten başka bir şey düşünemeyecek hâle geliyordu bazen. İlk olarak motif işleyerek bu işi öğrenmişti. Elindeki ören bayan markalı beyaz deste simsiyah oluyor, ne yapsa da onun kirlenmesine engel olamıyordu. Hem ilk yaptığı motifler de çok eğri büğrüydü. Şimdi yeni bir örneğe başlamıştı. Yastıkların yüzlerini yapıyordu. İlk yaptığı motifleri atmaya da kıyamamış ama işleme yaparken o kadar çok kirlenmişti ki kimseye göstermeye de cesaret edememişti. Meral de elinde danteli içine koyduğu poşet ile gelmişti. Aslında o, bu işi daha iyi biliyordu. Çünkü annesi Fatene geçimlerini sağlamak için yıllardır dantel örüyordu. Bu iş için sağlam gözlere ve iyi bir sabra ihtiyaç vardı. Bu konuda kim Fatene ile yarışabilirdi ki. Anneannesigile ilk defa gidiyor olmanın mutluluğunu Siya'ya anlatmak isteyen Meral, yemek faslının bir an önce bitmesini istiyordu. Zaten Peri de bugün çok dalgındı. Onun orada olduğundan dahi haberi yoktu sanki. Muhtemelen bugün yanlarında oturmayacak, o da daha rahat bir şekilde derdini, mutluluğunu arkadaşıyla paylaşacaktı.

Güneşin tam tepelerinde parladığı ve bembeyaz toprak, toloz eşliğinde kapı ve pencere eşiklerine dolduktan hemen sonra, belki de şimdi evi temizlemek daha iyi olurdu. Ne de olsa bu, yarın sabah kaçınılmaz olarak yapacakları bir işti. Meral'e "Senin annen kesin

şimdi evi falan temizlemiştir” dedi Siya. Meral, “Evet annem bazı konularda çok sabırlı ama temizlik vesaire söz konusu olduğunda hiç sabrı yok” dedi. Ama onların evinde halılar falan da vardı. Siyaların evinde ise sadece bir odada kilim bulunuyordu. Annesi gittiğinde bütün çeyizini de yanında götürmüştü. Bazen, sıradan diğer evleri ve anneleri düşündüğünde “Ne vicdansız kadınmış yahu. Ne olursa olsun, eşin seni çok dövse de insan çocuklarını bırakır gider mi?” diye düşünmekten kendini alamıyordu. O zaman öfkesi büyür, annesine dair bestelediği tüm şarkılar acı bir ah oluverirdi.

Hiçbir anne çocuklarını bırakır gider miydi? Böyle bir şey olabilir miydi? Aslında bunların cevabını büyük şehir gibi bir yerde olsaydı daha çabuk bulacaktı ama şimdi herkesin babasının olmadığı hatta babalarının yokluğunu dahi hissetmedikleri bu yerde bunun cevabını bulamıyor, annesi o esnada en büyük düşmanı gibi geliyordu. Ablası ise içine kapanmış, değil annelik etmeyi, abla olduğunu dahi hissettirmiyordu. Ablasının sesi gün geçtikçe daha fazla kısılıyordu. Her geçen gün fazla içine kapanıyordu. Çeyizini yan tarafta bulunan komşuların kızlarıyla birlikte örüyordu. Şimdi de yemeğini yer yemez onların yanına gitmişti. Siya ile Meral ise o gün yaşadıklarını birbirine anlatıyordu. Meral yıllardan sonra anneannesinin evine gitmiş olmanın mutluluğunu yaşıyordu. İlk defa annesi Fatene’yi çok ama çok mutlu gördüğünü anlatıyordu.

Yağmur öyle yakışıyordu ki Fatene’ye, külden mürekkeple hayatına çizilen tüm acılar beyaza duruyordu. Nazlı nazlı salınan sevinçleri, buz tutmadan ılık bir su gibi acıların üzerine akıyordu. Gün değmemiş ormanların dallarına kayıtlı dallar nasıl

başarırsa yeşermeyi, o da başarıyordu gün değmemiş ömrüne hayat vermeyi.

Umarsız bir ağırlıkla onu yalnızlığa iten tüm acıları, bebeğinin her gülüşünde hayatına acıyı kaydeden kadına bir beddua olarak dönüyordu. Gözyaşları, yalancı maviliklere özgürlüğü hediye eder gibi akıyor; mavi, gerçek anlamını o zaman buluyordu. Işıltısını; yükünü taşıyan kadına veren acı, onun yalnızlığında bilgeliğini yeniden temize çekiyor, bin bir kevsere düşen düşlere dümen oluyordu. Yaralarını sağaltan bebeği büyüdükçe acıları yeniden deşifre oluyordu. Gözlerinin dokunduğu her mekânda babasını arıyordu Meral. Sessizliği çoğaltan sorular kafasına düştüğünde, annesinin yüreğine nasıl bir acının yerleştiğini bilmeyecek kadar küçüktü. Onun her adımında kendine acılarından bir sevinç yaratan Fatene, bu gerçeğe alışmış ama bunu çocuğuna anlatırken yeniden alışması gerektiğini bir kez daha acıyla öğrenmişti.

Cemrenin ilk toprağa düştüğü anda nasıl sevinç çılgınları atarsa doğa, Meral'in Fatene'nin bedenine yerleşmesiyle öyle mutlu olmuşlardı. Ela gözlerinde sonsuz bir mutluluğun günlüğü tutuluyordu sanki. Deniz'in gözlerine düşen yakamozlar daha bir parlıyordu. Kaygısız canlıların sıcaklığında içinde büyüyen varlığın mucizevi gelişine selam duruyordu. Deniz adı belirsiz, tarifi imkânsız bir şekilde kendi karanlıklarına çekiliyordu ama ne o ne Fatene bunun farkında değildi.

Fatene'nin yüreğinin dallarından uçan sevi kuşları, hayatında ilk defa Deniz'e konmuştu. Uzun gülüşlerine konan hüznün lekelerini göremeyecek kadar âşıktı ona. Bu aşkla gülün tenine değmişti. Deniz, bu zapt edilemez asi adam için aşk Fatene ile gelen manevi bir törendi. Hayatında ilk defa, onca yaşanmışlıklarına rağmen bu kadınla nikâh masasına oturmaya karar vermişti. Onu ilk gördüğü anda sevmiş ve ona ulaşmak için elinden gelen her

şeyi yapmıştı. Ama ulaştıktan sonra sanki büyü bozulmuştu. Düşlerinin aydınlığına gölge bulutları akmaya başlamış, yavaş yavaş uzaklaşmıştı ondan.

Görür görmez âşık olduğu bu kadından gün geçtikçe daha fazla uzaklaşıyordu. Bunu fark edemeyen Fatene için hayat, gök ekinlerinde büyüttüğü düşlerinde gizliydi. Gururlu bir kadındı. Sevgisinde samimiydi. Bu sevginin en berrak şekilde yaşanması için elinden gelen her şeyi yaptığına inanıyordu. Deniz'in soğuk davranışlarının nedenini anlayamasa da onun dışında bir şeyden kaynaklı olduğunu düşünüyordu.

Deniz'in ne yaşadığının farkında olmayan Fatene, farklı arayışlara giren sevdiğini tekrar kazanmak için bir şey yapmıyor, onun yavaş yavaş kendisinden uzaklaşmasını izliyordu. Onu saran gururdan taviz vermiyor, Deniz'i elleriyle başka bir kadının kollarına uğurladığının farkına varamıyordu. Deniz, başka bir kadını seviyordu artık. Şıp sevdi olan bu adam için başka bir kadını sevmek o kadar zor değildi. Tarla yolunda âşık olduğu Fatene'ye olan aşkı hemencecik sönmüştü. Yavaş yavaş köyün içinde dolaşan dedikodulardan habersiz bir şekilde Deniz'e olan aşkını büyüten Fatene, onun tekrar döneceğini düşünüyordu. Ama dönmüyordu Deniz.

O zamanlar Meral'e hamile olan Fatene'nin dudaklarına ağıt gibi bir dua yerleşmişti. Sese nefes, sese ritim veren, sözü nakşeden bir dua idi. Anılardan anılara ince çiziklerle atılan gurbet sürgünü şarkılara ilham veren bir ağıt. Ama tüm bunlar Deniz'in yıkık alnından geri dönüyor, onu bir çamur mevsimine uğurluyordu.

Yalnızlığı çağrıştıran, yılgınlığı biçimlendirip aklın soğuk surlarında tek başınlığı büyüten umutları, acılara ayarlı bekliyordu. Fatene, hâlâ onun döneceği, o inanılmaz aşkın bunu başaraacağı günlere kayıtlıydı. Bu, çiğneyip durduğu dudaklarının ara-

sından eksik olmayan tek dileği idi. Gerçekle düşü harmanlayıp uzak yakınlığına yeni umutlar yüklüyordu.

Yağmur alacasına giyinmişti Fatene. Aşkı ile yalnızlık imgesini acı günleri öpen bir kuğuya dönüştürüyor, umut gemisine pusula oluyordu. Hiçbir insanda bulmadığı hatta arama ihtiyacı bile duymadığı bir duyguya bağlıydı. Onu göğün maviliklerine çıkartan saflığına yeni anlamlar katan heyecanı, ömür boyu sürececek bir yalnızlığın adı değildi. Kızı her an ama her an ona, o duygunun güzelliğini ifşa ediyordu. Bedeninde uzun bir suskunluğu dağlasa da yüreği gürül gürül akıyordu.

Ömrünün bu garipsi yükü, göğsünün gizlisinde sıkışan duman, Meral'i her gördüğünde dağılıyor, çiçeklerden yol oluyordu. Belki de unutmak en iyisiydi. Yaralarından akan kanı durdurup yoluna devam etmesi en güzeliydi. Sevgisiz seslere aldırmandan korku zamanlarına aşkını teslim etmenin zamanıydı belki de. Sevgiye dönüşmeden başka bir kadının alevinde tekrar yanmasına izin verdiği aşkını terk etmenin zamanıydı.

Ama bir boşluk vardı işte, kocaman bir boşluk. İkisinin göğün engin doruklarında mucizevi bir şekilde yarattıkları tohumun bağrında sevginin yeşermesine, normal iki dost gibi kalmalarına bile izin vermeyen, hâlâ ateşi yanan aşkın diğer yüzü nefrete dönüşen bir boşluk. Öyle ki birbirlerinin sesinde sezilen öfke bile hâlâ anlamı açıklanmayan o boşluğun yarattığı bir sızıntıdan başka bir şey değildi.

Meral olmasaydı belki bu kadar hayatının içinde olmayacaktı Deniz. Nitekim Deniz, bu boşluğu tanımlamamak için Meral'den uzak durmayı bile göze almıştı. O, kendinden uzak kıyılara vurmuştu. Ve hiç farkında olmadan yüreğinde bir sevgiyle bir limana konaklamış ama o limanın sularında asla yol almamıştı. Hayatına giren diğer kadın onun bitmek bilmez hezeyanlarının içinde gün

gün eriyen bir kurban olmuştu sadece. Kendi alacakaranlığını yaşıyan, kendi sınırlarında kaybolan bir ayın burukluğu vardı her ikisinin hayatında.

Meral ise büyük bir aşkın meyvesi olduğunun farkında olmadan rengi dört mevsimin uyumsuz karışımı olan bir hayata usul usul merhaba diyordu. O hayata doğru yürüyor, babasından uzaklarda sadece onun için yaptığı sözcüklerle hayata tutunuyordu. Fatene, ömrünü aşkına benzeyen bir şarkıda değil onun kendi kendine bestelediği bir şarkıda büyümesini istiyordu. Onun için sessizliğini artıran Meral'in sorularına cevap veremiyordu. Belki de en güzeli; onu vazgeçtikleri hayatla tanıştırmak, akrabalarına götürmekti. Ürkek adımlarla biricik varlığının tutunacak dallarını çoğaltmak için tam on beş senedir gitmediği annesinin evine gitti. Çocuğunu ailesiyle tanıştırmak için tüm kırgınlıklarını, kırık dökük duygularını bir tarafa bıraktı. Çünkü Deniz ile kaçtıktan sonra ailesiyle tüm bağlarını koparmıştı. Sadece Deniz'in olduğu bir hayat için yola çıkmıştı. Deniz'in ailesi de onu hiçbir zaman kabul etmemişti.

Yağmur serinliğinde incecik, sıcacık ellerin çocuğunu kucaklayacağından emindi. Bu insanlar, bir zamanlar onu da aynı şekilde yüreğinin en güzel yerinde eritmişti. Meral'in bu sevgiyi tatmasını istiyordu. Yüreğinde binlerce gurbet taşıyan ailesinin, kendi yurtlarında nasıl sürgün olduklarını iyi biliyordu. Zehra Anne'nin yün, tığ alarak soğuk kış gecelerinde, uzun yaz günlerinde sadece bir defa gördüğü ama tüm acılarını onda temize çektiği biricik torununa ne umutlar ördüğünü iyi biliyordu.

Belki sevinçleri sert esecekti, belki on beş senedir görmediği bu insanların gürül gürül akan hayat sevinçleri şimdi sığ sularda olacaktı, olsun onların yüreğindeki ateşin kızına da yansımaları istiyordu. Yıllarca kırık dökük duygularıyla hayatın şifresini çöz-

müş, olgunlaşmıştı. Çocuğu asık yüzlerin gölgesinde titremesin diye her gece o insanların güzelliğini bir masal gibi anlatmıştı. On beş yıl, yüz beş mevsim geçmişti aradan. Meral'in her ağlayışında, hastalanışında cam kırıklarında uyur gibi titreyen bedeni bugün titrediğı kadar hiç titrememişti. Bu yalnızlıkta gölgesi, gizem kokan acıyı öpmüştü durmadan. Ve şimdi hem kendisi hem çocuğu için bu acının elini mutluluğa verme ayinini izleyecekti.

Akşam alacasına nasıl yakışırsa hüzün ve mutluluk da öyle yakışıyordu Meral'e. Güneşin doğuşuyla sevinç şarkıları söyleyen kuşlara benziyordu. Her an şakıyan, acının göğsünde -en sevdiği insanlardan ayrı olsa da- mutluluğu büyüten, önünde uzayıp giden ufuğa tıpkı adı gibi bir maral kararlılığında direnen. Günün ilk ışıklarıyla zamana selam duran kuşlar gibi şendi. Taşpınar'da oturan anneannesini görecek. Aynı köyde olsalardı, hasretlik bu kadar uzun sürmeyecekti. Ama Taşpınar'da oturuyordu annesinin ailesi. Ve Fatene onların tek kızıydı. Bu nedenle ailesi hiçbir zaman bir başına, ne olduğunu bilmediğı bir adamın arkasından gitmesini affetmemiştir. Meral de on beş yıl boyunca onları hiç tanımamıştı.

Anneanesi, hiç görmedikleri on beş sene boyunca içinde usul usul büyötmüştü. Şimdi karşısındaydı. Acının ekseninde süren hayatlarına bir güneş gibi doğan, korunaklarından fırlayan sevinçle gözlerinde parlayan o güzel çocuk şimdi karşısındaydı. Gözlerinin ışığını gölgeleyen tüm acılar geri çekilmiş, yerini gözbebeklerinde sadece Meral'in parladiğı bir ışığa bırakmıştı. Meral gülümseyen gözlerle ona bakmış, usulca elini ona uzatıp hadi gidelim, beni hiç tanımadığım ama hep masallarda kurguladığım sandığının başına götür demiştir.

Birlikte yaşadıkları, sızım sızım içlerine dökülen özlem, ıslıl ıslıl bir sevgiye merhaba diyordu ellerinin sıcaklığında. Meral, düşlelerinin mavi döneminde masal kahramanlarına doğru yürüyordu.

Onun içindeki özlemi iliklerinde hisseden Meral, gözlerine hücum eden yaşlara hâkim olamadı. Sessizce sarılırken annesine, onun omuzlarına düşen bir damla yaşla omuzlarından nasıl bir yükün kalktığını anlatamadı. Sevginin şifresini çözen bu insanların yanından hiç ayrılmamış gibi hissetti.

Eve vardıklarında Fatene'nin anıları ayaklanmış, ömrünün kapalı ırmağı bir çığlık çağlayanı gibi akmıştı. Bu evle hiç ayrı düşmemişti. Bu insanlarla hiç ayrı düşmemişti. Kocaman mavi gözleriyle hüznle bakan Meral, gülümsemesinde gözyaşlarını saklayan dedesine, acılardan yorgun düşen ninesine sarıldığında ve onların yanında uykuya daldığında çok güzel bir düşün içinde öylece gülüyordu.

Meral'in gözlerindeki ışık bu mutluluğu anlatıyordu. Mutluluğunu elindeki danteli işlemeyi bırakmadan arkadaşı Siya'ya anlatıyordu. Zamanın nasıl geçtiğinin farkında olmayan bu genç kadınlar, o an âşık olmakla olmamak arasında ince bir sızıyı yaşıyorlardı. Fatene'nin aşkı tüm hayatına mal olmuş ve buna rağmen o aşkı kaybetmişti. O anda sessizce asla âşık olmayacağız sözü veriyorlardı. Ama Meral yine annesi gibi âşık olacak ve onunla aynı kaderi paylaşacaktı. Siya ise aşkı aramaktan asla vazgeçmeyecekti.

O akşam ağzından sadece “dı dı dı dı dı” şeklinde sesler çıkan amcası geldiğinde Siya'nın gözlerinin içi parladı. Çünkü bu evde en çok amcasını seviyordu. En çok onun yokluğunu hissediyordu. Amcasının ta beşikteyken düştüğü, ondan sonra duyma ve konuşma yetisini kaybettiği söyleniyordu. Henüz beşikte olan bir bebeğin duyma ve konuşması mümkün değildi ama onlar bu durumun doğuştan olduğuna hiçbir zaman inanmamışlardı.

Çünkü doğuştan olması demek bunun irsî olması ve çocuklarına geçeceği anlamına gelecekti. Ama Siya'nın Ahmet Amcası hiçbir zaman evlenmemişti. Evlenememişti. Geniş omuzları, güçlü kasları, uzun boyu, küçük alnının altından gözleri her zaman ıslıl ıslıl bakan bu insanın yakışıklı olduğu bir gerçektir. Evlenmemesinin sebebi olarak da sakatlığı gösteriliyordu. Oysa onun gibi sakat olan çok kişinin evlenmiş ve çoluk çocuğa karışmış olması bu gerekçeyi ortadan kaldırıyordu. O zaman neden evlenmemişti Ahmet Amca. Bu konuda türlü türlü rivayetler olsa da en sağlıklı bilgiyi büyük abisi Yusuf Amcası veriyordu.

Yusuf, bir gün çocukların bu sorusuna şöyle cevap vermişti: "Ahmet Amcanız bir kız sevmişti. Kurdê'nin kızı Döne diyorlardı. Hâlâ birbirlerini gördüklerinde heyecanlandıkları söylenir. Ahmet Amcanız onu istediğini söylediğinde tüm köy bunu yadırgadı. Köyün en güzel kızlarından biri, sağır ve dilsiz birine mi varacaktı. Bu sözleri duymuyordu. Ancak hissediyordu. Etrafında dolaşan insanların ona böyle sözler ettiğini hissediyordu. O kendini işaret dili ile anlatıyor ama insanların beden dilini anlıyordu. Buna rağmen ben olur dedim. Elimi kalbimin üzerine götürüp söz verdim. Onu isteyeceğimi söyledim. Lakin biz köyün en fakir ailesiydik. Ahmet Amcanıza annemden kalan 120 dönümlük tarladan başkaca bir şeyimiz de yoktu. Ve bu tarladan her dört kardeş de yiyorduk. Hepsinin ayrı ayrı sorunları vardı. Babasız büyümüştük. Annemiz öyle çocuklarına gelecek kurayım mantığıyla yaklaşan bir kadın değildi. Öyle olsaydı o zaman yetimleriyle beraber köyün ileri gelen ağalarının, ağabeylerinin yanında kalırdı. Bize de bir gelecek hazırlardı. Ama o aklına eseni yapan bir kadındı. Onun için hep günü kurtarmak vardı. Biz hepimiz evlendikten sonra da huzur bulamadık. Dilinde hep beddua olan anamız, herkesle hep kavga halindeydi. Ahmet'i evlendirmek is-

tediğimi söylediğimde de bizimle kavga etti. Kendi çocuğunun mutluluğundan ziyade onun için önemli olan, tarlayı kimin süreceğiydi. Evin içinde elin kadınıni kabul edemeyeceğini açık açık söylüyordu. Buna rağmen ben gittim kızı istedim. Kızın da gönlünün olduğu söyleniyordu. Ahmet Amcanız hem yakışıklı hem de çalışkandı. Ekmeğini taştan çıkarırdı evelallah. Ee bunlar da o zaman önemliydi tabii. Ancak kadın, annemin kendisini istemediğini duyunca ürkmüş. Ve kararsız kalmış. Zaten o zaman kızın ne istediği de pek sorulmazdı. Ama ailesi, bunu bahane etti ve kızlarının Ahmet ile evlenmesine razı olmadı. Ondan sonra da Ahmet Amcanız başka hiç kimse ile evlenmek istemedi. O gün bu gündür Döne'yi sevdiği de hep söylenir.”

Bu hikâyeyi ve Ahmet Amcasının büyük aşkını bilen Siya için amcası daha bir kıymetli olmuştu. Artık onu daha çok seviyordu. O eve geldiğinde çocuklar gibi şen olur, onunla konuşur, her şeyini anlatırdı. Bugün evi kül olduktan sonra intihar eden Fatma'nın evinin arkasında güneş duası ettiğini dahi anlatmıştı. Ondan hiçbir şey saklamazdı. Belki anlamadığını düşündüğü için böyle yapıyordu ama Ahmet Amcası onu çok iyi anlıyordu. Ahmet Amcasının yüzüne yerleşen o samimi gülümseme bunu çok iyi anlatırdı. Hem babasından da çok farklıydı. Sanki kardeş değillerdi. Ahmet Amcasında dervişane bir duruş babasında ise bir serseri havası vardı. Belki ona serseri demek doğru değildi. Ama onu tanımlayan başka bir sözcük bulamıyordu. Kendilerine sürekli acı çektiren bu insanın babalık duygularını dahi kaybettiğini düşünüyordu. Bu konuda yaşadığı ikilem bir ömür boyu onu rahat bırakmayacaktı.

Dışarıda olan lavaboda aynı zamanda banyo yapıyorlardı. Tarladan gelen amcasının toz toprak içinde olduğunu gören Siya, bir koşu köyün ortasındaki çeşmeden su getirmeye gitti. Çeşme, okullarından sonra köyün tek boyalı evinin önünde, Şükriye'nin

evinin yanındaydı. Uzun boyu ve örgülü uzun saçları ile kasabanın delikanlılarının gözdesi olmaya başlayan Siya, etrafına bakmadan ve yavaş yavaş inmeye başlayan karanlığa aldırış etmeden çeşmeye ilerledi.

Ablası Peri de sofrayı hazırlıyordu. Babasının gelişini duymadığı için kendi kendine “Yağdır Mevlam Su” şarkısını mırıldayan Peri, babasının sesini duyunca irkildi. Ona kızacağından korktuğu için hemen arka odaya geçti. Ama babasında tuhaf bir hâl vardı. Hiç konuşmadığı gibi “Su getir ellerimi yıkayacağım” dahi dememişti. O arada çeşmeden amcası için su getiren Siya’ya bile dikkat etmemişti. Onun nereden geldiğini dahi sormamış, doğrudan arkada bulunan odasına geçerek ışığı açmadan pencerenin önünde oturmuştu. Dar, iki pervazlı pencereden Hacı Huselerin evi görünüyordu. Aradaki yoldan ise arabaların geçtiği görülmemiş, her akşam üstü geçen ineklerin pisliği her tarafı sarmıştı. Açık olan pencerede bugün köyü birbirine katan tolozun savurduğu tozlar birikmiş, dışardan gelen tezek ile toz kokusu karışmıştı. Son derece titiz olan babasının bu tozlardan dolayı kendilerine kızacağını bekleyen kızlar, bu sessizlik karşısında şaşkınlıklarını gizleyememiş, ona bir şey sormaya da cesaret edememişlerdi. Nitekim babalarına “Neyin var” deme cesaretini dahi gösteremiyor, onlar da bu sessizliğe ortak oluyorlardı.

Her akşam Ahmet Amcası ile gölge oyunu oynayan Siya, bu akşam garip bir şeylerin olduğunun farkındaydı. Özellikle babasının sessiz sedasız bir şekilde kızmadan köşesine çekilmesine hiçbir anlam verememişti. Köyün üstüne de kara bulutlar inmişti sanki. Tolozun etkileri çoktan dinmesine, hatta hafif bir yağmur yağmasına rağmen hâlâ kara bulutlar dağılmamış gibiydi. Kara örtülü olan evleri caddeye çok yakındı. Köye garip şekilde sinmiş olan sessizliğin nedeni elbet anlaşılırdı. Bu konuda babasına bir

şey sormaya niyeti yoktu. Babasının bu sessizliğinden memnundu. Ahmet Amcasını da bir hüznün sarmıştı. Bulgur pilavını yedikten sonra herkes kendi köşesine çekilmişti. Ancak yatsı ezanı okunduktan sonra bir uğultu koptu. Herkes bir olmuş köyün yukarı tarafına doğru gidiyordu.

Babası olacakları bekliyormuş gibi sessizce şapkasını alıp o kalabalığa karıştı. Hiçbir şey duymayan amcası “Nereye gidiyorsun” anlamında el işareti yaparak babasına bir şeyler sordu. Hiç geçinemeseler de birbirlerinin dilinden anlayan iki kardeşin gözlerinde yaşlar birikti. Ahmet sesli bir şekilde “dıdıdı” demeye başladı. O da şapkasını alarak dışarıya fırladı. Peri, kim bilir yine köyde neler olmuştur diyerek kayıtsız bir şekilde yatağını yaparak uzandı. Neler olduğunu anlamak isteyen Siya ise ondan nasıl izin alacağını bilemediği için uyumasını bekledi. Sonra da sessizce dışarıya çıktı. Gökyüzü alevleri yeni sönmüş bir saman yığını gibi külkaranlık olmuştu adeta. O akşam elinde tespih ile ağıtlar yakan annelerin çoğaldığı söyleniyordu. Bu ağıtlar Siya’nın da kaderine damgasını vuracaktı.

Siya, gözlerini yeni güne açtığı anda içinde acayip bir ezilmişlik hissetti. Gün ışığının tüm sıcaklığıyla odalarına dolduğu o anda Peri’nin hâlâ uyanmadığını gördü. İçindeki sıkıntı nefesini kesiyordu. Dün akşam annelerin feryadını iliklerinde hissetmiş, hiç bilmediği bir öykünün içinde olduklarını hissetmişti. Anneler bu öyküyü anlatıyordu ama ne olduğunu bir türlü kafasında somutlaştıramıyordu.

Yorganın altında bir o yana bir bu yana dönüp duruyordu. Sabahın erken saatlerinde ineklerini ahıra süren kadınların ses-

lerini duyuyor, bir inekleri olmadığı için üzülyordu. Bir inekleri olsaydı, o da şimdi onu sürüyor olacaktı. En azından bu duvarların arasında sürekli aynı işi yapmaktan ganiydi.

Gözlerini aralayan Peri, onun yatakta bir o yana bir bu yana döndüğünü görünce hiç oralı olmadı ve sırtını Siya'ya yüzünü elle dokudukları yastıklardan yana dönerek uyumaya devam etti. Siya için artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktı. Bunu hissediyordu. Uzak değil sadece o iki gün içinde yaşadıkları dahi onun için yeni, yepyeni bir çelişkinin başlangıcı oluyordu. Ne olduğunu, Arife Ana'nın oğlunun neden yaşamını yitirdiğini bilmiyordu. Ardı sıra dokuz gencin neden gittiğini, ailelerinin neden ağıt yaktığını bilmiyordu. Kime sorsa cevap alamıyordu. İki gece önce, annenin oğluna hazırladığı odanın içinde yaşadığı ayinin canlı tanığı olan kasabada gözyaşları nehir olmuştu. Buna rağmen kimsenin ona bir şey anlatmaması, merakını daha da arttırıyordu. Kötü bir şey olmasaydı babası da dahil tüm köylüler bu kadar çok üzülrler miydi? İyi bir şey olsaydı köylüler ona neden anlatmasınlar ki. Ama bu her neyse kasabanın ortak sırrıydı. Çocuklarına anlatmıyorlardı. Hepsi sözleşmiş gibi çocuklarının o sırrı öğrenmelerini istemiyordu.

Siya kasabanın tüm büyüklerinin bir sırrı olduğunu çok iyi anlamıştı. Kasaba halkının yüreğini dağlayan, babası dahil olmak üzere herkesin sesini kısıyan, bu acının anlamı çok büyük olmalıydı. Şayet öyleyse neden kendilerinden saklıyorlardı. Kafasında bir sürü soru işareti belirmişti. Bunların cevabını elbet bir gün öğrenirdi. Şimdi biraz uyusa iyi olurdu.

Tam o sırada amcasının sesini duydu. Ahmet Amcası her zamanki gibi erken kalkmıştı. Ama bugün Siya ondan daha erken kalkmıştı. Lakin yataktan çıkamamıştı. Siya'nın aklına gelen bu düşünce onu gülümsetti. Kalkmak için bir bahanesi de vardı artık.

Ahmet Amcası kalkmıştı. Sabah homurdanarak uyanan Peri, bu nedenle ona kızamazdı. Peri kızıyordu. Çünkü odaların küçük olduğu bu evde yere iğne atsan ses duyuluyordu. O yüzden herkes birbirini gözeterek uyanmaya çalışırdı. Ahmet ise her güne erken başlardı. Siya onun da dün gece yaşananların etkisiyle erken uyan-
dığını düşündü.

Siya için gün başlamıştı. Pencereden sızan ışık ona tatlı bir huzur verdi. Zaten ona gün ışığından, güneşten daha öte güç veren herhangi bir şey yoktu. Arkadaşlarının, Meral'in, herkesin yeri farklıydı elbet. Ama Siya için gün ışığının, güneşin yeri bambaşkaydı. Dış kapıda dolanan amcasının, acıktığı için erken kalktığını anladı. Çünkü amcası hemen ocağın üzerine çay bırakmıştı. Siya, teşekkür eder bir şekilde ona gülümsedi. Amcası eliyle önemli değil tarzında bir işaret yaptı. Siya, mutfak niyetine kullandıkları ve salondan perdeyle ayrılan yerde bidonun içinden peynir ve sana yağını getirdi. Siniyi, sofraya bezini üstüne koyduğu eleğin üzerine bıraktı. Peri Ablasının, henüz yeni yeni öğrenmeye başladığı için etrafı kalın, ortası yanık olan yufka ekmeğini de sofraya indirdi. Renkli bardaklardan mavisi onundu. Sarısı amcasının, kırmızı Peri'nin, yeşil ise babasına aitti. Herkes kendi bardağında içtiği için bir sıkıntı yoktu. Ama Ahmet Amcasının bir sürprizi vardı. Dün akşam, yemek telaşıyla amcasının ne getirdiğine bakmamıştı. Ahmet sadece bu toprakta yetişen ve buraya has tekecan dedikleri ottan getirmişti. Siya gülümseyerek tekecan otunu da sofraya getirdi. Sofranın zengin olmasından duyduğu memnuniyeti gözlerini kırparak gösterdi.

Şimdi sıra en zor işe gelmişti. Uyandığından emin olduğu babasını ve Peri'yi çağırmak zorundaydı. Erken kalktıkları için onların tepkilerini çekeceklerdi. Ama amcasıyla kahvaltılarını yap-salar, onlar kalktığında çayı ısıtmak için tekrar tüpü yakması ge-

rekecekti. Hem t p boŐa gidecek hem de çayın tadı deęiŐecekti. Bu da babasının onu dövmesi ve tüm gününün kötü geçmesi için bir gerekçe olacaktı. İçinden onların uyanmasını diledi. Ama yok, hiç gelmeye niyetleri yoktu. Bu arada çok acıkan Ahmet, tekrar tarlaya gitmek için köyün ağalarından ve aynı zamanda akrabaları da olan İbrahim oğlu Yusuf onların deyimiyle Yuse Yidelerin traktörü gelmeden kahvaltısını sağlam yapmalıydı. Her ne kadar sağlam bir kahvaltıdan bahsedilse de Ahmet, her sabah kahvaltıda iki yufka ekmeğe yağ sürüp peynirini üstüne dökerek yerdı. Perri'nin kenarları kalın, ortası yanık ekmekleri de olsa bu rutini hiç deęiŐmezdi.Şimdi sofrada tekecan da vardı. Ama Ahmet onu yemeyi düşünmüyordu. Tekecanın üstündeki tozu toprağı silkeledikten sonra yıkamadan sofraya getiren Siya, bunu bildiği için ısrar etmedi. Otu yıkamazlardı. Hem suyun azlığından hem de insan ve hayvanların ayağının değmediği yerden getirilen otun temiz olduğuna inanırlardı. Belki  eŐmeleri olsaydı, bu düşüncelerinden vazgeçecek ve otu yıkayarak sofraya getireceklerdi ama şimdi buna inanmaları, işlerine daha çok geliyordu.

Amcasının acelesini anlayan Siya, ablasına ve babasına seslenmeden onunla birlikte kahvaltısını yaptı. Aslında çok a  değildi ama ne olursa olsun bu kasabada herkes yemeğini vaktinde yer, a  değilim gibi bir şey kabul edilmezdi. Artık ablası ve babası kalktığında da her şeye katlanacak, onların çayını ısıtacaktır.

Ahmet Amcası yemeğini bitirdiği esnada traktörün kornası çaldı. Siya, kornayı duyması imkânsız olan Ahmet Amcasını iŐaretle haberdar etti. Bardağındaki son yudum  ayı da hızlıca içen Ahmet dışarı fırladı. Aslında duymasalar ve konuŐmasalar da böyle insanların her şeyi hissettiklerini iŐitmiŐti. Amcasının da bu hisleri vardı mutlaka. Siya, sabahın bu vaktinde sevmediği korna bir daha  almasın diye ona haber vermişti. Nihaye-

tinde kornanın üst üste çalması, babası ile ablasının da uyanması anlamına gelecekti. O anda kafasında bir fikir çaktı. Evet, geç kalktıklarından dolayı yeniden çayı ısıtmak zorunda kaldığı için kendine kızacak olan babasına, sofrayı Ahmet Amcası erken gideceği için hazırladığını söyleyebilirdi. Aslında bunun için çok düşünmesine ve bu kadar korkmasına gerek yoktu.

Her sabah yaptığı işler için babası ve ablasının da uyanmasını bekleyen Siya, kapının önüne çıktı. Tepede parlayan güneşin ısısı onu sardı. Ellerini sarılır gibi bedenine doladı. Her yeni güne yeni umutlar yükleyen Siya için her zamankinden farklı başlayan gün, belirsizliklerle doluydu. Nereye bakacağını bilemedi. Sağında koca bir duvar ile komşuları, aynı zamanda babasının amcasının oğlu Ahmet Amcasının evi vardı. Ahmet Amcası da ismini babasının amca oğlundan alıyordu. Sekiz kızı vardı. Hiç erkek çocukları olmamıştı. Bu yüzden eve lanetli gözüyle bakılıyordu. Ahmet Amcasının eşi Nûrê, adetten kesilinceye kadar doğurmaya devam etmiş ama hiç erkek çocuğu olmamıştı. Ama ailenin kadınlardan oluşması Nûrê'yi hiçbir şekilde rahatsız etmez, evden kahkaha sesleri eksik olmazdı. Evlenen kızlarının hepsi de şen şakraklı. Onlar da ailelerinde mutluydu. Geriye babaları kalıyordu. Onun kendisini nasıl teselli ettiği bilinmez ama hiç erkek cemaatlerine katılmaması, sürekli evde çocuklarıyla beraber oturmasının bu mutluluğunun sebebi olduğu varsayılırdı. Erkeklerden kaçan bu adamın davranışı, köyde sürekli dedikodu malzemesi olurdu. Herkes “E adamda erkek damarı yok ki erkek çocuğu olsun. Adam zaten kadın muhabbetini seviyor” derlerdi. Bu dedikoduların onun kulağına gidip gitmediği bilinmez ama Ahmet için hayat güzel bir şekilde akardı. Yaşadığı kadar mutlu olaydı yeterdi ona. Öldükten sonra kapısı açık kalmış, kalmamış ona neydi.

Sol tarafta Ömer'in ahırları vardı. Koyunlar için ayrı, inekler için ayrı iki ahır yapmıştı. Son derece titiz olan bu adamın evinin içindeki düzenin de aynı şekilde olduğu salık verilirdi. Siya onların evine hiç gitmemişti. Zamanında yarı Türk olan bir köyden gelin getirilen Kâmile'nin Türklük damarı daha bas-kındı. Ona bir şey sormak için Türkçe bilmek gerekiyordu. Köyün içinde Türkçe konuşmak ise ayıplanırdı. Okulda hadi neyse de köyün içinde sanki herkes Türkçe konuşmamaya ant içmişti. Zaten Kâmile'nin çocukları da Türkçe konuşmazdı. Komşularla ilişkisi hiç olmayan, kendi halinde yaşamını sürdü-ren bu kadının ise hiç Kürtçe konuştuğu görülmemişti.

Hemen önlerinde ve sırtı kendilerine dönük olan evde ise okullarının muhasebecisi Abdullah Bey yaşırdı. Siya, Kürt olup da devlet görevi yapan bir tek onu bilirdi. Devlet görevi yapan ve oradan maaş alan Abdullah Bey, evinde eşine yardım eder, bazen çocuklara o bakar, hiç gocunmadan eline süpürgeyi alır, evin önünü dahi süpürürdü. Köyde kılıbık diye adı çıkan Abdullah Bey'in bu özellikleri Siya'nın hoşuna giderdi. Ona neden kılıbık dediklerine hayatta anlam veremezdi. Ama kasabanın kendine ait kuralları vardı, bunu sorgulamak kimseye düşmezdi.

Etrafına bakarak güneşin ısınısını hisseden Siya, üç basamaklı merdivenin en üst basamağına oturdu. Hani kışın soğuğuna karşı arada sırada beliren bir güneş huzmesi olsa Siya'nın neden orada oturduğuna anlam verilebilirdi ama yazın bu yakıcı güneşinin al-tında bu şekilde oturması akıl kârı değildi.

Okulun en çalışkan öğrencilerinden olan Siya'nın güneşte oturduğunu gören Abdullah Bey, sofraya bezini kulingin üzerine silkeleyerek: "Siya kızım sen ne yapıyorsun orada öyle. Bu sıcakta güneşe çıkılır mı? Bak kararırısın ha. Okullar açıldığında simsiyah bir öğrenci, öğretmenlerin pek hoşuna gitmez" dedi. Siya ona gü-

lümseyerek baktı. Saygısından hemen ayağa fırladı. “Haklısın Abdullah Bey ama insanlar yaz tatillerinde denize gidip kararıyorlar-mış. Onlar için bu, tatil yaptıklarının ifadesiymiş. Ben neden kararmayayım ki” dedi. Abdullah Bey gülererek: “Allah müstahakkını vermesin, nereden gelir böyle şeyler aklına. Onlara burjuva çocuğu derler. Zengindir onlar. Ne yapsalar moda olur. Ama bu kasabada böyle şeyler sökmaz” dedi. Hayatında ilk defa burjuva lafını duyan Siya bunun ne olduğunu sordu. Abdullah Bey orada afalladı. “Ne mi? Bak işte bu sorunun cevabı çok zor. Zengin züppeleri desem olmaz. Ağalar desem yine olmaz. İyisi mi sen biraz daha büyümeyi bekle. Ondan sonra bu sorunun cevabını kendin daha iyi anlarsın” dedi. Aslında Abdullah Bey’de bu konuyla ilgili sayısız kitap vardı. Ama o kitapları şimdi vermek içinden gelmedi. Çünkü Siya’nın henüz hazır olmadığını düşünüyordu.

Siya, Abdullah Bey’in arkasından bakakaldı. Bu adamın tüm dünyası kitaplarıydı. Ama ne çocukları ne de eşi ona benzemiyordu. Kendine ifade etmekte zorlansa da geleneksel ölçülerin dışında olan bu insanın, ailesi ve eşi tarafından ezildiğini bile düşünüyordu. Her ne kadar köyün sınırlarının dışında bir duygu dünyasının olması için çabalasa da nihayetinde Siya da bu yaklaşımlardan etkileniyordu. Elini yanağının altına koyan ve düşünmeye devam eden Siya, babasının sesiyle irkildi. Babası “Sen ne yapıyorsun burada. Şapkam kirlenmiş. Hele şunu al da yıka” dedi. Siya sesini çıkarmadan hemen şapkayı aldı. Babasının kahvaltı etmediğini hatırlayan Siya, “Hemen kahvaltını hazırlayayım. Şey, çayı Ahmet Amcam erken kalktığı için yapmıştım. Şimdi soğumuştur. Hemen ısıtayım. Sonra da şapkanı yıkayayım” dedi. Babası, “Yok hacet yok. Peri, bana kahvaltıyı hazırlar. Sen bana şapkamı sil getir” dedi. Siya şapkayı silmesi mi yoksa yıkaması mı gerektiğini tam olarak anlayamadı. Çünkü babası ilk başta yıka demiş sonra da sil demişti. Bunu tekrar sormaya ce-

saret edemedi. Babası bir konu hakkında iki defa konuştuğu zaman inanılmaz kızılıyordu. Siya da “Neyse ben çeşmeye giderken Fatenelere uğrar ona sorarım” dedi.

Herkesin yavaş yavaş uyanmaya başladığı kasabada en büyük hareketlilik, evlerinin önünü süpüren kadınlardı. Elllerinde çalılık-lıklardan yaptıkları süpürgeler, çalılarının avuçlarının içine batmasına aldırmadan, toz duman eşliğinde kapıların önünü süpürüyorlardı. Biraz su dökseler bu kadar toz kalkmayacaktı. Ama suyun çok değerli olduğu kasabada, evin önünü suladıktan sonra süpürmek büyük bir lüks sayılırdı.

Kasabada evlerin önünde tek bir ağacın, yeşilliğin olmamasının nedeni de buydu belki. Kasabada su yoktu. Ama Siya, çevre köylerin çok yeşil ve meyve ağaçlarının olduğunu öğretmenlerinden defalarca duymuştu. Öğretmenleri kasabaya geldiklerinde en çok da bu bembeyaz topraktan yakınır-lardı. “Buranın insanı o kadar tembel ki kapılarının önünde tek bir ağaç bile yok” diyerek dalga geçerlerdi. Çevre köylerde ağaçlar varsa neden onların köylerinde ağaç yoktu. Sahiden çok tembel oldukları için mi ağaç dikmiyor, bir yeşillik ekmiyorlardı? Öyle olsa her sabah kadınlar neden evlerinin önünü süpürsün ki? Bu soru Siya’nın hoşuna gitti. Sahiden de tembel olsalar evleri ve etrafları kir pas içinde olurdu. Ama onların evleri de evlerinin önü de çok temizdi. Öyle temizdi ki her sabah bu tozu toprağı yutarak süpürme işini yapan kadınların çoğunda nefes darlığı hastalığı vardı.

Siya, elinde babasının fötr şapkası, bir izbede yaşayan Fatenelerin kapısını açmaya çalıştı. Ama kapı kilitliydi. Sabah yapacak bir işi olmayan Fatene ile Meral daha uyanmamışlardı demek ki. Kasabada kapıya vurmamak diye bir adet yoktu. Kim olursa olsun kapıyı çalmadan hemen içeri girerdi. Siya da böyle yaptı. Kapıyı zorlamaya çalıştı. Ancak onları uyandırmanın an-

lamsız olduğuna kanaat getirerek az ötede olan çeşmeye gitti. Çeşmenin başında kimsenin olmamasını da büyük bir talihsizlik olarak değerlendirdi. Nihayetinde çeşmenin başında birileri olsa belki onlar bu şapkayı silmesinin mi yoksa yıkamasının mı daha doğru olacağını söylerlerdi.

Siya elindeki şapkaya baktı. Sürekli babasının başında olan şapka çok kirlenmişti. Bu kiri değil silmek Allah'ın deterjanını harcasan temizleyemezdin. Hemen şapkayı gürül gürül akan çeşmenin önüne tuttu. Yanında getirdiği biraz deterjanla çitilemeye başladı. Çitiledikçe sanki şapkanın rengi gidiyordu. Karamel rengine olan şapkanın rengi ne kadar gidebilirdi ki diye düşündü. İyice çitiledi. Sonra duruladı. Sıkılması zor olsa da bir güzel de sıktı ve evin yolunu tuttu. Şapkasız dışarı çıkmama alışkanlığı olan babası ise onu bekliyordu. Oldukça fazla büzüşmüş şapkayı eline aldığı anda, Siya'nın şapkayı yıkadığını anladı. Aniden Siya'nın yüzüne bir şaplak attı. Neye uğradığını şaşırarak Siya, "Ama baba sen bana demedin mi yıka diye. İşte yıkadım" dedi. Sinirlenince konuşmakta zorlanan Bilal ise ona bir şaplak daha attı. Bunun üzerine yere düşen Siya ağlayarak odaya çekildi. Bilal ise "Allahın cezaları sizden bir bok çıkmaz. Söylediğim her şeyin tersini yapıyorsunuz. Ben ne diyeyim şimdi. Defolun gidin bu evden. Ananız nereye gitmişse siz de oraya gidin. Başımın belası mısınız?" diye söylendi.

Babasının sinir krizlerine tanık olan Peri ise hiç sesini etmedi. Hemen sofrayı topladı. Babası şapkasız dışarı çıkmadığı için evde olacaktı. Bu da onların günlük işlerini yapmasının önünde engeldi. Çünkü babası varken dış kapıyı hayatta sıvayamazlardı. Yosun tutan duvarlarına rağmen her gün sıvadıkları dış kapı temiz oldu mu, o gün kendilerini mutlu hissediyorlardı. Ama şimdi bunu düşünmenin bir anlamı yoktu. Çünkü böyle bir işi

yapmak demek babasının sinirden, henüz kurumayan bu sıvanın üzerinden gidip gelmesi, zeminde yeni çatlakların oluşması, babasının ayağına bulaşan çamurun diğer odalara taşınması anlamına gelecekti. Çaresiz bekleyeceklerdi. Şapkayı kuruması için merdivenin üzerine getirdiği bir taşın üstüne bırakan Peri, bugünkü tüm planlarının suya düştüğünün bilincinde kara kara düşünmeye devam etti. Hâlâ yerde duran yatakları kaldırmaya gitti. Önce babası ile amcasının odasını topladı.

Siya, ablası ile birlikte kaldıkları odada yatağının üzerine kapaklanmış bir vaziyette hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Ne yapsa da babasının dayaklarına alışamıyordu. Dünyanın öbür ucuna atsalar, yapayalnız bıraksalar bu kadar zorlanmayacaktı. Çocukluğundan beri her yanını saran bu mutsuzluk, onu sürekli yeni arayışlara sürüklese de her yeni günle beraber içine düştüğü koca umutsuzluk onu yalnız bırakmıyordu. Bu mutsuzluk, umutsuzluk onun tüm hayallerine damgasını vurmaya çalışıyor ama o ısrarla dünyanın bunlardan ibaret olmadığına kendini inandırıyor.

Fırsat bulduğu anda yaptığı ayın, onun en temel güç kaynağıydı. En azından orada kendini anlatabiliyor, hayallerini korkusuzca haykırabiliyordu. Bu ayinde korkularına meydan okuyordu belki de kim bilir. Yastığın üzerine kapaklanmış bir vaziyette ağlayan Siya, gözyaşlarının tükendiğini hissederek doğruldu. Yatağın içinde sırtını yastığa vererek oturdu. Gözü, evin duvarındaki fotoğraflar ile işlemelere takıldı. Annesinden geriye kalan tek şey bunlardı. Aslında annesine tepki ile büyüyen Siya, hiçbir zaman duvardaki fotoğraflara bakmaz, her bayram öncesi temizlikte tozlarını alırdı. Çerçevenilmiş işlemlerin ve fotoğrafların ne anlama geldiğini hiç merak etmemişti.

O an bunu merak etmediğine şaşırırdı. Hemen duvara yasladıkları yastıkları üst üste koydu. Kurduğu yastık tepeciğinin üstüne

çıkarak fotoğrafları indirdi. Annesinin el işlemleri olduğu belliydi. Belki de öyle değildi. Belki annesine başkasından miras kalmıştı. Çünkü çok eski görünüyorlardı. Üzerine işleme yapılan kanaviçe sararmış, solmuştu. Çerçevenin içinden çıkarıldığında yırtılacaktı belki de. Çerçevenin pervazından işlemenin üzerine gelmeyi başardığı besbelli olan bir örümcek de anlaşılan orada nefes alamamış ve ölmüştü. Çerçevenin içinde öylece kalmıştı. Buna şaşırان Siya, örümceğin ayaklarının, küçücük kafasının olduğu gibi seçilebildiğini gördü. Bu bir mucize olmalıydı. Durduk yerde bir şeylere merak saran Siya, örümceklerin öldürölmesine karşıydı. Daha doğrusu örümceğin öldürölmesinin uğursuzluk getirdiğine inandığı için karşıydı. Mayan Hatun bir gün onlara örümceğin hikâyesini anlattığında, buna ikna olmuştu.

Mayan Hatun, örümceğin efsanesini; gergef dokumayı, işleme yapmayı, dantel örmeyi ve kilim dokumayı öğrenmeye başlayan tüm genç kadınlara anlatırdı. Efsaneye göre evlerimizin köşelerinde görölun utangaç ve sessiz örümcekler aslında bir kadındı. Çirkinliğini göstermemek için sessiz ve kuytu köşeleri seçmeleri, bundandı belki de. Temizliğe düşkün kadınlar için örümcek en büyük düşmanları iken Siya gibi onun efsanesini dinlemiş olanlar için ise başka bir gizdi. Sonuçta bu dünyada dokuma işini bir örümcekler bir de kadınlar biliyordu. Bu düşüncenin saçma olduğu aklına düştü. İrkildi. Kadınlar ile örümcekleri nasıl bir tutabilirdi. Şahmaran işlemlerinin çerçevesine yapışmış olan örümceğe baktı. İğrendi. Bu hayvanın insanda yarattığı en belirgin özellik iğrenmeydi. Aslında bunu da Mayan Hatun anlatmıştı.

Zamanında güzelliğı ve el becerileri ile dünyaya nam salmış ve tanrıçaları kıskandırmış Lidyalı bir güzel varmış. Bu güzelin ismi Arakhne'ymiş. Arakhne'nin babası iyi bir kumaş boyacısıymış. Lidyalı güzel kadın Arakhne, gergef işlemede, örgü örmeye ve

kilim dokumada o kadar becerikliymiş ki bütün güzel periler dağlardan, ormanlardan ve su başlarından onu seyretmeye gelirlermiş. Periler, “Bu kadar güzel işleri nasıl yapıyorsun? Yoksa bunları sana Athena mı öğretti?” diye sorduğunda, o da “Athena da kim oluyormuş, o gitsin başka ölümlü kadınlara öğretsin bildiklerini, dokumacılık hünerlerini. Gördüğünüz gibi yaptıklarımla ben zaten onu çoktan geçtim” diye karşılık verirmiş. Bütün bu övünmeleri duyan akıl tanrıçası Athena ise yaşlı bir kadın kılığına girerek Arakhne’nin yanına gelmiş. Bastonuna dayanıp, beyazlaşmış saçlarını göstererek: “Kızım ihtiyarlık insana yalnız keder ve üzüntü vermez. Bilgelik ve engin bir deneyim de kazandırır. Öğütlerimi yabana atma. Evet sen örgüde, nakışta çok ilerisin. Ancak tanrıçalar var senden katbekat üstün, sakın çok övünerek onları incitme” diye uyarıda bulunmuş. Arakhne, “Ben gerçekleri söylüyorum. İsterse nakışta ve dokumada kimselerin eline su dökemediği Tanrıça Athena da gelsin. Onunla yarışırım ne olacak” demiş. İşte o sırada Athena yaşlı kadın kılığından sıyrılıp miğferi ve kalkanıyla gerçek Tanrıça haline dönmüş. Ve öfkeyle Arakhne’yi yarışmaya çağırmış. Yarışmanın heyecanı ve yenme arzusu her ikisine de yorgunluklarını unutturmuştur. Her ikisi de yan yana oturarak gergef işlemeye başlamış. Athena, gergefine Olympos Dağı’nı ve tanrıları işlemiş. Mağrur ve güzel Arakhne’de tanrıların ve tanrıçaların aşk maceralarını işlemiş. En başta Zeus’un aşk öykülerini işleyerek sürdürmüş nakışlarını. Boğa kılığında Europa’yı kaçırmasını, kuğu kılığında Leda’yı, kartal kılığında Ganymend’i kaçırmasını işlemiş. Hades’in Persephone’yi kaçırmasını, Apollon’nun Defne’ye sarkıntılık etmesini, Afrodit’in Ares ile kocasını aldatmasını işlemiş. İşlemeler bitince Tanrıça Athena, Arakhne’nin işlerinde hiçbir kusur bulamamış. Çünkü onun nakışları ve işlemeleri kusursuzmuş. Athena buna büsbütün kızmış ve güzel kadını ölesiye kıskanmış. Arakhne’nin

işlemelerini eline almış, buruşturmuş ve yırtarak atmış. Yürekli ve gururlu Lidyalı Arakhne, kendisine yapılan bu hakareten çok etkilenmiş ve üzüntüden kahrolmuş. Ve kendini asmak istemiş. Babası Zeus’un başından doğurduğu Athena, rakibine acıyarak onun yazgısını değiştirmek istemiş. “Sen ölmeyeceksin. Yaşayacaksın. Ancak benimle boy ölçüştüğün, yarıştığın için bundan böyle yaşamını her zaman ağ üstünde asılı olarak geçireceksin” diyerek ilahî bir buyrukla onu örümceğe dönüştürmüş.

Siya, efsanede örümceğin kadın olduğunu ilk öğrendiğinde, “Bütün çirkin şeyler de nedense hep kadın” demişti. Aslında bu konuda haksız değildi. Çocukları korkutmak için anlatılan ve bütün çizgi filmlerde kötü ve çirkin kadını canlandıran cadı da böyle bir şeydi. Bunu onlara ilk defa, kendisine kitaplar vererek hayal dünyasının büyümesini sağlayan Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni Sevtap Hoca anlatmıştı. Öğretmeni, “Oysa cadılar, bilge kadınlardır. Onlar ta insanlığın başlangıç yıllarında şifa dağıtırlarmış. Toprakten topladıkları otlar ile hastaları iyileştirirlermiş. Cadılar sanıldığı gibi kötü değiller. Zaman içinde birilerinin hoşuna gitmediği için kötü oldukları iddia edilmiştir” diye anlatmıştı. Kötü amaçlarla doğaüstü güçlerini kullandığına dair iddiaların hepsi yalandı. Siyah pelerini, sivri burnu ve sivri burunlu ayakkabısı da yoktu. Söylenenin aksine cadı kavramı Kürtçede güzel gözlü kuş anlamına geliyordu.

Hatta Fars kültüründe cadılara Kaftar denildiğini anlatan öğretmeni, bu inanışa göre de Kaftarlar büyücülük yapar, ölüleri mezardan çıkarıp götürür diye anlatırdı. Sonra da kuş olup uçarlarmış. Cadılık üzerine öyle çelişkili betimlemeler anlatılıyor ki nihayetinde Kaftar’ın anlamının güvercin olduğu da unutuluyor. Bir kavrama anlamını veren olgunun hiçbir zaman değişmeyeceğini belirten öğretmenine göre, bu tanım bile cadıların kötü insanlar

olmadığını anlamaya yeterliydi. Hatta cadıların dul kadınlar olduğunu dahi söylemişti. Bunu duyan Siya gülümsemiş, “Vay kadınların haline. Demek dul kaldım mı cadı olacağım. Ya da benim annem şimdi bir cadı” demişti. Henüz o dersi işledikleri sırada tüm bunların ne anlama geldiğini anlayabilecek bir birikimde değildi. Kafasındaki çelişkiler çoğalmamış, dünyanın nasıl bir yer olduğunu bilgi üzerinden öğrenme arayışları başlamamıştı.

Şahmaran nakışının olduğu çerçevenin içine yapışıp kalmış olan örümceğin adını Arakhne koydu. Bu örümceğin hikâyesini hatırladığında Hz. Muhammed’in hicret sırasında Kureyşlilerden korunmak için sığındığı bir mağaranın kapısındaki örümcek ağını hatırladı. Sahiden de o zaman Hz. Muhammed’i örümcek ağı kurtarmıştı. Çünkü mağaranın ağzına kadar gelen Kureyşliler, ağı hiç bozulmadığını görünce orada birisinin bulunmasının mucize olacağına karar vermiş ve geri dönmüşlerdi. Hira Dağı’nda bir mağara sığınan Hz. Muhammed’i bir örümceğin ağı kurtarmıştı. Yani o örümcek de bir kadınsa tabii tüm bunların olması mümkündü.

Mantığı farklı işleyen Siya için keşfettiği bu gerçek, onun daha da mutlu olmasını beraberinde getirdi. Artık her şeyi bu perspektiften okumaya başlıyordu. Aslında bunun ne kadar sağlıklı olduğu bilinmez ama bu anımsamalar, kadınların güçlü olduğuna dair hislerini büyütüyordu. Babasının ona vurduğu tokadı unutmuştu bile. Duvardan indirdiği çerçeveyi tekrar yerine astı. O sırada gayri ihtiyari bir şekilde “Güle güle, Arakhne” dedi ve sonra bu haline gülümsedi. Artık oraya yapışıp kalan, şeklinden hiçbir şey yitirmeyen, ayakları ve başı seçilebilen örümceğin bir kadın olduğuna daha çok inandı.

Çerçeveyi yerine asan Siya, var olan sessizliği bozmamak için usulca kapıyı açtı. Peri dantel işliyordu. Siya, “Acaba ablam Athena ile yarışsaydı Arakhne gibi onu yener miydi” diye düşün-

rek gülümsedi. Siya'ya gözleri takılan Peri, “Manyak mıdır nedir? Ne gülüyorsun şimdi. Sanki az önce dayak yiyen benim” diye mırıldandı. Siya hiçbir şey demedi. Babasının hâlâ gitmediğini gördü. Babalarının hâlâ evde olması demek onların bütün planlarının bozulması, günlerinin bölünmesi anlamına geliyordu. Önceki günden plan yapmak gibi bir huyları yoktu. Nitekim olması da mümkün değildi. Randevu ile çalışan büyük iş sahipleri değillerdi. Ama Peri, iyice huylanmaya başlamış, ikide bir duvar saatine bakıyordu. Bunu fark eden Siya yine gülerek: “Görüyorsun değil mi erkekler ne biçim yaratıklar. Babamız da olsa böyle, ne yapalım. Onlar zulümden adını almış. Onlar zılam, zılam” diye fısıldadı. Kardeşinin düşüncelerini her zaman anlamakta zorluk çeken Peri, o an ne Siya'nın ne demek istediğini düşünecek haldeydi ne de nasıl bir zulüm altında olduğuna takılacak durumdaydı. Onun için o an önemli olan tek şey babasının bir an önce gitmesiydi. Böylece gizlediği her neyse onu yapabilecekti.

Siya babasının şapkasının kuruyup kurumadığına baktı. Elle riyle iyice kontrol etti, bazı yerleri hâlâ nemliydi. Bu şekilde şapkayı babasına vermesi imkânsızdı. Yazın bu sıcak gününde bazı yerleri ıslak olan bir şapka, genelde mendillerini ıslatarak serinleyen birçok yaşlı için çözümdü. Ama babası onlara benzemiyordu. Şapkayı nemli bir şekilde kafasına taktığı andan itibaren “Ben hasta olacağım. Ben hasta oldum. Sana göstereceğim” der onu canından bezdirirdi. Hasta olası yoksa da zorla kendini hasta ederdi. Hiç esintinin olmadığı sabahın bu ilk saatlerinde taşın üzerine koydukları şapkanın kuruması için bir yarım saat daha gerekliydi. Babası da odada pencerenin kenarına oturmuş, Hacı Huse'nin dişlerini nasıl çıkardığına ve yıkadığına bakıyordu.

Evet, Siyaların evlerinin arkasında Hacı Huseler oturuyordu. Zayıf olan Hacı Huse, kasabanın en neşeli adamlarından biriydi.

Bu adamın moralinin bozulduğu çok nadir görülürdü. Bu neşesinin temel kaynağının çalışmak olduğunu herkes bilirdi. Siya bazen “Hacı Huse Amca, senin bu neşen keşke biraz da bizim babaya geçseydi” derdi. Hacı Huse de kendine bir pay çıkarır, “Öyle her yigidin harcı değildir böyle neşeli olmak. Senin baban hayatında elini bir tuğlaya atmamış biri. Çalışmak nedir bilmiyor. Annesinin delâli. Sen ne diyorsun öyle. İmkânsız kızım imkânsız. Benim moralim, işimdir” derdi. Sahiden de çalışmaktan hiçbir şekilde usanmayan bu adam için yorgunluk diye bir şey yoktu. Yaşlı olmasına ve paraya ihtiyacı olmamasına rağmen birçok evin çatısını, boyasını, badanasını yapardı. Çalışmaya ihtiyacı yoktu. Çünkü çocuklarının hepsi Avrupa’da çalışıyordu. Eşlerini de yanlarına almışlardı. Bir aile olarak Avrupa’da kalıyor, yazın babaları ile annelerinin yanına geliyorlardı. Çocukları da Hacı Huse’ye benziyordu. Siya, babasının bu durumunun irsî olmasından ve ona benzemekten feci korkardı. “Allah korusun, aman Allah korusun” diyerek bu düşünceden dahi ürkerdi.

İşte şimdi babaları Hacı Huse’nin dişlerini özenle çıkarıp bir leğenin içinde, elinde güğüm ile yıkamasına tanıklık ediyordu. Homurdanmayı da bırakmıyor, Hacı Huse’den beş yaş küçük olduğu halde tek bir dişinin dökülmediğini söyleyerek kendisiyle gurur duyuyordu. Şimdi Hacı Huse’nin dişlerini nasıl yıkadığına bakarak kahvehanenin önünde konuşmak için kendine malzeme arıyordu aslında. Çünkü Bilal için en büyük zevk kahvehanenin önünde hava atmaktı. Bunu istisnasız her gün yapardı. Muhtemelen bugün de kahvenin önünde sandalyesine özenle oturduktan sonra Hacı Huse ile arasındaki yaş farkının fazla olmadığını, kendisinin hâlâ genç ve zinde olduğunu söyleyecek ve sonra da dişlerini gösterecekti. Malûm Hacı Huse’nin ağzında diş kalmamıştı. Bundan daha iyi malzeme olamazdı.

Siya, babasının gözüne görünmemeyi tercih etti. Çünkü şapka hâlâ kurumamıştı. Bu durum onun tekrardan babası tarafından hırpalanmasına neden olabilirdi. Siya, Meral'in yanına gitmeyi düşündü. Ama oraya gitmek için kullandıkları tek yol Hacı Huselerin evinin önünden geçiyordu. Malûm babası şimdi oraya bakıyordu. Yani kesin onu görürdü. Bu da onun Siya'yı yeniden dövmesinden başka bir şeye neden olmazdı. Onun için tüm bunlardan vazgeçip usulca odaya geçti. Bu arada ablası kahvaltı sofrasını kaldırmış, dış kapı dedikleri salonu sıvalamamış da olsa etrafı derleyip toparlamıştı. Zaten her sabah salonun yerini suyla, kenarlarını da kille sıvamaktan duvar yosun bağlamıştı. Ama kil kokusunun verdiği esriklikten midir, başka bir şeyden midir bilinmez bu iki kardeş her sabah bu işi yapmaktan müthiş mutluluk duyar, esas o zaman temizlik yaptıklarına ikna olurlardı.

Odada yatakları toplayan Siya, duvardan Şahmaran'ın işlendiği çerçeveyi yeniden indirdi. Çerçevenin camına yapışmış olan örümceğe, "Selam Arakhne" dedi. Gülümsedi. Kafasında bir oyun kurdu. Arakhne'yle fısıltı halinde sohbet etmeye başladı. "Arakhne sen ki bu âlemin en sağlam nakışçısı, sen ki bu âlemin en güzel kadını nasıl olur da böyle çerçeve camına yapışırsın. Senin gibi akıllı bir kadının, bu camdan çıkış olmayacağını bilmemesi imkânsız" dedi. Arakhne'nin yerine sesini biraz daha incelterek cevap verdi Siya, "Evet haklısın güzel kadın. Lakin ben ne olduğumu biliyorum. Hünerlerimin farkındayım. Ama bu dünyada benden hünerli başka biri var. Ben ancak onun hükümlüğünü kabul ederim" dedi.

Siya, "Hıı, kimmiş bakalım o" diye sordu. Arakhne, dudağını büzerek: "Bunu sana bırakıyorum. Hadi bakalım tahmin edecek misin" dedi. Siya bu sorunun çok zor olduğunun farkındaydı ama başka çare yoktu. Bunun cevabını arayacaktı. Sahiden de bu

dünyada Arakhne'den daha hünerli kim vardı acaba. Aslında her durumda kendine düşünecek bir şeyler bulan Siya'nın durumu-
nun vahim olduğu aşıkardı. En azından Siya'nın çerçevenlenmiş
Şahmaran fotoğrafı elinde kendi kendine konuşmasına tanık olan
Peri böyle düşündü.

Peri, bir an durup onun ne yapmaya çalıştığını anlamaya çalışmışsa da hayal gücü son derece geniş olan kardeşinin yine bir oyun bulduğunu anlamakta geç kalmadı. Peri, “Siya, hadi gel deli kız. Babam gitti. Hemen buraların temizliğini yapalım” dedi. Siya çerçeveyi tekrar duvara asarak salona geçti. Hemen el süpürgesinin ucunu biraz ıslatarak süpürgeyi merdivenin kenarında çırpı. Bunu sürekli yaptığından süpürgeleri çabuk bitiyordu. Küreği de kenardan aldıktan sonra odalara geçerek süpürmeye başladı. Dünden kalan tolozun pencere ve kapı kenarlarına bıraktığı tozu da elindeki bir bezle aldı. O süpürüyor, Peri de siliyordu. Silinecek pek bir şey olmadığı gerçektir. Peri yine uyanıklık yapıyordu. Olsun. Siya iş yapmaktan hiçbir zaman gocunmadığı gibi kim daha çok ya da daha az yaptı şeklinde hesapçılık yapmıyordu.

Siya, o sabahki işlerini biraz geç de olsa bitirdikten sonra Meral'in yanına gitti. Artık uyanmışlardır diye düşündü. Peri ise süslenmeye başlamıştı. Peri'deki heyecanın farkında olan Siya bunun hayırlara vesile olmasını diledi. “Peri, ben Meral'in yanına gidiyorum” diyerek çıktı. “Tamam erken gel” diyen Peri, komşu kızlardan getirdiği allık ile küçük aynanın önünde yüzüne biraz renk verdi. Bundan da başka makyaj bilmiyordu. Bordo tişörtünün altına siyah eteğini giydi. Arkadan bağladığı saçlarını açıp açmakta tereddüde düştü. Sonra “Bayram değil seyran değil. Bu kız neden bu kadar süslenmiş” deyip şüphelenirler diye bu fıkırdan vazgeçti. Ayakkabılarını giydi. Kapıyı çekerek çıktı. Kilitlemeye gerek yoktu. Hangi hırsız yolunu şaşırp perdeleri bile yırtılmış olan evlerine girecekti ki...

Peri, lisenin bahçesine doğru başını hiç kaldırmadan yürüdü. Kimsenin kendisine nereye gittiğini sormaması için dua etti. Hoş lisenin bahçesine gidiyordu. Ama yaz tatilinde lisede ne işi vardı? Sormazlar mıydı? Bunları düşünmemeye ve hızlı adımlarla ilerlemeye devam etti. Günün en sıcak saatleri olduğu için genelde ortalıkta kimse olmazdı. Nihayetinde Avrupa'ya bel bağlamış olan bu insanların geçim dertleri yoktu. Sabahları kalkıp gidecekleri bir işleri, güdecekleri koyunları, atacakları samanları yoktu. Ama ne hikmetse dışarıdaki köylerden insanlar, yazın kasabanın tüm işlerini yaparlardı. İş bulamayan kasaba erkekleri ise onlara acıyarak bakardı. Öyle samana, toza, dumana bulanmış kişilere acımayıp da ne yapacaklardı! Aslında çalışmanın, ter dökmenin farkında olmadıkları için hayat onlara çok kolay geliyordu. Bu nedenle de hayattan çok çabuk da kopabiliyorlardı.

Lisenin bahçesine varan Peri, arka taraftaki gölgeliğe oturdu. Okulun arka bahçesi boş tarlalara bakıyordu. Kimsenin görmesine imkân yoktu. Nitekim burası sevgililerin buluştuğu yer haline gelmişti. Peri, öğlen sıcaklarının yoğun bir şekilde hissedildiği bu saatte kimsenin oralara gelmeyeceğinden emindi. Lakin geç kalmıştı. Arkadaşı ortalıkta görünmüyordu. Babasının şapkasının kurumaması, geç kalmasına neden olmuştu. Sabah işlerini yapmadan evden hayatta çıkmazdı. Bir gelen giden olursa ne derdi. Kimsenin geldiği yoktu ama bu psikoloji ile büyümüş ve hep bu mantıkla sabahki işlerini yapmışlardı. Peri, biraz daha bekleyeyim, dedi. Belki gelirdi. Kupkuru toprağın yerini kumun aldığı okulun arka bahçesinin tek güzel özelliği, toloz kalktığında tozun toprağın savrulmamasıydı. Çakıl taşlarının da kumun içinde belirgin olduğunu gören Peri, en güzel çakıl taşlarını toplamaya başladı. Arkadaşı hâlâ gelmemişti. Büyük bir hayal kırıklığı içinde eve gitti. Bir an önce eve varıp dantel örmek istedi. Çünkü ba-

bası onu görse ya da bir tek kişi dahi ona bir şey sorsa verecek bir cevabı yoktu.

Kahvaltısını henüz yapmış olan Meral'in rahat davranışları, ayaklarını uzatarak çay içmesi, annesiyle yaptıkları espriler, Siya'nın çok hoşuna gitti. "Bizim evde hiç böyle bir hava olmadı" dedi yüksek sesle. "Nasıl anlamadım" diyen Meral'e tekrardan, "Bizim evde hiç böyle bir hava olmadı" dedi Siya. Meral, "Nasıl yani" diye sorunca Siya, "Hani sen annenle yalnız yaşıyorsun. Biz babamla yalnız yaşıyoruz. Yani birimizin babası yok, birimizin de annesi yok. Ama sen daha rahat ve mutlusun. Çünkü annen sana güç veriyor. Ama biz mutsuzuz çünkü babamızın karşısında hep hazırolda bekliyoruz. Çünkü o sohbet etmeyi bilmiyor. Bizi de hep fazlalık olarak görüyor" dedi. Meral sesini çıkarmadı. Siya devam etti. "Bazen keşke annemin yanında olsaydık. Çünkü o bir anne, derdimizi anlardı. Ama biz bunun ne olduğunu bilmiyoruz" dedi. Siya'nın derin hüznünün farkına varan Meral, ona ne diyeceğini bilemedi. Hemen espri ile konuyu değiştirmeye çalıştı, "Biliyor musun Mayan Hatun'un ineği doğum yapmış. Adını da ne koymuşlar bil bakalım." Siya, aniden değişen konuyu anlamaya çalışırcasına, "Hı valla bilmem ki aklıma bir şey gelmiyor" dedi. Meral kahkahalarla gülererek: "Mamê koymuş adını. Anlayacağın öyle kilolu doğmuş buzağı. Gidip bakalım mı" dedi. Siya gülümseyerek evet anlamında başını salladı.

Mayan Hatun'un evi, Merallerin kaldığı izbenin arka bitişiğindedeydi. Fatene elinde sigarası kapının önünde hayallerini damıttıyordu. Yere düşen hayallerini, sigara dumanından yaptığı yollardan topluyordu sanki. Meral annesine, "Anne biz Mamê'yi görmeye gidiyoruz" diyerek çıktı. Fatene'nin buzağıdan haberi olduğu için ses etmedi, gülümsedi. Siya ile Meral güle oynaya ahıra gittiler. Kapı kilitlenmişti. Siya, Mayan Hatun'a seslendi. "Teyze buzağı doğmuş

hayırlı olsun. Dediler ki çok tombulmuş. Hele bir bakalım” dedi. Mayan Hatun kare şeklinde demir ve tellerle örülü pencerenin yırtılmış bir köşesinden anahtarı Siya’ya uzattı. “Aman tekrar kapıyı kilitleyin ha unutmayın” dedi. Siya, ahırın kilidini açmakta epey zorlanınca Meral açtı. Buzağı sahiden de çok şişkoydu. Gülmekten kendilerini alamadılar. Biraz buzağının sırtını sıvazlayıp ona “Hoş geldin” dedikten sonra hemen dışarı çıkıp kapıyı kilitlediler. Anahtarı tekrardan Mayan Hatun’a verdi Siya. Mayan Hatun bir ihtiyaçları olup olmadığını sordu. Siya da “Hayır sağol” dedi. Mayan Hatun ise elinde tespih hiç kaçırmadığı pembe dizisi Manuela’yı izlemek için eve geçti. Televizyonu açtı. Normalde kasabada bir yas olduğu zaman televizyon günlerce izlenmezdi. Arife Ana oğlunu daha yeni yitirmişti. Mayan Hatun buna rağmen televizyonu açtı. Çünkü o, Erkan’ın yaşadığına inanıyordu. Yine diğer dokuz gencin de yaşadığına hatta yaşam verdiğine inanıyordu.

Mayan Hatun, Siya’ya içeri gelmesini söyledi. Meral’i de çağırdı. İçeri girer girmez bir yuva kokusunun derinden hissedildiği evde her şey derli topluydu. Duvarlara asılı namazlıklar odanın kokusunu daha da güzelleştiriyor, evin her tarafında asılı olan resimler ayrı bir hava katıyordu. O evin en güzel tarafı kokusuydu. Çünkü ne Siyaların evi ne de Merallerin evi öyle kokmazdı. Odada televizyonun hemen yanında duran zılaninin üzerindeki işlemlere ise herkes hayrandı. Sabahtan Arakhne’yi keşfettikten sonra duvardaki asılı şeylere bakmaya başlayan Siya da zilaniye hayran kaldı. Bu evde de Şahmaran ve tavus kuşu desenli işlemler vardı.

Mayan Hatun’un çağırması üzerine Siya ile Meral bir kenarda sessiz sessiz oturdular. Gülmemek için kendilerini zor tuttular. Çünkü Manuela dizisini seyreden Mayan Hatun, Türkçeyi hiç bilmiyordu. Anlaşılan onları da kendisine tercüme yapsınlar diye ısı-

larla çağırmişti. Dizinin en heyecanlı yerinde olduğu belli olan Mayan Hatun, “Hay Allah belasını versin şu mendeburun. Hele söyleyin ne dedi?” Siya, “Valla teyze ilanı aşk yapıyor” diyerek kahkahalarla güldü. Sahiden de ilanı aşk mı yapıyordu. Dövüşerek mi? Çocukların kendisiyle dalga geçtiğini fark eden Mayan Hatun, “Hıı tamam anlaşıldı. Ben size sormayacağım artık” dedi. Kızlar, “Yok yok teyze valla şaka yaptık” dedi. Mayan Hatun, “O zaman söyleyin ne dedi” diye yeniden sordu. Siya, “Herhalde adam Manuela’nın hamile olduğunu ama çocuğun kendisinden olmadığını öğrendi” dedi. Bunun üzerine Mayan Hatun, “Tuhh” diyerek televizyona tükürdü. “Mendebur... Manuela sanki ondan başka kiminle olmuş. Tuhhh” diyerek tekrardan sinirlendi. Sonra namaz kılariken giydiği mest adı verilen ayakkabıyı ayağından çıkararak televizyona fırlattı. Çok sinirlenmişti. Ama onun bu siniri kızların çok hoşuna gitmişti, kahkahalarla gülüyorlardı.

Mayan Hatun, kızların nasıl güldüğünün farkında bile değildi. Upuzun sarı saçları ve masum yüzü ile acı çeken Manuela’ya yapılan haksızlığı sindirememiş, filmin karesinde yer alan biri gibi onun acısını hissediyordu. Siya ile Meral de Mayan Hatun’u izliyorlardı.

Bu arada Siya, Meral’e duvarda asılı olan Şahmaran resminin kendilerinde de olduğunu söylüyordu. Kanaviçenin üzerine işlenmiş bir şekilde çerçevelenmiş olan resme yapışan örümcek ile muhabbetini ve ona ne dediğini sessiz bir şekilde anlatıyordu. Artık Arakhne diye bir arkadaşı olduğunu söylüyordu. Meral de arkadaşının bu engin hayal dünyası karşısında ne diyeceğini bilmiyor ve sadece dinliyordu. Nihayet Manuela dizisinin bir bölümü bitti. Arkası yarın. Mayan Hatun dizi bittikten sonra çocuklara dönerek içli içli filmi yeni baştan anlattı. Mayan Hatun’a saygı duyan Siya, ne yapsa da gülmekten kendini alamıyordu.

Siya, duvarda asılı bulunan Şahmaran resmini sordu. “Teyze bu resimden bizim evde de var. Ama bizimki işlenmiş. Sizin ki ise çizilmiş” dedi. Mayan Hatun, “He evet sizinkini annen işlemişti. Çok güzel işleme yapardı annen. Boyu devrilesice o işi iyi yapardı” dedi. Mayan Hatun da annesinin onları bırakıp gitmiş olmasını kabul etmiyordu. Nihayetinde bir evi çevirecek olan kadındı. Onun kanaatine göre Bilal ne kadar asi de olsa onu idare edebilirdi. Bu sözleri hiç duymamazlıktan gelen Siya, annesi ile ilgili bir tartışmaya hazır olmadığını hissetti. Siya, “Teyze neden bu resim tüm evlerde var. Bunun hikâyesi nedir” diye sordu. Mayan Hatun, “Nerden nasıl başlasam. Bu uzun bir hikâye. Herkes başka bir şey söyler. Ama ben diyorum ki yılanlar bizim evimizi koruyorlar. Onun için bu da onların şahıdır, ecesidir. Bu resim evimizi koruyan yılanımıza da bir saygıdır aynı zamanda” dedi.

Mayan Hatun’un ne dediğini anlayamayan Siya, Meral’in gözlerinin içine baktı. Meral de anlamadım tarzında bir işaret yaptı. Bunun üzerine Siya, “Yani nasıl? Şimdi bizim evlerimizde yılanlar mı var. Biz yılanlarla beraber mi yaşıyoruz. Yani yılanlar mı bizi koruyor” diye ürktüğünü belirten şekilde üst üste sorular sordu. Çocukların korktuğunu hisseden Mayan Hatun hikâyeyi baştan anlattı.

“Evet Siya bir zamanlar silik bir mevsimde bizimkiler yurtlarını terk etmek zorunda kaldılar. Hiçlik sürgününde kendi başlarına kalan atalarımız kalabalık kabileleriyle bir yurttan bir yurda geçerken en son burada, uçsuz bucaksız Konya Ovası’nda durdular. Bir zaman kalıp gidecektik. Ama yıllar geçti. Yüzyıllar. Biz ne neden hâlâ burada olduğumuza anlam verebildik ne de geride bıraktığımız yurtlarımızı unutabildik. Sürgündük. Var oluş renklerimizi, kültürlerimizin yarattığı kokuyu kaybetmemek için sözcüklere tutunduk, dilimizi koruduk, kültürümüze sığındık. Çocuklarımıza masallar

anlattık. O masalların bizim hikâyemiz olduğunu söylemedik. Kökünden koparılıp başka topraklara ekilen fesleğen nasıl naz yapmadan kokusunu verirse o toprağa ve nasıl çoğalırsa kendi köklerindeymiş gibi biz de öyle kök saldık, öyle çoğaldık” dedi.

Mayan Hatun, fesleğenin ne olduğunu bilmeyen çocuklara anlatmaya devam etti: “Fesleğen her toprakta yetişen bir bitki. Yetiştikten sonra da yapraklarını kendisi döker. Biz de o yaprakları toplar, kurutur, yemeklerimizin içine baharat olarak katarız. Aslında ben de hiç görmemişim ama biliyorum işte annem bize geceleri gaz lambasının ışığında böyle anlatırdı” dedi. Sonra devam etti: “Upuzun bir çölün içinde kendimize yeniden bir dünya yaratan bizler, hiçbir zaman buralara alışamadık. Hep bir sürgün ağıdı dolandı dilimize. Dikkat edin dilimizde hep bir ağıt vardır. Bize anlatılanlar aslında masal değil bizim hikâyemizdi. Sosin Ana’nın, Sitü Ana’nın, Arife Ana’dan bir farkı yoktu. Sonra çok yalnızdık. Bizi koruyan kimse yoktu.”

Arife Ana’nın ismini duyunca gözleri dört açılan Siya, Mayan Hatun’un konuşmasını bölmemek için bir şey demedi. Meral ile pürdikkat dinliyorlardı. “Zaman geçtikçe yalnızlığımız artıyordu. Atalarımız kardeşlerimizin olduğunu söylerdi. Onlar atların sırtında yeni yerler, daha sulak araziler bulmak için bizimkilerden ayrılmışlardı. Lakin upuzun bir bekleyişten sonra dahi gelmediler. Onun için çok nazlıdır Xelika. Çok yalnızdır. Nazlı bir sevgili gibidir aynı zamanda. Adını sonradan Gölyazı koymaları bundandır. Uzak bir hayal, bir şiir, bir baba ocağı, bir hikâyedir. Bizim aşiretimiz ise Reşwan aşiretidir. Gölyazı ise bir göç otağı, göç yatağıdır. Mesela virane bir şehir kalıntısı yoktur burada. Harç kullanılmadan yapılmış ev ve kaleler yoktur çocuklar. Çünkü bizim tarihimiz burada çadırlarda başladı. Yıllar yılı topraklarımıza, toprağımızın börtü böceğine, kuşuna özlem büyüttük. Annelerimiz

o özlemle bize ninniler söylediler. Ve onlar bir gün geri dönecekleri umuduyla tarih yapmadılar, yaratmadılar. Kendilerinden başka araziler bulmak için ayrılan ve buldukları yerde konaklayan kardeşlerimiz gelmediğinde işte o zaman derme çatma evlerde durduk. Aslında sızısı yüzyıllara yayılan bir özlemle durduk. Topraklarımızdan kopmuş olsak da kardeşlerimizden kopmamak için kız alıp verdik. Ben Taşpınar'dan geldim mesela. Fatene gibi. Bizim aslen Rewanduz'dan geldiğimiz, Adıyaman'a oradan da şimdi Malatya'ya bağlı olan Doğanşehir'de konakladığımız, akrabalarımızın hâlâ orada olduğu dilden dile, yürekte yüreğe aktarılır. Reşwan aşiretinin en soylu kabilesi Torunî olduğumuz söylenir. Ne olursa olsun rengimizi yitirmedik. Gizliden gizliye inancımızı yaşadık. Güneşe dualar ettik. Aşure yaptık. Ateşi yakıp huzur bulduk. Bereket için bulgur, nazar için tuz, mutluluk ve şenlik için şeker dağıtmayı unutmadık. Gecenin karanlığında tırnaklarımızı kesmedik. Çünkü ışıktan gelen her şeyi tekrar ışığın huzurunda vermeye ant içtik. Ateşi hiçbir zaman söndürmedik. Zilanilerimizi koruduk. Yastıklarımızı, halılarımızı dokuduk. Gecenin karanlığında süzülen ay ışığına korkularımızı emanet ettik. Ancak evimizi koruyan yılanlarımızdan da vazgeçmedik. Şahmaran'ın, 'Bırakın yurduma gideyim. Yoksa dünyadaki yılanlar sizi affetmez' haykırışındaki yurt özlemine tutunduk. Sürgünler ve yılanların ortak bir kaderleri olduğuna inandık. Ama küllenmiş bir gerçeği yaşamaktan kurtulamadık. Yüzyıllar boyu içimizdeki hüznü, kaval sesinin hüznünde akıttık. Son isyancı Hecî Buxurcî'nin idama giderken son anlarında kavalını istemesi bundandı. Çünkü o son anlarına sürgünün hüznünü akıtmıştı. Şunu hiçbir zaman unutmayın çocuklar, kaval sesinde sevincini, hüznünü, düğünlerini, her şeyini yaşayan başka bir halk yoktur. Bu nedenle buruk ve sessizdir bizim her şeyimiz. Şimdi yeniden isyana akan

gençlerimizin sesini dahi duymayacak kadar buruktur içimiz. Ama bu küllenmiş gerçek yeniden doğacak, yeniden doğacak biliyorum.” Mayan Hatun, sözünü bitirince derin bir nefes aldı.

Siya, Mayan Hatun’un üzerine sinen asaletin, köklerinden aldığı güçten geldiğini şimdi daha iyi anlıyordu. Mayan Hatun, pencereden gelen gidenin olup olmadığına baktıktan sonra anlatmaya devam etti. Aslında o şimdi yüzyıllardır sönmüş olan ateşlerini yeniden yakmaya çalışan gençlerin filizlenmesine tanıklık ediyordu. Gözlerinin içi parlıyordu. Herkes bir şekilde bu hayatı yaşırdı ama hikâyesi olmayanlar unutulup giderdi. Onun için Mayan Hatun hayatı yaşayıp yaşamadığıyla değil nasıl yaşadığıyla ilgileniyordu. Bu nedenle gençlerin gidişine üzülmüyordu.

Siya ile Meral’in gözünün içine bakan Mayan Hatun, “Biz sürgündük doğru. Atalarımız konar göçerdi, onun için de buralara geldik demelerine rağmen sürgündük. Oraları hiç unutmadık. Ama yaşadığımız yerin de bir parçası olduk” dedi.

Mayan Hatun uzaklara düşen bakışlarıyla konuştu: “Ama işte bizi koruyacak kimse yoktu. Sürgün ve yalnızdık. Bu evlerde kalmaktan korktuk. Şahmaran duası ettik. Bizi korumasını diledik. Sonra tek tek rüyalarımıza düştü Şahmaran, tıpkı geldiğimiz yerlerde olduğu gibi buralarda da bizi koruduğunu söylüyordu. Bu rüyayı çok kişi görmüş. Öyle olunca herkes Şahmaran’ın resmini astı evine. Zaten yanımızda getirdiğimiz bakır sinilerin üzerinde vardı resmi. O bizi korurdu. Hep korumuştı. O zamanlar genç kızlar Şahmaran’ı kanaviçelerine işlemek, çeyizlerine almak için yarışır oldu. Her genç kızın elinde Şahmaran motifleri, dilinde Şahmaran duaları vardı.”

Mayan Hatun, Dua-i Şahmaran’ın her niyet için kırk bir defa, rahat uyku için 3 defa, kötülüklerden korunmak için her gün sabah ve akşam, nazara karşı 7 defa okunmasının onlara rahatlık

verdiğini belirterek duayı sesli okudu: “Allâhü lâ ilâhe illâ Hûvel Hayyul Kayyûm (Allâhü lâ ilâhe illâ Hûvel aliyyûl Hâkim), Allâhü lâ ilâhe illâ Hûves-Semiul Âlim (Allâhü lâ ilâhe illâ Hûver Rahmanürrahîm), Allâhü lâ ilâhe illâ Hûvel Vahidul Ehâd (Allâhü lâ ilâhe illâ Hûvel Ferdûl Samed), Allâhü lâ ilâhe illâ Hûver-Raufur-Rahîm (Allâhü lâ ilâhe illâ Hûvel Aziz’ur Rahîm), Allâhü lâ ilâhe illâ Hûvez Zahirul Batnû (Allâhü lâ ilâhe illâ Hûvel Ahadus Samedû), Allâhü lâ ilâhe illâ Hûvel Fettah’ul Âlim (Allâhü lâ ilâhe illâ Hûvel Aziz’ul Alim), Allâhü lâ illâ Hûvel Hannan’ul Mennanüd-Deyyân, (Allâhü lâ ilâhe illâ Hûvel Kâdir’ul Kahiru), Allâhü lâ ilâhe illâ Hûver-Rafiul Âlim (Allâhü lâ ilâhe illâ Hûver-Rabbül arş’il Âzîm), Allâhü lâ ilâhe illâ Hûvel Melikûl Kuddûs (Allâhü lâ ilâhe illâ Hûvel Hamdûl mûbîn), Allâhü lâ ilâhe illâ Hûvel Bais’ul Varis, (Allâhü lâ ilâhe illâ Hûvel Esmâul Hüсна), Hûvel hayyû lâ ilâhe illâ hûve fed’ûhü muhlisiyne lehüddîne Elhamdü lillâhî rab-bil âlemîn Birahmetîke yâ erhamerrâhimîne...”

Mayan Hatun, bu duayı ederken hiç kımıldamadı. Yüzünü pencereden süzülen güneş ışıklarına vermişti. Siya’nın içine müt-hiş bir huzur doğdu. Meral bu hikâyeden ürkmüş, Siya ise Şahmaran’ın hikâyesini duymak için daha bir sabırsızlanır olmuştu. Evlerinde asılı olan Şahmaran’ın gizemine hayran kalıyor, sürgün olduklarını, yurtlarından koparıldıklarını söyleyen atalarının Şahmaran’a neden bu kadar bağlandığını daha çok merak ediyordu.

Mayan Hatun, “Evet işte böyle kızlar. Şahmaran’ın ‘Beni bırakın yurduma gideyim. Yoksa dünyadaki bütün yılanlar sizi rahat bırakmazlar’ çığlığı aslında sürgünlerin de çığlığıdır. Yurduna gideden öldürülen Şahmaran’ın izini süren tüm yılanların hâlâ Şahmaran’ın öldüğünden haberlerinin olmadığı söylenir. Bu yüzden de sürgünleri korumaya devam ederlermiş. Çünkü Şahmaran da yurdundan sürgün edilmişti. Ve bir gün geri dönecekti. Ama

geri dönünceye kadar yılanlar da sürgünleri korumaya ant içmişlerdi. Onların korkunç olduğunu ilan etti insan soyu. Oysa ki onlar kendilerine zarar verilmediği sürece kimseye zarar vermez” dedi.

Siya, “Peki yılanlar neden tarih tarafından lanetlenmişti. Onların sırrı neydi?” diye sordu. İşte o zaman Mayan Hatun, Şahmaran’ın hikâyesini anlatmaya başladı: “Mezopotamya’da bin yıldan beri anlatılır bu masal. Anadolu’da, Koçgiri’de, geceleri genç yaşlı herkesin toplandığı köy odalarında bilge dervişlerin, gözleri deryalaşmış masal anlatıcılarının ağzından bal gibi düşermiş karanlık gecelere. Şahmaran’ın aynı zamanda insanlığın en büyük utancı olduğu söylenir. Yeraltının ve yerüstünün bütün sırlarını bilen bu ecenin, insanların en büyük utancı olduğu, dengbêjler tarafından on iki gün on iki gece anlatıldığı söylenir.”

O sırada dışarıdan Esma’nın sesi yükseldi. Esma, Mayan Hatun’dan ineğin doğumdan sonra verdiği ilk sütü almaya gelmişti. O süte fıri diyorlardı. Türkçe ismi ise ağız sütü idi. Koyu yapışkan olan bu sütü, inek doğum yaptığı sırada ve üç gün boyunca alıp kaynatırlardı. Sonra da soğuyan sütü içerlerdi. Aslında sadece Esma değil herkes bu sütü çok severdi.

Mayan Hatun, sütü Esma’ya vermek için dışarı çıktı. Onu pürdikkat dinleyen Siya ile Meral saatin epey ilerlemiş olduğunun farkına vardı. Neredeyse gün ikindiye varıyordu. Hemen orada Mayan Hatun’dan bu hikâyeyi tekrar dinlemek istediklerinin sözünü alıp evlerine doğru gittiler.

Kasabanın en yaşlı kadınlarından olan Mayan Hatun, hayat doluydu. Çocuklarının hepsi yuvalarını kurup evden ayrılmışlardı. Eşi de erken yaşta yaşamını yitirmişti. Yıllardır tek başına yaşayan bu kadın hâlâ güçlü, sağlıklı ve mutluydu.

Kendisini bir başka hisseden Siya, eve varır varmaz kapının önünü süpüren Peri’nin elindeki süpürgeyi alarak: “Ver Peri ben

süpüreyim” dedi. Sinirli bir şekilde süpürgeyi Siya’nın elinden çeken Peri, “İstemez” diyerek işine devam etti. Ablasına ne olduğunu anlayamayan Siya, geç geldiği için ona kızmış olabileceğini düşündü. Sahiden de çok geç gelmişti. Mayan Hatun öyle güzel anlatıyordu ki dalıp gitmiş, saatin kaç olduğunun farkına bile varmamışlardı. Salonun nemli zemininden gelen kokuyu içine çeke çeke, yerde iz bırakmamak için parmak uçlarıyla yürüyerek odasına geçti. Şahmaran fotoğrafının önünde durarak: “Selam Arakhne. Nasılsın?” dedi gülümseyerek. O an kendi haline de gülümsüyordu. Örümceğin zar zor nokta gibi seçildiği yerden onu göremiyordu bile ama olsun, hissediyordu. Bunları düşünürken de “acaba ben deliriyor muyum” demekten de kendini alamıyordu.

Şahmaran’ın hikâyesini bilmesine de onun da çok iyi bir kadın olduğuna ikna olan Siya, “Sana da merhaba Şahmaran. Seni bugüne kadar fark etmediğim için özür dilerim. Ama söz seninle ilgili her şeyi öğreneceğim ve senin duanı öğreneceğim” dedi. Kısık sesle onlara bu şekilde selam verdikten sonra ev ona daha bir güzel göründü. Acaba onların evini koruyan yılan nasıldı? Beyaz mı? Siyah mı? Boz mu? Hayatında hiç yılan görmemişti. Görse herhalde korkudan bayılırdı. O an bir yılan görmeye hiç hazır olmadığını derinden hissetti. Korkunun gizli olduğu bir gülümseme ile tekrar duvardaki Şahmaran’a baktı. Odadan çıktı.

Akşama az kalmıştı. Bugün gökyüzü berraktı. Her zamanki gibi bunaltan bir sıcaklık yoktu. Bu da tolozun gelmeyeceğinin işaretiydi. Akşam yemeği için kolları sıvayan Siya, süpürme işini yeni bitirmiş olan ablasına “Peri akşama patates yemeği yapalım mı” diye sordu. O da “Tamam olur” dedi. Patatesleri perde ile ayırdıkları salonun arka bölmesinden alan Siya, Abdullah Bey’in evinin arkasına, onların da hemen evinin önüne düşen gölgeliğe oturarak soymaya başladı. Salça ve soğan ile yapacağı yemeğin pek bir zorluğu yoktu. Soğanları doğrarken gözleri yaşardı.

Kasabanın üzerindeki sessizlik hâlâ devam ediyordu. Herkesin içine o annenin çılgılığı yerleşmişti. Herkesin içine, giden gençlerin isyanı düşmüştü. Mayan Hatun'un onların yaşadığına dair söyledikleri ile kasabanın tuttuğu yas kafasında bir çelişki yaratıyordu. Bu gerçek, kasabanın sırrıydı. Bugün öğrendikleri, ona yepyeni bir dünyanın anahtarını veriyordu sanki. Bunun adının ne olduğunu bilmiyor ama bu sırrı öğrenmekten vazgeçmeyeceğine dair içinden söz veriyordu. Bugüne kadar çok sıradan gelen kasabanın hayatı şimdi ona sırlarla dolu bir yermiş gibi görünüyordu.

Patates ve soğanları doğradıktan sonra tencerenin dibine koyduğu sana yağının üzerine önce soğanları sonra salçayı kattıktan sonra karıştırmaya başladı. Üzerine patatesleri attı. Onları da biraz karıştırdıktan sonra içine su döktü ve tencerenin kapağını kapattı. Yemek pişinceye kadar dantel öreyim dedi. Dantellerini ve ören bayan iplerini içine koyduğu poşetini alarak tekrar gölgeye geçti. Yastık yüzleri yapıyordu. Gelin olduklarında annelerinin onlara yünden, özenerek yaptıkları yastıkların beyaz yüzlerinin ucuna bu dantelleri dikeceklerdi.

Yün yıkama zamanına henüz vardı. Ama o zaman geldiğinde özellikle kasabanın orta yaş kadınlarını bir heyecan sarar, herkes en temiz koyunları olan evin yününü almak için sıraya girerdi. Her evin koyun kırpma zamanı yaptığı şenliğe katılanlar, kimin koyunlarının daha temiz kimin daha kirli olduğunu bilirdi. O şenlikte koyunların ayakları bağlanır, koyun kırpma işini iyi bilen köyün genç erkekleri toplanır ve yarışır. Kadınlar da onlara bisküvi, lokum ve şeker götürür, yaptıkları şerbetleri karıştırırlardı. Erkekleri izler, birinci gelene bisküvi içinde lokum lokması verirlerdi. Ayrıca o genç, hangi kızı sevdiğini söyler, orada bulunan herkesten o kızı istemelerinin sözünü alırdı. Bu da gençlerin kendini kanıtladıkları bir işti.

Yünleri satın alan aile, bütün akraba kadınları toplayarak kasabanın tek ve ince akan deresinde yünleri yıkamaya götürürdü. Sabahın erken saatlerinde yün yıkamaya giden kadınlar, güzel yemekler hazırlardı. Yemeklerden en çok sarımsaklı yoğurtlu kızartma yapılırdı. Kadınlar, ekmeklerini, içeceklerini çıkınlarına doldurur, traktörün kasasına biner dereye giderlerdi.

Siya bunun hayalini dahi kurmazdı. Yine de dantel örüyordu. Bunu kendisi için yaptığını iddia etse de bu dantelleri nerede kullanacağını açıklayamazdı. Genç kızlar, dantellere hayallerini yüklerdi. Siya ise dantel işleminin, kadınlara has olan bu ince sanatın aynı zamanda örümceklerin de yaptığı bir iş olduğunu keşfetmenin mutluluğunu yaşıyordu.

Henüz akşam ezanının okunmasına vardı. Yemek de hazırды. Biraz kestireyim dedi. Odaya giderek yatakların içinden yastığını aldı. Başını yastığa dayadı ve uyudu. Amcasının “dıdıdıdı” şeklinde çıkan sesiyle uyandı. Sabah olduğunu sandı. Ancak gün karmaya başlamıştı. O zaman saatin kaç olduğunu çelişisini yaşadı. Hemen ayağa fırladı. Amcasının ceketini, şapkasını aldı. Bir testide duran suyla ellerini yıkamasını sağladı. Su az kalmıştı. Şimdi akşam vaktiydi. Çeşmede sıra da çoktur diye kara kara düşünmeye başladı. Ama başka çaresi yoktu. Amcası ellerini ve yüzünü yıkadıktan sonra su bitmişti. Bir koşu çeşmeye gitti. Sırasını bekledi. Kaplarını doldurdu. Geldi.

Bu arada babası da gelmişti. Babası şimdi Hacı Huse'nin dişlerinin neden erken döküldüğüne dair kahvehanenin önünde yaptığı sohbeti kızlarına anlatıyordu. Sofrayı hazırlayan Siya, sininin üzerine patates ve yanına doğradığı soğanları koydu. Bir de ayran olsaydı iyiydi. Ama yoğurtları bitmişti. Siya, Mayan Hatun'un ineklerinin doğduğunu söyledi. Babası firiye çok severdi. “Bir koşu gidip bana firi getir” dedi. Siya, Mayan Hatun'dan bunu

istemekten utansa da babasının kızmasındansa utanmayı tercih etti. Eline aldığı soğan dürümünü yiye yiye oraya doğru gitmeye başladı.

Mayan Hatun, ahırda ineği ve buzağısı ile konuşuyor, yemini veriyordu. Siya, “Teyze babam firi istedi” dedi. Mayan Hatun, “Aa kızım firi bitti. Komşulara verdim. Söz yarinkini size yollarım” dedi. Mayan Hatun’un doğru söylediğinden Siya’nın kuşkusu yoktu. Ama bunu babasına nasıl anlatacaktı. Eve vardığında babasına Mayan Hatun’un dediklerini aktardı. Babası, “Yalan söylüyor kart kadın. Bir daha onun evine gitmeyeceksiniz” dedi. Siya bu kadarını beklemiyordu doğrusu. Her şeye hemencecik öfkelenen babası şimdi çok ileri gitmişti. Mayan Hatun’a gitmemesi Şahmaran’ın hikâyesini de öğrenmemesi anlamına gelecekti. Babası kendi kendine konuşsun. O yine bir yolunu bulur giderdi.

Yemeklerini yedikten sonra yorgun olan amcası odaya geçip televizyonu açtı. Babası yine gezmeye gitti. Peri dantellerini işlemeye devam etti. Siya’nın gözüne her gece yaptıkları bu rutin işler artık daha bir anlamlı geldi. Bir gölge oyununun içinde gibiydi. Yukarıdan bir güç onların üzerine tuttuğu ışık ile yeni şekiller çiziyor ve ışık onları bir yerlere çekiyordu.

Siya, sabah saatlerinde evin salonunun yerini sıvalarken Mayan Hatun kapıda belirdi. Mayan Hatun, “Bir anneleri olsa her gün yaptıkları bu sıra işinin boş bir iş olduğunu onlara anlatırdı” dedi. Ama şimdi kim Siya ve Peri’ye bunu anlatmaya kalksa onlar için bir alışkanlık haline gelen bu işlerini bırakmak isteyemeyeceklerdi. Ayrıca bıraksalar bile salonu temizlemek için başka ne yapacaklardı ki? Belki bir halı alıp oraya sermek en makulüydü. Ama yıllardır iki genç kızın yaşadığı bir ev gibi değil, iki erkeğin yaşadığı bekâr evine benzeyen bu evi ne kadar düzenlemeye çalışsalar da hiçbir şey istedikleri gibi olmayacaktı. Ev iki erkeğin yaşamını ko-

laylaştıracak şekilde düzenlenmişti. Bu iki kadın da evin dizaynının dışında bir şeyler yapmayı bilmiyordu.

Mayan Hatun’u gören Siya çok sevindi. “Buyur içeri gel teyze” dedi. Mayan Hatun, “Yok kızım sağolasın. Al bu firiyi akşam baban istemişti. Ona verirsin” dedi. Firiyi görünce seven Siya, bir yandan da babasının akşam bu konuda söylediklerini düşündü. Ama Mayan Hatun’a hiçbir şey belli etmedi. “Teşekkür ederim” dedi. Mayan Hatun, “Bir şey değil kızım, bir şey değil” deyip gitmeye davrandı. O sırada Siya, “Teyze sen bize o yılanın hikâyesini anlatacaksın değil mi?” diye sordu. Mayan Hatun, Şahmaran’dan bahsettiğini anladı. “Tabii bahsederim kızım. Akşam gelin size anlatayım” dedi. Babasının dün söylediklerinden sonra bunun zor olabileceğini düşünen Siya, “Akşam biraz zor olur sanki. Ama bakarız, olmazsa en küçük fırsatta geliriz” dedi. Mayan Hatun gülümseyerek oradan ayrıldı. Hacı Huselerin ahır ile Kâmile Teyzelerin evlerinin arasında bulunan dar sokaktan geçti. Sokak çok dardı ama o, yaşlılığın verdiği ağırlık ve hastalıklarla bağlantılı, en kısa yolu seçiyordu. Ancak sokaktan geçerken de dualar etmeyi bırakmadı. Çünkü sokaklarda özellikle de dar sokaklarda ne olduğu belirsiz, onların deyimiyle “pışı”ların dolaştığı söylenirdi. Mayan Hatun uzun ömründe hiç böyle bir şeye rastlamadığı halde bunun doğru olabileceğine ihtimal veriyordu. Bir de kulinglerin yani kül tepelerinin üzerinden geçmeleri günahı. Bir zamanlar ateşi söndürmeleri günah olduğu gibi şimdi de her evin kendine ait ve bir tepe haline gelmiş kulinglerinin üzerinden geçmelerinin günah olduğuna inanıyorlardı. Aslında inançlarında, üzerini örttükleri yüzyıllık tarihlerinin, kara örtülü hüznülerinin gizemi saklıydı. Mayan Hatun’un dar sokaktan çıkar çıkmaz hemen sokağın yanı başında duran kulingin etrafını dolanarak oradan ayrılması bundandı belki.

Siya, sıvama işini bitirdikten sonra kapıyı çekti ve Merallere gitti. Sıvanın kuruması için kapının açık bırakılması daha uygundu ama bugün beklemek istemiyordu. Hem pencereler açıldı. Kururdu. Bu arada Peri de babası çıkar çıkmaz evden çıkmıştı zaten. Ablasının ne yaptığını merak eden Siya, “Keşke ablam benimle her şeyini paylaşa” diye düşündü. Sahiden de iki kardeş olmalarına rağmen birbirleriyle hiçbir şey paylaşmıyorlardı. Onlar evin içinde yapılacak işleri paylaşan iki yabancı gibiydiler. Ne Siya ablasının dünyasını biliyor ne de Peri, Siya’nın dünyasını biliyordu. Onların arasındaki bu uzaklığa neyin neden olduğu bilinmez ama kimse hayatta birbirlerinden başka bir gelecekleri olmayan bu kız kardeşlerin arasındaki uzaklığın farkında değildi. Aksine herkes onların çok iyi anlaştığını sanıyordu. Normalde öyle olması gerekiyordu. Ama Siya ile Peri’nin ilişkisi bambaşka bir kulvarda ilerliyordu. Ablasının olmadığını gören Siya, hiçbir şey demeden Merallere gitti.

Meral ile annesinin baş başa kapının önünde oturduğunu görünce hüzünlendi. Hiç tanımadığı annesinin özlemiydi, hissetti. Annesi şimdi ne yapıyordu acaba? Bu sorunun cevabı o kadar zordu ki! O yörede bir kadının eşini aldattığı şeklinde dedikodular çıkmaya başladığında ve eşi de o kadından ayrıldıktan sonra her şey karanlığa gömülüyordu. Siya kendisini gören Meral’in parlayan gözlerine bakarak kafasına üşüşen bu soruları bir kenara bırakıyordu. Fatene dantel örüyordu. Meral arkadaşını görünce hemen ayağa kalkıp onu karşıladı. Ve beraber içeri girdiler.

Peri ise sabah babası ve amcası evden çıktıktan hemen sonra bordo tişörtünü ve siyah eteğini giyerek okulun arka bahçesine

gitmişti. Annesi ile olan zamanlarına dair anılarını koruyan Peri için onun yokluğuna alışmak çok zor olmuştu. Siya annesi gittiğinde çok küçüktü. Ona dair bir anısı yoktu. Annesiyle ilgili sözleri ilgiyle dinlese de bu sözlerin içinde hep sitem, öfke vardı. Bu nedenle dinlemek dahi istemiyordu. Peri ise annesinin gözlerinden akan sevgiyi görmüş, o ışığı özlemiş, onun gidişinden sonra içine kapanmıştı.

Peri kendi başına zamana tutunmaya çalışsa da her daim silik kalmaya mahkûm olan küçük bir kızdı hâlâ. Genç bir kadın olmuştu. Güzelliğiyle kasabadaki erkeklerin dikkatini çekmeye başlamıştı. Hayattan beklentisi olmayan, her gün yaptığı işlerin dışında bir hayatın olduğunu bilmeyen bir çocuk olarak büyümüşü. Babasından gördüğü şiddet onun için hayatın tek gerçeğiydi. Bu nedenle kasabadaki genç erkeklerin ilgi odağı olduğunun farkında değildi.

İşlediği dantelde, dokuduğu yastıklarda, yaptığı oymalarda hep annesini anımsıyordu. Onun sesini duymak için bütün dünyaları verirdi. Onunla aynı kaderi paylaşmaktan, babasının onun bu özlemini fark etmesinden korksa da onun sesini duymak için her şeyi yapardı. Gözlerinin ışığında annesine olan özlemini büyüten Peri, ona ulaşmanın bir yolunu bulmuştu.

Lisenin arka bahçesinde bekliyordu. Az sonra lisenin lojmanlara bakan tarafından bir genç Peri'ye doğru gelmeye başladı. Saçlarını arkaya doğru elleriyle tarar gibi yapan Peri, hafif kızardı. Heyecanını gizlemek için arkasını döndü. Derin bir nefes aldı. Tekrar döndü. Göz ucuyla oraya gelen arkadaşına bakıp “Merhaba” dedi. Genç “Merhaba” diye cevap verdi. Peri, “Telefon numarasını getirdin mi?” diye sordu. Genç, “Evet getirdim” dedi. Sarı bir karton parçasına yazılı telefon numarasını Peri'ye uzattı. Peri teşekkür etti ve hemen oradan ayrıldı. Arkasından ona bakan genç derin bir ah çekti.

Adı Mehmet olan genç, Eskilli ilçesinde yaşıyordu. Yazları Göl-yazı'ya çalışmaya gelir, saman atma başta olmak üzere kerpiç taşıma, inşaatlarda çalışma, tezekleri taşıma, tarlaları sürme ve daha birçok iş yapardı. Bu kasabada herkes Avrupa'ya gitmeyi alışkanlık edindiği ve kendi işlerini yapmayı ayıp saydığı için o her yaz buraya gelir, çalışır ve kış boyunca elde ettiği kazancını yerd. Peri ile tanışması da Kâmile Teyzelere saman atmak için geldiği zaman olmuştu. O zaman bu küçük toprak damlı evde oturan kızları merak etmiş ve onlarla ilgili sorular sormuştu. Aldığı cevaplar, onların yıllardır görmediği annelerine götürecek olan adresten aynı zamanda. Çünkü Mehmet, onun annesini tanıyordu. Siya ve Peri'nin annesi onların ilçesinden olan bir kişi ile evlenmişti. Evlendiği ilk zamanlar sürekli ağlayan bu kadın, tüm ilçede bahse konu olmuş ve herkes onun hikâyesini öğrenmişti. Ondandır Peri ile tanışan Mehmet, ona annesini görmek isteyip istemediğini sormuştu. Peri de bu fikre alışmak için günlerce düşünmüş, içine kapanmış en son onunla görüşmek istediğini söylemişti.

İşte şimdi Peri, telefon numarasını almış ve yıllardır görmediği, sesini duymadığı annesine telefon açmaya gidiyordu. Evlerinde telefon yoktu. Kasabanın PTT'sinden bunu yapacağını bilen Peri, babasına rastlama ihtimali nedeniyle bunu hemen bir tarafa koydu. En iyisi Mayan Hatun'un evinden annesini aramaktı. Bunu Mayan Hatun'a söylemesinin de sakıncası yoktu. Çünkü kasabada annesi hakkında olumsuz bir yorumda bulunmayan tek kadın Mayan Hatun'du.

Telefondaki ses... Bu ses... Bu ses çok... Yok yok imkânsız... Hafifçe silkindi. "Evet buyurun kimi arıyorum demiştiniz" diye

sordu yeniden. Karşıdaki ses heyecanını gizlemeden, “Şey ben Minüse Hanım ile görüşmek istiyorum” dedi titrek titrek. Ben Minüse’yim diyemedi. “Hangi Minüse, soy ismi?” dedi. Garipsedi refleksini. Karşıdaki ses “Şey bilmiyorum yeni soy ismi nedir ama eskisi Yıldız yani babamın soyadı” dedi. Minüse o anda durdu. Her hücresinin tiril tiril titrediğini hissetti. Her gözeneginden acının ilmiklerini geçirdiğini, içinin -yıllardır çöle kesen içinin- bir anda yeşerdiğini, yıllardır bu sesi bekleyen ömrünün dağlandığını, sabrın kararttığı kuru bir gül gibi dağıldığını hissetti.

Minüse o an ölümsüzlüğü hissetti. Dudaklarının bozkırında suskunluk hüküm sürdü. Uzun bir suskunluk. Bekleyişlerle demlenen sabrının duymak istediği o nefes alışverişlere odaklandı. Karşıdaki ses bu sessizliği bozmak istiyor, telefon kesildi endişesiyle üst üste alo, alo diyordu. Minüse, “Burdayım yavrum, Minüse benim kızım” dedi. Ama nasıl anlamıştı onun Peri olduğunu. Ağlayarak söyledi bu sözleri. O zaman da Peri sustu. Sesinin serçeleri durdu. Nefes alışverişleri daha da hızlandı. Bu an için çok hazırlanmıştı. Ama işte hiçbir an önceden planlanamıyordu. Her an kendine ait. Her an kendi başına hür. Hayatını basan bulanık suların hepsi annesinin sesiyle yavaş yavaş geri çekiliyordu sanki. Solgun yüzünde berrak bir gülümseme belirdi. Törelerin de gurbeti vardı. Ve bu, kadim bir yara gibi akmıştı annesiyle kendisi ve kardeşi arasında.

Bu ayrılığın puslu aynasında hep bir gün annesine kavuşacağı anı beklemişti. Şairlere, âşıklara değil annelere ve kızlarına özgüymüş bekleyiş. Gece ılıkça üstlerini örterken sesleri harf tutmayan bir tınıda usulca birbirine dokunuyordu. Beş yaşında ayrılmıştı ondan. Siya, 2 yaşındaydı. Hiçbir zaman niçin onları bırakıp gittiğini bilemediler. Hiçbir zaman sormadılar. Bu yüzden sadece bir annenin dudakları arasında olan hayatın rüya dilini hiç

öğrenemediler. Hayata hiç kapanmasın diye defteri, annesini arıyordu şimdi. Anne, dedi ürkek bir sesle. Yıllardır kimsesiz olan bu anne -ki hiç seilmeyecek tek kimsesizlik buydu- hiç çiçek selamları gönderememişti. Kimse derman olmadı düğümlenmiş yüreğine. Şimdi duyduğu sestten başka da dermanı yoktu. Peri, “Anneciğim seni görmek istiyorum” dedi. Heyecanı telefon ahizesinden sessiz bir tınıyla Minüse’nin yüreğine dokunuyordu.

Minüse, “Tabii bir tanem” dedi sevinçle. Peri, “Ama bir daha buraya dönmeyeceğim” dedi. O zaman Minüse durdu. Kızının, ailesinden ve babasından habersiz onu aradığını anladı. Telaşlandı. Gözlerini yumdu. Geçmişinden akan zehre mühürlü soğuk bir ter döktü. Ne diyeceğini kestiremedi. Bazı yaraların izi vardı. Silinmiyordu insanın belleğinden. İç çekti. Bu Peri’ye yansıdı. İkirciklendi. “Şey özür dilerim istemiyorsan gelmem” dedi. Demek zorunda hissetti kendini. Minüse’nin bakışları kendine çivilenmişti. Paslı bir çivi gibi. Yıllardır bu hasretin girdabında çırpınıyordu. Şimdi ona nasıl hayır diyebilirdi. Ya evet; evet nasıl söyleyebilirdi. Cemil buna ne derdi. İki kızı olduğunu biliyordu. Ama onu geçmişinden bağımsız olma şartı ile kabul etmişti. Böyle anlaşılmışlardı.

Cemil birdenbire sevmiştii Minüse’yi. Orta yaş güzelliği vardı Minüse’de. Minüse de her geçen gün Cemil ile birlikte suyu çekilmiş bir kuyuya dönüyordu. Hayatın mahrumlarındandı Cemil. Ama Minüse ile tanıştıktan sonra zamanın koruduğu saydamlıkta bir hayat akrabalıkları olmuştu. Okan doğunca bu daha da güçlenmişti. Madem bu kadar saydamdı ilişkileri, Minüse neden korkuyordu? Belki de erkekleri tanıdığı için...

Cemil’den hayatında hiç yer almayan birini apansız düşünmesini isteyemezdi. Ama olsun her şeyi göze alacaktı. Bir ananın duygularının izahı da çevirisi de olmazdı. Ta Gölyazı’dan gelecekti Peri.

Peki nasıl olacaktı bu? Madem evden kaçıyordu, Siya ne olacaktı? Onu da getirmesin miydi? Onun adresini nereden bulmuşlardı?

Kafasında böyle bin bir düşünceyle öylece kalakaldı. Ama bunlar da telefonda konuşulamazdı ki. Kapının tıkırtısını duydu. Cemil geldi herhalde. Okan da içeride atari oynuyordu. “Tamam bir tanem, hemen gel” dedi. Peri sevinçten havalara uçtu. “Yarın gece ordayım” dedi. Telefonu, her ayrıntının bir yara gibi kaldığı geçmişlerine rağmen coşkuyla kapattılar.

Minüse’yi bir telaş aldı. Bir sigara yaktı. O da Cemil ile aynı belediyede memur olarak çalışıyordu. Evleri kendilerine aitti. Şimdi hayatlarına kızı da gireceği için bir şeyler değişmek zorunda kalacaktı. Olsun bunu göze alacaktı. Sevincinden, coşkusundan yarın Peri’yi nasıl kollarının arasına alacağından ziyade bunları Cemil’e nasıl söyleyeceğini düşünüyordu. Hayat böyle bir şeymiş demek ki. En sevdiğin şeye kavuştuğun anda kıskançlıkla seni başka mecralara sürüklüyordu.

Bu düşünceli hali Cemil’in gözünden kaçmasa da o kadar yorulmuştu ki hiçbir şey sormadı. Cemil’in tüm aksiliği üzerindeydi. Ne talihsizlik diye düşündü Minüse. Böyle ters bir zamanda konuşmanın anlamı yoktu. Beklemek en makulüydü. Hayatın tüm zorluklarından geçmiş bir kadın olarak kendini toparladı. Peri, kendi isteğiyle gelecekti. Bu, ileride Siya’yı da yanına alacağını müjdesi olabilirdi. Bunu yasal yollardan başarabilirdi. Ama unuttuğu bir şey vardı. Burası Türkiye’ydi. Kim bugüne kadar yasal yollarla işini halletmişti ki! Hem kendi gerçeği bile bu konuda o kadar çok şey anlatıyordu ki! Yine de umudun billur ırmağında kızlarına uzanan köprüleri çoğaltmaktan yanaydı. Karamsarlığı yanına yaklaştırmayacaktı. Şimdi içini tohuma bırakan bir genç anne adayının coşkusundaydı. Gözleri ıslık ıslık parlıyordu. Bu pozitifliği hemen Cemil’e de geçti.

Kendi kendini taşıyan bir ırmağın akıntısında hayatlarına yenilikler katabilirlerdi. Geçmişe ait tüm zamanlarını yıkamıştı. Önyargıların, yargıların yarattığı gölgeliklerin dışında her şey temizdi. Ve bu gölgeler evliliğinin üzerine düşmesin diye bir anne olarak enkaza dönüşen yüreğini görmezden gelemezdi. Okan'ın doğumu bir teselli olsa da o büyüdükçe kızlarını daha çok merak eder olmuştu. Kim bakıyordu onlara? Üşüyorlar mıydı? Ne yiyip içiyorlardı? Karneleri nasıldı? Kime müjdeyi veriyorlardı? Daha nice soru... En çok o ezilmişti, kalbinin ondan sakladığı, üzerini örttüğü enkazın yanı başında. Hiçbir zaman hafifletemediği bir hasardı yaşadığı.

O gece yatakta Cemil'in istediği kıvama geldiğine ikna olan Minüse, işte fırsat dedi. Ama bir daha asla bu yöntemi denemeyeceğine dair de kendine söz verdi. Kendine karşı olan saygısını kaybetmekten korktu. Cemil kendini dinleyen acemi bir âşık gibiydi. Her zaman Minüse'nin pusuda bekleyen bir tılsımının olduğuna inanırdı. Minüse heyecanlı bir ses tonuyla, "Senle bir şey paylaşmak istiyorum" dedi. "Neymiş" diye cevap verdi Cemil. Minüse "Benim iki kızım var biliyorsun. Bugüne kadar bu konuda tek bir şey söylemedim, sen de sormadın. Saygı duyuyorum sağol. Ama onları görmek istiyorum. Büyük kızım Peri, yarın yanıma gelecek" dedi. Cemil ani bir refleksle doğruldu. Çok şaşırmıştı. Ne diyeceğini bilemeyen bir hali vardı. Donup kaldı. Rengi değişti ama gayet sakin bir şekilde "Kızın bu eve gelirse sen gidersin" dedi.

Minüse dondu kaldı. Değeri bu kadardı demek. Kendine kızdı. En değerli varlıklarını alan bir zihniyete sığınmak yerine kendi başına bir hayat kuramadığı, çocuklarını yanına alıp yeniden başlamadığı için kızdı. Cemil, Halil şu bu, hiçbirinin birbirinden farkı yoktu. Tüm varlığıyla onu mutlu ettiği halde, onun son derece

doğal bu mutluluk hakkına bile tahammül edemeyen zihniyete kızdı. Ama kendisini öylesine mahkûm etmişti ki Cemil ile olan hayatına, ondan vazgeçmesi de şimdi yeni baştan yıllar önceki haline dönmesi anlamına gelecekti. En azından şimdi tüm cesaretini toplayıp yıllar önce yapması gereken başlangıcı yapabilirdi. Cemil'e döndü. "Tamam sabah gidiyorum ama Okan'ı da alacam" dedi.

Ne diyeceğini bilemeyen Cemil, geçici bir öfke bu, deyip ses etmedi. Minüse, buna hayatta cesaret etmezdi. Bundan o kadar emindi ki bu sözlerini kaale bile almadı. Hem nereye gidecekti ki. Bir evi, yurdu, akrabası, tanıdığı, onun elinden tutacak birisi yoktu ki. Bu yüzden de Minüse'nin hayatının tüm iplerini elinde tutan bir sahip edasıyla sırtını dönüp uyudu.

Minüse, sabaha kadar gözlerini yummadı. Sabah ezanı ile birlikte kalkıp hazırlanmaya başladı. Okan'ı uyandırdı. Sabahın köründe ne olduğunu anlayamayan çocuğa tek bir şey söylemedi. Yıllar önce yaptığı hatanın aynısını tekrarlamayacaktı. Çocuğunu bırakmayacaktı. Peri de akşam burada olacaktı nasıl olsa. Onu da alır kendilerine yeni bir hayat kurarlardı. Ama keşke Siya'yı da beraberinde getir deseydi Peri'ye. Kızının onu araması, yardım istemesi; bu dünyadaki biricik varlıklarının onlar olduğunu bir kez daha en acı biçimde anlamıştı. Okan'ı hazırladı. Bugüne kadar annesi ile tek bir yolculuk yapmamış olan Okan için bu heyecan verici bir şeydi. Hiç ses etmedi. "Babam gelecek mi" diye sorduğunda annesinden cevap almadığına da aldırmadı. Dokuz yıllık emeklerini geride bırakarak kapıdan çıktı Minüse. Sabahın ayazında sırlı geçmişine doğru yürüdü.

Peri annesinin sesini duyduktan sonra Mayan Hatun'un yüzüne baktı. İlk defa Peri'nin yüzünün ıslıl ıslıl parladığını gören Mayan Hatun, bu yaptığını babasının duyması halinde kendisini öldüreceğini söyledi. Peri, "Biliyorum. Ama bu şekilde yaşa-

maktansa ölmeyi tercih ederim” dedi. Mayan Hatun, “Ben bunu hiç kimseye söylemem. Ama kızım sen ne yapıyorsun. Sen annenin yanına nasıl gideceksin? Bu imkânsız. Annen orada kendine yeni bir hayat kurmuş. Bunu herkes biliyor. Bir oğlu da var. Kocasını şartlı onu kabul etmiş. Sizi silmesinin karşılığında kocasını kabul etmiş. Şimdi oradaki adam da sana rahat vermez. Hem Siya ne yapar burada yapayalnız” dedi.

Peri bunların hepsini düşünmüş, cevapsız kalmış ve annesine olan özlemi hepsinden baskın gelmişti. Çok sevdiği annesinin hayatını zorlama ihtimali, bu sefer de onun kafasını karıştırdı. Ama artık dönüşü yoktu. Annesine geleceğini söylemişti. Kimse onu engelleyemezdi. Hem akşam Mehmet ile yola çıkacaklardı. Herkes onun Mehmet ile kaçtığını düşünecekti belki. Ama kısa zaman sonra onun annesinin yanına gittiğini anlayacaklardı. Kafasında bu düşüncelerle Mayan Hatun’u dinleyen Peri, hemen eve gitmesi gerektiğini söyledi ve hızlı adımlarla eve doğru ilerledi. Sağına soluna bakmadan eve doğru giden Peri, yürümüyor sanki uçuyordu.

Siya ile Meral de karanlık izbenin oturma odasında düşlerini büyütüyorlardı. Sohbet ederken Mayan Hatun’un yanına gitmeye karar verdiler. Kapının önünde oturan ve dantel ören Fatene, “Nereye gidiyorsunuz” diye sordu. “Mayan Hatun’a gidiyoruz” dedi Meral. Fatene, “Bu saatte ne yapacaksınız orada? Neyse tamam çabuk gelin” diyerek onların gidişine engel olmadı. Siya ile Meral, Mayan Hatun’un evine iki dakikada vardı. Yeni doğan inek yavrusuna yem hazırlayan Mayan Hatun’un yanına gittiler. Yeni doğmuş buzağıya şarkılar söyleyen Mayan Hatun, çocukları görünce “Bakın bu bir mucizedir” dedi. Mayan Hatun, “Bu gauş urvandır çocuklar. Sığırın ruhu burada gizlidir yani. Atalarımızın kitabında varmış bu, biliyor musunuz? O kitabın ismi Avesta’yımış. Zerdüş’tün söylediği sözlere gatha denilirmiş. İşte gauş

urvan da bu gathalardan biriymiş. İki anlamı var. Birincisi hayvanların ilkel ruhu ikincisi ise hakikat ve iyi düşüncenin yönettiği ideal bir dünyayı hedefleyen düşüncemiş. Ama ben onu bunu bilmem. Bu bir mucizedir” dedi.

İnsan yaşamı kadar doğada nefes alan her varlığın bir mucize olduğunu söyleyen Mayan Hatun, insanların sadece kendini merkeze alarak yaptıklarının doğaya zarar verdiğini de ekleyerek: “Çünkü biz insanlar çok benciliz. Bu doğada, bu dünyada olan her şeyin bize hizmet etmek için var olduğuna inanıyoruz. Halbuki insan merkezli olan bu düşüncelerin hepsi doğanın mucizelerini görmezden gelmek, onları inkâr etmektir. Bakın şu ineğe, yavrusuna nasıl bakıyor. Benim ona zarar verip veremeyeceğimi bilmiyor. Ama bir şey de yapamıyor. Çünkü bağlı. Ve ben onun yavrusunu okşuyorum. Arada böğürüyor. Sonra duruyor. Benim onunla ilgilendiğimi gördükçe bana güvenmekten başka bir çaresinin olmadığına inanıyor belki. O kadar çaresiz ki onun bana güvenmekten başka çaresi yok. İstersem bu buzağıyı alır başka yere de koyarım. Ama hayır benim vicdanım var. Bu onun yavrusu, ona zarar vermem. Ama insanlar çoğu zaman bunu unutuyor. Çoğu zaman da yavrulayan ineğin artık işinin kalmadığını, yaşlandığını düşünerek satıyor. Bazen kurbanlık olarak besliyor. Ama benim onunla bir bağım var. Ben ineğime çok emek verdim. O bu emeğime karşılık bana yiyecekler sundu. O benim kapımda bir canlı. Kalkıp onu böyle hemencecik satamam. O aslında benim de bir parçam, benim de hakikatım” dedi.

Mayan Hatun’u dikkatle dinleyen Siya ve Meral, bir ineğe bir buzağına bakıyor ve hayatın onlar için de anlamlı olduğuna inanıyorlardı. Mayan Hatun’un söylediği her sözcük onların bu düşüncelerine hizmet ediyor, doğada bulunan her şeye karşı sevgi ve saygıları daha da büyüyordu. Mayan Hatun’un meşgul olduğunu gören çocuklar, biraz buzağı ile oynadıktan sonra eve döndüler.

Siya, eve varır varmaz Peri'nin Abdullah Bey'in evinin arkasındaki gölgelikte oturduğunu gördü. Biraz afalladı. Onun kendisine kızacağından korktu. Hemen, "Ben Meral'in yanındaydım abla" dedi. Peri hiçbir şey demedi. Siya'nın gözlerinin içine bir başka baktı. Siya bu bakıştaki anlamı çözemesi de çok hoşuna gitti. Çünkü sevgi vardı bu bakışlarda. Kendini tutamayan Siya, "Abla, iyi misin" diye sordu. O anda bakışlarını kaçırarak Peri, "İyi-yim" dedi. Belki de kardeşi ile son günüydü. Onu nasıl yalnız bırakıp gidecekti. Bu düşünce vücudunda ağı kaynatıyordu adeta. Gözlerini yere eğdi. Eline bir taş aldı. O taşla toprağın üzerinde her zamanki gibi bir araba resmi çizdi. Nedendir bilinmez ama Peri en çok araba resmi yapardı. Bu onda öyle doğal bir refleks haline gelmişti ki toprağa eşelerken dahi araba resmi yapmaktan geri durmazdı. Peri'nin çizdiği arabaya bakan Siya, onun ani sessizliğinin üzerine fazla gitmeden yanına oturdu.

Güneşin yakıcılığından sakınmak için sığındıkları bu gölgede, birbirlerine hiçbir şey söylemeden adeta veda ediyorlardı. Bu vedanın adını bilen Peri, bunu ifşa etmekten korkuyordu. Ablasının dalgınlığına vuran sesi ile ona bakan Siya, bugünün her zamanki gibi sıradan bir gün olduğu inancıyla akşam hangi yemeği yapacağını düşünüyordu. Son zamanlarda çok dalgın olan ablası, bu sorumluluğu doğallığında Siya'ya yüklemişti.

Peri, ağlayacak gibi duruyordu. Bu, Siya'nın sesinin çıkmasına engel oldu. Aklından bulgur pilavı yapmak geçti. Ama Peri'nin duruşu karşısında bunu dahi söyleyemedi. Hemen eve gitti. Bulgur pilavı için piknik tüpünün üzerine su koydu. Evin zeminin ıslak olmadığını ve kurduğunu fark etti.

Günlerdir kendisiyle baş başa kalmıştı. Kendini yalnız ve koca bir boşluğun içinde hissediyordu. Güneşin batmasına az bir zaman kalmıştı. Peri'nin yanına koştu. "Abla ben hemen geliyo-

rum” diyerek Hacı Huselerin evinin önünden koşmaya başladı. Peri onun ne dediğini önce anlamamış sonra “Yemeği ne yaptın” diye bağırmış ama Siya, hızlı adımlarla oradan uzaklaşmış, arkasına dahi bakmamıştı.

Kasabanın spor sahasının arkasındaki kül eve doğru koşuyordu. Kimseye aldırmadan, kimin ne yaptığıyla ilgilenmeden koştu. Eve vardığında arkasına geçti. Ancak güneş batmaya başlamıştı. Evin etrafında bir tur attı. Evin batısında güneşe doğru durdu. Karşıda kuzularını otlatan Ömer’e aldırmadan ellerini evin külü ile ovdu. Avuçlarını göğşe doğru açtı. Ve dua etti. Bir tabak gibi semada parlayan güneşin karşısında duran Siya’nın ettiği duanın ne olduğunu ise kimse bilemedi.

Duasını yaptıktan ve ellerini kül ile tekrar ovduktan sonra eve doğru koşan Siya’nın yolunu Ömer kesti. “Sen ne yapıyorsun” diye sordu. Siya, “Hiçbir şey” dedi. Ömer, “Bana yalan söyleme. Bir şey yaptın. Elini neden kül ile ovuyorsun? O külün lanetli olduğunu bilmiyor musun? Sen ne yapmaya çalışıyorsun?” dedi sinirli bir şekilde. Siya külün lanetli olduğunu kabul etmedi. “Hayır kül neden lanetli olsun ki. Bence lanetli olan, o evi kül haline getirenlerdir” dedi. Ömer kuzularının dağıldığını görünce, parmağını tehdit eder gibi Siya’ya doğru sallayarak: “Bunu unutacağımı sanıyorsan yanıyorsun. Ne yapıyorsun sen yahu” dedi. Ardından dağılan kuzularını toplamak için “tıbbırrrrr, türbırrrrr” diye bağırmaya başladı.

Ömer, kara kuru bir çobandı. Hayatında hiç evlenmemişti. Neden evlenmediğine dair çeşitli rivayetler dolaşmasına rağmen, özürlü olan kardeşine bakma bahanesiyle bunu kabul etmediğini söylerdi. Ama herkes onun bu söylediğinin bahane olduğunu bilir ve inanmazdı. Çok gariban olan Ömer, bu dünyada ondan geriye bir mirasın kalmayacağını, onu kimsenin anlatmayacağını bilirdi.

Yavaş yavaş içine çekilen ve bu düşüncenin girdabında psikolojisi de bozulan Ömer, yolda gördüğü herkes ile selamlaştıktan sonra “Ben kimim” diye sorardı. Geride bırakacağı bir şey olmadığını bildiği için bu soru, belki de kim olduğunu öğrenmek gibi bir anlam taşıyordu. Ya da insanlarda bir iz bırakıp bırakmadığını anlamaya çalışıyordu. Bu, ondan geriye kalan tek izdi nihayetinde. İnsanların benliğinde bir iz bıraktığını anlamak için sorduğu bu soru, aslında sadece onun kim olduğunu anlatıyordu.

Ömer’in tepkisi karşısında ne yapacağını bilemeyen Siya, oradan hemen ayrılmasından memnun olmuştu. Ayinini bitirir bitirmez son bir defa arkasına bakarak dönüş yoluna koyuldu. Fatma Teyze, her zamanki gibi elinin üstünü kaşıyarak söyleniyordu. Siya, ona doğru bakmadan, hafif bir gülümsemeyle adımlarını hızlandırdı. Şükriye Abla, elinde süpürge yine Figen’i kovalıyordu. Elif Yenge elindeki çöp ile toprağı eşeliyordu. Kasabanın kadınları, yine kendi hikâyelerinin hüznünde ağlıyorlardı.

Elif Ana, sessizce kendi derinine sızan, çıkışını bulamayan sulara ağıt yakıyordu. Kör dalan, gün yüzüne acılarıyla bakar. Her düşün eşiğinde yeni bir sürgünle umutlarına çarpa çarpa yorgun düşen... Göğsünün pınarlarından köpüre köpüre gelen ak sütünü, artık adını anmadığı Haksız dediği kızına helâl etmem derken bile, akça yıldızlar gibi her an onun üzerine dualarıyla aydınlığı getiren Elif Ana... Haksız, bir ince sızı gibi çarpıyordu yüreğinde. Haksız, turuncu bir yangın bırakmıştı en sevdiği varlığa. Elinde bir çöple sürekli toprağı eşeleyen Elif Ana, artık gülmeyi unutmuş, Haksız yaşıyor mu yaşamıyor mu sorusunun girdabında mutluluktan uzak, çok derin sulara demir atmıştı.

Ömürleri sarsılan kardeşleri, bu acının yalımında annelerine her teselli aradıklarında özlemlerini bastırıyor. “Acıdan uzak olsun istemiştım kardeşlerim, annem” diyen Güngör, ezilen düşlerinin, emeğinin üstüne de ağılıyordu, bir daha bir daha... Sabahları yeni güne büyük bir canlılıkla merhaba diyen insanların aksine onlar içlerinde buruk bir acı ile her sabah yeniden rengini yitiriyorlardı. Akranlarının aksine annesinin sesinde sürekli umutlar çoğaltan, sürmeli gözlerinden içine akan yaşlara, onu terk ettiğı için öfke yerleştiren Güner, içim içim bir özlemin kıyısındaydı. Nesrin, biricik kız kardeşi de bu öfkenin sularına bırakmıştı kendini. Mutluluğun rengini maviden alamadıkları, sabah kuşlarının kendilerine yabancı haykırışlarına dayanamadıkları için bu öfke seli, belki de bir sığınaktı.

Haksız, Gölyazı dolmuşlarının camından tüm sevdikleriyle gözlerinin ucunda donmuş bir gözyaşı ile vedalaşırken en çok annesini, kardeşlerini özleyeceğini biliyordu. Özlemine dayanamadığı babasının yokluğuna, onların özlemini de eklemişti.

Evleri asfalt yolun yanındaydı. O yolun ilk dönüşünü babasız karşılamıştı. En sevdiği varlığı, ondan uzakta, ona dokunamadan, sarılamadan kaybetmişti. Babası ani bir ölümle kendilerinden ayrıldığında, üniversiteye, babasının en sevdiği hayalini gerçekleştirmeye gitmişti. Babasının idealindeki gazeteci olacak, onun tüm özlemlerini büyük bir azimle gerçekleştirecekti. Ama babası gitmişti işte onu çok erken terk etmişti. Bu terk edilışe hiçbir zaman alışamadı. Ve hep o anı hatırladı: Elinde babasının İsviçre’den getirdiğı, her içtiğinde içinde Ren Nehri’nin aktığını hissettiğı fincanı ile çayını yudumluyor, yurdun balkonundan yıldızları seyrediyordu. O gecede kayıp giden yıldızın babası olabileceğı ihtimalini hiçbir zaman unutamadı. Kayıp giden o yıldızla elinden düşüp paramparça olan fincan ve içine doğan o korkunç şüpheler hiçbir

zaman belleğinden silinmedi. Hemen içeri geçerek ranzasına çıktığında neden şuursuz bir şekilde dualar okuduğunu hiçbir zaman anlayamadı. “Sana Gül Bahçesi Vadetmedim” kitabının sayfaları arasında gezindiği o anda, Deborah’ın hezeyanları arasında babasını nasıl aradığının farkına varamadı. O anda içinden geçen zaman ölülerine, düş ölülerine neden isyan ettiğini hiçbir zaman bilemedi. Babasına ulaşmak için çırpındı.

Ama yurdun soğuk duvarları arasında ihlal edilmiş tüm umutlarına sarılmaktan, bunun sadece bir korku olduğuna kendini inandırmaktan başka çaresi yoktu. Tüm bu korkuların içinde sabah kuşlarının sesiyle uyanmayı umut etti. Ama şafağın alacasında gözlerinde ağırlaşan korkularıyla müdirenin sesi ona ulaştığında “Allahım ne olur uyanmayayım ne olur ben öleyim” diyerek gözlerini nasıl sıkı sıkıya kapadığını, o kadına cevap vermemek için nasıl direndiğini ondan başka hiç kimse bilemezdi. Ama kaçıışı yoktu. Dün gece kayan bir yıldızla içine yerleşen bu acı ve korkuyla yüzleşmesi gerekiyordu. Usulca ranzanın ikinci katında sırtını dönmüş olduğu bu sese döndü. Müdire henüz hayata ilk adımını atan bu küçük kızın gözlerindeki korkuyu okudu. Önüne baktı. Yüreğinin çeperlerinden vuran alazın, o korkunç acıma hissinin kıza yansımaması için önüne baktı.

Dikkatle üzerine dikilmiş gözlere yalan söylemek için kendini topladı. Ama o gözler bu yalanı yutmayacak kadar acı, korku ve sıkıntıyla bakıyorlardı. Rengini yitiren bir lâlenin ezikliğindeydi Haksız. Müdire, “Hadi kalk canım ziyaretçilerin var” dediğinde, “Bu saatte ziyaretçi mi olur, siz bu saatte ziyaretçi mi kabul edersiniz, hani ziyaret saatleri farklıydı” dememek için kendini zor tuttu. Ranzadan inmek için demirlere tutunduğunda ellerinin nasıl titrediğini, aşağıya indiğinde bacaklarının bir adım atacak takati olmadığını hissetmeyecek kadar acılıydı. Usul usul kalbinin

aynasından yüzünün magmasına vuran acı ile bedeninden habersiz aşağıya indi. Yanına gelen akrabaları, “Sakın korkma bir şey yok sadece annen hasta” dediklerinde içinden bir şeyler koptu. Biliyordu. Dün gece kayıp giden yıldızdan sonra bir acı damar damar içinde kanıyordu. Ama bunun adı anne miydi baba mıydı? Bunu sormaya cesareti yoktu. Annen hasta diyorlardı. Ama yo annem hasta olsa bile benimle konuşur, korkmayayım diye bana sesini ulaştırırdı diye düşündü.

“Krizantem çiçeğimizdir annem. Emeği, sevgisi ve ilgisiyle her zaman içimizde krizantem gibi gür ve canlı duran, bizi kırıdğı en küçük bir hatada durmadan üzerimize tomurcuk yağdırır” dedi usulca. Belki de annesinin onlara en çok anlattığı masal krizantem çiçeğinin masalı olduğı için kalbinde annesi krizantem olarak kalmıştı. O soğuk kış gecelerinde gaz lambasının ışığında Allah’ın kendilerine yedi seneden ve ilk çocuklarının ölümünden sonra bağışladığı çocuklarına gülerек anlatırdı bu masalı. Belleğinde annesinin tek gülen fotoğrafıydı bu. Yine anımsadı o masalı. En çok da gülen gözleriyle ballandıra ballandıra anlattığı halini özlediğı annesinin masalını: “Bir varmış bir yokmuş, çok güzel ve soylu bir kız yaşarmış ülkenin birinde. Pencerede durur dışarıyı izlemiş hep. Bir gün böyle dışarıyı izlerken yabancı bir delikanlının bahçelerinde dolaştığını görmüş. Dikkatle onu izlemeye devam etmiş. Toprağı incitmemecesine yere nazık basan bu gencin, her çiçeğın başında durup onlara bir şey fısıldaması ve usulca çiçeklerin yapraklarını okşaması güzel ve soylu kızın çok hoşuna gitmiş. Bu yabancınn çiçeklere inanılmaz bir sevgi beslediğı hemen hissediliyormuş. Bir krizantem çiçeğinin başında duran gencin usulca eğilip o çiçeğı büyük bir sevgiyle öpmesi karşısında güzel ve soylu kızın gözleri yaşarmış. O anda kendisi gibi çiçekleri seven bu gence inanılmaz bir aşkla bağlandığını his-

setmiş. Yüreğinde binlerce çiçek açmış o anda, binlerce kuş uçmuş. Dışarıyı izlediği penceresinden, gencin nereye gittiğini göremeyen güzel ve soylu prenses hemen bahçeye çıkmış. Krizantemi onun öptüğü yerden öpmüş. Hâlâ o yabancınn busesinin sıcaklığı varmış krizantemde. Öyle utanmış ki bu soylu kız, yanakları al al olmuş. Bu güzelliğı kıskanan krizantem güzel ve soylu kızın tüm kanını kendine çekmiş. Kız o anda ölüvermiş. Krizantem ise yapraklarından başlayarak kızarmaya başlamış. Bir tek ortası sarı kalmış. Güzel ve soylu kız krizantemin altına gömülmüş. Suçu büyük olan krizantem, biraz olsun vicdanını rahatlatmak için her bahar binlerce tomurcukla onun üzerini örtmüş...”

Bu, çocukluğunun en güzel masalıydı. Hatta hayatının. Her satırına annesinin gülüşünü işlediğı. “Sadece annen hasta” diyen akrabalarına baktığında, güzel ve soylu kızın kanı yetmediğı için sadece ortası sarı kalan bir krizantem çiçeğı gibi hissettiğini hiç anlatamadı. Sapsarı olmuştu. Damarlarındaki kan durmuştu sanki. Bunu hisseden akrabaları pijamasıyla aşağıya indiğinde onu teselli etmek istercesine “hadi abartma korkulacak bir şey yok sadece annen hasta” dediler. Ama artık onları duymuyordu. Onların gözlerinin içine bakmıyordu, bakamıyordu. Orada okuduğı yalan daha çok zoruna gidiyordu. Ama o yalana tutunmaya ihtiyacı vardı. “Hadi yemin edin, babam adına yemin edin, baban ölsün ki hiçbir şey yok deyin” dedi. Boğazlarına düğümlenen hıçkırıkları, gözlerine hücum eden yaşları bastırarak yemin ettiler. Bir iki saatliğine de olsa beyaz bir yalan ile bu masumiyetin acısına beşik oldular. İçlendiler, incindiler, “Allah kimseye böyle bir acıyı vermesin” diyerek irkildiler. Bu geçici teselliye inanmak için sesinin titremesine engel olamadan, dalgın benliğı bir anda yaşlanmış gibi hissettiğı kırıksık bedenine bir şeyler giydirmek için yukarıya, hazırlanmaya gitti.

Kopkoyu bir hüznün içine alacakaranlığı ekiyordu. Güneşin tekrar ailesinin üzerine doğmasını umut etmekten veyahut hiç batmamış olmasını dilemekten başka bir şey gelmiyordu içinden. Durmadan dua ediyordu. Bu yaşamak tufanının içinde, sesi bedenine gömülü çocukluğundan ilk ergenlik yıllarına, üniversiteyi kazandığı o anlara salınıp duruyordu. “Anneme bir şey olmasın, tanrım babam yaşıyor olsun” demekten, bir şarkının sevimsiz nakaratını tekrarlar gibi durmadan bunu tekrarlamaktan kendini alamıyordu.

Babası, en yakın arkadaşı, hayallerini adadığı güzel dostu, onu hiçbir zaman yalnız bırakmazdı. Ama neden aramamıştı. Neden onu almaya gelmemişti. Onun ne kadar korkacağını bilmez miydi? Nasıl hazırlanıp aşağıya indiğini, o insanların gözünün içine bakmadan nasıl otobüs terminaline yol aldığını hiç bilmedi.

Henüz filizlenen ağacı yaprak döküyordu. Otobüsün camından babasıyla geçirdiği az ama eşsiz anlara daldı yeniden. Annesine dair korkusu yoktu nedense. Annesi güçlüydü. Ona dair bir korku düşmemişti yüreğine. Ama yüreği, iki yaşından itibaren öksüz büyüyen, hayatın üst üste omuzlarına yüklediği yükü artık taşıyamayacak kadar yorgun düşen babasına gidiyordu. Umarsız ufuklara düşürdüğü hayallerine artık ulaşamayacağını anladığı anda, çocuklarına özlem duyduğu dünyayı sunmak için çırpınan babasına. Ergenlikle ilgili çelişkilerini ilk onunla paylaşmıştı. Yavaş yavaş bedeninin değiştiğini ilk babası fark etmiş, ilk babasına sancılarını anlatmıştı. Gazeteciliği kazandığında da en çok babası sevinmişti.

Yumuşak mizacıyla her zaman çocuklarının en yakın dostu olmuştu. Onlara güzel bir hayat sunmak için hayallerinden vazgeçmiş, yurt dışına dilini bilmediği, kültüründen anlamadığı bir ülkenin ıssız topraklarına gitmişti. Düşlerinin eşliğinde solgun ve sürgün ayakkabı boyacılığı yaparken bile buradaki tahsildar asil Hamo’nun karizmasına tek bir çizik bile attırmamıştı. Tertemiz

bej takımının altından parlayan kol düğmeleri ve kravat iğnesi ile şakaklarına düşen ak saçlarının altından her zaman hüznü bakan gözleri hiçbir zaman değişmemişti. Onu tanıyan tanımayan herkes bu imajın altında pirüpak bir yüreğin parladığını çok iyi bilirdi.

Gözünden sakınarak büyüttüğü çocukları ezilmesin, Güngör'ü kendi yaşadığı acıları yaşamasın diye bir dediklerini iki etmezdi. Buna rağmen tüm çocuklarının üzerinde adını koyamadığı bir eziklik vardı. Bunun nedenlerini hiçbir zaman sorgulamadı, sorgulamak istemedi belki de. Çocuklarının gülüşünden topladığı tüm sevinçlerini bu gerçeğin üzerine örttü. Ama onlara aldığı kutu kutu çikolatalar, bardak bardak sareller, hiçbir çocuğun giymediği elbiseler, hiç binilmemiş bisikletler bile bu gerçeğin üstünü örtmedi. Bakışına sinmiş olan hüznü adeta en yakın arkadaşı oldu. Kendisinden biricik varlıklarına miras kalan...

Gözlerinin önünde rengini atmış bir ufuk gibi uzayıp giden, sarı deniz dediği buğday tarlalarına bakarken düşünmemek için sessiz çılgınlık atıyordu. Sesi içine değen bir fok balığı gibi hissediyordu. Suyun altına girdiğinde içgüdüsel olarak kalp atışlarını azaltan bir fok balığı gibi. Solungaçları olmayan ama yine de sudan vazgeçmeyen... Daha fazla suyun altında kalabilmek için yeterince oksijen salgılamayan akciğerlerine rağmen direnen fok balığı gibi... O anda dayanamadığı bu acıdan kaçabilmek için kalp atışlarının nasıl azaldığını, içgüdüsel olarak bunu nasıl başardığını fark etmedi bile. Uyumuştı.

Geceler boyu süren ve hücrelerine sızan acıyı azaltan bir uykuya dalmıştı. Sürekli ıslak olan kirpiklerine çiy damlası gibi düşen bir rüya gördü. Bir tepenin en aşağısında, elinde iki beyaz bidon, çok güzel bir su kaynağından su dolduruyordu. Denizin üstündeki bir buz revüsü ne kadar güzelse bu su da o kadar güzel ve göz kamaştırıcıydı. İçinden çakıl taşlarının görüldüğü

bu sudan, bidonlarını doldurmak için sabırsızlanıyordu. Büyük bir özenle bidonları usulca suyun içine daldırıp çıkardı. Ne kadar istese de bidonları tam dolduramıyordu. Herhalde beceremiyorum deyip yan tarafına koydu bir bidonu. Diğerini aynı yöntemle doldurmaya çalıştı. Bu tam doldu. “E biraz deneyim kazandım” diyerek diğer bidonun üstünü tekrar doldurmak istedi. Ama başaramadı. Fazla da ısrarcı olmadı. Hem daha yolu uzundu. Taşınması güç olacaktı. En iyisi biraz boş kalsın dedi kendi kendine. Diline “Ne ağlarsın benim zülfü siyahım bu da gelir bu da geçer” şarkısı, bidonlarla bir tepeyi aşmaya çalışıyordu. Ama tepeye yaklaştıkça sağ elindeki bidonun ağırlığının gittikçe azaldığını fark etti. Bidon delikti. İçinde çok az bir su kalmıştı. Çok derin bir duygu karmaşasının içine girdiği anda uyandı. Etrafına baktı. Hâlâ otobüsteydi. Etrafını saran, onu boğan belirsizlik hâlâ yanı başındaydı. Az kalmıştı köye. Onu sarıp sarmalayan, bir örümcek ağı gibi yüreğine dolanan bu belirsizlikten kurtulması için az bir zaman kalmıştı. Sol yanı hep annesi için çarpan, sağ yanıyla da anne-babasının düşlerini sulayan bu kızın içine yerleşen korku, rüyadan sonra daha da derinleşmişti. En sevdiği varlıklarından birini kaybetmişti. Ama kim? Damla damla akan su, kimi ondan koparıp almıştı?

İssiz ve viran yurtlarında sürgün yaşayan köyüne vardığında, kimsenin evinin önünde olmaması dikkatini çekti. İn cin top oynuyor dense yeriydi. Haziran ayıydı. Okullar tatile girmişti, doğru ama bu ıssızlık ona yaklaşan acının adını daha da belirginleştiriyordu. Evlerinin önünde ineklerini sağan kadınlar da görünmüyordu ortalıkta. Çobansız koyunlar, boyunlarına takılı zangıl sesi ile arkalarında toz bulutu bırakarak ilerliyordu. Yol o kadar uzun gelmişti ki zaman sanki ona yüzyıllık bir serüvenin yorgunluğunu bırakmıştı.

Yolun başında durduğunda arabadan inmemek, kendisine doğru gelen o insan seli ile karşılaşmamak için adeta çırpındı. Umutlarından, düşlerinden kesik bir ağıt, yankılanıp yüreğinin duvarlarına çarptı. Kalabalığın içinde babasını aradı. En doğrusunu o bilirdi. O gerçeği anlatırdı kızına. Ama ellerinde onun elbiselelerini, fotoğraflarını taşıyan kadınlar, onun yokluğuna ağıt yakıyor, acılarından karşılardaki bebeğin nasıl sarsıldığını anlayamıyorlardı. Ağlamak, sarsılarak ağlamak, annesinin kucağında ağlamak istedi. Annesi de yoktu. Eve varmamak, o boşluğa varmamak için kahvelere koştu, amcasının evine, Hamesi'nin ayak bastığı tüm sokaklara koştu. Ama yoktu. Belediyede olmalıydı. Bu saatlerde orada olurdu. Belediyeye gitmesine, babasını masasının başında ağlamasına, arkadaşlarına onu sormasına izin vermediler. Tüm arkadaşları ağlıyordu. Kime sorsa cevap alamıyordu. Babası yoktu artık.

Güngör Abisi, kalabalığın içinden ona ulaşmaya çalışıyor, ağlamıyordu. Ona koştu. Elinden tuttu Güngör. Gel seni babama götüreceğim dercesine elinden tuttu. Ağlamıyordu Güngör, güçlü durmaya yemin etmişti adeta. Evlerine vardıklarında, battaniyelerden yapılmış bir perdenin arkasında sırtüstü uzanmış babasının cenazesini gördüğünde bile inanmadı. Babası onları bırakıp gidemezdi. Yanına gitti eline dokundu, "Hamme" dedi hıçkırıklarını tutmaya çalışarak: "Hamme ne olur cevap ver bana, ne olur" diye haykırdı. Buz gibiydi babası. Ona cevap vermiyor, konuşmuyor, sıcak elleriyle yanağını okşamıyordu. Busesi babasının yanağında, gözlerinde dondu. İçeriden gelen annesinin ağıtlarıyla babasının yanı başında yığılıverdi. Bayılmıştı. Kendine geldiğinde Güngör'ün gözlerinden ellerine düşen yaşların sıcaklığında hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Nesrin neredeydi, ne yapıyordu, ellerinin arasından kayıp giden yıldızların tozlarının üzerime düştüğünden haberi var mıydı? Ya Güner, o ne yapıyordu? Daha küçüktü o, çok küçük. Bu acının adını koyacak kadar büyük ama onun sızı-

sına dayanamayacak kadar küçüktü. Belki o da kendisi gibi inanmıyordu. Gecenin olmasını bekliyor, yıldızlardan ördüğümüz dünyada, balkonda babamızla tekrar sohbet edeceğimiz zamanı bekliyordu. Güngör, “Haklısın, Güner, gerçekten inanmıyor babamızın gittiğine. O bize teselli veriyor. O ölmez, orada yıldızların arasında her zaman bizi izleyecek diyor” dedi.

Babaları, büyük bir özen, sevgi ve ilgiyle büyüttüğü çocuklarına böyle bir acıyı yaşatmayacak kadar çok seviyordu onları. Gitmemişt, hiçbir yere gitmezdi. Tıpkı İsviçre’deyken olduğu gibi onların özlemine dayanamaz yine gelirdi. Yıllarca bu umudu içinde yeşertti. Kendini çok yalnız hissetti. Yurda hiçbir zaman ziyaretçi gelmesini istemedi. Telefonlarda adının anons edilmesini, nezaketen de olsa bir akrabasının, arkadaşının kendisini aramasını istemedi. Kötü bir haber duymaktan duyduğu korku, onu yalnızlığın surlarına sürgüledi. Geçtiği her sokakta babasını aradı. Baktığı her orta yaş erkeğin yüzüne, onun gülümsemesini dokudu. Bir gece okuldan yurda dönerken önünde babasına benzeyen bir adam yürüyordu. Onunki gibi grimsi bir mont giymiş, kafasına da aynı tonlarda bir şapka geçirmişti. Babası olduğundan o kadar emindi ki hızlı adımlarla ona yetişmeyi başarmış, o soğuk kış gecelerinde kafasını önüne eğmiş adama “Baba Hamme” diye üst üste seslenmişti. Kızın kendisine seslendiğinden habersiz ilerleyen adam, yürüyen her insanda olan yanına bakma refleksi ile kıza bakmış sonra yoluna devam etmişti. O zaman babasını yeniden yitirmişti sanki.

Babasının ölümü ile ömrü gölgelenen bu kız, adeta insanın iliklerine işleyen soğuğa aldırmaksızın yolun ortasında durmuş hıçkırığa hıçkırığa ağlamıştı. Aradan dört yıl geçmesine rağmen içindeki acı soğumuyordu, soğumayacaktı. Bunu çok iyi bildiği halde bu sızıya ince ince daha büyük sızılar ekleyerek gitmişti. Tıpkı kendisiyle vedalaşmayan babası gibi vedalaşmadan gitmişti. Kal-

binin aynasında sadece acılar görünen annesine, yeni ve daha büyük bir acı bırakarak sancı, suskun ve de sarsılarak gitmişti. Rengini sulara, kendini dağlara, hüznünü annesine ince bir sızı olarak bırakıp gitmişti.

Ardı sıra, dolmuş kayboluncaya kadar elini sallayarak, hissetmişçesine onu ideallerine uğurlayan Güner ve dolmuşa bindiği andan itibaren bir daha görmeyecekmiş gibi ağlayan Elif Ana hiçbir zaman belleğinden çıkmayacaktı. Vedalaşma şansının olmadığı, babasını kaybettiğinde yanına gelip elinden tutarak “Bak ağlama, ben varım” dercesine ona sarılan Güngör ile ideallerine ulaşmanın yükünü bıraktığı kız kardeşi Nesrin ise sürekli gözyaşlarında saklayacaklardı onu.

Unutuşlarla, umutlarla dolu uzun bir yolda ilerlerken annesinin acısının da bir gün soğuyacağına inandırdı kendini. Ama soğumuyordu acılar... Uzak ama kendini ait hissettiği diyarlarda yarattığı hayal camlarında, en çok buna inandırdı kendini. En çok annesinin gülüşünü özledi. Adının artık anılmadığından, artık Haksız olduğundan haberi olmadan, onlara olan özlemine bir gün kavuşma umuduyla içinde biriktirdi. Çocuğunu bilmeden, büyük bir belirsizliğe uğurladığından emin olan Elif Ana ise yıllarca ne onun bir arkadaşına bakabildi ne de ona ait tek bir anının, bir eşyanın yitip gitmesine izin verdi. Şimdi elinde bir çöple toprağı eşeleyeyen Elif Ana onun tekrar geleceği günlerin resmini çiziyor, dualar ediyordu. Yanından geçip giden Siya ise onun hüznünde saklı olan sesi hissediyordu.

Eve bu hikâyelerin içinden varan Siya, ablasının bulgur pilavını yapıp dinlenmesi için bir kenara koyduğunu gördü. Se-

vindi ama birazdan Peri'nin ona kızacağından da emindi. Oysa Peri hiçbir şey demedi. Onun gözlerinin içine aynı hüznün baktı. Siya, "Halla halla" diyerek kafasını salladı. Adını koymadığı gariplik devam ediyordu.

Babası ile amcası da birazdan gelirdi. Gün batmak üzereydi. Güneş çekilmiş, ortalığı bir kül sessizliği almıştı. Güneşin yakıcı sıcaklığından kalan ısı, her tarafta hissediliyordu. Hafif bir rüzgâr esse de sıcaklığa mâni olmuyor, samyeli sıcaklığında onların dünyalarını okşuyordu. Hava bu saatlerde güzeldi. Gölgelelerin hükümranlığını sürdürdüğü bu saatlerde, gökyüzünde beyaz bulutların üstünde yavaş yavaş görünmeye başlayan ay da geceyi aydınlatmaya hazırlanıyordu.

Siya, Mayan Hatun'un getirdiği firiyi de sofraya koymanın iyi olacağını düşündü. Babası doğal olarak onu yiyecek ve dün akşamki sözünü unutacaktı belki de. Aslında yıllardır babasını her anlamda anlamak için çaba sarf eden bu çocuk için en iyi yöntemin bu olduğu aşıkardı. Çünkü babasının en temel özelliklerinden biri, başında karşı çıktığı bir şeye sonuna kadar doğru ya da yanlış olduğuna bakmadan karşı çıkmasıydı. Şayet karşı çıktığından hiçbir şekilde bahsedilmezse, unutulmuş gibi bir hava eserse o da unutuyor ve söylediği sözleri de unutuyordu. Firi için de en uygun yöntem buydu. Siya, babasının bir şey soracağını sanmıyordu. Peri de kendisiyle hemfikir olunca sininin üzerine bulgur pilavı, soğan ve firiyi koydu. Sofra bezini sermeden siniyi bir kenara koyarak üzerini bezle örttü. Babası ve amcası gelir gelmez sofrayı sererdi.

Peri ise kimliğini eteğinin cebine koymuş bekliyordu. Mehmet'in geldiğini duyar duymaz gidecekti. Ancak sabahtan bu yana Mehmet'ten hiç ses seda çıkmamıştı. Acaba gelmeyecek miydi? Bu soru onun bütün benliğini sarmıştı. Bir taraftan da düşüncelerini hissettirmemeye çalışıyordu. Ama sabahtan beri

onda bir tuhaflık olduğunu sezen Siya, çaktırmadan onu izliyordu. Peri ise tedirgin bir şekilde habire Hacı Huselere bakan pencerelerine bakıp duruyordu. Çünkü Mehmet oradan geçecek ve pencereye bir taş atarak haber verecekti. Ama gelen giden yoktu. Karanlık da iyice çökmüştü. Onunla kaçmış gibi rol yapacaklardı. Nasıl olsa babası ve kasaba ahalisi onun kaçmadığını, annesine gittiğini çok geçmeden anlayacaktı. Biraz da buna güveniyordu. Çünkü hiç kimsenin onun kaçtığını düşünmesine tahammülü yoktu. Annesine kavuşmak için oyun oynuyordu. Ve bunun oyun olduğu er ya da geç anlaşılacaktı. En çok da Siya'yı böyle yalnız bırakmaya gönlü el vermiyordu. Ama onunla muhabbetinin olmadığını, sürekli kavgaya ettiklerini ve gittiğine sevineceğini düşünerek kendini kandırıyordu.

Babası ile amcası gelir gelmez onların elini yüzünü yıkaması için suyu hazırlayan Siya, ardından sofrayı hazırladı. Babasının keyfi pek yerindeydi. Ama ne yazık ki bunun nedenini de bilemeyecekti. Çünkü babası niçin kızgın olduğunu anlatmadığı gibi neden mutlu olduğunu da hiçbir zaman anlatmazdı. Babasının keyfinin iyi olmasına sevinen Siya, sofrada firi ile ilgili kaygılarını da böylelikle bir kenara koydu. Artık endişelenmesine gerek yoktu. Çünkü babası bu saatten sonra moralini bozacak bir tartışmanın içine hayatta girmezdi. Amcası ise her zamanki gibi gülen gözleriyle ona güç vermeye devam ediyordu. Emegin değerini en iyi bilen bu insanın sevgisi de emeği gibi sahibiydi. Siya, bu hayatta en çok onu kendine örnek alıyordu.

Zaman azalıyordu. Ama hâlâ gelen giden yoktu. Gözü hep pencerede olan Peri'nin tedirginliği ve heyecanı ise gözden kaçmıyordu. Kasabalarının adı çevre köylerde 7 buçuk diye geçtiği için ortadan kaybolmasının fazla göze batmayacağını düşünen Peri, her şeyi göze almıştı. Kasabalarının böyle anılmasının ne-

deni ise kaçan kadınlar nedeniyledi. Kaçanlardan biri yarı yolda dönmek zorunda kalmış ve bu nedenle 7 buçuk diye anılmıştı. Şayet kendisi de yarı yoldan dönmek zorunda kalırsa kasabalarının adı bu sefer de 8 diye çıkacaktı belki. Bunu düşünürken yüzünde hafif bir gülümseme belirdi. Yemeklerini yerken yüzünde beliren bu gülümsemenin fark edilip edilmediğini anlamak için etrafına bir göz attı. Ama herkes yemekle meşguldü.

Siya'nın tahmin ettiği gibi kimse firiden bahsetmeyince babası da bunun nereden geldiğini sormadı. Ağzını şapırdatar şapırtıda firiye yedi. Amcası da bu durumdan gayet memnundu. Çünkü o da firiye seviyordu. Böylece bir gerginlik olmadı. Usulca yemeklerini yediler. Siya ise göz ucuyla habire Peri'ye bakıyor, ondaki tedirginliğin hâlâ devam ettiğini hissediyordu.

Sofrayı topladıktan sonra sofra bezini silkeleyen Peri, evin arkasına Hacı Huselerin evinin önüne gitti. Ama hâlâ gelen giden yoktu. Tekrar eve geldi. Hâlâ üstünü değiştirmemişti. Değiştirmeye de niyeti yoktu. Allah'tan babası onlar bir şey fark etmemiştir. Yemeğin hemen ardından tekrar dışarı çıkan babasının arkasından bakan Peri, en uygun olan bu zamanda Mehmet'in gelmesi için yalvararak dua etti. Belki gecenin bir yarısı gideceklerdi. Ama böyle kararlaşmamışlardı. Akşam karanlık basar basmaz gelecekti. Peri, artık umudunu yitirmek üzereydi. Gecenin bir vakti dışarı çıkması imkânsızdı. Çünkü babasının uykusu çok hafifti. Onun gittiğini kesin görür, hissedirdi. Artık beklemenin anlamı yoktu. Hemen üstünü değiştirerek yatağına girdi. Siya da yatağını yapmış ve içine girmişti. Burada geceler çabuk gelir, geç giderdi. Akşamları gölge oyunu oynamanın ve televizyon seyretmenin dışında bir alternatifleri olmayan çocuklar için gece, tüm güzelliklerin üstünü örten karanlık bir örtüydü. Onun için gecenin gelmesini hiç istemezlerdi. Gündüzlerin uzun olduğu yaz aylarını çok severlerdi.

Mehmet o akşam gelmedi. Ertesi akşam da gelmedi. Peri onu beklemekten vazgeçmedi. Günler geçti ama Mehmet gelmedi. Peri onun kasabaya gelip gelmediğini sordu soruşturdu. Ama Mehmet kasabaya da gelmemişti. Kesin başına olumsuz bir şeyler gelmiştir diye düşünmekten kendini alamadı. Onu beklemekten vazgeçmedi. Annesini aramaya devam etti. Ama annesi o telefon numarasına bir daha çıkmadı. Annesi de onu aramadı. Kolu kanadı kırılan Peri, o günden sonra daha fazla içine kapandı.

Minüse, o sabah evden ayrıldıktan sonra gidip bir parkta oturdu. Okan annesinin neden sabahın köründe parkta oturduğuna anlam veremedi. Gidecek tanıdıkları vardı ama sabahın bu saatinde kimseyi rahatsız etmek istemedikleri için parkta oturmayı tercih etti Minüse. Zamanın ağır ağır ilerlediği şu saatlerde hayatın üzerine yüklediği ağır anlam yüreğine oturmuştu.

Talihsizliğine yanan Minüse, nereye gideceğini bilmeden oracıkta ölmeyi diledi. Belki o zaman hiç peşini bırakmayan bu acılardan kurtulabilirdi. Kendini savunma şansı dahi olmadan yurdundan ayrılmak zorunda kalmıştı. Boşanan ya da evden kovulan kadını ölümden beter bir gerçek beklerdi o diyarda. Minüse bu gerçeği yaşamıştı. Şimdi yeni hayatından Okan ile yapayalnız, eski hayatı ile yenisinin buluşmasını izliyordu. Kendinden sakındığı çocuklarının talihsizliklerine gözyaşı döküyordu. Belki çok gururlu olduğu için bu acıları yaşıyordu. Herkes gibi es geçebilir, kızına şimdi gelme diyebilir ya da Cemil'in ikna olması için biraz daha çaba sarf edebilirdi. Ama o bunların hiçbirini gururuna yedirememiş ve kendini ait hissedemediği evinden yine ayrılmak zorunda kalmıştı. Bunun başka yöntemleri vardı elbette ama o yine

en zoru seçmiş, kendisine olan saygısını yitirmemek adına o yerde kalamayacağını görmüştü.

Parkta oynayan oğluna bakarken ona ve kızlarına sunacağı bir gelecek olmadığını bir kez daha derinden hissetti. Şimdi geri dönebilirdi. Cemil daha uyanmamıştır. Gidip böyle bir terk etme hiç olmamış gibi kahvaltüyü hazırlayabilirdi ama Minüse buna gücünün olmadığını hissetti. Ama çocuklarının yanında, onlara sunacak hiçbir şeyi olmadan kalmaya gücü vardı. Bunun nedeni kendisine olan saygısını yitirmeyi göze alamayışıydı. Zamanın ona sunduğu acıların içinde sınanmaktan korkmuyordu. Ama aynanın karşısına geçtiğinde kendisine bakacak yüzünün olmasını çok istiyordu. O nedenle Cemil'in yanına gitmeyi göze almadı.

Küsmüştü. Memleketinde, küçük kasabalarında küstükleri zaman kadınlar babalarının evine giderdi. Ama şimdi Minüse'nin gideceği bir geçmişi, bir ailesi yoktu. Çocuklarından kendisine bir gelecek yaratmaktan başka bir şansı da yoktu. Dünyü, şimdisi ve yarını çocuklarıydı. Aslında bu konuda yaşadığı yanılsamanın da farkına varamayacak kadar yalnız hissediyordu. O parkta otururken geçmişine doğru gitti. Uzun yıllardan sonra ilk defa geçmişini anımsadı. Genelde hatırlamak istemediklerini çabucak silen bu kadın, geçmişini de silmişti. Geçmişine doğru bir kazıya giriştiğinde bunu daha derinden hissetti. Hayatın ona sunduğu acıları unutmaktan başka bir yol tanıımıyordu. Ama ne yapsa da bu geçmiş öyle ya da böyle onun yanı başında duruyordu. Ondaki kaçmasının imkânı yoktu.

Minüse, Bilal ile evlendiğinde küçük bir kızdı. 14 yaşındaydı. Bir gün evlerine kelli felli adamlar geldiğinde, dışarıda arkadaşlarıyla evcilik oynuyordu. Annesinden gizli aşırıldığı sofraya bezi ile evlerinin arka duvarına bir çadır yapmıştı. O sofraya bezini kenarlarından çiviyle duvara astığı için annesinin ona kızacağını çok iyi

biliyordu. Ama o, kendini ait hissettiği ve evini kurduğu sofra bezinden yapılmış çadırdaki hayat düşlerini büyütüyordu. Evcilik oyununda kendisini çok seven bir eş ve ona verdiği sevgili çocukları vardı. Yünden yaptığı, annesinin havlularıyla sardığı bebeklerine ninniler okuyordu. Arkadaşları ona komşuluğa geliyor o da onlara naylon bir tabağın içinde ikramlarda bulunuyordu. İkramı top-raktı. Çünkü evden ne yaptıysa da bulgur ya da ona benzer bir şey aşırılamamıştı. Toprağa azıcık su katarak yoğurmuş ve hazırladığı çamuru kek diye onlara ikram ediyordu. Evine gelen komşularını küçücük, iki ucundan duvara astığı çadırının içine alıyor ve onlarla sohbetler ediyordu. Arkadaşları da yün bebekleri kucaklarında çadırın içine geliyorlardı. Her şey bir kurgudan ibaretti. Öyle ciddi oynuyorlardı ki, kimse onların oyun oynadığına inanamazdı. Arada birbirlerine uyarılarda bulunmaktan da vazgeçmeyen Minüse ve arkadaşları, ağlayan çocuklarını susturmak için yeni çıkmaya başlayan memelerini yün bebeklerin ağzına veriyorlardı. Bazen çocuklarını doktora götürme konusunda dahi birbirlerine öğütler veriyorlardı.

Böylesi bir oyunun içindeyken elinde süpürgeyle kendisini arayan annesinin sesini duyan Minüse, paniklemiş ve çadırının içine iyice yamulmuştu. Aynı şekilde çadırdan evler yapan arkadaşlarının yanında saklanmayı dahi düşünmüştü. Çünkü annesi, evin sofra bezinden yaptığı çadırın ona ait olduğunu anlardı. Diğer çadırlar da güvenli değildi ama Minüse, kucığında çocuğu hemen taraftaki çadıra girmişti. Annesi ise feryat figan onu çağır-maya devam ediyordu. Minüse ise kucığında bebeği çadırın içinde saklanıyordu.

Oysa annesinin onu çağırmasının başka bir anlamı vardı. Ama Minüse bunu bilmiyordu. Ona cevap vermekten başka çaresi olmadığını anlayan Minüse, hemen çadırdan dışarı çıkmış ve anne-

sine doğru gitmişti. Elinde yün bebeği ile kendisine doğru gelen kızına süpürgeyi sallayan annesi ise artık bu oyunları oynamayı yasakladığını yüksek sesle söyledi. Ne olduğunun farkında olmayan ve annesinin bu çıkışına anlam veremeyen Minüse, sesini çıkarmamış, ağlaya ağlaya annesinin arkasından eve gitmişti.

Annesi, onu istemeye geldiklerini ve babasının onu verdiğini söylemişti. Şaşırtıp kalan Minüse ise bunun bir şaka olduğuna inanmak istemişti. Herhalde annesi onun sofraya bezini oyun oynamak için götürmesine ve çaktığı çivilerle onu delik deşik etmesine nispet olsun diye bunu yapmıştı. Bunun başka bir anlamı olamazdı ki. Bu çok saçma bir şeydi. Babası onu vermiş olamazdı. Bunun böyle olduğuna yürekten inandığı için annesinin bu sözlerinden sonra hiçbir şey sormadı. Normalde kime verildiğini sorması gerekirken ve annesi de ondan böyle bir refleks beklerken hiçbir şey demeden hatta ağlamadan eline süpürgeyi almış evin önünde tavuk pisliklerini temizlemeye başlamıştı. Onun bu sorgusuz sualsiz haline şaşırان annesi ise “Herhalde şoka girdi” diyerek kendi haline bırakmıştı.

Minüse, şoktan ziyade bunun bir şaka olduğunu düşünüyordu. Ya da annesinin ondan intikam almak için bunu söylediğine inanmak istiyordu. Elinde süpürge ile evin etrafını temizlerken annesinin ne söylediğini unutmuştu bile. Gönlünü almak için de işe girişmişti. İşini bitirdikten sonra içeri geçen ve yemek hazırlayan annesine yardım etmeye başlayan Minüse ile annesi arasındaki sessizlik devam ediyordu. Minüse hiçbir şey sormuyor, annesi ise ona ne diyeceğini bilemiyordu. Minüse salatayı yaptıktan sonra hemen sofrayı hazırlamaya başlamıştı. Babası ve yedi abisi birazdan gelirlerdi. Evet Minüse evin tek kız çocuğuydu. Yedi erkek kardeşin en küçüğüydü. Bu nedenle ailenin delâliydi. Herkesin ona ayrı bir ilgisi ve sempatisi vardı. Herkes onun iyiliğini isterdi.

Aslında kız çocuklarının çok ilgi görmediği, hatta çocuktan sayılmadığı o yörede Minüse'nin başka bir değeri vardı. Erkeklerin ağırlıkta olduğu bir evde tek kadın olmanın böyle bir avantajı olmakla birlikte bu Minüse'ye daha fazla sorumluluktan başka bir şey getirmiyordu. Minüse, evin ağır işlerinin altında ezilen annesine yardım etmenin dışında başka hiçbir şey yapamıyordu.

Babası küçükken Minüse'ye hep Mavi Sakal öyküsünü anlatırdı. Bu öyküde geçen Mavi Sakal, herkesin korktuğu ve tek başına yaşadığı, mabedine gidenlerin geri dönmediği bir yerin sahibiydi. Bir gün üç kız kardeş o mabede gider ve Mavi Sakal ile tanışırılar. Ama Mavi Sakal kızların en küçüğüne evlenme teklifinde bulunur. Bu teklifi düşünen küçük kız kardeş, Mavi Sakal'ın sakalının o kadar da mavi olmadığını düşünür. Küçük kız kardeşin bu şekilde düşünmesinin nedeni, onun nazik bir kız çocuğu olarak yetiştirilmesidir. Minüse o zaman kızın salak olduğunu düşünmüş ve böylesi bir umursamazlığı asla yapmayacağını söylemişti. Nihayetinde Mavi Sakal, o kız kardeşi de sonunda diğer kadınlar gibi öldürmüştü. O zaman küçük kız kardeş, öğrenilmiş doğrularına bir yenisinin daha eklendiğini anlamıştı. Babası bu öyküyü Minüse'ye anlattığında, daha beş yaşındaydı. O zaman dahi başkalarının dediklerini hiçbir zaman es geçmeyeceğini öğrenmişti. Nihayetinde herkes küçük kız kardeşe Mavi Sakal'ın tehlikeli biri olduğunu anlatmıştı. Ama küçük kız kardeş buna inanmamış ve onun sakalının anlatıldığı kadar mavi olmadığına ikna olmuştu. Babasının anlattığı bu öyküde Minüse'ye verilen mesaj belliydi. Babası, ne olursa olsun ailen senin için neyin doğru olduğunu söylüyorsa ona uy, diyordu. Çünkü onun iyiliğini, en çok onu sevenler düşünürlerdi. Minüse de babasının alacağı kararların onun için her zaman iyi olacağına inanırdı. Yedi erkek kardeşin tek kız kardeşi olan Minüse için onlara güvenmekten başka çare yoktu.

Sofrayı önlerine koyduğu ağabeyleri ve babası sessizce yemeklerini yiyorlardı. Minüse'ye bu gerçeği anlatmanın planını yapıyorlardı belki. Ailenin erkek efradı da Minüse'nin sessizliğine anlam veremedi. Yemeği yerken babası, "Minüse kızım seni verdik, biliyorsun" dedi. Minüse gözlerini sofradan alıp babasına baktı. "Beni nereye verdiniz baba" diye sordu. Baba çocuğunun algılamadığını anladı. "Seni evlendiriyoruz kızım" dedi. Minüse güldü. Sonra "Beni mi" diye sordu. Besbelli bunu bir oyun zannetmişti. Ama baba ısrar edince, Minüse boğazında düğümlelen sözcüklerle ne diyeceğini bilemeden öylece kalakaldı. Yemek boğazında kalmıştı. Şimdi babasına ters bir şey söylemesi de olmazdı. Kime verildiğini de sormadı. Sorması ayıptı. Küçük olsa da bu işlerin nasıl olduğunu biliyordu. Düğünlerde gelinleri yalnız bırakmayan, onlara özenen, evcilik oynayan Minüse, bunların gerçek olacağını duyduğu anda tüm dünyası yıkıldı. Babası daha fazla üstelemedi. Kime verdiklerini de söylemedi. Minüse de sormadı. Günlerce sormadı. Onun nazarında bunun bir önemi yoktu. Çünkü bu evlenme fikrine dahi alışmamıştı.

Annesi iki gün sonra onu soylu bir aile olan Yusufi Mahadların oğlu Bilal'e verdiklerini söyleyince Minüse bir kez daha öldüğünü hissetti. Köyde çapkınlığıyla bilinen bu adama niye vermişlerdi. Bunu asla kabul edemezdi. Tamam evlendirsinler ama bu adam hem büyüktü hem de çapkındı. Köyde penceresine gitmediği kadın kalmamıştı. Bu küçük yaşında ona böyle bir kötülüğü nasıl reva görüyorlardı.

Minüse kendisini çok düşündüğüne inandığı babası ile erkek kardeşlerinin onu neden böyle verdiklerine anlam veremedi. Annesine sordu. Annesi cevap vermedi. Komşulara sordu. Kimse bir şey diyemedi. Günlerce ağladı. Gözlerinin altında mosmor halkalar oluştu. Bir haftada olgunlaşmıştı sanki. Arkadaşları oyuna çağırdıklarında annesi onun yerine, gelemeyeceğini söyledi. Eline

dantel ve şiş verildi. Çeyizini hazırlaması ve bütün nişanlı kızlar gibi evinden dışarı çıkmaması salık verildi. Erkek kardeşleri ve babası tarlaya gittikleri zaman annesini sıkı sıkıya tembih etti. Annesi onların korkusundan kızının pencereye çıkmasına dahi izin vermedi.

Büyük bir ateşin içine atıldığının farkında olan Minüse ise artık konuşmadı. Kimseye ses etmedi. Elindeki dantel ile oyalandı. Evin içindeki işlerle uğraştı. Yün bebeğine kimsenin dokunmasına izin vermedi. Kaynanasıgil onu görmeye geldiklerinde onların yanına çıkmadı. Utandığını söyledi. Getirdiklerinde hediyeleri açıp bakmadı. Minüse için yün bebeğinden başka bir teselli kalmamıştı. Babası ile yedi erkek kardeşinin yüzünü görmemek için onların geldiği saatte mutfaktan çıkmadı. Böyle, günler geçti. Minüse, Bilal ile de karşılaşmadı. Hep bunun bir yalan olmasını diledi. Oyunlarının içinden çekip çıkarılan küçük kız, bunun bir oyun olmasını diledi.

Günler sonra bütün hazırlıkları tamamlandı Minüse'nin. Artık evlenme vakti gelmişti. Erkek tarafından kendisine getirilen gelinliğin ölçülerinin ona göre olup olmadığına bakıldığı bir gün Minüse bayıldı. Her şey gerçektir. Minüse evlenecekti. Hem de kendinden 10 yaş büyük, köyün çapkını olarak nam salmış Bilal ile evlenecekti. Bilal'in annesinin ne kadar sert bir kadın olduğunu bilmeyen yoktu. Minüse'yi görmeye gelenler bir taraftan onun çok iyi bir aileye gittiğini iddia ediyor, diğer taraftan derin bir of çekerek "Kara bahtlı yavrucağı" diyorlardı. Hangisine inanacağını bilmeyen Minüse için her şey koca bir belirsizlikten başka bir anlam ifade etmiyordu. Minüse zamanın onun elinden tutacağı günlerin geleceğine inanmak istiyordu. Ama çocukluğunu elinden alan bu zamana da artık güveni kalmamıştı. Karmakarışık duyguların içinde beyaz gelinliğini giyeceği zamanları bekliyordu. Beyaz gelinlik onun için beyaz bir kefenden farksızdı.

Küçük yaşta bir kız çocuğunun tüm bunları düşünmesi, kaygıları, geleceğe dair beklentilerinin yoğunluğu ve evliliğe şiddetle karşı çıkması köyde acayip karşılanıyordu. Sonuçta birçok kadın küçük yaşta evlendirilmişti. Hiçbirisi bugüne kadar evlilikleri sorgulamamıştı. Ama Minüse'nin sorgulaması tuhaftı. Köy ahalisi bunu çoğu zaman onun evin tek ve şımarık kızı olmasına bağlar ve işin içinden çıkardı.

Evet Minüse evin tek kızıydı. Evin delâliydi. Şımartılmıştı. Ancak o, aynı zamanda o kadar erkeğin yükünü de annesiyle birlikte sırtlamıştı. Zaten çok değerli olsaydı, böyle bir evlilikle onu başlarından savmaya kalkışmazlardı. İşte en çok bu düşünce Minüse'nin içini yakıyordu. Ne olmuştu da babası, onu satmıştı. Herkes başlık parası olarak da 100 dönümlük bir tarla aldıklarını söylüyordu. O satılık mıydı? Hani babası onu çok seviyordu? Ona biçilen değerin karşısında durmaması, babasının ona olan sevgisinin sahte olduğunu göstermiyor muydu? Annesi nasıl böyle bir şeyi kabul etmişti? Bu sorulara cevaplar bulamayan Minüse, sevilmediğini düşünüyor ve ailesinin ondan kurtulmaya çalıştığını söyleyip duruyordu.

Kasabada bazı söylentiler vardı. Minüse onlara kulak tıkamanın en iyisi olacağına inanmakla birlikte onları duymazdan da gelemiyordu. Nitekim köylerinin çok belirgin bir özelliği vardı. Orada yapılan her söylentinin, dedikodunun bir arka planı vardı. Kim ne kadar inkâr etmeye çalışırsa çalışsın adeta "Ateş olmayan yerden duman çıkmaz" sözü burada gerçek anlamına bürünüyordu. Bu nedenle söylentilere kulak tıkamak imkânsızdı. Bir şey dedikodu olarak başlasa dahi kasaba halkı o kadar üzerine konuşurdu ki bir bakardınız, gerçek olurdu. Minüse de söylentilere bu nedenle kulak tıkayamıyordu. Söylentilerde, babası Mirza Ağa'nın Bilal'den korktuğu ve onun bazı gerçekleri söylemesinden çekindiği için kızını verdiği anlatılıyordu. Bu hikâyenin ay-

rıntılarını bilmeyen Minüse, babasının namusu karşılığında kendisini sattığını düşününce daha çok içerliyordu. Ne olursa olsun bunun hesabını hayati üzerinden vermesi kabul edilemezdi.

Bir gece onu görmeye gelen kaynanası haftaya düğün yapacaklarını söyledi. Gözlerinin içine bakarak “Hazır mısınız?” diye sordu. Minüse, “Hazır olmak nasıl olur ki? Bir insan idama giderken ne kadar hazır olur ki?” diyemedi. Kaynanası onun sessizliğinden hoşnut, kısa zaman sonra beraber olacaklarını söyledi. Minüse onlara ayran ikram etmek için mutfaka gitti. Artık hiçbir şey düşünebilecek durumda değildi. Kaynanasının gözlerindeki sevince anlam veremedi. Demek kendisini çok seviyordu. Bu, ona biraz teselli verdi. Nasıl olursa olsun bu konuda aldığı küçük bir ışık dahi ona teselli oluyordu. Kaderine razıydı. Başka bir şeyi istese de yapamazdı. Hem başka bir şeyi isteyecek gücü de yoktu.

Günler böyle geçerken kışın ortasında karın bir metre olduğu bir zamanda Bilal’in annesi Eşê, düğünü yapmak istediklerini söyledi. Bütün hazırlıklar tamamlandığı için Mirza Ağa buna itiraz etmedi. Kışın ayazında gelin çıkartıldığı nerede görülmüştü ki Eşê bu kadar acele ediyordu. Hadi o acele ediyordu, Minüse’nin babası neden buna itiraz etmiyordu. Her şeyi neden böyle ikilemeden hemencecik kabul ediyordu. Kız evi naz evi demek değil miydi? Babası neden tüm bu kuralları ihlâl ediyordu. Kafasında biriken ve bir sorular yumağı haline gelen bu duruma cevap aramaktan bıkan Minüse, “Artık ne olaksa olsun. Bıktım sürekli düşünüp sorularıma cevap aramaktan” dedi kendi kendine. Hiçbir şeyi sorgulamayacak, çocukluğunu yaşamadığını düşünmeyecek, gideceği evde eşini ve kaynanası ile kayınlarını memnun etmekten başka hiçbir şey yapmayacaktı. Bu onun mutluluğunun da anahtarıydı. Annesi sürekli ona bu şekilde öğütler veriyordu. Bir anneden öte kim onun iyiliğini isteyebilirdi ki? O halde annesinin dediklerini esas alacaktı.

Bu arada Eşê, dört oğluyla birlikte yaşıyordu. Bunlardan Yusuf en büyük oğluydu ve evliydi. Eşinin adı Esmâ'ydı. Diğer üç oğlu sırasıyla Bilal, Ahmet ve Hamo idi. Eşê, büyük bir aşiretten geliyordu. Bu aşiret Kürt coğrafyasının her yerinde yaşıyordu. Torunî adı verilen bu aşirete mensup olan aileler, her zaman değer ve saygı görürdü. Gittikleri her yere asaletlerini taşıyan bu aşiretin en temel özelliği ise her daim zengin olmasıydı. Ticaretle uğraşan aşiretin mensupları hiçbir zaman devletle de bağ içinde olmamış, her zaman bağımsızlığını korumuştur. Gölyazı'daki aşiretin üyeleri de bu özelliklerini olduğu gibi koruyordu.

Orta Anadolu'ya göç etmek zorunda kalan Kürtlerin arasında Kirmanşah'dan gelen Lek Kürtleri başta olmak üzere çok sayıda aşiret vardı. Bu aşiretlerin kendi istekleriyle göç ettiği de söyleniyordu. Dilden dile aktarılan bu söylentilerde en fazla Torunî aşiretinden bahsediliyordu. Bu aşiretin Malatya, Adıyaman, Urfa, Muş, Kars, Ağrı gibi yerlerden göç ettiği söyleniyordu. Zaman zaman göç etmek zorunda kaldıkları şeklinde bir cümle de kullanılıyordu. Yani bu aşiretin kendi isteğiyle mi yoksa devletin zoruyla mı göç ettiği hiçbir zaman anlaşılamamıştı. Çünkü zengin olan bu aşiretin varlığını kaybetmemek için bu yanının muğlak kalması hepsinin işine geliyordu. İşte Eşê'nin kökenleri bu aşirete dayanıyordu. Bunlara Torunoğulları deniyordu.

Torunî olduğunu her seferinde söyleyen Eşê, aldığı gelinleri de bu ölçüye göre değerlendirirdi. Evine gelecek, gelini olacak kadın da soylu olmalıydı. Her ne kadar şimdi fakir de olsalar yürekleri zengindi. Aslında bunlar bir nevi Eşê'nin kendini kandırmak için yaptığı bir değerlendirmeydi. Çünkü onlar şimdi köyün en fakir ailesi olmanın yanı sıra sırf Eşê'nin inadı yüzünden sadece aşiretlerine ait olan yayladan da göç etmişlerdi. Eşê, Hamo daha kundaktayken eşini kaybetmişti. Ne yapacağını düşün-

düğü bir zamanda hiç kimseye boyun eğmeyeceğini söyleyerek yaylalarından ayrılmıştı. O zaman köyün ağaları olan ağabeyleri gitmemesi yönünde ısrar etmiş ama o hiçbirini dinlememişti. Çünkü bağımsız, başına buyruk bir kadındı. Kimsenin ona acımasına tahammülü yoktu. Bu nedenle yayladan çıkmıştı. Şimdi Siya ile Peri'nin babası ve amcasıyla yaşadığı kara örtülü evde, kendilerine yeni bir hayat kurmuştu. Her ne kadar kardeşleriyle bağını kesmiş olsa da abisigil onu yalnız bırakmamış, sütünü, tezeğini, erzağını göndermişti.

Asil bir soydan gelen Eşê, kendini bu yönüyle kandırıyor ve artık asilliklerinin para etmediğini görmezden geliyordu. Köyde ona saygıda kusur edilmese de Bilal'in asiliği onun bütün itibarını yerle bir ediyordu. Eşê de, onu bir an önce evlendirmenin en mantıklı yöntem olduğuna kanaat getirmiş ve Mirza Ağa'nın kızı Minüse'yi istemeye karar vermişti. Lakin Minüse'yi istemelerinde ısrar eden Bilal'di. Her ne kadar bunu kimseye söylemese de henüz 14'ünde olan bu çocuğun oğlunun dengi olmadığını iyi biliyordu. Ama Bilal bu konuda çok ısrar etmiş, “Eğer istemezsen seni öldürürüm” diye tehdit etmişti. Evet Bilal'in böyle özellikleri de vardı. Annesi dahi olmak üzere köyde tehdit etmediği kimse kalmamıştı. Eşê, onun dediğini yapan bir deli olduğunu bildiği için buna itiraz etmemiş ve Minüse'yi istemişti. Mirza Ağa'nın hiç itiraz etmeden kızını vermesine ise çok şaşırmıştı. O zaman oğlunun yine bir haltlar karıştırdığına iyice ikna olmuştu.

Eşê, köyde sigara içen tek kadındı. Geleneksel elbiseleri, üç etek ve onun üstüne giydiği saltesi, sırtına doladığı pişte denilen kemeri ile köyün ortasında erkekler gibi dolaşırdı. Hatta ondan bahsedenler, bir gün yoldan geçerken çıkmak arayan erkeklere sigara ikram ettiğini, üstüne üstlük onların sigarasını yaktığını dahi iddia ederdi. Kasaba ahalisi onun bu huyunu yadırgasa da söz kö-

nusu olan Eşê olduğu için seslerini etmez, saygı duyarlardı. Aynı hareket başka bir kadın tarafından yapılırsa o kadın hakkında olmadık söylentilerin dolanacağını da çok iyi bilirlerdi.

Minüse o gün gelinliğini giydi. Kışın ayazında üzerine büyük gelen gelinliğinin üstüne yine beyaz örgülü bir şal geçirdi. Buna rağmen tiril tiril titremekten kendini alamadı. Çok üşüyordu. Titremesi üşümeden miydi yoksa korkudan mıydı hiç kimse bunun cevabını tam olarak veremedi. Sobanın gümbür gümbür yandığı bir odada hâlâ titremesi ise akıllarda soru işaretleri bırakıyordu. Minüse, atın sırtında Eşê'nin evine gelin gitti. Minüse, o eve hiçbir zaman ısınmadı. Minüse, o evde hiçbir zaman ısınmadı.

Gaz lambasının ışığında Bilal'i bekledi. Gaz lambasının ışığını söndürdü. Karanlıkta beklemek daha iyiydi. Karanlığa gelin gittiğini hissediyordu. "Madem karanlığa gelin gelmiştim, o zaman her yer kapkaranlık olsun" dedi. Kendi sesinden ürktü. Ağlamaktan iyice çatallaşan sesin ona ait olmadığını düşündü. Şu anda hiçbir şey ona ait değildi. Evin merdivenlerinden yukarı çıkarken üzerine bereket için atılan bulgur tanelerinin saçının arasında olduğunu hissetti. Topuz yaptığı saçını açarsa bulgur tanelerinin düşeceğine inandı. Saçlarını açmadı. Bulgur tanelerinin kafasını nasıl kaşıdığını unuttu. Canına zarar veren her şey ile barışık olmayı öğrenmesi gerektiğini düşündü. Çünkü artık kendisi için var olmayacaktı. Başka bir dünyaya aitti. Bilal'in eşiydi. Küçük de olsa, evcilik oyununun içinden koparılıp çıkarılmış da olsa bu gerçeği kimse değiştiremezdi. Artık kendisine ait değildi.

Bilal içeri girdiğinde ilk önce onun kokusunu aldı. Nefesini duydu. Kokusunun hiç de kötü olmadığını düşündü. Buradan kendine teselliler aradı. Nefesine daha çok kulak verdi. Onun kendisine doğru geldiğini hissetti. Yatağın kenarında duran ve usulden konulan lokum ile bisküvileri yemek için gaz lambasının

ışığını açacağını düşündü. Bilal'in gaz lambasının ışığını açmasını yürekte diledi. Gaz lambasını söndürdüğü için kendinden nefret etti. Geciktirebileceği bir ölüm anını, saflığı ile nasıl da erkene aldığını hissetti. Tiril tiril titredi. Yüzündeki al yazmayı kaldıran Bilal'in gözlerinin içine bakmadı. Minüse hiçbir zaman Bilal'in gözlerinin içine bakmadı. Hiçbir zaman ona yüzünü dönmedi. Minüse hiçbir zaman beraber yaşadığı insanın gözlerinin rengini merak etmedi. Hiçbir zaman.

O gün bedenine saplanan acı, benliğinden hiçbir zaman ayrılmadı. Hiçbir zaman hafiflemedi. O gecenin sonunda sertleşti. Yani hamile kaldı. Henüz 14 yaşında olan bu çocuk hamile kaldı. O gecenin sabahında erkenden kalkan Minüse, usûlden bütün evlerin kapısının önünde biriken karları temizledi. Yaz olsaydı 40 evin önünü süpürecek. Ama kış olduğu için en yakın komşularından 7'sinin evinin önünde biriken karları temizlemişti. Bunu yaparken hiçbir duygunun onun yanından geçmediğini düşünmüştü.

Minüse günlerce âdet olmadı. Neden olmadığını düşünmedi. Henüz yeni yeni görmeye başladığı âdetleri zaten düzensizdi. Şimdi âdet görmüyor olması onun için garipsenecek bir durum değildi. Ne de olsa bu duruma daha alışmamıştı. Hamile olduğunu karnı şiştikten sonra anladı. Bunu anlamakta zorlandı. Bedeninde başka bir canlıyı taşıdığına inanmadı. Büyüklere ona hamile olduğunu ve artık kendisine dikkat etmesi gerektiğini söylediğinde o, bebeğin bedeninden ayrılması için daha fazla çalıştı. Karnında taşıdığı bebeğin yün bebeği olmadığını ise zamanla anlayacaktı. Çeyizinin içinde sakladığı yün bebeği, Minüse için daha gerçekti.

Zamanla birlikte tüm hücreleri akan Minüse, bebeğini düşünmeden her işe koşturuyordu. Onu düşünmek istemiyordu. Her gece gaz lambasının kapalı olduğu bir zamanda kendisine

yanaşan Bilal'in kokusundan, nefesinden de artık rahatsız olmuyordu. Alışmıştı. Bundan başka çaresi de yoktu zaten. Herkesin aynı kaderi yaşadığına ikna olmuştu. Bu düşünceye nereden kapıldığı ise bir muamma olarak yanı başında duruyordu. Belki de hayatta herkesin benzer şeyler yaşadığına inanarak teselli buluyordu. Artık hiçbir şey onun aksi bir düşünceye inanmasını sağlayamazdı. O kadar netti.

Bilal sadece geceleri ona yanaşıyor ve gözünün içine neden bakmadığını merak etmiyordu. Bunun aklına geldiği dahi şüpheliydi. Ne de olsa onun için kadınlar bir maldan ibaretti. Aslında dışarıda insanlara son derece sevecen yaklaşan bu adamın, ailesi içinde sürdürdüğü zulme anlam vermek imkânsızdı. Kendisini eşe dosta kabul ettirmek için çırpınan bu adamın ezikliğinin acısını, ailesinden çıkardığı ihtimali güçleniyordu. Nihayetinde elinde tarlalarından başka hiçbir varlığı yoktu. Bu ise çok sınırlı bir gelir anlamına geliyordu. 350 dönüm olan tarlalarından 100 dönümünü başlık parası olarak Minüse'nin ailesine vermişti. Dışarıda kendini övecek bir geliri olmayan, bir meziyeti bulunmayan bu adam, kendini sürekli kandırıyordu. Cümle âleme yapmadığı birçok öykü anlatıyor, kendini kahraman olarak tanıtıyordu. Bunun farkında olan köy ahalisi ise şerrinden korktuğu için onu dinliyordu.

Eşê ile sürekli kavga eden Bilal, kendisiyle hiç konuşmayan Minüse ile de kavga etmek için bahaneler üretiyordu. Kendisiyle konuşmayan, gözlerinin içine bakmayan Minüse ile kavga etmek ve dövmek, ona güçlü olduğunu hissettiriyordu. Nitekim ailesinin neden Minüse'yi ona ikirciksiz bir şekilde verdiği sorusu da hâlâ insanların kafasında duruyordu. Minüse bu durumu, ailesinin onu sevmediği şeklinde bir cevap ile geçiştirmiş olsa da gerçek böyle değildi. Gün gelecek bu da aydınlanacaktı. Belki de yaydığı korku ile en çok bunun üstünü örtmeye çalış-

şıyordu. Minüse ise günlerin daha çabuk geçmesinden başka hiçbir şey dilemiyordu.

Eşê için sigarasının olup olmamasından başka hiçbir şeyin önemi yoktu. Yusuf'un eşi Esmâ ise evini ayırmıştı. Esmâ çocuklarının doğmasından ve Minüse'nin eve taşınmasından hemen sonra ayrılmıştı. Çünkü küçük bir evde bu kadar kişinin bir arada yaşamasının imkânı yoktu. Her gün kaynanası ile kavga eden Esmâ için hayat çekilmez olmuştu. Bir gelirleri olmasa da kimse-nin bugüne kadar açlıktan öldüğü görülmemiştir deyip Hasan Ağa'nın evinin hemen yanı başında duran boş ahırını onarmış ve oraya taşınmışlardı. Yeni bir ev yapmalarına imkân yoktu. Çocuklarla birlikte herkes aynı odanın içinde yaşıyor olsa da kafaları rahattı.

Esmâ, Minüse'ye de iyi bir dost olmuştu. Minüse küçük olduğundan ona hem arkadaş hem anne hem kardeş olmuştu. Bir sorunu bir sıkıntısı olduğu zaman hemen Esmâ'nın yanına gider, derdini bir tek ona açardı. Derdi sürekli kendini döven eşi ve kaynanasıydı. Aslında bu yadırganacak bir durum değildi. Çünkü bütün aileler arasında genelde böyle kavgalar olurdu. Ama Minüse'nin yaşının küçük olması, bu durumun daha da acıklı hale gelmesine neden oluyordu. Minüse, kaynanasının evde olmadığı her an Esmâ'nın yanına koşuyordu. Bir şey olsun olmasın onun yanında kendini huzurlu hissediyordu. Esmâ ise onu kendi çocuğu gibi bağrına basmıştı. Minüse'nin hamileliği de iyice belirginleşmeye başlayınca artık ona her zamankinden daha fazla kol kanat germesi gerektiğini daha iyi anlıyordu.

Esmâ ile Minüse evin önünde otururken bir çocuk nefes nefese yanlarına gelmişti. Nefes alamadığının farkında olmayan çocuk, bir şeyler anlatmaya çabalıyordu. Ama Esmâ onun ne anlatacağından ziyade böyle nefessiz kalışına bakakalmış ve ona

nefes alması yönünde telkinlerde bulunmuştu. Minüse, çocuğa su getirmiş ve çocuk, “Yusuf Amca’nın içinde bulunduğu kamyon kaza yapmış” demişti. O anda ne söylendiğini tam idrak edemeyen Esmâ, çocuğun yüzüne dalmıştı. Şimdi bu da neyin nesi oluyordu? Bu kimin çocuğuydu? Böyle saçma bir haberi nereden almıştı? Amacı neydi? Çocuğun söylediklerinden ziyade onun kim olduğunu merak etmesi, o anda yaşadığı şokun etkisiyleydi. Çocuk ezberlemişçesine aynı sözleri tekrarlamıştı. Esmâ o esnada bir çığlık attı. Kafasındaki sorular dağıldı. Çocuğa sadece “Yusuf nerede? Yiğidim nerede? Yaşıyor mu?” diye sormaya başladı. Çocuk onların Kulu yolunda kaza yaptığını, yaşadıklarını ve hastaneye kaldırıldıklarını söyledi.

Esmâ neye uğradığını şaşırđı. Şimdi ne yapacaktı? Ne gidecek bir yerleri ne de elinden tutacak bir tanıdıkları vardı? Aslında durum böyle değildi. Kendisini o kadar yalnız hissetti ki ne yapacağını bilemedi ve kucagındaki çocuğu bir kenara koyarak “Hawar hawar” diye bağırmaya başladı. Sesi bir anda tüm köyde yankılandı. Yusuf kaza yapmıştı. Kazalardan sağ kurtulunduğu yörede görülmemişti. Buğday taşımak için kullanılan MAN arabasında olmuştu kaza. MAN arabası Yusuf’a ait değildi, sadece işçiydi. Son zamanlarda geçinmek için bu işe başlamıştı. Kamyonun kasasındaki birçok işçi de kazada yaralanmıştı. Hepsi de köydendi. Bütün aileler ana caddeye doğru koşmaya başlamıştı. Esmâ da koştu. Eşê de koştu. Koşup koşmamakta tereddüt eden Minüse de koştu. Cadede tüm köy ahalisi toplanmıştı. Yusuf da kaza geçirmişti.

Bilal ise köyün çıkışına doğru çığlıklar atarak koşmaya başlamıştı. Her gün spor yapan Bilal için bu bir şey değildi. Tuz Gölü ile Cihanbeyli makasına koşmak, orada bir araba durdurup abisinin yanına gitmeyi istiyordu. Ama bu imkânsızdı. Ancak o anda bunun imkânsız olduğunu Bilal’e söylemek de başına bela al-

maktan başka bir anlam taşımayacaktı. Kimse Bilal'e engel olmadı. Bilal köyün çıkışına, oradan da makasa koştu. Koştu. Bunu duyan Minüse'nin yüzünde yine hiçbir duygu belirmedi. Onun samimi olduğuna yine inanmadı. Yusuf Abisini çok seviyordu. Ona bir şey olmamasını yürekten diledi. Caddenin üstünde biriken kalabalık ise beklemekten başka çarelerinin olmadığını düşündü. Çünkü kasabada in cin top oynuyordu. Ne gelen bir araba vardı ne de giden. Bilal ise kavşağa varmış ve Tuzla'dan gelen bir arabaya binerek Cihanbeyli'ye varmayı başarmıştı. Aslında herkesin dalga geçtiği bu adam, her zamanki gibi bilek gücüne güvenerek düze çıkmıştı. İlçeye vardiktan sonra da hemen karakola gitmiş ve olayın ayrıntılarını öğrenmişti. Tuz taşıyan kamyon ile buğday taşıyan kamyon çarpışmış, şoförler hayatını kaybetmiş, kasada bulunan işçiler ise yaralanmıştı. Bu işçilerden biri olan Yusuf Yıldız ise ayağından yaralanmıştı.

Bilal bu bilgileri aldıktan ve onların en kısa zamanda köye geleceklerini öğrendikten sonra yine otostop çekti. Otostop çektiği araba Tuzla'ya gidiyordu. Bu Bilal'in yine kavşaktan köye kadar yürüyeceği anlamına geliyordu. Aslında telefonla da haber verebilirdi ama Bilal bu haberi bizzat vermek ve kahramanlık destanına bir yenisini daha eklemek istiyordu. Böylelikle kaygı içinde bekleyen ve karakola telefon açmayı düşünmeyen kadınlar, gençler caddenin üstünde, gelecek olan haberi bekledi. Ama haber gelmedi. Bilal koşarak geldiğinde de herkes onun etrafında toplandı. Bilal köyden kimsenin hayatını kaybetmediğini, işçilerin hepsinin yaralandığını, abisi Yusuf'un da ayağından yaralandığını söyledi.

Esmâ bunun doğru olduğuna inanmadı. Israr etti. "Doğruyu söyle. Yaşadıklarından emin misin? Sesini duydun mu?" dedi. Bilal sinirlendi. "Ee git be kadın. Sana iyi olduklarını söylüyorum. İnan-

mıyor musun? O zaman git kendin sor” dedi. Esmâ onun yakasına yapıştı. “Kimden soracağım” diye sordu. Bilal, “Karakoldan” dedi. O ana kadar bunu hiç düşünmedikleri için kendilerine öfkelenen ahali, hemen PTT’ye doğru gitti. Oradan karakola telefon açtı. Karakol, Bilal’in dediklerinin hepsini aynen tekrarladı. Esmâ rahatladı. Onun rahatladığını gören Minüse de rahatladı. Bilal’in yalan söylememesine sevindi. İlk defa Bilal ile ilgili bir şeyde yüzü gülümsedi.

Yusuf sahiden de ayağından yaralanmıştı. Bundan sonra topallayarak yürüyebilecekti. Bu yaşamın daha fazla zorlaşması anlamına gelecekti. Bilal, Ahmet ve Hamko’nun, karnındaki bebenin babası artık topallayarak yürüyecekti. Esmâ buna rağmen onun yaşamasına şükretti. Ne olursa olsun çok sevdiği eşinin yaşaması her şeyden daha önemliydi. Aynı annenin çocukları olmasına rağmen Yusuf ile Bilal arasındaki farkı gören Minüse ise Esmâ’nın Yusuf’a olan sevgisine hayranlık duyuyordu.

İlk çocuğunu hâlâ çeyizinin içinde sakladığı yün bebek gibi sarıp sarmalayan ve ona karşı ilgi duymaya başlayan Minüse, çocuğunun isminin Peri konulmasına hiç itiraz etmedi. Peri ona can, arkadaş, dost olacaktı. Çok güzel bir bebektir. Peri gibiydi. İsmi de zaten Esmâ koymuştu. “Bu çok güzel bir bebek, Peri gibi” demiş ve çocuğun isminin Peri olmasında ısrar etmişti. İlk çocuğunun erkek olmamasına içerleyen Bilal ise o gecenin sabahına kadar eve uğramamış, bebek doğduktan sonra da yüzüne bakmış ve “Hoş geldin” demişti sadece. Aslında yufka yürekli olduğu her halinden belli olan Bilal, artık sevgisini göstermeyi küçülme olarak algıladığı için duygusal hiçbir konuda yorum yapmıyordu. Bu erkeklığe yaraşmazdı!

Çocuğunu büyütmeyi öğrenen Minüse, ikinci çocuğa hamile kaldığında ise onun erkek olmasını yürekten diledi. Çünkü Bi-

lal'in kendini var etmesinin bir yolu da buydu. Erkek babası olmayı çok istiyordu. Öyle bir şey ki her gece ona yanaştığında sırtı dönük olan Minüse'nin kulağına "Bir daha ki çocuğum erkek olmazsa seni öldürürüm" demekten geri durmuyordu. Minüse ise bunun kendi elinde olmadığını çok iyi biliyor ama bunu dahi söylemekten çekiniyor, korkuyordu.

Bu nedenle Siya doğduğunda iyice çekilmez olmuştu Bilal. Bu konuda tek suçladığı kişi de Minüse'ydı. Bu yüzden ona şiddet uygulama seansları daha da artmıştı. Minüse ise iyice sessizleşmiş, hiçbir şeyi düşünemeyecek duruma gelmişti. Neden bu adama verildiğine dair kafasında beliren sorular, onunla yaşadığı her gün kafasını daha fazla kurcalamaya başlamıştı. Babası, kendisinden bu kadar nefret ediyor olamazdı. Böyle asabi bir insana küçük ve biricik kızını nasıl vermişti? Artık bu sorunun cevabını daha çok merak ediyordu.

Bir gün yine aşırı şiddet uyguladığı için Bilal'i terk etti. Çocuklarını da yanına alarak annesinin evine giden Minüse, annesine saatlerce ağladı. "Neden beni bu zalimin eline verdiniz?" diye sordu. Bunun cevabını almadan hiçbir yere gidemeyeceğini yüksek sesle defalarca tekrarladı. Kızını teselli etmeye çalışan annesi, onun acısını yüreğinde hissetti. Şimdi ne diyebilirdi ki? Babası onun iyiliği için bu evliliği onayladı dese çok saçma olurdu. Çünkü daha arkadaşları nişanlanmamış olan biricik kızının kucağında iki çocukla kapısında durduğu bir gerçektir. Ona ne diyeceğini bilemedi. "Kızım sakın ol. Babana sor bu soruyu" dedi. Aslında Minüse, bir daha o eve geri gitmeyi düşünmüyordu. Babası bu sorunun cevabını er ya da geç vermek zorundaydı. Bunun dışında hiçbir şeyi kabul etmeyecekti. Saatlerce ağladı. Henüz iki yaşında olan Siya da onunla birlikte ağladı. Altı yaşında olan Peri ise dışarıda arkadaşlarının yanında oyun oynuyordu. Hayat Minüse için artık dayanılması güç ve çözülmesi farz olan bir

denklemdi. Bu denklemin ilk sayılarını bilmiyordu. Ve bunu öğrenmesinin zamanı çoktan geçmişti. Ama güçsüzdü. Gücü hiçbir şeye yetmiyordu. Yıllardır içinde bulunduğu sessizlik, onun tüm dünyasını sarmıştı. Kendi sesini dahi duyamayacak duruma gelmişti. Buna son vermekten başka bir çaresi yoktu.

Minüse, artık bir sır var mı yok mu diye sorgulamıyordu. Bir sır vardı. Bu sırrın açığa çıkmaması için de onun hayatı feda edilmişti. İşin kötü tarafı ise bu sırrı ailenin hepsinin bilmesi ama ailenin en küçük çocuğu olan Minüse'nin bilmemesiydi. Bunun için feda edildiği bir gerçektir. Ama bu sırrın ona söylenip söylenmeyeceği de belirsizdi. Nihayetinde yaşamı pahasına üzeri örtülen bu sırrın açıklanmasını istemek de bu saatten sonra her şeyi alt üst etmekten başka bir anlam taşımazdı. Bedeli ne olursa olsun bunu öğrenmekte kararlıydı.

Bilal ile yaptıkları her kavgada yüzüne vuran bu gerçeğin ne olduğunu öğrenmekten başka çaresi yoktu. Çünkü Bilal ona her el kaldırdığında, “Al bu da kanını emdikleriniz için olsun. Sen onun için benim yanımdasın” diyordu. Bu çok ağır bir laftı. Ve öylesine söylenmiyordu. Bu laftan incindiğini bildiği için Bilal, bunu ısrarla tekrar ediyordu. Babası akşam ağabeyleriyle birlikte geldiğinde Minüse babasının yakasına yapıştı. “Bana gerçeği anlat baba. Her gün beni döven bu adama neden verdin beni. Kimin kanını aldın ki bu adam sürekli durmadan bana bunu söyler” dedi. Babası, kızının bu çılgılığı karşısında önce sarsıldı. Ondan sonra gözünden sakındığı kızına bir tokat atarak kendinden uzaklaştırdı. Hemen odaya geçti. Çoraplarını çıkardı. İlk defa babasından tokat yiyen Minüse, buna aldırmadı. Hemen onun arkasından gitti. Babası ona yüksek sesle “Git kocanın yanına git. Kızım, her huzursuz olduğunda böyle gelirsen olmaz” dedi.

Konuştukça sesinin tonu alçaldı. Minüse, “Hayır gerçeği öğreninceye kadar hiçbir yere gitmeyeceğim” dedi. Babası, “Ger-

çek bu işte kızım. Sen evlisin. Çocukların var. Artık benim son gülüm değilsin. Senin yerin beğensen de beğenmesen de o adamın yanındır. Allah belasını versin o adamın. Hepimizin hayatını mahvetti” dedi. Minüse, “Hayatımızı nasıl mahvetti? Siz neden beni ona böyle sorgusuz sualsiz, yaşımı dahi doldurmamışken verdiniz baba? Anlat babaaa” diye haykırdı. Babası, “Gerçeği mi öğrenmek istiyorsun. O zaman gel. Gel” dedi. Minüse’nin kolundan çekerek hızla dışarı çıkardı. Siya bir köşede ağlıyordu. Annesi Siya’yı kucığına aldı. Sonra geri bıraktı. Onların arkasından gitti. İşin garip tarafı ağabeylerinin hiçbirinin kalkmamasıydı. Boyunlarını bükmüş bir şekilde hiçbir şey demeden orada durmalarıydı. Ne babalarını ne de Minüse’yi durdurmak için hiçbir çaba sarf etmediler.

Mirza Ağa yıllardır içini kemiren sırrı Minüse’ye söylemedi yine. “Kül eve bak. Bak şu eve işte. Ne varsa orada saklı. Bundan öte sana söyleyeceğim hiçbir şey yok. Belki her şey orada, o evle birlikte kül olabilirdi. Ama olmadı. Her gün her gece bizim yüreğimizde sürekli yeniden yeniden can buldu. Hani sana Anka kuşunu anlatıyordum ya. Hani küllerinden kendini yaratan Anka kuşu. İşte o kuşun sırrı da o ev ile birlikte kül oldu. Bir daha kimse kendini o küllerden yaratamayacak” dedi. Mirza Ağa’nın ne dediğini anlayamayan Minüse, kül eve baktı. O evin hikâyesini bu kasabada herkes biliyordu. Ama o evle birlikte kül olan ve onun hayatına mal olan sır neydi.

Kasabanın kuzey ucunda ve Mirza Ağaların evinden görünen bu ev yandığında tüm köy ayağa kalkmıştı. Onlar da gitmişlerdi. Çok iyi hatırlıyordu bu evin nasıl yandığını. Ama bunun kendileriyle ne gibi bir alakası olabilirdi ki? Babası ısrarla ona, “İşte Anka kuşu orada yandı. Kül oldu. Ama kendini yeniden küllerinden yaratması imkânsız. Çünkü o evden kurtulan tek kadın da şimdi sessiz. Kendisiyle birlikte her şeyi sessizliğe gömdü. Onunla

birlikte hepimiz sessiziz şimdi. O evde Anka kuşu ile birlikte her şey kül oldu” dedi. Tarihi birikimi ve dengbêjliği ile bilinen Mirza Ağa’nın sesindeki hüzün, onu ilk defa böyle gören Minüse’nin yüreğini parçaladı. Minüse babasının ne demek istediğini anlamadı.

Babası çocukken ona, “Kalbinde yeşil bir dal bulursan şakıyan kuşlar gelir, konar o dala... Belki de bu masal kuşu Simurg olur. Uzun boynunda beyaz bir halka bulunan, safran tüylü, güzel sesli Simurg. Şifalı gözyaşları ile herkesi iyileştiren... Yanarak kül olan... Sonra kendi küllerinden yeniden dirilen Simurg... Kuşların sultanı olan Simurg... Umutlarını yitirdikleri anda Simurg’u aramaktan vazgeçmeyen kuşlar olur belki de. Sultanlarını bulmak için toplanıp Kaf Dağı’nın ardına giden. Kimi zaafplarına yenik düşse de, kimi ayrılık vadisinde kopsa da, kimi hırslanıp ovaya, kimi kıskanıp göle dalsa da her şeye rağmen yollarına devam eden kuşlar olur belki. Ya da Kaf Dağı’nın ardına varmayı başaran 30 kuş yani ‘Si-morgh’ Simurg... Onlar orada aradıkları sultanın kendileri olduğunu, gerçek yolculuğun kendine yapılan yolculuk olduğunu anlatmadılar mı tarih boyunca. Ya da bu kuş, Firdevsi’nin Şehnamesi’nde geçen Zal’ın oğlu Rüstem’e hayat veren emek olur, sevgi olur” demişti.

Ama bağlantıyı kurmakta zorlandı Minüse. Ne alakası vardı şimdi? Öykünün ayrıntılarını düşündü. Babasının anlattıkları bir bir aklına geldi. Mirza Ağa, “Rivayet olunur ki, kuşların hükümdarı olan Simurg Anka, Bilgi Ağacı’nın dallarında yaşar ve her şeyi bilir. Kuşlar Simurg’a inanır ve onun kendilerini kurtaracağını düşünürmüş. Kuşlar dünyasında her şey ters gittikçe onlar da Simurg’u bekler dururlarmış. Ne var ki Simurg ortada görünmedikçe kuşkulanır olmuşlar ve sonunda umudu kesmişler. Derken bir gün uzak bir ülkede bir kuş sürüsü Simurg’un kanadından bir tüy bulmuş. Simurg’un var olduğunu anlayan

dünyadaki tüm kuşlar toplanmışlar ve hep birlikte Simurg'un huzuruna gidip yardım istemeye karar vermişler. Ancak Simurg'un yuvası, etekleri bulutların üzerinde olan Kaf Dağı'nın tepesindeymiş. Oraya varmak için yedi dipsiz vadiyi aşmak gerekirmiş. Kuşlar, hep birlikte göğe doğru uçmaya başlamışlar. Yorulanlar ve düşenler olmuş. Önce bülbül geri dönmüş, güle olan aşkını hatırlayıp. Papağan o güzelim tüylerini bahane etmiş (oysa tüyleri yüzünden kafese kapatılmış). Kartal yükseklerdeki krallığını bırakamamış. Baykuş yıkıntılarını özlemiş. Balıkçıl kuşu bataklığını özlemiş. Yedi vadi üzerinden uçtukça sayıları gittikçe azalmış. Ve nihayet beş vadiden geçtikten sonra gelen Altıncı Vadi 'şaşkınlık' ve sonuncusu Yedinci Vadi 'yokoluş'ta bütün kuşlar umutlarını yitirmiş. Kaf Dağı'na vardıklarında geriye otuz kuş kalmış. Simurg'un yuvasını bulunca öğrenmişler ki; simurg, otuz kuş demekmiş.

Onların hepsi Simurg'muş. Her biri de bir Simurg'muş. Simurg Anka'yı beklemekten vazgeçerek, şaşkınlık ve yok oluşu da yaşadktan sonra bile uçmayı sürdürerek: "Kendi küllerimiz üzerinden yeniden doğabilmek için kendimizi yakmadıkça, her birimiz birer Simurg olmayı göze almadıkça bataklığımızda, tünelerimizde ve kafeslerimizde yaşamaktan kurtulamayacağız" demiş. Yine bu özelliği sebebiyle kimseden bir şey beklemeden darda kalan herkese yardım eden bir varlık hüviyeti kazanmış" demişti.

Anka kuşunun hikâyesinin bu olayla nasıl bir bağlantısı olduğunu anlamayan Minüse, babasının daha açık konuşmasını istedi. Mirza Ağa bundan daha açık konuşmasının imkânsız olacağını söyledi. Anka kuşunun dahi kül olduğu o evin sırrı ne olabilirdi. Cevabını tahmin etmek zorunda olduğu bu sorudan yeniden kaçan Minüse, orada yananın sadece ev olmadığını anladı. Ailesi o evle beraber ne yitirmişti?

Annesine gitti. “Kül olan evin hikâyesini bana anlat” dedi. Annesi, büyük abisi Rüstem’in, yalnız başına küçük oğluyla birlikte yaşayan bu kadına yıllar yılı büyük bir aşk beslediğini söyledi. Bu aşkın ateşiyle kıvranan Rüstem’in çaresizliğini hepsinin bildiğini anlattı.

Annesi, “Her gece onu izleyen ve köyün en ücra yerinde tek başına yaşamayı başaran bu kadına olan aşkı her geçen gün artan Rüstem, onu unutması gerektiğini bildiği halde unutamıyor, üstelik penceresinin önünden ayrılmıyordu. İşte kardeşleriyle birlikte tarladan geldiği bir günün gecesinde yine pencerenin başında durdu. Ona methiyeler dizdi. Şiirler okudu. Ama küçük bebesini kucağına almış olan Fatma, ona cevap vermek bir yana korkudan tır tır titriyordu pencerenin öbür ucunda. Rüstem’in onu rahatsız ettiğini kime söylese hiç kimse ona inanmazdı. Rüstem’in pencerenin önünden gitmesi için bekledi. Ama Rüstem gitmedi. Kardeşlerin de onu bekledi. Rüstem onun aşkıyla yanıp tutuşuyordu. Bir kerecik olsun gözleri onun gözlerine değerse hayatın ona yeteceğini söyledi. Ama Fatma pencerenin ucundan dahi bakmadı” dedi.

Fatma’nın da Rüstem’i sevdiğini söyledi annesi. Ama zorla başkasıyla evlendirilmişti. Artık ondan sonra sevgisini yüreğine gömmekten başka çaresi yoktu. Annesi devam etti, “Rüstem, o gece pencerenin önünden ayrılmadı. Kardeşlerin de ayrılmadı. Eve geldiğinde çocukların olmadığını gören Mirza Ağa da oraya gitti. Sinirlendi. Bağırды çağırды. Evli çocuklu bir kadının penceresinde duran Rüstem’e küfürler sıraladı. Ama Rüstem onu dinlemedi. ‘Bu gece burada duracağım. Hiçbir yere gitmeyeceğim’ diye bağırды. Artık ne yaptığının farkında olmayan baban eve döndü. 15 dakika sonra geri o eve gitti. Elindeki benzin bidonunu evin etrafına döktü ve evi ateşe verdi. Her şey bir anda olup bitmişti. Mirza Ağa, bir anlık sinirle evin hepsini ateşe vermişti.

İçeride olan Fatma çaresiz dışarı çıkmıştı. Gözleri Rüstem'in gözlerine, yanı başında tutuşan evinin ateşinde değmişti. Rüstem o anda onun nefes alıyor olmasına şükretmişti. Ama Fatma'nın binbir emekle yaptığı evi yanmış, kül olmuştu. Evin ismi ondan sonra kül ev olarak kaldı. Kucağında oğlu ile sığınacak bir yer arayan Fatma hiçbir yana bakmadı. Bir daha da hiç konuşmadı" dedi.

Rüstem bir daha Fatma'nın gözlerinin içine bakmadı. Rüstem bir daha hiçbir kadını sevmeyeceğine dair yeminler etti. O günden sonra Mirza Ağa ve ailesi umudunu kaybetti. Yani Anka kusununu kaybetti. Hecî Buxurcî'nin mezarının başında saatlerce ağladı. Ama bir daha o umudun dirileceğine asla inanmadı.

İşte tüm bunlar olurken Bilal yürüyüş yapıyordu. Her akşam köyü bir uçtan bir uca yürüyen Bilal, o akşam her zamanki güzergâhını değiştirmiş ve spor sahasına doğru yürüyüş yapmıştı. İşte o zaman Hecî Buxurcî'nin mezarına dikilen taşın arkasından olan biteni izledi. Köyde hiç kimsenin ona kız vermeyeceğini bildiği için Mirza Ağa'nın kapısına dikildi. Ve "Her şeyi biliyorum. Kızınızı istiyorum" dedi. Kızını vermemesi durumunda her şeyin alt üst olacağını bilen Mirza Ağa bunu kabul etti.

Ama Fatma, evi yandıktan sonra bir daha hiç konuşmamıştı. Evini kimin yaktığını hiçbir zaman söyleyememişti. Günlerce ondan bir ses almak için bekleyen jandarmalara tek bir laf etmemişti. Ona işaret diliyle kendisini anlatması söylenmiş ama kül olan evine bakmaktan, oraya dalmaktan başka hiçbir şey yapmamıştı. Onun konuşmayacağından emin olan jandarmalar, umudunu kesmiş ve yangının kendiliğinden çıktığına dair rapor yazarak konunun üstünü kapatmıştı. Ama bu yangın Mirza Ağa, Rüstem ve oğullarının yüreğinde hâlâ yanıyordu.

Bu gerçeği öğrenen Minüse, artık tamamen kimsesiz olduğunu düşündü. Bu acı gerçekten sonra babasının evinde kalması

imkânsızdı. Bu acı gerçekten sonra artık Bilal'in yanında kalması da imkânsızdı. Ondan ayrılmaktan başka çaresi yoktu. Ama elleri kolları bağlanmıştı. Babasının yüzüne bakmadan, annesine tek bir laf etmeden evden çıktı. Bir daha hiç kimsenin yüzüne bakmadı. Eve gitti. Bilal'e nasıl bir insan olduğunu çığlıklarla haykırarak söyledi. Eşê, onun neden böyle çıldırdığını anlayamadı. Aslında büyük bir suskunluğun içinde can çekişen bu kadın, olan bitenden sonra ne yapacağını bilemez bir halde sustu. Bir daha Bilal'in ona el sürmesine izin vermedi. Bir daha Bilal ile birlikte olmadı. Bunun üzerine çıldıran Bilal ise onun başkalarıyla birlikte olduğunu iddia ederek iftira attı. Bu iftiradan sonra Eşê, çocuklarını elinden alarak Minüse'yi dışarı attı. Gidecek bir yeri olmayan Minüse, yalnızlığını derinden hissetti. Kimsesizliğine yandı. Ağladı. Ağladı. Kimse ona yardım edemedi. Etmesi de mümkün değildi.

Henüz 14 yaşındayken oyunun içinden çıkarılıp gelinlik giydirilmiş olan Minüse, şimdi parkta ne yapacağını bilemez halde oturuyordu. O zamanlar öğrendiği bu gerçek onun tüm oyununu bozmuştu. Parkta geçmişe doğru bir kazıya girişen Minüse, Okan'ın salıncaktan düşme sesiyle sarsıldı. Hemen Okan'ın yanına gitti. Elinden tuttu. Valizini aldı. Bir lokantaya giderek orada bir tas çorba içmelerinin iyi olacağını düşündü. Yakında bir lokantaya girdi. İki tas mercimek çorbası istedi.

Gün boyunca oradan oraya giderek zaman geçiren Minüse, akşama doğru otogara giderek Peri'yi bekledi. Ama Peri gelmedi. Minüse saatlerce bekledi. Duran her otobüsün önüne gittiğinde büyük bir hayal kırıklığı ile karşılaştı. Kızı gelmemişti. Ne yapacağını bilemedi. Bir telefon numarası da yoktu. Onu arayıp soracağı bir adres yoktu elinde. Büyük bir hayal kırıklığı yaşayan Minüse, elinden tuttuğu Okan ile eve doğru yürüdü. Yapmaya çalıştığı şey onun gururunu kurtarabilirdi. Ama bak-

makla yükümlü olduğu oğlu için evine gitmeliydi. Gururunun yerle bir olmasına neden olsa da bunu yapmaktan başka çaresi yoktu. Peri gelmemiştir.

Belki onu tanıyamadım diyerek saatlerce beklemiş ama tek başına inen tüm genç kızları sevdikleri karşılamıştı. Ayrıca kızını tanımaması mümkün değildi. Çünkü kızının yüzü gün gibi aydınlıktı ve aklındaydı. Bir annenin çocuğunu tanımaması diye bir şey söz konusu olamazdı. Bunu düşünmek dahi saçma gelmişti. Yine de umudunu korumak adına böyle olduğuna inanmak istemişti. Ancak kimse gelmemişti. Cemil hiçbir şey olmamış gibi kapıdan içeri giren Minüse'ye baktı ve elini yüzünü yıkamaya gitti.

Sabah uyandığına yanı başında duran Siya'ya bakan Peri, derin bir nefes aldı. Her ne kadar birbirleriyle geçinemeseler de Siya'yı bırakamayacağını düşündü. Siya'nın olan bitenden haberi yoktu. Ama dün gece Peri içinde dua etmiş, ondan ayrılmaya hiçbir şekilde gücünün olmadığını itiraf etmişti. Birbiriyle konuşmasını bilmeyen iki genç kadın, bu hayatta birbirlerinden başka kimse'nin olmadığını da yavaş yavaş öğreniyorlardı.

Siya ise uyanır uyanmaz Şahmaran'ın fotoğrafına bakarak ona ve örümceğe içinden "merhaba" dedi. Gülümsedi. Sanki bugün her zamankinden daha güzel olacaktı. Sabah doğan güneş onun içine de doğmuştu. Neden böyle bir hisse kapıldığını anlayamadı. Anlamak için de çabası olmadı. Hiçbir şey düşünmeden güne başlamak ona daha farklı bir huzur verdi. Bunu her zaman başarmayı yüreğinden diledi. Abdullah Bey, sabah sofrası bezini silkelediği bir zamanda, "Güne nasıl başlarsan gün öyle biter" demişti. Siya uzun zaman önce söylenen bu cümleyi kafasının bir

yerine kaydetmiş ama güne başlarken hiç aklına gelmemişti. Bugün ise uyandığında bu söz dilindeydi. Artık her sabah önce ablasına sonra Şahmaran’a bakarak güne merhaba demeye karar verdi. Bir ömür boyu bunu sürdürmek için kendine söz verdi.

Siya’nın uyandığı günle ilgili plan yapma gibi bir lüksü yoktu. Bugünü diğer günlerden farklı kılan bir şey söz konusu değildi. Günlerden salıydı. Bugün onun uğursuz günüydü. Ne yapsa da mutlaka başına bir olumsuzluk geliyordu. Şimdi yine içinde aynı duygu vardı. Bunu güne mutlu başlayarak bertaraf etmeye çalışsa da yüreğinin bir yanı bugün kötü bir şey olabileceğini fısıldayıp duruyordu. Bu duyguya engel olamıyordu. Sarı rengi ve salı günleri ile ilgili yargısını bugüne kadar sayısız defa sınamıştı. Belki de bunun için gülümsemişti kim bilir. “Ne yaparsan yap bugün hep iyi olacağım” diye mesaj verir gibi.

Meral, en samimi arkadaşı olmasına rağmen sırrını ona hiçbir zaman anlatmamıştı. Meral ise onun bu sırrı kendiliğinden anlatacağı zamanların geleceğini bekliyordu. Bu konuda hiçbir yorum yapmamaya özen gösteriyordu. Siya’nın elinden gelse ve kül ev kendilerine biraz daha yakın olsa ayını sabah akşam yapacaktı. Ama evin uzak olması onu engelliyordu. Aslında güneşin doğuşu ve batışını esas alarak yaptığı bu ayını her vakit yapabiliirdi. Lakin Siya, kül evde bunu yaparken dualarının daha sahici olduğunu hissediyordu. Küle olan merakının nedenini anlayamasa da bunun ardında yatan sırrı öğrendiğinde, hayat onun için artık daha başka bir anlam kazanacaktı.

Rutin bir şekilde akan günün içinden kendine uğraşlar yaratan Siya, salı olduğu için daha temkinli yaklaştığı bugünü, yine aynı şekilde yaşamakta kararlıydı. Yani temkinliydi. Evden çıkmamak bu anlamda en makul yöntemdi. Ama hiçbir şey planladığı gibi gitmiyordu. İstese de istemese de evden çıkmak zorunda kalı-

yordu. Artık her salı günü yaşadığı bu duruma da alışmıştı. Plan yapmasa kim bilir ne kadar çok çıkmak zorunda kalacaktı. Böyle düşününce rahatlıyordu. Nihayetinde temkinli yaklaştığı günün sonunda artıları ile eksileri eşit oluyordu.

Peri, böylesi anlamlardan uzak bir şekilde o günü her zamanki gibi yaşamaya devam ediyordu. Dün annesinin sesini duyduktan sonra içini kaplayan coşku, Mehmet'in gelmemesi ile yerini hüzne bırakmıştı. Çünkü annesi, sesini duyduğunda ve onun yanına gideceğini söylediğinde çok sevinmişti. Kim bilir kendisini ne kadar çok beklemişti. Böyle düşündükçe yüreğindeki ağırlık daha çok artıyordu. Sofrayı hazırlayıp da amcası ile babasını uğurladıktan sonra dışarı çıktı. "Bir nefes alayım" dedi. Annesinin ne yaptığını düşündü. Onun gidememesine çok üzölmüş müydü acaba? Evin arka tarafına geçti. Oradan geçen caddenin üzerinde durdu. Mehmet'i görme ihtimali vardı. Sonuçta Mehmet her sabah çalışmaya başlıyordu. Ama kimse görünmüyordu. Herkes sabah işlerine dalmıştı. Kimisi tavuklarına yem veriyor, kimisi evininin merdivenlerini süpürüyor kimisi de daha yeni uykudan uyanıyordu. Yaz olduğu için okullar tatildi. Ama eylüle az kalmıştı. Okullar açıldığı zaman kasaba daha çok canlanıyordu. Peri, ortaokulu bitirdikten sonra okula gidememişti. Bu konuda bir arayışının olduğu söylenemezdi. Ancak Siya öyle değildi. Siya okumak istiyordu. Bu konuda kararlıydı. Okulun en çalışkan öğrencilerinden biri olarak bu hayaline doğru adım adım ilerliyordu. Şimdi lise ikinci sınıftaydı, bir yıl sonra üniversite sınavına girecekti. Ancak evden okuyabilirdi. Onu dershaneye göndermenin imkânı yoktu. Çünkü çok fakirdiler. Abdullah Bey, Siya'nın okul masraflarını üzerine almış olmasa onu okula göndermek imkânsızdı. Siya'nın gelecek vaat eden bir öğrenci olduğunu ısrarla söylemiş, günlerce Bilal'i ikna etmek için dil dökmüş, en son masraflarını karşılayacağına

dair söz vererek Siya'nın okumasını sağlamıştı. Siya'nın buna layık olacağından hiç kuşkusu yoktu.

Mayan Hatun ise buzağıyla ilgileniyordu. Sabahın erken saatinde elbiselerini değiştirerek doğrudan ahıra gitmiş ve ineği ile buzağının yemini vermişti. Her zaman onlara muhtaç olan bu canlıların vebalinin insanların boynunda olduğunu söylerdi. Süt, et gibi ihtiyaçları olmasa insanların onları öldüreceğini iyi bilirdi. “İnsanlar için doğada bulunan her şey, onlara hizmet ettiği sürece anlamlıdır. Yoksa insanlar çok acımasızdır. Allah neden insanlara düşünme yeteneği vermiş ki sadece” diye düşünmekten kendini alamazdı. Sahiden de diğer canlılardan tek farkı düşünme yeteneği olan insanlık, hele hele bu zamanda tüm canlıların başına belâ olmuştu. İnsanlar, düşünce güçlerini, doğanın üzerinde tahakküm kurmak, onun doğal dengesini alt üst etmek için kullanıyorlardı. ‘Her şey insan için’ mantığıyla hareket ettiği için doğada var olan bütün nimetlerin kendisine bahşedildiğini sanıyordu. Bu nimetler insan için vardı! Ama her insan o nimetlere sahip olamazdı. İnsanlar arasında da bir rekabet vardı. Ancak güçlü olanlar bu nimetlerden faydalanabilir. Gerisi, fasa fiso.

Doğanın özünden uzaklaştırılmasında olduğu gibi insanların kendi aralarındaki rekabetinde de beliren gerçek aynıydı. Çelişkiler, tahakküm kurman için sana sunulmuş fırsatlardır. Bunlardan yararlanmayı başardığın anda en güçlü sen olur ve doğaya hükmedersin. Yok, bu çelişkileri kendi lehine çevirmeyi başarmazsan işte o zaman sen de sadece bu çarkın bir dişlisi olurdun. Onun dışında hiçbir inisiyatifin olmaz. Nitekim o dişli de gün gelir çarkın dışına atılır ve yeni dişlilerle hayata devam edilir. Aslında insanların sınıflandırılması, doğanın üzerinde kurulmaya çalışılan tahakküm savaşları, kardeşin kardeşle yaptığı rekabet dahil hepsi ölümlü bir dünyada olduğunu unutmaktan başka bir anlama gelmiyordu.

Bir sınavdan geçiyormuşsun gibi sana sunulan tüm nimetler, nef-sine ne kadar hâkim olduğunu, geri duyguların esiri olmamayı ne kadar başardığını anlatıyor. Geri duyguların esiri olanlar için hayat, zengin olsa da hırs ve iktidarın pençesinde geçtiği için, o insanlar sahip olma duygusunun pençesinden bir türlü kurtulamazlar. Hep daha fazlasını isterler. Hep en iyisine sahip olmak isterler. Hep bu duygunun esaretinde günbegün kendilerinden daha fazla uzaklaşan insanlar, artık uzağa bakmaktan yanlarında olup bitenleri görmezler. Sevdikleri onlar için sıradan birer insan haline dönüşüverir. Farkında olmasalar da en çok kendi ömürlerinden yerler. Hırsları aynı zamanda onların en büyük düşmanları haline gelir. Böylesi insanlar yalnız kalmaktan nefret ederler. Kendisinden daha iyi ya da daha başarılı olan birini görmeye dayanamazlar. Bu insanlar dünyanın merkezine kendilerini koyduğu için sevginin, güzelliğin, paranın pulun, iktidarın en iyisine en çok onların layık olduğuna inanırlar. Bu nedenle, daha başarılı olan ve huzurlu bir şekilde yaşamayı başarmış olan insanlara gözlerini kırpmadan zarar vermeye çalışırlar. Bencillik onların en büyük meziyetidir. Böylesi insanlara hayat sonsuza kadar sürecekmış gibi gelir. Bu nedenle dünyanın dengesi bozuluyor, kardeş kardeşe düşman oluyordu.

Buzağıyla ona söylediği “Hop terelelli terelelli” ezgisi eşliğinde ilgilenen Mayan Hatun, sırtını okşadıktan, annesinin önüne yemini ve suyunu koyduktan sonra ahırdan çıktı. Ahırın çıkışında yine üstünü değiştirdi. Gün boyunca buraya sık aralıklarla gelen Mayan Hatun için üstünü değiştirmek artık doğal bir refleks, bir alışkanlık haline gelmişti. Sürekli üstünü değiştirmekten gocunmuyordu. Bu da onun sabrını ve hayatta inandığı şeyler için ne gerekiyorsa yapabileceğini gösteren küçük bir örnekti.

Mayan Hatun yalnız yaşıyordu. Çocuklarının tümü Avrupa’da yaşıyordu. Onların yanına gidebilirdi. Ama yurdundan ayrılmak

zor geliyordu. O diyarlarda nefes alamayacağını düşünüyordu. Nitekim bir defasında İsviçre’de olan oğlunun yanına gitmiş, bir aylığına gittiği halde bir hafta dayanamamıştı. “Bir anne için çocukları nerede ise orada mutlu olur” sözünün yalan olduğunu o zaman söylemişti. Bir insanın yurdundan daha değerli bir varlığının olmadığına kanaat getirmişti.

Çocukları, ona tüm imkânları sunmasına rağmen Mayan Hatun mutlu olamamıştı. Yazın her gününde köyün taşını toprağını birbirini katan tolozunu dahi çok özlemişti. Köyde toloz çıktığında demedik küfür bırakmayan Mayan Hatun, İsviçre’ye gittiğinde “Toloz, tolöz. Tolozu bile özlüyorum” deyip durmuştu. Çocukları ona gülmüş, “Valla burada tolöz yok dayê” demişlerdi.

Mayan Hatun, insanın içinde büyüdüğü, taşını toprağını benliğine çizdiği toprakların her zaman daha değerli olduğuna inanıyordu. İnsan, topraklarından uzaklaştığı zaman börtü böceğine, köyünün delisine kadar her şeyi çok derinden özlerdi. Bu nedenle 4 çocuğunun hepsi Avrupa’da olan Mayan Hatun da yurdundan kopamamıştı. Geceleri bedenini bazen hurafe sarsa da o anda üç defa şahmaran duası okuyor ve ondan sıyrılıyordu. Hasta olduğu zamanlar ise yanında Siya ya da Peri uyuyordu.

Şimdi kasabanın genç kadınları dahi yalnız yaşamayı öğrenirken o neden korksun ki! Sahiden de kasabanın tüm erkekleri Avrupa’da olduğu için henüz çocuk sahibi olamadan eşini uzak diyarlara çalışmaya, para kazanmaya gönderen genç kadınların çoğu yalnız yaşıyordu. On yılda kasaba ne kadar çok değişmişti. Artık hiçbir şey eskisi gibi değildi. Bir anda milenyuma girilmesi ile birlikte teknolojinin kullanımı artmış ve bilgisayarlar, cep telefonları her evin içine girmiş, artık uydudan yayın yapan bir sürü kanalın yüzüne dahi kimse bakmaz olmuştu. Dışarıda oynayan çocuk görmek zorlaşmış, tüm çocuklar internet kafelerde vur-

dulu kırdılı oyunlar oynamaya başlamıştı. Çocuklar birbirine “Hadi oyun oynamaya gidelim” dediklerinde bu bir internet kafeye gidip oynamak anlamına geliyordu.

Şimdi her şey tek bir merkezden yönetiliyordu. İnsanlar, tek tipti. Hepsi birbirine çok benziyordu. İşte tüm bunları gören Mayan Hatun, Siya’nın hâlâ köklerini anlamak için gösterdiği çabaya değer biçiyor, ona tarih konusunda bildiklerini anlatmayı görev sayıyordu. Çünkü şimdi sadece teknolojiye ilgi duyan bir kuşak yetişiyordu. Bu kuşak yarın her şeyi çok daha çabuk unuttacaktı. Bunun dışında bir arayışı olan çocuklar ise geçmişinden kopmamış bir geleceğin garantisi oluyordu. Siya’nın annesiz büyümesi, babasının zulmü, ablasının içine kapanıklığı, amcasının kendine ait olan dünyası ve ailenin fakirliği onun başkalarına benzemesine engel oluyordu. Siya, Peri gibi içine kapanık bir çocuk da olabilirdi. Ama olmamıştı. Meraklı bir çocuktur. Arife Ana’nın ağdına şahit olduktan sonra arayışları daha farklı bir yöne evrilmişti. Aslında bu konuda kesin bir şey söylemek imkânsız olsa da Siya’nın yaşama bakışında o gecenin bir milat değeri taşıdığı gerçektir. Mayan Hatun’a bununla ilgili sorular sorduğunda Siya’nın gözlerinde parlayan ışığı görmüştü.

Ahırdan çıkıp üstünü değiştiren Mayan Hatun, mutfakta kahvaltı hazırlayıp içeriye geçti. İki kanallı televizyonunun düğmesine bastı. TRT spikeri tok sesiyle dünyada ne olup bittiğini anlatıyordu. Ne anlattığını anlamayan Mayan Hatun, dünyanın gidişatının iyi olmadığını, sağa sola kaçışan insanların paniğinden ve her yerde yanan ateşin görüntülerinden anlıyordu. Her yer ateş altındaydı sanki. Hele bir uçağın İsviçre’de gördüğüne benzeyen binaları nasıl biçtiğini anlatan görüntü, dünyada olağanüstü bir şeyler olduğunu çok net anlatıyordu. Anlamadığı halde televizyonun sesini yükseltti. Kaçışan insanların görüntülerinin üstüne binen çığlıklardan, bir şeyler anlamaya çalışıyordu.

O sırada Siya girdi içeri. Ona sevgiyle baktı Mayan Hatun. “Hoş geldin kızım” dedi. Kasabada kapıyı çalarak içeri girmek gibi bir âdet yoktu. Herkes istediği zaman içeriye girebilirdi. Kapı her zaman açıktı. Bir kapı kilitli olduğunda o evde kimse olmaması anlaşıldı. Kimseyi görmek istemiyorsan kapıyı kilitlemen yeterliydi. Ancak merdivenin üstünde ayakkabı olup olmadığına bakarak içeride birilerinin olduğunu tahmin eden akıllılar da vardı ama genelde bu yöntem çok tercih edilmez ve kapının kilitli olması her ne için gelmişse o insanın geri gitmesi için yeterli olurdu.

Mayan Hatun, Siya’ya televizyonda olup bitenleri sordu. O gün henüz televizyonu izlememiş olan Siya, pürdikkat kesilerek Amerika’da ikiz kuleler denilen bir yere uçakla saldırı düzenlendiğini belirtti. Binlerce insanın yaşamını yitirdiğini ve dünyanın bu olay karşısında ayağa kalktığını söyledi.

Mayan Hatun, dünyanın gidişinin iyi olmadığını, bu hâlin hâl olmadığını söyledi. Siya, onu dinledi. Mayan Hatun, “Bu gidişat kıyametin yakınlaştığını gösteriyor kızım. Eskiden atalarımız bize kıyamet alametlerini anlatırlardı. Ne zaman sakallı çocuklar doğarsa, cinsler birbirine karışırsa, savaşlar dünyayı kasıp kavurursa, insanlar birbirinin yüzüne kutuların içinden bakarsa işte o zaman kıyamet kopacak. Bunlar kıyametin alametleridir derlerdi” dedi. Dünyanın bir ucundan diğer ucuna yansıyan bu görüntülerden, artık insanların ne kadar acımasız olduğunu ve kendi doğasından, insanların rızkından, çoluk çocuğun geleceğinden yediğini söyledi. Siya soru sormadan Mayan Hatun’u dikkatle dinledi.

Mayan Hatun, “Zaman bazen insanlara çok ağır dersler öğretir. Bu dünyaya geldim geleli çok şey gördüm. Atların sırtında bir diyardan bir diyara giden yiğitler gördüm. Evinde gaz lambasının ışığında çocuklarına masallar anlatan ihtiyarların özlemine tanık oldum. Çocuğuna güzel bir dünya hediye etmek için

gecesini gündüzüne katıp da çalışan kadınlar gördüm. Her şeyi ciddiye alan ve ona göre yaşayan insanlarla birlikte yaşadım. Hepsinin ortak özelliği ar sahibi olmalarıydı. Yokluk içinde insanlar birbirinin kıymetini biliyordu. Ama şimdi en fakir olan insanların dahi evinde televizyon var. Bu insanlar dünyada olup biten her şeyi öğreniyorlar. Her şeyi seyreliyorlar. Daha fazla bilgililer. Ama bence onlar okuma yazma bilmeyen bir eski toprak insanından daha cahiller. Her şeyi biliyorlar belki ama hiçbir şeyi tam bilmiyorlar. Her şey hakkında bir fikirleri var belki ama hiçbir şeyi tek başlarına yapma güçleri yok. En önemlisi de şimdiki insanlarda ar, namus diye bir şey kalmamış. Yani anlayacağın zamanımız insanının ar damarı çatlamış. Ee öyle olunca dünyanın bu şekilde karışması doğal” dedi.

Siya, sadece bir dil bilen bu kadının derin bilgisine hayran kalıyordu. Az biliyordu ama bildikleriyle sorunun esas kaynağını tespit etmeyi başarıyordu. Siya, onun hayata dair söylediği tüm sözlerin bir arka planı olduğunu iyi biliyordu. Artık belli bir yaşa gelmiş bu kadının, o yılları boşuna tüketmediği çok aleniydi. Kasabada kimseye benzemiyordu. Hiçbir şeyi basite almıyor, önyargılarla hareket etmiyor ve gerçeğin ne olduğunu anlamak için çok çaba sarf ediyordu. Bunu yaparken kendini başkalarının yerine koyarak empati kuruyor, onları anlamayı ve sorun varsa şayet ona çözümler bulmayı başarıyordu.

Siya, onun bu engin bilgisine ve tecrübesine hayrandı. Şahmaran’ın öyküsünü dinlemek istiyordu. Meral de birazdan gelirdi. Zaten buraya gelirken ona da uğramıştı. Fatene, Meral’in banyo yaptığını söylemişti. O da “Meral çıkınca Mayan Hatun’a gelsin” diyerek oradan ayrılmıştı. Banyoları olmadığı için Meral ile annesi, evin içinde banyo yapıyordu. Teşst dedikleri leğeni büyük bir naylonun üzerine koyuyor, komşuda ısıttıkları suyu bir

kovanın içine alarak banyo yapıyorlardı. Sadece bir kova su kullanabiliyorlardı. Bazen o bir kova su dahi fazla gelirdi. Çünkü onlar en azına göre yaşamayı huy edinmişlerdi. Bu nedenle bazen o kovanın dibinde suyun kaldığı dahi oluyordu. Hiçbir gelirleri olmayan bu iki kadın, Avrupa’da kendini kaybetmiş olan adamın onlara geri döneceği zamana kayıtlıydılar. Onun geleceğine inanıyorlardı. O kendilerini yalnız bırakmazdı. Şimdi bir akıl tutulması yaşıyordu. Ama olsun er ya da geç bunun farkına varacaktı. Bu umut olmasa Fatene ve Meral bir gün dahi orada kalamaz, bu kadar yokluğa ve sıkıntıya göğüs geremezdi.

Lakin bu umut, onların gerçekleri görmesine de engel oluyordu. Çünkü Meral’in babası annesigilin tesiri altındaydı. Çünkü onlar, hiçbir şekilde Fatene’ye ısınmamış, Fatene onların gelini olduğundan bu yana bir gün ona selam dahi vermemişlerdi. Bu durum oğullarının Fatene’yi sevmesini de engelliyordu. Çünkü kim ne derse desin bir erkek, ailesinin fikrine çok fazla değer biçer, eşine verdiği değer ölçüsü olarak bunu bellerdi. Fatene ile ilk kaçtıklarında onun gözlerinin içine bakarken dünyanın en mutlu insanı olan Hüseyin, şimdi bu duygusunu unutmuş, ondan kaçmanın yöntemlerini arıyordu. Fatene ise buna hiçbir şekilde inanmıyor, hâlâ onun kendisini ilk günkü gibi sevdiğine inanıyordu.

Mayan Hatun ile birlikte televizyon seyreden Siya, “Teyze, Meral de gelsin. Sen bize Şahmaran öyküsünü anlat olur mu?” dedi. Mayan Hatun, masalları gece anlatmanın daha güzel olduğunu söyledi. Siya, “Ama Mayan Teyze biliyorsun ben gece geze miyorum. Babam çok kızıyor. Etrafta bir sürü ipi kopuk it var, bir yere çıkmayın diye sıkı sıkı tembihliyor. Böyle olunca çıkıp geze miyorum” dedi. Mayan Hatun, “Hay canı batasınca adam. Kendisi iyi bilir o ipi kopuk itleri tabii” dedi. Mayan Hatun’un ne demek istediğine anlam veremeyen Siya bir şey demedi. O anda Meral de içeri girdi. Siya, “Sihhatler olsun” dedi. Meral teşekkür etti.

Gündüz vakti masal anlatmaya mecali olmayan Mayan Hatun ise kızları kıramadı. Onların gözlerinin içine baktıktan sonra pencerenin önüne geçti. Gözünü uzaklara dikerek anlatmaya başladı.

“Yılanların şahıymış Şahmaran. Ama ondan sadece yılanlar değil doğadaki tüm canlılar çekinirmiş. İşin gerçeği, ondaki bu güç, aslında kimseyi korkutmazmış, çünkü Şahmaran diğer hükümdarlar gibi kimseyi tehdit etmez, gücünü kimseye göstermemiş. Gücünü bilgelikten almış Şahmaran. Kâinatın tüm bilgisine hâkimmiş. Hakikatin yolundaymış. Bu sayede tüm bildiklerini, özelliklerini, tüm hayvanların dilini, her taşın tarihini bilirmiş. Ama gerçek bilge olduğu için bilgisini kullanmaz, kendi gücüne güç katmaya çalışmazmış.

Şahmaran en çok insanlardan kaçarmış, onların bencil arzularını iyi bilir, bu sebeple bilgisini onlardan gizlermiş. Fakat Şahmaran insanlıktan uzak değilmiş, çünkü yarı insan yarı yılan görünümündeymiş. Yani ne tam insan ne tam yılan, yarı ateş yarı su. Yarı gece, yarı gündüz gibi. Belden yukarısı şeytani denecek kadar büyüleyici güzel bir kadınmış. Başındaki boynuzları taç gibi görkemli kılıyormuş onu. Ama belden aşağısı ise yılanmış. Her birinin ucunda bir yılan başı olan tam on iki ayaklı güzel bir kadınmış Şahmaran. Bilge, güzel ve hikmet sahibi biriymiş yılanların taptıkları Şahmaran. Onun masalını dengbêjler on iki gün on iki gecede ancak bitirirlermiş. Ben size sadece son bölümünü anlatacağım. Yani insanın masaldaki son ihanetini anlatacağım” dedi.

Bu girişten sonra Meral ile Siya birbirine iyice sokuldu. Korkuyorlardı ama gözlerinde canlandırdıkları Şahmaran onları ür-kütüyordu.

“Masalın sonuna kadar Şahmaran hem insanlardan kaçmış hem de onları özlermiş. Tam bir yılan olmadığı için yılanların arasında da kendini yalnız hissediyormuş. Arada bir dertleşmek, insani duygularını insanla paylaşmak istiyormuş. Gel gelelim bin yıllar boyunca insanda sadece ihanetin bin bir yüzü olduğunu görmüş. Her insan ona bencilce yaklaşmış, arkadaşlığından çok onlar için onun bilgisi değerliymiş. Ve insan için bilgi güç demekmiş. İnsanoğlu biliyormuş ki Şahmaran’ın etinin suyu bilgeliğin belki de ölümsüzlüğün yolunu açacak. Şahmaran ise bin yıllardır kaçış halindeymiş. İnsanlar yüzünden ülkesini hep taşımak, sürekli izini kaybettirmek zorunda kalmış. Onun ölümü sadece insan elinden olabilirmiş. Eğer ona insan dokunmazsa kıyamete kadar yaşayabilirmiş. İşte böyle insanlardan ve aynı zamanda yılanlardan da kaçarak yaşamını sürdürürmüş Şahmaran.

Bu zamanların birinde üç genç ormanda top oynuyormuş. Derken gençlerden topu yakalamaya çalışan Cansap’ın ayağı taşa takılmış ve kuyuya düşmüş. Arkadaşları Cansap’ı kuyudan çıkarmak için çok uğraşmışlar ve tüm çabaları sonuçsuz kalmış. Arkadaşlarını kurtaramadıkları için ailelerinden çok korkan gençler, olan biteni gizlemişler ve Cansap’ı hiç görmediklerini söylemişler. O günden sonra ne kuyunun yanına ne de ormana bir daha hiç gitmemişler. Aralarında Cansap’ın adını dahi anmaz olmuşlar.

Kuyuya düşen Cansap ise ölmemiş. Aşağı düştüğünde kendini yeni bir hayatın içinde bulmuş. Kuyudan aşağı çok yumuşak bir düşme olmuş ve düştüğü yer ise çayır çimenmiş. Önce öldüğünü ve cennete geldiğini sanmış. Her taraf bin bir çeşit meyve, kuş ve çiçekle doluymuş. Çevresine baktıkça gördüğü manzardan büyüleniyormuş. Zamanla çevresindeki yılanları fark etmiş. Fark ettikçe de gözleri büyümeye devam etmiş. Boa, engerek, kobra, çingiraklı, karayılan.... Her çeşitten onlarca, yüzlerce, binlerce yılan çevredeymiş.

Korkunç bir çığlık atmış Cansap. Kendi çığlığından kendisi korkmuş ve susmuş. Çünkü yılanların tümü dile gelmiş ve konuşuyorlarmış.

-Korkma bizden, misafirimizsin burada, hoş geldin!

-Biz insana düşman değiliz, insanlar bize düşman.

-Bakma yerlerde süründüğümüze, bizim de yüreğimiz var.

-Bize dokunmayana bizim zararımız olmaz.

-Görünüşümüzden korkma, üzme bizi.

-Şimdi bekle, seni Şahmaran'ın huzuruna çıkaracağız. İnsanlardan o kadar büyük zararlar gördük ki, buralarda saklanma nedenimiz sadece kendimizi korumaktır. İstemezdik burayı öğrenmeni, ama oldu bir kere, artık başımızın üzerinde yerin var, demişler.

Çok beklememiş Cansap ve kısa süre sonra Şahmaran karşıdan ağır ağır gelmeye başlamış. Şahmaran'ın güzelliğini gördükten sonra Cansap'ın gözleri bir kez daha fal taşı gibi açılmış ve kamaşmaya başlamış. Şahmaran'ın kalbi de Cansap'ı gördükten sonra hızla atmaya başlamış. Duyguları ve bildikleri bir türlü barışmıyormuş. Sevinç ve üzüntü. Heyecan ve kararlılık. Tereddütler yaşamaya başlamış.

Şahmaran da Cansap'ın karşısına dikildiğinde sanki içinde bir deprem olmuş. Gövdesi kuyruğundan kopacakmış gibi hissetmiş. Bin yıllık yaşamında ilk kez böyle bir duyguya kapılmış Şahmaran. Sanki daha önceki bin yıllık yaşamı silinmiş. Göz göze gelmişler. Cansap özür dileyerek başlamış sözlerine. Arkadaşlarıyla kyunun yanında oyun oynadıklarını, kuyuya düşüşünü, köyünü, annesini ve oraları şimdiden özlediğini anlatmış. "Olmaz" demiş Şahmaran. "Bir daha insanlara güvenmeyeceğime dair kesin yeminim var yılanlara. Sakın ısrar etme!" Cansap'ın ısrarları fayda etmemiş. Yalvarmaları bir işe yaramamış.

Şahmaran, ihanetle, firarlarla geçen yaşam öyküsünü anlatmaya başlamış Cansap'a. Her gün bir parçasını öğrenmiş genç adam. Uzun süre ne köyünü ne arkadaşlarını anımsamamış. Öykü ilerledikçe Cansap daha da meraklanmış. Azar azar bin yıllık tarihi, sadece Şahmaran'ın değil, insanların da tarihini dinlemiş ve öğrenmiş. Gel gelelim gün gelmiş, Şahmaran'ın anlattığı hikâye sona ermiş. Hikâye bitince de Cansap'ın merakı da tükenmiş. İnsan dediğin merakı tükenince yüzünü başka yöne çevirir, bilmediği başka meraklar peşinde koşarmış. Zamanla merakın yerini sıkıntılar, özlemler almış ve bir gün Şahmaran'ın karşısına çıkmış. 'Ben artık gitmek istiyorum ey bilge Şahmaran! Sana minnettarım, bana çok şey öğrettin. Sayende her şeye başka bir gözle bakıyorum. Ama içimdeki özlem dayanılmaz oldu. Burada duramam, yapamam. Burada yaşlanıp ölemem. İnsanları özlüyorum' demiş.

'Olmaz! Yeminim var' demiş Şahmaran. Ama Cansap çok ısrar etmiş. 'Ben diğerlerine benzemem. Sana ihanet etmem. Yemin ederim. Güven bana. İnsana güvenilebileceğini ispat edeceğim sana' diye devam etmiş sözlerine. 'Hayır... Hayır... Sen de ihanet edersin. Çünkü insansın, çünkü insan zayıftır. Unutma! Her insanın bir zayıf tarafı mutlaka vardır. İhanetin ise bin bir çeşidi' diyerek tartışmayı bitirmiş."

Hikâyenin bu yerinde duran Mayan Hatun, Siya ile Meral'in kendisini meraklı gözlerle biraz da ürkerek dinlediğini fark etti. Yüzünde hafif bir gülümseme ile onlara sıkılıp sıkılmadıklarını sordu. Çocuklar sıkılmadıklarını anlatır şekilde kafalarını yukarı doğru sallayınca Mayan Hatun devam etti.

"Böylece günler günleri kovalamış. Zaman geçtikçe de Cansap sararıp solmaya başlamış. Ağzını açıp tek sözcük söylemez olmuş. O sustukça da Şahmaran üzüntüden beter olmuş. Ve 'Evet' demiş

kendi kendine. ‘Yarı insan değil miyim? İnsanlığımın zayıf noktası çıktı karşıma. Aşk ölümüdür bu topraklarda. Tanrı olsun, Şah olsun kâr etmez.’ Yanına çağırması Cansap’ı. ‘Sakin bu sefer yemin etme. Yemininden dönmeni istemem. Çünkü biliyorum ki eninde sonunda bana ihanet edeceksin. İhanet zayıf noktada yeşerecek. Yanımda kalmadığına, o hayatı özlediğine göre bu böyle olacak. Ama senden istediğim bir şey var. Hiçbir zaman hamama gitme!’

Bunları söyledikten sonra da gözden kaybolmuş. Yılanlar Cansap’ı sırtlayıp kuyunun ağzına kadar taşımışlar. Cansap ise yemininde içtenmiş. Bu nedenle de kendi köyüne uğramadan uzaklara, bir başka köye gidip orada kendi halinde bir marangoz olarak yaşamaya başlamış. Ne çok söz söylemiş ne de çok söz dinlemiş.

Bu sırada kral mı bey mi dersiniz, diyelim ki padişah. O bölgede hüküm süren şah hastalanmış ve yataklara düşmüş. Bu işe en çok sevinen vezir olmuş. Vezirin de en büyük arzusu Şahmaran’ı bulmakmış. Amacı, Şahmaran’ı bulup onun etinin suyunu içerek bilgiye kavuşmak, ölümsüzlük ağacının meyvesinden yemek, sonuçta ölümsüz olmakmış. Nice zaman padişaha yalvardıysa da Şahmaran’ı arayıp bulmak için padişah’tan izin alamamış. Padişah korkak bir insanmış ve Şahmaran’la uğraşmak istememiş. Gelgelim padişah yataklara düşünce vezir son kozunu oynamaya karar vermiş. ‘Hünkârım, hastalığınıza çare bulamadı hiçbirisi. Hangi hekim geldiyse aynı şeyi söylüyor. İlacınızı bilse bilse Şahmaran bilir. Derman Şahmaran’da. İzin verin Şahmaran’ı bulup getireyim’ demiş.

İnsanların şahı da ‘Hiç vakit kaybetmeyin. Bulun getirin yılanların şahını’ demiş. Tüm ülke halkı hamama götürülerek Şahmaran aranmaya başlamış.

Cansap boşuna direnmiş. Kaçsa da bir gün vezirin adamları onu yakalamayı başarmış. Hamamda Cansap’ın teni pul pul

olmuş ve kolundan tutmuşlar. Haftalarca süren işkencelerde ağzını açıp tek kelime söylememiş Cansap.

İşkenceler sonucunda ölümün kıyısına dayanmış. Vezir öleceğinden korktuğu için işkenceyi sona erdirmiş. Kurnazca bir plan uygulamaya başlamış. Apar topar Cansap'ın hücrelerine dalmış ve 'Ne yaptılar sana böyle evlat? Benim bundan haberim yok. Acımasızlığın bu kadarı da olmaz. Hepsinin kellesini vuracağım. Haydi gel seni saraya götüreyim. İyileşene dek misafirim ol!' demiş. Vezir, Cansap'ı sarayda kuş sütüyle beslemiş ve etrafında dört dönmüş.

Cansap kendine gelince vezir omuzları çökük bir halde Cansap'ın yanına oturmuş, 'İnan bana! Bizim Şahmaran'a çok büyük saygımız var. Ama başımızda öyle bir tehlike var ki çok fena. Çaresiz kaldık' demiş.

Vezir, halkın içinde bir salgın gezdiğini, bu hastalığın vebadan beter olduğunu, eğer önlem alınmazsa tüm insanlığa yayılacağını, bir süre sonra bir tek insanın bile sağ kalmayacağını ve daha neler neler söylemiş. Cansap, dinledikçe şaşkınlığı artmış. Vezir en son demiş ki, 'Biz Şahmaran'ı istemiyoruz. Sadece var git yanına. De ki, senden başka danışacak kimsemiz kalmadı. Bu hastalığın ilacı hangi bitkide gizli? Bize söyle.'

Cansap evine dönmüş. Geceler boyu uykusuz kalıp düşünmüş taşınmış. Sonunda bir şafak vakti yola çıkmış. Kuyunun yanına vardığında, vezirin askerleri onu yakalamış. Meğer Cansap, uzun süredir takip altındaymış. Onu sarayda bekletmişler. Beklerken ölüp ölüp dirilmiş. Ama son pişmanlık fayda etmezmiş. Şahmaran'ı altın bir tepside getirmişler. Başı gururlu ve dimdikmiş Şahmaran'ın. Cansap'tan başka kimseye bakmıyormuş. Gözleri sadece ve sadece ona kilitliymiş. Bir süre sessizlik olmuş.

Sonra Şahmaran dile gelmiş: 'Ben sana bu topraklarda aşk ölümünedir demiştim. Ve zayıf olan ölümü hak eder. Benim za-

yıflığım sana âşık olmamdır maalesef. Sen bana, ben de yılanlara ihanet etmiş oldum. Başımın suyu zehirlidir. Bilgi kuyruğumdadır. Ceza istiyorsan zehirimi iç.’ Bu sözlerden sonra Şahmaran oracıkta kesilmiş. İki ayrı kazan kaynamış. Zehir kazanı ve bilgi kazanı. Vezir, Şahmaran’ın sözlerini dinleyerek kuyruk suyunu dikmiş başına. Cansap ise ölümden başka bir şey düşünmeden zehir dolu tası içmiş. Vezir, hemen yıkılmış, vücudunun her yerinden kanlar fışkırmaya başlamış. Cansap, içindeki yangının azar azar söndüğünü hissetmiş ve yavaşça çıkmış gitmiş saraydan. O günden beridir, o topraklarda, yoksul halkın arasında bir lokman hekim olarak almış yürümüş Şahmaran...”

Mayan Hatun, masalı bitirir gibi yaptı. Çocuklar, bütün kitaplarda adı geçen Lokman Hekim’in, Şahmaran’ın kafa suyunu içen Cansap olup olmadığını tekrar sordular. Bağlantıyı kurmakta zorlanmışlardı. Mayan Hatun, önce eksik anlattığını düşündü. Sonra çocukların, okuldan öğrendikleri bilgilere dayanarak, anlattıklarını sorguladıklarına kanaat getirerek: “Lokman Hekim, Şahmaran’ın bilgelik suyunu içen Cansap’tır” dedi. Siya ile Meral, hayretler içinde Şahmaran destanı ile güncel bilgileri arasında bir bağlantı kurmanın mutluluğunu yaşadılar.

Mayan Hatun, “Ama daha bitmedi çocuklar. Şahmaran’ın birçok dilde farklı öyküleri vardır. Biz Kürtlerin de buna dair bilgileri vardır. Ben size en çok anlatılan Şahmaran öyküsünü anlattım. Şahmaran, bu öyküde aşkın, coğrafyamızda ölümüne olduğunu anlattı. Ama bir de bizim gibi yurdundan toprağından göç etmek zorunda kalan sürgünleri anlatır Şahmaran. Onu da anlatayım size. Her iki öykü de gerçektir. Her ikisi de Şahmaran’ı anlatır. Ama biri aşkı biri ise yurt sevgisini öne çıkarır. Bizim gibi künyesi, aykırı sürgünlere yazılı olan Kürtler için her ikisi de önemlidir. Ama yurt olmadan aşkın olmayacağını da iyi biliriz. Bu nedenle size Şahmaran destanının o biçimini de anlatayım” dedi.

“İran Hükümdarı Sardanapal’ın Tarsus’u işgalinden sonra Arap ülkelerinden gelen kervanların Anadolu’ya geçmesi için ilk büyük konak yeri Tarsus idi. İpek Yolu, Tarsus’tan Antakya’ya, oradan da İran ve Mısır’a uzanıyordu. İran Hükümdarı Sardanapal, Tarsus’u serbest bölge ilan etmişti. Mısırlı tüccarlar büyük kervanlarla Tarsus’a geliyorlardı. Bu tüccarların Tarsus’ta kalabilecekleri çok sayıda konaklama yeri, hamamlar bulunuyordu. Tarsus’tan akan Kydnos nehrinin Toroslarda kar suları ile birlikte kükürt getirdiği bilinen gerçeklerdendi. Tarsuslular ırmağın kenarındaki yerlerden yararlanır ve bu suların eklem ağrılarına iyi geldiğini söylerlerdi. Ama Kydnos nehrinde banyo yapanlar, Sardanapal’ın vergi memurlarına vergi ödemek zorunda idiler.

Mısırlı tüccarlardan ve zengin olduğu bilinen Melikiya isimli bir kişi, her sene karlar erirken Mısır’dan yola çıkar, Bağdat, Antakya ve Tarsus’a gelir, burada yıkanmış. Mısırlı Melikiya, o baharda Amanoslardan geçerken haramiler tarafından soyulmuş. Melikiya’nın kervanı dağılmış, kendilerini zorlukla Tarsus’a atabilmişler.

Melikiya yiyecek alabilmesi için hizmetkârını şehre göndermiş. Kendisi de rahatlamak için ırmak kenarına gitmiş. Yıkanmış. Elbiselerini giyinirken, bir subayla iki er gelerek Sardanapal’ın yıkanma hakkını istemişler. Melikiya telaşa düşmüş. ‘Param yok, soyuldum’ dediyse de kimseyi inandıramamış. O sırada imdadına hizmetkârı yetişmiş; gemilerinin Sayda açıklarında battığını, gelecek sefere borçlarını ödeyeceklerini söylemiş. Subay, durumu Sardanapal’a anlatacağını söyleyerek gitmiş. Melikiya, Sardanapal’a dünyada eşi benzeri bulunmayan güzel bir armağan getireceğini de iletmesini istemiş. Melikiya, iyi ve dürüst bir tüccar olarak bilinirmiş. Çünkü her sene vergisini ilk o ödemiş.

Melikiya subayların yardımı ile Mısır’a geri dönmüş. Yolda benzersiz armağanı nasıl bulacağını düşünüp durmuş. Kendisine

yapılan iyiliği asla unutmamış. Mısır'a geldikten sonra akıl küpü hizmetkârı ile konuşmuş, tanıdıkları ile görüşmüş. Ama değerli bir armağan bulamamış. Bir gün Melikiya'nın hizmetkârı koşa koşa gelmiş, sevinç ve telaş içinde söze başlamış.

-Efendim, ben eşsiz armağanı buldum.

-Hani nerede?

-Nil vadisinde.

-Canlı mı?

-Hem canlı hem de konuşuyor, yedi yılan başı var ve insan.

-Sen deli misin? Öyle bir yaratık olur mu?

-Olur efendim. İnsan gibi de konuşuyor.

-İsmi de var mı?

-Var efendim. Adı Şahmaran. Yılanların hükümdarıdır.

-Yılanlar bizi öldürür.

-Efendim, biz onu kurtaracağız. Bir büyücünün elinde esir. O da bizimle birlikte Tarsus'a gelecektir. Sardanapal'dan azat edilmesini ve memleketine geri gönderilmesini isteriz.

-Sardanapal kabul eder mi bu armağanı?

-Elbette edecektir. Dünyada eşi benzeri olmayan bir armağanı nasıl reddedebilir ki?

Melikiya ile hizmetkârı anlaşmışlar. Hizmetkâr gitmiş. Üç gece sonra, bir devenin üzerinde büyük bir tahta sandıkla geri dönmüş. Sandık evin bahçesine konulmuş, kapılar iyice kapatılmış. Sandık hizmetkârlar tarafından büyük bir dikkatle açılmış.

Melikiya gördüğü manzara ve güzellik karşısında şaşkına dönmüş. Gözlerine inanamamış. Yere konulan ipek minderin üzerinde, dünya güzeli genç bir kadın duruyormuş ve kadının vücudundan, kollarının altından ve omuz başlarından yedi yılan insana saldırıyormuş.

Melikiya hizmetkârına, ‘Şahmaran bu mudur?’ diye sormuş.
‘Evet efendim.’

Melikiya, Şahmaran’a, ‘Sen Şahmaran mısın?’ diye sormuş.
Şahmaran, ‘Ben Şahmaran’ım. Beni bırakın yurduma gideyim.
Yoksa bütün dünyadaki yılanlar sizi rahat bırakmaz’ demiş.

‘Biz sizi kurtarmak için büyücüden kaçırdık. Ülken nerede?’

‘Benim ülkem Nil Vadisi’nde ve Afrika’da kimsenin bilmediği
bir yerdedir. Beni bırakın sizi ve yedi sülalenizi zengin edeyim.’

‘Biz seni bırakacağız. Ancak yolculuğu beraber yapacağız ve
bu yolculuk sonunda seni azat edeceğiz.’

‘Eğer beni azat etmezseniz, dünya durdukça yeryüzündeki
bütün yılanlar insanlara düşman olacaklardır. Size son defa söy-
lüyorum, beni azat edin!’

Melikiya, Şahmaran’a söz vermiş. Şahmaran, ipek minderin
üzerinde uyumuş. Ertesi gün yol hazırlıklarına başlanmış.

Şahmaran, ülkesine dönme vaadine inanmış ve yolculuk için
içerisi özel olarak döşenen sandığın içerisine girmiş. Kervan
yola çıkmış. Melikiya sevincinden uçuyormuş. Önden haberci-
ler göndererek Sardanapal’a eşsiz bir armağan ile yola çıktığını
bildirmek istemiş. Bağdat’a geldiklerinde Şahmaran’ı ülkesin-
den kaçıran büyücünün binlerce yılan tarafından sokularak öl-
dürüldüğünü duymuş. Şahmaran, ‘Yalan söylerseniz sizin de
sonunuz böyle olacaktır’ demiş.

Kervan, Birecik yakınlarında Sardanapal’ın askerleri tara-
findan karşılanmış. Kfile ve kervan, kazasız belasız önce An-
takya’ya, sonra da Tarsus’a varmış. Kervanı Sardanapal’ın Valisi
İmadettin karşılamış. Birlikte Bahçesaray denilen, ortasından
Kydnos’un aktığı saraya gelinmiş. Kervan, sarayın ortasında dur-
muş. Armağan sandığı büyük bir dikkatle taşınmış. Taşıyıcılar

uzaklaştıktan sonra sandığın kapağı açılmış ve Şahmaran'a seslenilmiş, 'Sen de yıkanıp serinlemek ister misin?' demiş Melikiya.

'Evet isterim' diyen Şahmaran sandıktan çıkmış, ipek gibi sarı saçlarını dalgalandırarak yıkanmaya gitmiş. Şahmaran odanın ortasındaki şifalı suya girmiş, içeriye önce askerler, sonra da iriyarı bir subay girmiş. Bu Tarsus Valisi İmadettin'miş. Cüssesine rağmen korkak, cinlere, şeytanlara ve büyücülere inanırmış. Vali İmadettin, Şahmaran'ı görünce önce güzelliğine ve saçlarına hayran kalmış. Sonra da bu güzel gövdeden çıkan korkunç yılan başlarını görmüş. Şahmaran'ı öldürmeye kalkışmış.

Şahmaran, Melikaya'ya bağırarak, 'Bana yapacağın bu muydu? Allah cezanı versin' demiş. Fakat o sırada inanılması güç bir olay meydana gelmiş. Yüzbinlerce irili ufaklı yılan, Tarsus'a saldırmaya başlamış. Aynı zamanda da yer sarsılmaya, evler, saraylar yıkılmaya başlamış. Nehir köpürerek şehre saldırmış. Halk dağlara kaçmış. Yer yarıyor, insanlar gömülüyormuş. Melikiya düştüğü yerden kalkarak 'su su' diye inleyen Şahmaran'ın yanına koşmuş ve ona su vermiş. O anda yedi büyük yılan ortaya çıkmış ve Şahmaran'ı alarak derine doğru akıp gitmiş.

Olaylar yatışıp da Sardanapal, Tarsus'a girdiğinde oranın yılanlar tarafından istilaya uğramış olduğunu öğrenmiş. Melikiya'yı aratmış ama bulduramamış. Anlatılanlara inanmak istememiş. Kendisini hamama götürmüşler. Şahmaran'ın kanı hâlâ duvardaymış. Olanlara hâlâ inanamayan Sardanapal'ın dudaklarından tarihe geçecek birkaç sözcük dökülmüş, 'Tarsus yılanlardan batmış.' Hâlâ tüm yılanlar Şahmaran'ın yaşadığına ve sürgünde olduğuna inanıyorlarmış."

Siya ile Meral, öyküyü dinlerken tüyleri diken diken olmuştu. Mayan Hatun, yılanların sırrına hiç kimsenin vakıf olmadığını, bir tek sürgünlerin onları anladığını söyledi. Çünkü sürgünler

de yılanlar gibi yurtlarından edilmişlerdi. Nasıl ki Tarsus hâlâ büyük bir işgal altındaysa ve yılanlar yurtlarına dönemiyorlarsa kendileri de yurtlarına dönemiyorlardı. Yurtları hâlâ işgal altındaydı. Yılanlar mutlu değildi. Sürgünler de mutlu değildi. Lanetli iki kavim gibi hayat çizgileri birbirine dolanmıştı. Belki de evlerini en çok yılanların koruması bundandı.

Siya'nın kafasına birkaç soru takılmıştı: “Yılanların özelliği nedir ki kutsal bilgi onlara emanet edilmişti? Neden Şahmaran yarı yılan, yarı kadındı? Nasıl böyle olmuştu?” Mayan Hatun, “Yılanlar kabuk değiştirir. Bu, onların gençliğin sırrını doğalarında taşıdığı inancını pekiştirir. Yeraltında, yerüstünde, suda, karada her yerde yaşarlar. Bu onların doğanın tüm sırlarına vakıf olduğunu anlatır. En önemlisi de onlar yeraltında yaşarlar. İnsanlar, yılanların yeraltında atalarının yanında olduklarını, insanlar öldükten sonra artık koca bir karanlığa teslim edilen insan bedeninin, ruhunun ve aklının sırlarını yılanların bildiklerine inanırlar” dedi.

Yeraltı ve yer üstünün sırlarını bilen bu canlının neden yarı kadın ve yarı yılan olduğu ve nasıl bu hale dönüştüğünü ise Mayan Hatun da bilmiyordu. Bu sırrın ne olduğunu Siya bulacaktı. Mayan Hatun, “Bunun cevabını bulmayı sana bırakıyorum Siya. Bak bizim hayatlarımıza. Hepimiz aynı kaderi paylaşıyoruz ama her birimizin öyküsü ayrı. Onları bağlantılandırmak boşuna bir çaba. En iyisi olanı kabullenmek. Ya da onu değiştirebilme gücünü göstermek. Ben kabullenmeyi seçtim. Ama sen ya da Meral ne yaparsanız bilmiyorum. Lakin Şahmaran'ın neden yarı yılan, yarı kadın olduğunu anlamak, gerçekten bu sorunun cevabını öğrenmek istiyorsan o zaman benim gibi kabullenmeyi seçme şansın yok. Çünkü o zaman bu sırrın ne olduğunu hayatta öğrenmezsin” dedi. Arayışları özüne dönen Siya için bu soru, hayatının başucunda cevaplandırılması gereken bir büyük soru işareti olarak duruyordu.

Meral için hayat olduğu gibiydi. Onun ötesinde bir şey aramanın anlamı yoktu. O annesinin aksine ezilmeyeceği, rahat bir yaşam istiyordu. Ama Meral'in kaderi de tıpkı annesininkine benzecekti. Kızlar gerçekten de annelerinin kaderini yaşıyorlarmış.

Siya sabahın ilk ışıklarıyla birlikte içindeki umut ışığına doğru yürümeyi ihmal etmedi. Kül evin arkasında ettiği dualara, Şahmaran duasını da ekledi. Anka kuşunun kaybedildiği o evde umudun kaybedildiğini, insanların tekdüze bir yaşamın içinde kaybolduğunu anlamakta gecikmedi. İçindeki umut ışığına yürümekten asla vazgeçmedi. Kitaplara daha fazla gömüldü. Her kadının öyküsünde Şahmaran'ın gizemini aradı. Onların hikâyelerini dinlemekten, acısını hissetmekten geri durmadı.

Siya, kül evde yaptığı son ayinin ardından dilden dile bugüne aktarılan destanların sayfalarına bir yenisini daha eklemeye hazırlandı. Ay ışığında tükenen lacivert yolların yazgısında durmadan hayallerine yürüyecekti. Kendilerinden sonra gelen kuşaklara, kırların gelecek anlamına geldiğini anlatacaktı. Uzun soluklarla durmadan kendine tırmanacaktı. Her ayrıntı bir yara gibi işlese de yaşamında hep şafak kararlılığında kalacaktı. Bakışları paslı çiviler gibi kendilerine çakılmış olan insanlara da hayatın umutlu yüzünü gösterecekti. Eksilmiyorlardı, inatla çoğalıyorlardı.

Zamanın ellerinden tutacağı günlere kayıtlıydı. Her çağda, her yerde zamana yeniden sorulan sorular gibiydiler. Acıların sağlamaştırdığı saydamlıkta bir arkadaşlık hediye ediyorlardı insanlığa. Erkan, mavi gözlü gülümsemesinde umutlar çoğaltan, duruşuyla güven veren, beyaz tenine sinen hüznünde Şores'in coşkusunu taşıyan bir genç, yola bunun için çıkmıştı. Arife Ana'nın çığlığından sonra kasabanın büyük sırrını öğrenmişti. Gece kendi gölgelerinde kalan sığınakların saydam kayıtsızlığına yüzyıllardır var olan sürgünün adını kazıyorlardı usulca. Yüreğine

bencilliğin buzlu suları sızmazdı hiç. Onlar küle düşürülmüş umudu tekrar halkının yüreğinde diriltmenin peşindeydi. Onların mücadelesi mutluluğun ve umudun kirecini karacaktı insanlığa. Takvime düşmeyecekti onların vedaları. Çünkü onlar, tarihi yeniden yazıyorlardı. O devrimciler, sevdiklerine ayın aydınlattığı gecenin umut yüklü yıldızlarını hediye ediyorlardı.

Sevdikleri ise her ölümle boşluklarını kendilerinin doldurduğu uzak bir dalgınlığa vurmuşlardı kendilerini. Kaybettiklerinin mevsimi yoktu. Onlar, geleceğin tarihe dağıttığı kayıplardı. Yası tutulmamış bir acının ağırlığı vardı hepsinin gözlerinde. Oysa onlar ellerinde hâlâ umutlarının kokusunu taşıyan hayalleri ile oracıkta durmaya devam edeceklerdi. Her çocuğun gülümsemesinde, her çiçeğin özünde onlardan bir an, tarihin sayfalarına düşecekti. Tetikte bekleyen soğuk sancıya rağmen direnmekten vazgeçmeyen, dilden dile yayılan bir destan olmaya devam edeceklerdi.

Karanlık güçler, zamanın koynunda suyu çekilmiş bir kuyunun mezar ayazında duracaklardı. Uğulduyorlardı o karanlıkta. Belki de susmak, içlerini eskitiyordu. Gelecek, buzul çağları gibi uzak geliyordu onlara. Artlarında bıraktıkları geçmiş, geleceklerini de ellerinden almıştı sanki. Şafak kararlılığındaki gençlerin duruşu, durmadan kanayan bir yara gibi belleklerine kazınıyordu. Yaraların da belleği vardı. Ve o yaralar, bir ömür boyu işkence ettikleri bedenlerin vakur duruşunu her an ama her an anımsatacaktı. O zaman kendilerinden bile taşınacaklardı. Bu işkenceler ve ölümler, onlara bir hayat boyu hatıra sızısı olarak kalacaktı.

Gideceği sabahın akşamında Mayan Hatun’la vedalaşan Siya, ona verdiği “şeytanok” dedikleri deniz kabuklarını da bir ömür boyu yanında taşıyacaktı. Biri siyah biri beyaz olan bu şeytanoklar, onu ve sevdiğini tüm kötülüklerden koruyacaktı. Mayan Hatun’un anneannesinin annesi Esmer’den kalan bu şeytanoklarda

bir tarihin gizil anlamları saklıydı. Bu şeytanoklarda Sosin Anne'nin sürgününden bugüne uzanan hikâyenin en güzel anlamı saklıydı. Mayan Hatun, Siya'ya bunları verdiğinde, “Bizimle birlikte sürgün olan bu iki şeytanoku al ve sakla. Bir gün âşık olursan birisini sevdiğine ver. Siyahı sevdiğinin beyazı senin olsun. O aşk aynı zamanda senin yurt aşkıdır. O aşk seni yurduna götürürse anlamlıdır. Yoksa hiçbir anlamı yoktur. Unutma. Şeytanoku her kulağına dayadığında kıvrımlı bir dağ yolunda zirveye ulaşmaya çabalarsın adeta. Zaten hayat amacımız kıvrımlı bir dağ yolunda zirveye ulaşmaya çabalamak değil midir?” dedi.

Siya, bir nisan ayında yola çıktı. Günlerden çarşambaydı.

İKİNCİ BÖLÜM

Siya, yola çıktığından beri adeta bir masalın içinden geçiyordu. O masal dünyasında yeni bir yaşamı kurmak için dağlarda buluşan kadınlar, zamana birlikte akıyorlardı. Yurtlarında yeni bir yaşamın taşlarını döşüyorlardı. Siya, düşlerini gerçekleştirmenin yolunu bulduğu için mutluydu. Görünen çakıl taşlarına umutlarını çiziyordu. Düşlerine bir sığınak bulduğu anda yine gerçeğe akıyordu. Düş ile gerçek birlik oluyordu. Reddettiği dünyaya yeniden uğurlandığında ise birikmiş gözyaşlarına dahi yol veremeyen barikatlara çarpıyordu.

Nehirden katırlarla geldiği yere, reddettiği dünyaya tekrar döndüklerinde Şeristan'ın masmavi gözlerine âşık olan boz yılan da onlara eşlik ediyordu. Soğuktan, bombalardan, kurtlardan korunmak için iki metre kazıp etrafını taşlarla çevirip üstünü naylonla örttükleri mangalarının (sığınak) beklenmedik bir misafiri vardı. Tıss, tss sesi eşliğinde yaptığı yürüyüşünü Şeristan'ın başucunda sonlandırmıştı. Herkes çok korkmuştu. Bütün gece uyuyamamış, hiç kımıldamamışlardı. O zaman hayatında ilk defa bir yılanı yakından görmüştü. Konukları; evlerini koruyan, “Bırakın, yurduma gideyim” diyen Şahmaran'ın sesine kayıtlı ve bütün sürgünleri kolaylayan, yeraltının tüm sırlarına vakıf olan ama sırf bunun için lanetlenen yilandı. Gözlerine inanamadı. Ne yapacağını bilemedi. Mayan Hatun'un ona anlattığı her şey aklına bir bir düştü. Ama

hiçbir şey anlatıldığı gibi olmuyordu. Çok korkmuşlardı. Hiçbir şey hissetmiyordu. Sessizdiler. Kısık sesle onu öldürmek isteyen arkadaşına, “Hayır ona zarar vermediğin müddetçe o sana asla zarar vermez” dedi ve engel oldu. Yaptığına inanamadı. Lanetlenmiş bir varlığı koruyordu. Bu gücü, ona Mayan Hatun’un anlattıkları veriyordu. Onun dışında öğrendikleri her şey o yılanın derhal öldürülmesini buyuruyordu. Yılan sabaha kadar Şeristan’ın baş ucunda kıvrılarak beklemişti. Yedi kişinin kaldığı mangalarında hiç kimse yatamamıştı.

Oysa sadece sevdiğinin kokusuna gelen bir canlı vardı. Sabaha kadar sevdiğini koruma içgüdüsüyle onun başucunda beklemişti. Bu bir mucize olmalıydı. Tüm korkuları, tiksintileri, aşağılamaları içgüdüsel olarak kabul eden bir canlı vardı karşılarında. İnsana, mavi gözlü Şeristan’a âşık olan bir canlı. Ancak bunu değil kabul etmek, böyle bir şey akıllarının ucundan dahi geçmemişti. Ertesi sabah güneş doğduğunda usulca geri gitmesi herkese rahat bir nefes aldırılmıştı. Yine de kafalarında beliren soru işaretlerine cevap arıyorlardı. Mayan Hatun’dan dinlediği öyküleri hatırlayan Siya, o bilge kadının anlattıklarının gerçek olduğunu tek tek sı-nadığı için mutluydu.

Yedi kadın için yaşam artık ayrı akmaya başlamıştı. Bir ağa-cın dibinde düşlerini büyüten Şeristan’ın arkasından yürüyen, su getirmeye giden Şeristan’ı yalnız bırakmayan, artık her gece mangalarını ziyaret eden bu varlığa alışmışlardı. Doğanın dilini keşfetmenin mutluluğunu yaşayan bu yedi kadın, yılanın aşkına mazhar olan Şeristan’a da artık daha farklı bir gözle bakar olmuşlardı. Neden Şeristan sorusu şimdi hepsinin zihnini daha fazla meşgul ediyordu. Çoğu zaman yılan da yanı başlarında bu sorunun cevabını hep birlikte arıyorlardı. Şeristan, masmavi göz-lerinde geleceği taşıyan çok güzel bir kadındı. En son, “Yılanlar

da işini biliyor” deyip bu durumu onun güzelliğine bağlamışlardı. Doğa sahiden de mucizelerle doluydu. Doğanın içinden gelen bu sır, hepsinin hayatına farklı bir anlam katmıştı. Mayan Hatun’dan dinlediği öykülerden bu sırra aşına olan Siya için ise her şey doğru yolda olduğunu kanıtlayan bir işaretti.

Suyun içinden yeniden geçmiş hayatlarına doğru uğurlanıyorlardı. Şeristan’ın başucundan ayrılmayan boz yılan da onlarla birlikte geliyordu. Onun adını Bozo koymuşlardı. Suyu geçtikten sonra arkasına bakan Şeristan, “Git Bozo. Her şey için teşekkür ederim. Ama artık ben gidiyorum. Yeniden geleceğim. Söz” deyip elini geri gitmesi yönünde savurduğunda Bozo durdu. Suyun içinden yeraltına doğru süzüldü.

Şeristan’ın masmavi gözlerinde bir damla gözyaşı dondu. Yeri, yurdu, aşkı olan yılanının su altına süzülüşüne tanıklık etti. Bozo’yu sırlı bir ayınle, bakışlardan süzülen bir sevgiyle suyun altına belki de yeraltına Şahmaran’ın ülkesine uğurladılar. Belki de onu geleceğe uğurlamışlardı kim bilir. Kendilerini uğurlamaya gelen yılanı onlar uğurlamıştı.

Siya, o günden sonra hep aynı rüyayı gördü. Gözlerini her kapadığında Bozo’nun, Mayan Hatun’un ona verdiği şeytonokları sırtından düşürmeden suyun içinde taşıdığını gördü. Bu rüyanın ne anlama geldiğini bilmiyordu. Belki de Mayan Hatun’un dediği gibi, “Yurdum yurdum diye haykıran Şahmaran’ın özlemi olan aşk ancak yurduna kavuşunca gerçek anlamına kavuşurdu.” Ya da su akar yolunu bulurdu.

Ancak gökten, yıldızlardan, zozanlardan, nehirlerden uzaklaştıkça düşlerinin eskidiğini hissediyordu. Eskiyen acılar gibi düşler de eskir miydi sahiden? Hani yangın yeri zamanla küllenirmiş. Kül kokusunu, külün yüzünde bıraktığı izlerden öğrenmişti. Tozların savurduğu küllere bulanık evlerinin kokusunu taşıyordu.

Kasabalarında çok fazla bulunan kül tepelerinin, kulinglerin üzerinden geçmeyi, o küle tükürmeyi günah saymışlardı. O kül olmuş gerçekler aslında onların hâlâ yanmaya devam eden düşleriydi.

Oralardan uzaklaştıkça kendini yenileyen, yeniledikçe büyüyen bir acı yuvalanıyordu bağrında. Kimi zaman kâbusların kara boşluğunda kimi zaman mutlulukların en zirvesinde yitip giden tüm arkadaşlarının sessizliği, ben buradayım, diyordu. Ölümün kıyısında oturuyordu, bazen ayaklarını sallandırıyordu yokluğa. Gerçeği, kül kokulu düşlerinde boğmak istiyordu. Ama her gülüşünün bir köşesinde duran gözyaşını kimse görmüyordu.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Üzerinde iğreti duran elbiseleri, dudağını uçuklatan ruju ve gözlerindeki yaşları boğan rimeli ile bıraktığı hayata yeniden merhaba diyordu. Tünelin karanlığında ilerleyen tren ile karanlıklara yeniden merhaba diyen ruhu, onu, korkunç bir belirsizliğin içinden, vazgeçtiği hayatına götürüyordu. Hızla akıp giden trenin penceresinden yüzüne vuran kar taneleri ise yavaş yavaş ömründen düşen kum tanelerine dönüşüyordu. Zaman susuyordu. Düşlerini bulduğu masal dünyasından geriye yeniden yollara düşmüştü.

Bulutların arasından sıyrılan yarım aya sığınarak, tüm korkularını ona ifşa ederek çıkmışlardı yola. “Ay ışığının ihanetine uğramadan hemen yola çıkalım” diyen arkadaşına, “Ay ışığı asla ihanet etmez. Güneşin, ayın, yıldızların ışığı kutsaldır. O ışık bize ihanet etmez” diye karşılık vermişti. Çünkü ay ışığının huzmelerinde saklı olan bilgeliliğin izinde olan bu kadın, kendini en çok onun ışığında güvende hissediyordu.

Usul usul akan suyun kenarında duran kaplumbağası ile vedalaştığında, hiçbir şeyin artık eskisi gibi olamayacağını hissetmişti. Gözlerini hayata yeni açan kaplumbağasının bir yüzyıllık ömrü vardı. Onun sabrında direnmeliydi. Ancak ne olursa olsun ondan ayrılmak istemiyordu. Vazgeçtiği hayatına kendisini uğurlayan arkadaşlarına, gözlerinden akan yaşların sahiçiliğinde,

“Şimdi geri dönmeye hazır değilim” demiş, saatlerce onları ikna etmeye çalışmıştı. Ama karar alınmıştı. Bunun sonu nereye varırsa varsın gidecekti. Görevdi. İnsanlara başka bir hayatın mümkün olduğunu anlatmaya gidecekti.

Bir ford transitin arkasında üzerine battaniyeler atılarak karanlıkları delmiş, atların sırtında kurşun seslerine inat ilerlemiş, ay ışığında saatlerce yürümüş ve en son bir trenin içinde eski hayatına uğurlanır bulmuştu kendini. Geride bıraktığı hayatın tüm sevinçleri, hüznüleri, kaygıları şimdi uzak bir hayal gibi kalmıştı. Ama onları yaşamıştı. Ayrıralı günler olmasına rağmen içine yerleşen özlem ve korkunç bir şekilde geri dönme isteği, tüm benliğini sarmaya başlamıştı bile. Arkadaşlarını özliyordu. Dümdüz taşları ta tepelerden yuvarlayarak yaptıkları yemek masalarında sohbet etmeyi. Sabahları çiçekler toplayarak karmelyayı süslemeyi. Gürül gürül akan suyun kenarında özgürlük şarkıları söylemeyi. Odun ateşinde düşler büyütmeyi. Gözlerden akan umutta hayata methiyeler dizmeyi. Sanki orada doğmuş, orada hayata merhaba demişti. Geride bıraktığı hayatın tüm sevinçleri, kaygıları şimdi uzak bir hayal gibi kalmıştı.

Sanki bu kalabalıkların arasından hiç geçmemişti. Hiç sevmemiş, hiç alışveriş yapmamıştı. Kalabalığın içinden beliren silüetlerinden akan telaş, ürkekliğine daha başka bir ivme kazandırıyor, geri dönüş isteğini kırbaçlıyordu. Ama tüm saatler artık bu sisteme göre ayarlanmıştı.

Hızla ilerleyen trende oturacak yeri olmayan bir yolcuydu. Vagonların birbirine çarpan sesinden ve trenin süratinden ürken bir yolcu. Ellerini pencereye dayamış, hızla akıp giden hayata bakıyordu. Midesi bulandı. Etrafına baktı. Ayakta durmak onu yormuyordu. Ancak gelip geçenlerin bakışları üzerine yapıştıyordu sanki. Gülümsemesinde saklı olan ürkeklik savunmasızlığını ele

veriyor, hangi yöne bakacağını bilemeden yeniden trenin penceresinden dışarıyı izliyordu. Yanından geçen erkeklerin bakışına dayanamıyordu. Vagonun dar koridorlarından sadece ona dokunabilmek için geçip giden adamların iğrenç kokusundan midesi bulanıyordu. Keşke daha kaliteli bir bilet alsaydı. Ona da gücü yoktu. Parası çok azdı. İdareli kullanmaktan başka çaresi yoktu. Etrafına baktı. Kadınları aradı. Ama gecenin öyle bir vaktinde trene binmişti ki bu saatte yolculuk yapan, hele hele trenle yolculuk yapan kadın bulmak imkânsızdı.

Hangi yöne baksa korkunç bakışlarla karşılaşılıyor, umarsız olmaya çalışıyor, ayağa kalkıp başını pencereden dışarı uzatıyordu. Dışarıda mis gibi bir hava olsa da başının dönmesine engel olmadığı için gözlerini açıp eski hayatından izler taşıyan bu dünyaya bakamıyordu. Sessiz bir şekilde omzuna dokunan elle sarsıldığında ne tarafa bakacağını bilemedi. Oysa güçlü olmalıydı. Bu sarsıntılar, bu ürkeklik ona yakışmıyordu. “Ama insanım ben de” diyordu içinden. Steril, saf bir sistemin içinden, reddettiği bir yaşamın içine gelmişti. Ürkmesi doğaldı.

Ona dokunan ele döndüğünde kamarotun salyalı gülümsemesini gördü. “Efendim” dedi. Kamarot, “Hanımefendi buyurun gelin güzel yataklı, koltuklu vagonlarımız var, sizi oraya götüreyim” dedi. “Allahım bu adam beni ne sanıyor” diye düşünmekten kendini alamadı. “Yok ben böyle rahatım teşekkür ederim” deyip tekrar sırtını adama döndü. Ama adam ısrarlıydı, orada durmuş bekliyordu. Hangi yöne baksa aynı yüzlerle karşılaşılıyordu. Bu adam çok bariz bir şekilde ona sarkıntılık yapıyordu. Orada buna git diyecek bir Allah’ın kulu yok muydu? Memleket ne hale gelmişti. Oysa ki buralardan ayrılalı dört yıl olmuştu. Daha önce hiç böyle şeylerle karşılaşmamıştı. Ama o zamanlar hiç böyle yolculuklar yapmamış, hiçbir zaman yalnız başına kalmamıştı.

Üzerine sinmiş sigara kokusundan dolayı arkasında durduğu hissettiği kamarota inatla bakmıyordu. Ama adam ısrarlıydı. “Hanımefendi buyurun gelin bir çayımızı için, böyle ayakta durmaktan yorulmuşsunuzdur” dedi. Gerçekten çok yorulmuştu. Dört gündür sürekli yollardaydı. Ülkeler arası geçişleri kaçak yapan, yine kendi yurduna sürgün olan biriydi.

Kabul etmedi. Adamın ısrarları midesini bulandırıyor. Buna engel olmayan adamların pişkin gülüşleri, ona desteklerini sunarcasına sessiz kalmaları, her şey ama her şey midesini bulandırıyor. Başını yüksek olan trenin penceresinden iyice uzatıp kusmak istedi. Bu koku, bu bakışlar, bu dünya her şey ama her şey ona korkunç geliyor, içine yerleşmiş olan öfke seli adeta her an patlamaya hazır bir bomba gibi bekliyordu. Kamarotun bir daha seslenir gibi olmasıyla dayanamadı döndü. “Ya senin hiç namusun şerefın yok mu? Hayır diyorum, laftan anlamıyor musun halla halla” diye bağırdı. Etrafında başından beri onları pürdikkat izleyen insanlar, başlarını önlerine eğdi. Ne kamarota ne de ona söyleyecek tek bir sözleri vardı. Zaten başından beri sessizlikleri ile kamarota güç vermişlerdi. Bundan öte ne yapabilirlerdi ki! Kadının onlara da söylemek istediği bir çift lafı vardı ama kendini tuttu.

Kamarot onun bu sözleri karşısında afallamış, yutkunmuş, sonra da kahkahalarla gülmüştü. Tam o sırada koridorun öbür ucundan aksayarak yürüyen bir çocuk geldi. “Gel abla bizim vagona yer var, orada otur biraz” dedi. Bunca şeyden sonra neye güveneceğini bilemese de kendisine uzanan bu yardım eline hayır diyemedi. Yavaş yavaş yürüyen çocukla vagona doğru ilerledi. Arkasından bir filmin en heyecanlı yerinde elektrik gitmiş gibi bir ruh hali yaşayan insanlara aldırmadan gitti. Ta koridorun öbür ucundaki vagona vardığında içeride uyuklayan erkekleri gördü. Orada da oturacak yer yoktu. Aksak ayağıyla kendisini buraya getiren çocuğun

niyetinin ne olduğunu tam olarak anlayamadı. Çocuğun gözlerine baktı, “Niye beni buraya getirdin” diyen bir bakış attı. Çocuk onun tedirginliğini anlarcasına “Kusura bakma abla fazla yer yok, gelin benim yerime oturun” dedi. O zaman rahat bir nefes aldı. Öyle sıkışık oturmaktansa ayakta kalmayı tercih eden kadın, “Yok teşekkür ederim ben burada ayakta dururum” dedi. Zaten şunun şurasında ne kadar yol kalmıştı ki. Biraz daha dayanabilirdi.

Fazla ayakta durma takati olmayan çocuk ısrar etmedi. Kendisini o zebaninin ısrarlarından kurtardığı için zaten ona teşekkür borçluydu. Bunu gülümsemesiyle ifade ederek pencerenin yanından yine dışarıya daldı. Şafak sökmek üzereydi. Güneş yavaş yavaş dağların arasından yükselmeye başlıyordu. Yüzünü güneşe döndü. Dua etti içinden. Birçok insanın içinde duasını yaptığı için avucunu güneşe çevirdi. Sonra avuç içini öptü. Böylelikle başka insanların içinde yapmış olduğu duayı korumaya aldığına inanıyordu.

Tren saatler sonra Ankara garına vardı. Garda kalkmaya hazır olan trenlerin siren sesi ilgisini çekti. Tekrar trene binmek istedi. Nereye varacağını düşünmeden, bilmeden o trene binip burarlardan uzaklaşmayı istedi. İçinden geçen bu isteği yerine getirmek için trene doğru adım attı. Ancak aniden durdu. Geri döndü. Kapıya doğru ilerledi. Şimdi çok yalnızdı. Karla kaplı bembeyaz bir dünyaya atılan bir kaplumbağa gibi hissetti kendini. Geride bıraktığı kaplumbağası gibi savunmasız ve güvensiz...

Evet uçurum kimsesizliğinde dalgalanıyordu. Kendi çölünde bir bedeviydi. Sabahın yeni renginde düşleri küçük, düşüşleri büyük insanların içindeydi artık. Issız bir kalabalığın içinde hayatı büyük puntolarla donan bir münzeviydi. İçine gömüldüğü sessizlikten iri çılgınlarla uyanmak isteyen. Her taşına bir anısını çizdiği bu ülkenin solgun silüetine dalan. Gelip giden insanlara bakıp geçmişinden bir anı toplamaya çalışan bu garip münzevi, yalnız-

lıgın soğuk sularında görevini yerine getirememekten korkuyor, her bakışına direncini bir daha bir daha işliyordu.

Tarihi motifleriyle dışarıdan gelen her insanı saran bir atmosferi olan Ankara Garı'ndan hemen ayrılması gerekiyordu. Burası genelde polis kaynıyordu. Ekonomik olduğu için her kesimden insanın tercih ettiği tren yolculuğunun ardından mutlaka bir vukuat yaşanırdı. Öyle ya da böyle birileri gözaltına alınırdı. Henüz yolun başındayken böylesi bir karşılamayı sindiremeyeceğini bilen kadın hemen oradan ayrıldı. Dikmen'e gitti. Önce orada bir mağazaya girdi. Üzerinde iğreti duran elbiseleri değiştirmesi gerekiyordu. Dört yıl boyunca tek elbise ile yaşamış olan bir insan için yeni elbiseler seçmek çok zordu. Ancak üzerindeki elbiseler ile daha fazla toplumun içinde hareket etmesi imkânsızdı. Çünkü kalın ve kendisine büyük gelen siyah bir parkenin altına kırmızı boğazlı bir kazak, onun altına tül den içini gösteren bir etek, onun altına da kalın bir tayt giymişti. Giyim kuşamı hiçbir kültürün giyimine benzemiyordu. Ne bulursa üzerine geçiren deli bir kadına benziyordu. Mutlaka bunları değiştirmesi gerekiyordu. Bir mağazaya girdi. Kahverengi bir parka, buz rengi bir kot pantolon ve baharlık bir ayakkabı aldı. Aslında aldığı tüm eşyalar kışa uygun değildi. Baharlıktı. Ama sezon kapandığı için onları ucuza bulmuştu. Bunlarla idare edebilirdi. Sakıncası yoktu.

Arkadaşlarıyla bir araya geleceği ilk buluşma noktasına gitti. Bir telefon kulübesinin içinde, dört yıllık büyümlü yaşamının tatlığını beklemeye başladı.

Tiğ işi, iri delikli perdeden içeri sızan ışığa baktı. Rahatsız oldu. Kalktı. Eskiden kalma ani bir alışkanlıkla güneş perdelerini çe-

kersem ışık sızmaz dedi. Pencereye yöneldiğinde o perdelerin artık olmadığını hatırladı. Tekrar sandalyesine çöktü. Sonra yeniden pencereye yöneldi. Tığ işi, iri delikli perdesini bir kenara çekti. Karşıda postanenin önünde duran bir kadın dikkatini çekti. Aldırmadı. Madem sızan ince ışıktan rahatsız oluyordu, o halde ışık tam girsin içeriye. Gece yoğun yağın karı, sabahın bu erken saatinde henüz keşfediyor olmanın buruk mutluluğunu yaşıadı. “Denizle buluşmak gibi olsa gerek, karla buluşmak” dedi kendi kendine. Ellerin maviliği ile değil beyazlığı ile hayata yepyeni bir başlangıç yapmak... Ama şimdi üşüyordu. Olsun. Bu, hayata yepyeni bir başlangıç yapmasının önünde engel olamazdı. İlk evlendiğinde “yalın güzellikteki bir yenilgi bu yaşadığımız” demişti Erhan’a. Gençliğinde hayata dair bestelediği tüm şarkılar, Erhan ile tanıştığında bulutların gök ekinlerinde bestelenen kanat senfonilerine dönmüştü. Bulutların üstünde durmadan dans eden Erhan ve o... Varlığına onu da kattığında nasıl da büyük bir sarsıntı yaşamıştı. Tüm hayalleri iki kişilik olmuştu. İlk yaza umudu müjdeleyen kardelenlerin açtığı mevsimde, nisanda aşık olmuştu ona. Kardelenlerin direngenliğinde hayata tutunacak aşkını da ellerinin maviliğinde büyütecekti.

Denizin kokusunu taşıyan, denizin rengini gözleriyle yansıtan bir güzeldi. İlk yaza saklanan umutlarıyla unutulmaz dilek taşlarına eğilen ve özlemi sürekli beyaz bulutların üzerinde karılmak olan kardelenlerin güzelliğini taşıyordu. Bir yanı denize, bir yanı kara bakıyordu. Onların özlemleri ve ütopyaları birdi. Özgürlüğe inanıyor, komün evlerinde büyütecekleri çocukların bilgelğine kendilerini adıyor, bambaşka bir yaşamın mümkün olduğunu tüm yürekleriyle benimsiyorlardı. Gençliğin o zapt edilemez müthiş enerjisini buna adanmışlardı. Okul, ev, iş, aile her şey ama her şey bu ideallerinden sonra geliyordu. Yalın güzellik-

teki bir aşkı onlarınkı. Gıpta edilen, anlamı şiirlerde ifşa olan, büyük aşklara meydan okuyan...

Okulu bitirmelerine yakın birbirlerine dair kaygıları artmaya başlamıştı. Günün ilk ışıklarını birlikte karşılamak, hayatın her anını birbirleriyle paylaşmak, her şeylerini ortaklaştırmak istiyorlardı. Aynı yöne bakıyorlardı. Hiçbir şey onlarda yön kaybına neden olamazdı. Evlilik, en çok eleştirdikleri bu kurum, onlar için sadece bir formaliteydi. Erhan “Sensiz tek bir an bile yaşamak istemiyorum” deyip elinde bir alyansla ona evlenme teklifinde bulunduğu anda, “Yalın güzellikteki bir yenilgi bu yaşadığımız” demişti Nilay.

Aşkı bu düzenin çarklarına emanet etmeye cesareti yoktu. Ama yaşamamaya da gücü yoktu. Koruyabileceğini bilse bu düşüncüyü aklının kıyısına bile yaklaştırmayacaktı. Lakin bunun yolu da birlikte olmalarından geçiyordu. Çılgınlıktı bu. Kendisine sunulan ama henüz sınanmamış olan bu sevginin içinden hayata dalmak, tüm ideallerini ve her şeyden önemlisi de kendini bu aşka somutlaştırmak. Ama seviyordu işte. Yüreğinin sesini dinleyecekti. Hem Fas kökenli şair Ayşe Basri dahi dizelerinde bunu onaylamıyor muydu: “Zamanın tozunda/nehir aynasına yüzümü tuttum/aşkında hüsnüm beslendi/aşkımın anarşizminden yarattım seni/bedenimden boşalan billuru öğren/yorgunluğun başlangıcı olayım.” Yüreğin sesi dünyanın her yerinde nasıl da birdi.

Bu fikir onda belirginleşmeye başladığında, gerekçelerinin ne kadar da arttığını fark etmedi. Bu fikir inandığı yoldan bir vazgeçiş değildi. Asla da olamazdı. Her eylemlerinde insanlık için bir şey yaptıklarından dolayı hiçbir zaman zorlanmamışlardı. Şimdi de zorlanmayacaklardı. Bu bağ da sadece bunun bir ifadesi olacaktı. Durmadan kendini ikna etmeye çalışıyordu.

Erhan’la birlikteliklerinin derinliklerine daldıkça daha da mutlu olmuştu. Bir denizin, bir adanın veyahut bir odanın en

güzel geçmişinde dünyayı ısıttıklarına inanan bu iki insan, birbirlerine böyle bir anlam atfetmişlerdi. Denize inen kayalık yoldaki izler gibiydiler. Evlilik kurumuna yenilmiş de olsalar Engels'in Ailenin Devletin Özel Mülkiyetin Kökeni adlı kitabından ezberledikleri cümleleri hâlâ unutmamışlardı.

Denize inmelerine, ellerinin maviliğinde hayata merhaba demelerine az kalmıştı. Güneşin denizle oluşturduğu yakamozlar, nasıl yıldızlar oluşturunca onlar da öyle hayallerinin yakamozlarını izliyorlardı. Erhan, Nilay'ın gözlerine her baktığında "Ben denize düşen yakamozlarımın senin gözlerine düştüğünü gördüm. Hayallerimin billurlaşacağı kaynak sensin, buldum" der, onun gözlerinin içine düşerdi sanki. Nilay ise bu afilli laflar karşısında afallar, yanakları al al olurdu. O zaman tüm hayatı sadece Erhan'a aksın isterdi.

Nitekim son derece temkinli olan bu kadın, son dönemlerde her şeyini ona adadığının, kendinden fazla onu düşündüğünün, ne yapacağını değil onun ne yapacağını daha fazla merak ettiğinin farkında bile değildi. Çocukluğundan beri övünerek: "Benim kendime ait bir dünyam var, kimseyi dokundurtmam" dediği yer, Erhan'ın her bakışında, dokunuşunda tuzla buz olmuştu. Kendi derinliklerine inme, kendisiyle baş başa kalma ihtiyacını hiç duymuyordu artık. Nilay, kendine bir gök boyamıştı. Zamanla boyası dökülen bir gök. Şimdi içine çekildiği sessiz karanlıkta gerçek gökten sızan ışıktan rahatsız olan bir gök.

Hüznün yeri hep karanlık. Korkulu bir umarsızlık içinde yaşıyor olmak ise hüznünü zikredeceği sessiz karanlıktan bile elini çekmek gibi bir şey. Bir zamanlar kendi dünyasının kapısını kimseye açmayan bu kadın, şimdi yalnızlıktan korkuyordu. Yalnızlığın içi boş kerametini dolduracak ne gücü vardı ne de cesareti. Evi, suyu çekilmiş bir tuz gölünün renksizliğini taşıyordu. Tüm

eşyalarını alıp gitmişti Erhan. Birkaç öteberi, bambu sandalyesi, yatağı ve cd koleksiyonu dışında her şeyi... Buna sebep neydi? Ah bir anlayabilseydi? Nerede hata yapmış, işin ucunu nerede kaçırmaya başlamıştı? Onu hep el üstünde tutmuş, her şeyini onunla paylaşmış, sırf o mutlu olsun diye çoğu zaman kendinden vazgeçmiş olan bir insan, böyle terk edilmeyi hak edecek ne yapmıştı? Bu yalnızlığın içinde en çok bu sorunun cevabını arıyordu. Aşk da bu değil miydi? Kendini adamak yani.

Ama unuttuğu bir şey vardı. Erhan, “Gözlerin erimsiz arayışlardayken sana varamam” derdi hep. O arayışlarının ateşinde yaşama tutunmaktan vazgeçmeyen Nilay’a tutkundu. Onun gözlerinde bir ömür boyu sevgiyi keşfetmek, her dokunuşunda gönlünün haritasını onun ellerinde çizmek istiyordu. Ama Nilay, aşkın tuzağına düşmüş ve sakınmadan ona her şeyini sunmuştu. Bu, Erhan için keşfe çıkmadan evvel dünyanın hazırlığını yapmış, tüm tehlikelere, engellere, yoksunluklara karşı tedbirlerini almış, onun heyecanını yaşayan bir kaşifin bir anda her şeyi önünde bulmasına benziyordu. Halbuki keşfi anlamlı kılan, bulmaktan çok aramaktı. Ararken emek vermektir. Tüm yaşamını ona adanmayı planlayan, ömür boyu sürececek bir birlikteliğe hazırlanan Erhan, her şeye bir anda ulaştığını görünce gözleri kamaşmıştı. Sonra da göremez olmuş, varlığıyla gün gün Nilay’ın kayboluşuna tanık olduğunu anlamıştı.

Onu seviyordu hem de her şeyden çok. Ütopyalarından da hiç vazgeçmemişlerdi. Nilay bir akademisyen olarak kadın çalışmalarının bir disiplin olması için uğraşırken Erhan da bir ekonomist olarak çalışmalarını hızlandırmıştı. Nilay, annelerden devralınan geleneksel rollerin sorgulamasını teorik düzeyde çok güçlü yaparken bunu kendinde ne kadar aştığının sorgulamasını pek yapmıyordu. Özgür, her istediğini yapan, söylenen sözün arkasında

duran bir kadın, bu adanmışlığını nasıl bir geleneksellik olarak tanımlayabilirdi ki? Bu konuda birbirlerini anlayamıyorlardı. Erhan da ne istediğini tam olarak anlatamıyordu. Sadece aralarındaki mesafenin yavaş yavaş bir uçuruma dönüşmesinden korkuyordu. Belki de bırakıp gitmesinin bir sebebi de buydu. Anlamak güç.

Terk edilen Nilay'dı. Demek hata yapan da oydu. Ama bu düşünce onu ürkütüyor, “Hayır hayır” deyip kafasını hızla sallıyordu. Hiçbir şey aklına gelmiyordu, hiçbir şey. Dışarıda yağan kar, içerisini aydınlatan günışığı, sallanırken tiz bir ses çıkaran bambu sandalyesi, bomboş ev, tüm dünya bunlardan ibaretti sanki. Neden kendisine bu kadar acımasız yaklaşmıştı, en çok da bu içine dokunuyordu. “Bu bir cezalandırma yöntemi miydi, ama neden? Bunu hak edecek hiçbir şey yapmadım. Neden tanrım neden” deyip duruyordu Nilay.

Aşkın hangi hali böyle bir acımasızlığa neden olabilirdi? Biz olmanın verdiği o büyük mutlulukla kendini sadece ona adayan bir insan, nasıl olur da böyle bir şeyle karşılaşabilirdi? Madem bir bütün olacaktı, bütünü bir yarısının kendini sakınması olur muydu? Yürek, beyin, el, beden her şey kenetlenmeliydi aşkta. O büyümlü tılsım, aşkın gizil gücü olan o eşsiz anlam, nasıl açığa çıkabilirdi başka türlü? Sevgi denen o büyük enerji, ışık hatlarını oluşturup başka yüreklere nasıl akabilirdi ki? Gençliklerinde “Yeryüzü aşkın yüzü oluncaya dek” dememişler miydi? O halde bu yaşadıklarının anlamı neydi?

Bir an tüm bu düşüncelerden sıyrılmak istedi. Kendisine bir kahve yapmak için mutfığa yöneldi. Dünden beri oraya hiç uğramadığını fark etti. Bambunun içine gömülmüş, büyük bir boşluğa dalmıştı. Ve çıkmak istediği her an, tekrar o boşluğa düşmüştü. Düşünceleri büyük bir kuyu olmuş, onun düşlerine nefes vermiyordu. Erhan, onu kendisi kadar sevmemiş miydi? Sevse böyle

bırakıp gider miydi? Sevmese yıllarca gözlerinin içine aynı ışıkla bakar mıydı? Belki de çok sterilize etmişti her şeyi. Nasıl ki mikroptan arındırılmış bir bünye, en ufak bir şeyde hemen tarumar oluveriyorsa bir aşk da öyle olabilirdi. Ama gerçek hayat acımasızdı. Ufak bir virüs aşkın kimyasını bozmuştu.

Aslında şu an neyin acısını yaşadığını anlayamayacak kadar kafası karıştıktı. En iyisi kahve fikrinden vazgeçip bir şeyler yemekti. Şimdi bir arkadaşının evine gitse, hiçbir şey olmamış gibi davranıp biraz bu düşüncelerden uzaklaşsa daha iyi olacaktı. Acısı belki biraz hafiflerdi. Ama yok hiçbir yere kaçmadan üzerine inen bu karanlıktan kurtulması, kabuklarını kırması daha iyiydi. Evet kabuk bağlamıştı, gözlerini açmalıydı. Hiç hak etmediği bir şeyle cezalandırılmıştı. Bunu çözmeden kaçması doğru olmazdı.

Kışın o keskin soğuşunda kendine gelmek için buz gibi suyla elini yüzünü yıkamaya erinmedi. Boynuna, omuz başlarına buz gibi suyla hafif bir masaj yaptı. Üstünü değiştirdi. Bir şeylerden kaçır gibi kapıyı hızla çarpıp kendini dışarı attı. Ama sonra içeride biri varmış da kapıyı yüzüne çarpmış gibi arkasına dönüp “pardon” dedi. Kendi haline acı acı güldü. “O olmadan yaşamam imkânsız. O olmadan bir enkaz olurum” diye düşündü. Refleksine şaşıtı. Aşağıya indi. Dışarının aydınlığı gözlerini kamaştırdı. Masmavi gökten bembeyaz yere düşen ebe bulguru kar, sanki toprağa ulaşmaya çalışıyordu. Maviye ve beyaza selam dursalar da özlemlerinin sadece taba renkli toprağa ulaşmak olduğunu anlatıyorlardı. Baki olan bir tek toprak olduğu içindi bu özlemleri belki de. Derin bir nefes aldı. Hafif eğimli caddeden aşağıya indi. Dikmen’de oturuyordu. İnişli çıkışlı cadde ve sokaklarına rağmen Ankara’nın en yaşanılabilir yerlerinden biriydi. Hele böyle yokuştan aşağıya inerken Ankara’yı önüne serilmiş desenli bir kilim misali izlemek çok keyifliydi. Postane-

nin yanından geçerken telefon kulübelerinin yanında hoplayıp, zıplayarak ısınmaya çalışan bir kadın dikkatini çekti. Kışın ortasında buz mavisi bir kot giymişti. Durumu pek iyi olmasa gerek diye düşündü. Ama en çok da -bu soğuğa göre ince olsa da- bir zamanlar kendilerinin de giydiği koyu kahverengi parka dikkatini çekti. Buraya yeni mi taşınmıştı, yoksa sadece geçiyor muydu? Durup dururken içini saran bu meraka bir anlam veremedi.

Kadın da onun bu merakını, ilgisini anlamış ve rahatsız olmuşçasına telefon kulübesine girdi. Aslında bunu anlayamayacak kadar üşüyordu. Bir numara çevirdi. Nilay hâlâ orada durmuş onu izliyordu. Sonra aniden bu yaptığından utanarak hemen oradan uzaklaştı. Markete doğru giderken kararından cayıp Ahmet Arif Parkı'na doğru yolunu değiştirdi. Hiçbir şey düşünemiyordu, bu merakı kendinden çıkmak istediği içindi belki. Dönüp dolaşıp “Neden terk ettin beni Erhan” deyip bu sorunun cevabını arıyordu. Kar yağmıyordu, artık düşlerine kar yağmayacaktı.

Bir bankın üstüne ıslak olduğuna aldırmaksızın oturdu. Bomboş bakıyordu. Parkta hiçbir şeye aldırmaksızın oynayan çocuklara, geçip giden insanlara, ardı ardına dizilmiş binalara, bir kadehin içine konulmuş gibi duran Ankara'ya her şeye ama her şeye bomboş bakıyordu. Belirsizlik koca bir yalnızlıkla benliğine pusu kurmuştu. Zaman adeta durmuştu. Yanı başında bir kitabeye yazılmış Ahmet Arif'in şiirine gözü takıldı; “Dayan diş ile iş ile dayan, rüşva etme beni, bir umudum sende biliyor musun” diyordu.

Terkedilmişliğin şiddetini tüm hiddetiyle hissetti. O eve gitmek istemiyordu. Ama başka şansı da yoktu. Ayağa kalkınca birçok yerinin tutulduğunu, hareket ettikçe uyuşmaya başladığını hissetti. Tıpkı içindeki acı gibiydi. Önce donmuş, sonra tutulmuş, şimdi de uyuşmuştu. Bir sonraki aşama -çok iyi bilmese de acının kimyasını- yaşadığı acıyı damarlarından akan kan gibi hissedece-

ğini, tırnaklarının ucuna batırılan bir iğne ile tüm vücudun sarsılması gibi bir aşama olacağını tahmin ediyordu. Kendini acının boşluğuna iten gerçeğe yenilmeden evvel bir yerlere, birilerine tutunmalıydı.

Keşke annesi yanında olsaydı. O zaman başını dizlerine koyar ağlardı. Ama burada değildi. Muğla'ya memleketine gitmişti. Babasının mezarını sulayacaktı. Çünkü onunla konuşacak, ona bakacak kimse kalmamıştı. O da emekliliğini alır almaz hayat arkadaşının yanına gitmişti. Sevgisiyle, sevmeye biçimiyle annesine çekmiş olmalıydı. Baksana öldükten sonra dahi yalnız bırakmıyor onu, dedi kendi kendine.

Arkadaşlarını düşündü, kimin yanına gidebileceğini. Terkedildiğini hâlâ kendisi dahi anlamamışken onlara nasıl anlatabilirdi ki! Bu düşüncelerin ağır yükü altında markete gitti. Pişirilmeye ihtiyaç duymayacak tarzda kahvaltılık bir şeyler aldı. İyi ki hafta sonuydu yoksa bu haliyle nasıl işe gidebilirdi.

Eve dönerken kadının hâlâ orada beklediğini fark etti. Usulca yaklaşır “merhaba” dedi. Bu yaklaşım karşısında panikleyen kadın, önce cevap verip vermemekte tereddüt etti. Sonra o da “merhaba” dedi. Ama huzursuz bir şekilde etrafına bakmayı da ihmal etmedi.

Nilay, “Şey... Sizi rahatsız etmek istemem ama sabah da sizi burada görmüştüm. Üşümüş olmalısınız. Yardımcı olabileceğim bir şey varsa lütfen çekinmeyin” dedi. “Hava da çok soğuk” diye ekledi.

Kadın biraz daha sakin “Şey... Ben Ankara'ya bu sabah geldim. Pek tanımıyorum da. Akrabam beni almaya gelecekti ama gelmedi. Telefonu da cevap vermiyor” dedi.

Bunlar Nilay'a pek inandırıcı gelmedi. Ama acısını unutmak için acıyacak birilerini arıyordu. Hem kadın çok üşüyor gibiydi. Kadın da durup dururken kendisine yaklaşan bu kadının neyin

peşinde olduğunu anlayamadı. Giyim kuşamından, bakımlı duruşundan belliydi yüksek mevkilerden geldiği. Garipsedi. “İlginiz için teşekkürler ama ben en iyisi gideyim herhalde bir aksilik oldu, gelmeyecek akrabam. Çok sağ olun iyi günler” deyip ayrıldı oradan.

Nilay arkasından bakakaldı. Kendine şaşıtı kaldı. Hiç tanımadığı bir insanı evine davet edecek kadar acı çekiyordu demek ki. Hemen şöyle bir silkindi ve yolun karşısındaki evine doğru gitti. Kendine sürgün duruyordu sanki. İçeriye girip de tekrar o boşlukla karşılaşınca ihlal edilmiş tüm sözleşmeleriyle kırıklarının ucunda birikmiş gözyaşları akmaya başladı. Yarışsız bırakılmış bir hipodrom ıssızlığındaydı evi, hayatı, her şeyi...

Uzun uzun içinde bıraktığı çılgınlığı, sel olup gözlerinden ak-mıştı. Hiç bu kadar uğultulu duymamıştı yüreğinin sesini. Kendini yatağa attı. Saçını taramamaktan gelen bir sıkıntı da ona eşlik ediyordu. Aldırmadı. Uyudu. Uyandığında dünya hafiften karanlıktı. Bu loşluk şafağa mı aitti yoksa akşamın ilk saatleri mi ayırt edemedi. Saat gece 4.20 idi. Bu güneşin doğmadan önceki ilk anı olabileceği gibi güneşin battuktan sonraki ilk anı da olabiliyordu. Güneşe ait olan bu gizi, yeni keşfediyor olmanın verdiği hoşnutlukla “Dur bakalım şimdi anlarım” deyip pencereye doğru ilerledi. Sabah olsa bu kadar insan neden caddelerde dolaşsın deyip şaşırdı. Dinlenmişti, bu iki saatlik uyku ona öyle iyi gelmişti ki sabah olmamasına şaşırdı. Bu duygunun içinde bir süre, gelen gidene daldı. Sonra gözü sabah gördüğü o kadına ilişti yine. Kadın hâlâ ortalıkta dolanıyordu. Akrabası gelmemişti demek ki. Acaba gidip çağırırsa mıydı? Yok yok, kim olduğunu bilmediği bir insanı ne diye çağıracaktı.

Bu düşüncelerin içinde dönenin dururken kalbinin sesini dinlemeye karar verdi. Pencereden bağırıp el sallasam dedi. Sonra uygun olmaz deyip hemen üstüne montunu alıp dışarı çıktı. Ya

gelmezse diye diye gitti. Kadın, tekrar onu görünce çok şaşırdı. Aynı zamanda hafif panikledi. Bunu hissettirmemek için abartılı bir rahatlık havasının içine girse de Nilay'ın gözünden kaçmadı. Nilay, "Kusura bakma pencereden gördüm, bak bizim ev de orası" diyerek eliyle gösterdi. Kadının soğuk duruşu karşısında tereddüte düşse de vazgeçmedi. "Sabahtan beri dışarıdasın, belki üşümüştündür. En azından gel biraz ısın" deyip onun gözlerinin içine baktı. Sonra kendinden başka kimsenin bilmediği dağınık ruh halini belli ettirmiş gibi hafif bir eziklikle başını önüne eğdi.

Bakımı son derece yerinde olan bu kadının kendisine olan ilgisinin sebebini anlamayan sokaktaki kadın, ne düşüneceğini bilemese de gerçekten üşümüştü. Hem kadının evi, postanenin karşısındaymış. En azından beklediği insanın gelip gelmediğini oradan rahat görebilirdi. Çaresiz olmazsa kesinlikle gitmezdi ama çaresizdi. "Zahmet olmasın yani bilmem ki!" Kararsızlığını, çaresizliğini anlatmaya çalışırken Nilay araya girdi. "Bak benim ev orası, seni de oradan gördüm zaten. Çekinme hadi gidelim" dedi gülümseyerek.

Böylece birbirlerinin isimlerini dahi bilmeyerek eve gittiler. Nilay'ın bakımlı duruşu, güzelliği kadının dikkatini çekmişti. Böyle bir insandan ne zarar gelebilirdi ki... Nilay içinden kopup gelen bu iyilik duygusunun ferahlığını yaşıyordu. Her zaman için burjuva standartlarında bir yaşam kalitesi olsa da duyarlılığını hiç yitirmemişti. Yani geldiği sınıfın özelliklerini pek taşıymıyordu. Zaten kadın da bunu sezdiği için fazla itiraz etmemiştir. Ama temkinli olmayı bırakmamalıydı. Eve vardıklarında boş bir ev görünce şaşırdı. "Hııı demek buraya yeni taşınmış, bir de bekâr" diye düşündü. O zaman kendisini evine davet eden bu güzel insana daha çok ısındı. Nilay, "Hadi kalorifere yaklaş da biraz ısın" dedi. Sahiden de kadının kemikleri dahi üşümüştü. Nilay, "Bak tanışmayı

unuttuk, ben Nilay” dedi. Karşısındaki kadın da “Ben de Zeynep. Diyarbakırlıyım bu sene Hacettepe Üniversitesi Sosyoloji Bölümü’nü kazandım ama durumum el vermediğinden kaydımı dondurmaya geldim. Akrabam gelmedi, ben de buraları hiç tanımıyorum” şeklinde art arda ezberlemişçesine konuştu. Bu arada çok resmî bir şekilde yarışmacı arkadaşlarına başarılar dilemeyi ihmal etmedi. Nilay güldü. Hoş sohbet bir insana benziyor, dedi içinden. Sonra tokalaştılar. Nilay evin boşluğunu izah etme ihtiyacı duydu: “Şey ben terk edildim de.” Zeynep biraz afallasa da “Ya ben de ekildim. O zaman sizinle ortak bir noktamız var” dedi gülererek. Hemen aralarında pozitif bir iletişim gelişti. Nilay da gülümseyerek karşılık verdi.

Bir ayrıntı, Nilay’ın dikkatinden kaçmamıştı. Kadına nereli olduğunu sormamıştı ama o aşına olduğu bir refleksle, şivesi nedeniyle nasıl olsa sorulacağını bildiği bu soruyu hemen cevaplamıştı. Önyargılarla sezilen bir durum olmasındansa böyle olması daha iyiydi. Bak, Nilay nereli olduğunu belirtme ihtiyacı bile duymamıştı. Hiçbir zaman da böyle bir ihtiyaç duymamıştı. Ama okul yıllarından iyi hatırlıyordu. Kürt arkadaşları yanlarına yaklaştıklarında, ilk kimliklerini sorarlardı. Demek ki bu gerçek hâlâ değişmemişti. Kimliklerini hâlâ birey olma gerçeğinden uzak bir şekilde coğrafyalarıyla tanımlıyorlardı. Nilay “Aç mısın” diye sordu. Zeynep gülümseyerek “Hayır sağ olun, biraz önce ayak üstü bir şeyler atıştırdım” dedi. Nilay yine de “İtiraz kabul etmem, kahvaltı türü bir şeyler atıştırırız. Hem sıcak bir çay da iyi gider valla” dedi. Zeynep, “Ben de yardım edeyim” diyerek onun ardı sıra mutfağa yöneldi. Bu arada birazcık da olsa Erhan çelişkisinden uzaklaştığı için mutluydu Nilay. Evin ısısı gayet iyiydi ama yine de Zeynep parkasını çıkarmamıştı. “Yazık çok üşümüş herhalde” demekten de kendini almadı. Neyse ki Zeynep duymadı.

Zeynep'in kafası dağınıktı. Arkadaşının onu beş dakikadan fazla bekletmesi hataydı. Üstelik akşama kadar hiç tanımadığı, yabancı bir kadının dikkatini çekecek kadar beklemişti. Bir taraftan da o böyle yapmazdı yoksa başına bir şey mi gelmişti demekten kendini alamıyordu. Kahvaltı türü bir şeyler hazırlayan Nilay, onun dalgınlığının farkına varmış olacak ki, "Eğer bu akşam gidecek bir yerin yoksa hiç düşünme lütfen, bu akşam benim misafirimsin" dedi gülümseyerek. Böyle bir ilgiyi hiç beklemeyen Zeynep'in içine bir ırmak aktı sanki. O da yüreği gözlerinde olan insanlardandı. Gözleri güldü. Nilay da onu çağırmakla hata yapmadığına daha fazla ikna oldu. Zeynep, iyi bir insandı. Buna dair hiçbir kuşkusunu kalmadı. Ama bu, kadında gizemli bir şeyler olduğu gerçeğini değiştirmiyordu. Öyle birilerine zarar verecek tehlikeli bir duruş değil de sanki sakladığı bir şeyler vardı. Zeynep hemen ani bir refleksle, "Hayır teşekkür ederim gelir herhalde ark... hı akrabam" dese de o arkadaş lafı bir defa ağzından çıkmıştı. Ama Nilay onu bozmamak için bu ayrıntıyı pek üstelemedi. Hatta fark etmemiş gibi yaptı. Neyse bu kızcağız hemen terminale geri dönecek değildi ya. Bir şeyler yesin onu ikna ederdi Nilay. Hem terminale belli bir saatten sonra kız başıyla gitmesinin de bir anlamı yoktu.

Kendi sessizliklerine çekilen, ilk anda ne konuşacaklarını bilemeyen bu iki yabancı, birbirlerinin dünyalarından habersiz, öylece uzak bir dalgınlığa bıraktılar kendilerini. Ama Nilay, kendi derinlerine indikçe Erhan'ın niçin onu terk ettiği sorusuna takılan, bir çivi gibi içine batan bu gerçekten kaçmak için yine konuşmayı denedi. "Bak saat geç oldu canım sen benim yatakta yatarsın. Hem benim hiç uyum yok, ben de biraz kitap okur bambu sandalyemde kestirim" dedi. "Bunu hayatta kabul edemem" dese de Zeynep, Nilay kararlıydı.

Zeynep, bir yabancıya böyle çıkarsız yaklaşan ya da yaklaşacak kadar cesaretli olan bu kadının kötü birisi olabileceğine ihti-

mal vermedi. Nilay'ın konuşma ihtiyacı olduğunu hissetti. Hiç düşünmeden, “Bakın ben çok konuşmasını beceremem ama iyi bir dinleyiciyimdir” sözleri dilinden dökülüyordu. Sonra bir suç işlemişçesine mahcup bir edayla “Yani yanlış anlamayın siz bilirsiniz tabii. Ama ben iyi bir dinleyiciyimdir” dedi yeniden. Nilay da kendini dinleyecek, ne yaşadığına bir tanı koyacak birini arıyordu. Onun için Zeynep'in mahcubiyetini o anda bertaraf etmek istercesine, “Hayır tam tersine konuşmaya ihtiyacım var inanın bana, benim tanıdığım çok insan var. Dostlarım da var ama yaşadığım durum o kadar ilginç ki ne diyeceğimi bilemiyorum onlara. Ben bile ne yaşadığımı tam bilmezken onlara ne anlatabilirim ki” dedi hiç düşünmeden.

“Zaman her şeyin ilacıdır” dedi Zeynep. Nilay serzenişle, “Kocaman bir boşlukta salınan zamanın ne anlamı varsa” deyiverdi. Zeynep, “Öyle demeyin zaman ne yaralar sarmış, ne dertlere deva olmuştur. Siz bunları benden daha iyi biliyorsunuz da mesele inanmakta aslında. Hem mesele terk edilme durumuysa ben dinlerim sizi. Hem sizi çok iyi de tanımıyorum, söyleyeceklerim tarafsız olur yani emin olun” dedi.

Ona teselli vermeye başlayan bu yabancı kadına ne çabuk da ısınmıştı Nilay. “Genç ama birikimli bir insan demek ki” diye düşündü. “O zaman bu sohbetimizi müzik ile renklendirelim” dedi. Müzik çalara bir cd koydu. Zeynep, “Vivaldi'nin dört mevsimini çok severim” dedi. Bu, Nilay'ın daha çok hoşuna gitti. Gözlemlerinde haklı olduğuna daha fazla kanaat getirdi. Bir taraftan da kadının olgunluğuna şaşırdı. Bu kadın cidden birikimliydi.

Sonra çayını yudumlarken kendini çeken uzak ıssızlığa gitti. Anlatmaya başladı. Ta başa, Erhan'la tanıştığı yıllara gitti. “Senin üzerindeki parkayı gördüğümde o yıllara gittim biliyor musun” dedi. Zeynep merakını anlatan bir bakışla Nilay'ın gözlerinin içine

baktı dikkatlice. Kafasını salladı. Ama gözden kaçmayacak bir soru işaretiyle birlikte. Diğer taraftan “Ya buz rengi kotum da ilginizi çekmedi mi” diye soracaktı ki Nilay’ın yoğunluğunu dağıtmak istemedi. “Fakirin düşkünü, beyaz giyer kış günü” sözü boşuna söylenmemişti. Neyse buna gerek yok deyip kafasını sallayarak Nilay’ı dinlemeye devam etti.

Nilay, “Üzerindeki parka o yıllarda bizim kimliğimizi ifade ederdi” dedi. Zeynep hemen “solculuğunuzu mu?” dedi. Şaşırsa da artık bu kadının görüldüğünden fazlası olduğuna kanaat getiren Nilay, meseleyi fazla irdilemeden “Evet” dedi. “Solculuğumuzun. O zamanlar özgürlükten başka hiçbir şey düşünmezdik. Sonraları Yaşar Kemal’in dediği ‘Solun tanrısı öldü’ sözü gerçekten geçerliliğine kavuştu. O zaman da artık yalnız kalmıştık. Kendi yenilgimizi kabul edemeyecek kadar ütopyalarla yaşıyorduk. Erhan benim ilk ve son aşkımdı, ta liseden beri beraberdik. O yolları da hep beraber yürüdük. Ama bir gün ‘Evlenelim’ dedi. ‘Hani biz çocuklarımızı komün evlerinde büyütecek, tüm insanlıkla ütopyamızı paylaşacaktık’ dedim. Ama o gözyaşları eşliğinde ‘Bizim tanrımız öldü sevgilim’ dedi. İşte ben o zaman ‘Yalın güzellikteki bir yenilgi bu yaşadığımız’ dedim. Dünyanın tüm güzelliklerini önümüze seren inançlarımıza, gerçek hayatta yer bulamıyorduk. Evlilik kararımız gözyaşları eşliğinde bu yenilginin üzerinde inşa oldu yani. En azından aşkın bize sunduğu bir sığınak vardı. Onu yitirmeyecektik ve biz öyle kenetlendik birbirimize, hayata, idealerimize.” Sonra Erhan’ın kendini terk ettiğini düşünerek: “En azından ben öyle yaptım” dedi biraz buruk bir edayla.

Zeynep, “Bir kitapta okumuştum, kadınlar için aşk her şeyi ifade ederken erkekler için sadece hayatlarının bir parçası oluyormuş. Yani erkek egemen sistemde her şey erkeğe uygun ya da sisteme uygun olduğu için, hangi sırada olduğu bilinemese de aşk

da sınıflandırdıkları bir şeymiş” dedi. Nilay, hiç bu açıdan düşünmediğini ifade etti. Empatisi zayıftı. Ama Erhan’ın hayatında, kendisinden daha önemli bir şey olmadığını iyi biliyordu. Sırf Nilay’ın sevgisini başkalarıyla paylaşmamak için çocuklarının olmasına bile cesaret etmemişti. Tamam bu sisteme bir çocuk getirip acı çekmesini istemiyorlardı. Ama Erhan için bunun başka bir nedeni de olabilirdi. Nilay nasıl dolduğunun farkında değildi. Onunla birbirlerini ölesiye sevdiklerini nasıl anlatabilirdi.

Zeynep ise bambaşka bir dünyanın içine düşmüş gibiydi. Bu insanın çektiği acıyı sevmişti. Hayatından sayısız insan gelip geçmiş olsa da Nilay gibisini görmemişti. Kadın çalışmalarının bir disiplin olması için uğraşan, yenilse de aşk ve özgürlüğe inancını yitirmeyen bu insanı sevmişti. Çektiği acı çok onurluydu. Aslında şimdi otursa Nilay’a arayışlarını, yalnızlığını, direncini, çaresizliğini ve en önemlisi de umutlarını anlatsa çok rahatlayacaktı, emindi. Ama buna ihtiyaç yoktu şimdi.

Hem Nilay’ın acısına bir çözüm bulmak zorundaydı. Tüm bu düşüncelerin içinde birden kafasında bir ışık yandı. Erhan, neden bambu sandalyenin dışında her şeyi götürmüştü? Sonra sesli düşünmeye başladı, “Erhan, neden bu bambuları da götürmemiş sizce?” Nilay bunu hiç düşünmediğini fark ederek: “Bilmem herhalde en sevdiğim eşyalar olduğu için” dedi. Fazla üzerinde durmaya niyetli olmayarak.

Ama birden kafasında bir düşünce çaktı. Bambu, ilişkilerinde derin çözülmesi gereken bir şifre gibi duruyordu. İlk bu evi kurduklarında bambu mobilyalarla döşemeyi çok istemişti. Ama Erhan, eskime mobilyaları daha çok sevdiği için bundan hemen vazgeçmişti. Bir yemek takımı ona yetmişti. Bu sadece bir örnekti. Erhan’la ilişkilerinde hiçbir zaman istediklerinde ısrarcı olmamış, önceliği hep Erhan’a vermişti. Erhan bu kadar erken razı olma-

sını istemediğini açık söylemişti. Arayışlarının izini güçlü motive edemediklerini, tükendiklerini söylemiş ve ilk defa rahatsızlığını ifade etmişti. Arayışlarının, farklılıklarının, çelişkilerinin gücünde, hayata Nilay’la daha fazla motive olmak ve sıradanlaşmamak istiyordu. Bu düşünce bir çağlayan gibi Nilay’ın beynine akmıştı.

“Bir soruyla hayatımın şifresini verdin bana Zeynep, sana ne kadar teşekkür etsem azdır” dedi. Ansızın ikisi arasında gelişen bu bağı tarif etmek imkânsızdı. Bir tesadüf, bir hayat için yepyeni başlangıçlara vesile olabiliyordu. Zeynep de şaşırmıştı. Nilay öyle mutluydu ki Erhan’la ilişkilerindeki gediği keşfetmişti anlaşılan. Nilay, “Yarın ilk işim, hayır hayır şimdi ilk işim gidip bambu mobilyalar almak” dedi. Öyle coşkuydu ki bunu Zeynep de hissetti. İki gündür Zeynep’in kendi derinliklerine nasıl daldığını bilmiyordu. Gözlerinden uyku akıyordu Zeynep’in. Nilay bunu geç fark ettiği için kendine kızdı. Ona pijamalarını verdi. Uyuması için yatağını gösterdi. Memleketinden yeni gelen bir insanın yanında hiçbir eşyanın olmaması, akrabasının onu almaya gelmemesi, kadın da görünenden fazla olan birikim, kafasında belli çelişkiler yaratsa da fazla düşünmedi. Sorununun kaynağını anladığı için rahatlamıştı. Bambu sandalyesine oturdu ve bu düşüncelerle uyudu. Sabah huzur içinde bambu sandalyesinden kalktı. Zeynep’in gittiğini fark etti. Üzüldü. Acaba onu bir daha görebilecek miydi? Bu bir rüya mı diye düşünürken telefonu eline alıp Erhan’ı aradı. “Ben bambu mobilyalar almaya gideceğim. Benimle gelir misin sevgilim.” Erhan, “hay hay sevgilim” dedi.

Açık yaralardan esen bir ayaz gibi inmişti şehre. Dikmen postanesinde bir telefon kulübesinin içinde saatlerce bekle-

mişti. Görünmeyecek tarzda o kulübenin içinde oturmuş, çaresizliğine eklediği bekleyişinde umudunu yitirmemişti. Ama arkadaşı gelmemişti.

Etrafındaki insanlara baktı. Sanki bu şehri hiç tanııyordu. Hiç gezmemiş, hiç yaşamamıştı sanki bu kentte. Her şey o kadar yabancı geliyordu ki. Usul usul yağın karın altında uykudan yeni uyanan, annesini arayan bir bebek kadar çaresizdi. Şehre ruh veren arkadaşlarını arıyordu belki de. Kimsesizliğine yalnızlık ekleyen arkadaşlarını.

Gün ısıır ısımaz elbiselerini sessiz bir şekilde giyinerek Nilay'ın evinden çıkmıştı. Nilay'ın yaşadığı çelişkinin ne kadar masumane olduğunu düşündü. Sevdığı erkeğin onu neden terk ettiğini anlamaya çalışan bu kadının, yine o erkeğin isteği doğrultusunda hayatına yön vereceğini ve Erhan'ın renginin belirgin olduğu bir hayat süreceğini ona söylemek istememişti. Çok heyecanlanan bu kadının çelişkisine masum bir gerekçe aradığı ve bunu bulduğu için mutlu olduğu açıktı. Ancak Nilay'ın sevdığı erkeği, belki de hiç tanımadığını aklından geçirdi. Zeynep, bir erkeğin bu kadar ince olamayacağını düşünüyordu. Yine de yaşadıkları yenilgiye masumane sebepler arayan bu kadının çelişkisini sevmişti. Bir aşkın etrafına zorlanmalarını çiziyorlardı. Çözümü yine o aşkıta arıyorlardı. Normal standartların üzerinde yaşayan, ekonomik bağımsızlığını kazanmış, düşünce gücü belirgin olan bir kadın, nasıl olur da böyle güçsüz düşmüştü. Kafasında çocukluğundan itibaren sorduğu, “Bir kadın nasıl güçlü olur? Bir kadının güçlü olup olmadığı neye göre belirlenir?” sorusu belirdi. Bunun cevabının kolay olmadığını bir kez daha fark etti. Hemen bu düşüncelerinin içinden sıyrılarak yaşadığı ana döndü.

Her ihtimale karşı belirlemiş oldukları ikinci buluşma noktasına gitti. Yalnızlığına eklediği bekleyişini, ikinci buluşma nokta-

sında da sürdürdü. Arkadaşını beklerken bir ince eğim ile geçmiş hayatına sürüklendiğinin farkında değildi. Kendisini bekleyen sürprizlerden bihaber arkadaşını bekliyordu. Aykırı sürgünlere yazılı olan künyesinde hiç silinmeyecek olan bir sayfanın ilk satırlarına doğru, kendi mevsimini unutan dalgın bir rüzgâr gibi yeniden acıların içinde sınanmaya doğru yürüyordu. Kendi sesinin titreşiminde özgürlük tutkusunun sesini duyan, hisseden Zeynep, geleceğe sırlı adımlarla yürürken ansızın bir zaman makinesinin içinden tekrar geçmişine uğurlanmıştı sanki.

Elinde hiçbir şey yoktu. Sadece insan sevgisine tutunacaktı. İkciksiz bir şekilde insanlara gidecek, gözlerinde yalan söylemeyen o candan ışııyla her şeye rağmen onlara yardım edecekti. Kendisine güven duymasalar da ilk etapta onların sevgisini kazanmak için tüm samimiyetiyle emek verecekti. İğneyle kuyu kazar gibi, bir zamanlar acılarını, sevinçlerini yaşadığı şehre Ankara'ya yeniden adını yazacaktı. En iyi bildiği mahallelerde kendine yeni bir yer arayacak, yüzüne kapanacak kapanmalarına aldırmadan yeniden yeniden kapıları çalacaktı. Yersiz yurtsuz bir kadın olarak onları sevdiğini, onlara güvendiğini, onlar için hayatını ortaya koyduğunu tekrar tekrar kanıtlayacaktı. O artık Zeynep'ti. İnsanlara anlattıkça o da bu kimliğine alışacaktı.

İzini düşürdüğü sokaklardan tekrar geçmeye cesareti yoktu. Bahçelievler'de dondurma, Edesa'da beyti yemeye, Kızılay'da bir bankta oturup gelip geçen insanların ne iş yaptıklarını tahmin etmeye, Mutlu Mahallesi'ndeki ev sahibine bir merhaba deyip özlem gidermeye, okuldan tek bir arkadaşı ile karşılaşmaya cesareti yoktu. Hüzünlü bir serzenişti kendisine eşlik eden... Nefesiyle tutunduğu ömrünün güneş görmemiş boşlukları, göğüs tahtasına solgun anılarını sürdürükçe bir başına kalıp kendini sırtlayacaktı. Yüreğinde yeşeren, uğruna her şeyini feda ettiği o giz, insanlığın filiz veren sesi ise hep yanı başındaydı.

Baktığı her insana umut taşıyan kıpırtılar hediye edecek, bir gülümseme ile sahiciliğini, samimiyetini anlatacak, karanlığın emici gücünü parantez içinde gülüşü ve bakışıyla deşifre edecekti. Rotasız bir başkaldırı değildi onunki. Kesintisiz raylar vardı ufkunda. Şimdi üşümüş bir çocuk gibi kalmıştı bu düşlerinin arasında. Acılarına, özlemlerine, yüreğinde sürekli yankılanan annesinin sesine beşiklik eden ideallerini koca bir umutsuzluğa kaptırmak üzereydi. Akan bir selin coşkusunda büyüttüğü düşlerine tutunmaktan başka çaresi yoktu.

Çocukluğunda sadece fotoğraf çekmek için taktığı güneş gözlüğünü şimdi tanınmamak için takıyordu. Akşam saatlerinde, iki göz odası olan evlerinde babalarının gözü gibi sakındığı güneş gözlüğünü çıkarır, ablasıyla birlikte sırayla takarak fotoğraf çektirirlerdi. Ampulün ışığından yarısı yanan o fotoğraflarda en belirgin kare, güneş gözlükleri olurdu. Nasıl bakacağını bilmediği gözlük, onun geçmişini örten bir araçı şimdi. Yüzüne geniş gelen gözlük, kahverengi ince parkası ve buz rengi pantolonu aslında onun bu şehrin, bu sistemin yabancı olduğunu haykırıyordu.

Batıkent arabalarına bindi. Vedat Dalokay Parkı'nda incecğini muavine söyledi. Ankara'yı çok iyi bilse de şu an benliğine yerleşen güvensiz ruh hali nedeniyle tedbiri elden bırakmıyordu. Tedirgindi. Parka geldiklerinde muavin haber verdi. Otobüsten indi. Parka doğru gitti. Bembeyaz karın örttüğü parkta yiyecek arayan güvercinlerin uğultusuna dinledi. Islak olan banklardan birini silerek üzerine oturmayı düşündü. Çok üşümüştü. Ancak mendilinin olmadığını fark etti. Yenisini alamazdı. Parası azdı. Ne olacağı da belirsizdi. Tedarikli olması gerekiyordu. Vedat Dalokay Parkı'nın kuytu bir köşesinde bugün ve geleceği arasında salınan yalnızlığına kimse olan arkadaşını bekledi. Dikmen'de iki gün boyunca beklediği arkadaşının gelebileceğine ihtimal ver-

miyordu. Ama beklemekten başka çaresi de yoktu. Aslında bir buluşma noktasında verilen saatin ötesinde beş dakikadan fazla beklemek riskliydi. Buna rağmen beklemişti. Ve her ihtimale karşı birbirlerine verdikleri ikinci buluşma noktasına gelmişti. Buradan başka bir yerde karşılaşma ya da birbirlerini görme umutları da yoktu. Bu düşüncelerin içine daldığı bir sırada arkadaşının kendisine doğru geldiğini gördü. Çok sevindi.

Büyüdükleri ama önce düşlerini, sonra bedenlerini kopardıkları bu şehre yabancıydılar. Ne birbirlerinin geçmişini biliyor ne de birbirlerine hangi isimle hitap edeceklerini. Onlar sadece arkadaşta. Sözü kırıyalarında susmanın dalgalarına tutunmuş, öylece kalakalmışlardı. Daha birbirlerinin hâl hatırını sormadan yanı başlarında beliren polis, henüz kendilerinin dahi ezberlemediği kimliklerini sorunca ölü bir fotoğraf gibi yavaş yavaş eskimeye başlamışlardı. Bu kim diye sorsalar, söyleyecek bir isimleri yoktu. Suskun, solgun, titrek ve büyük bir boşluğa bırakmışlardı kendilerini. Yanı başından alınıp götürülen arkadaşı için hiçbir şey yapamıyordu. Hayat dalgın bir rüzgârla tüm dallarını koparmıştı. Artık yalnızdı. Yapayalnız...

Hangi yöne doğru gideceğini bilemedi. Neden onu da almamışlardı. Şimdi ne yapacaktı. Arkadaşını neden almışlardı? Kimliğine baktıktan sonra, “Hadi beyefendi bizimle geliyorsun” dediklerinde, “Neden, memur bey neden aldınız arkadaşımı?” diye sormamıştı. Elleri kelepçeli bir şekilde götürülen arkadaşına, “Kendine çok iyi bak arkadaşım. Lütfen yine görüşelim” dememek için kendini zor tuttu. Savunmasız bir şekilde kendinden koparılan arkadaşını için bir şeyler yapması gerekiyordu. Ama hangi yöne baksa, hangi insana gitse beraberinde korkuyu da taşıyacak, içine yerleştirdiği güzellikler yankısız kalacaktı. Bundan emindi. Arkadaşının adını bilmiyordu. Hangi kimliği taşıdı-

ğını, nereli olduğunu, annesinin adını bilmiyordu. Kimliklerini birbirinde yitirmiş yeni bir hayata doğru yol alırken her şey gibi isimlerini de kendileri yazmış, yeniden doğar gibi bu isimleriyle hayata tutunmuşlardı. Kendilerine verilen vesika, o sisteme dahil olmalarına yardımcı olan bir araçtı. Ama şimdi o vesikanın adını dahi bilmiyordu.

Vedat Dalokay Parkı'nda bir başına kalan Zeynep, içine işleyen soğuktan mıdır, biraz önce arkadaşını yanından alıp götüren polislerden midir bilinmez tır tır titriyordu. Kayalardan sır ko-paran bir kartalın erimsizliğinde hissediyordu. Yükseklerle daha yükseklerle uçmak isteyen bir kartal. Alıcı kuşlara aldırmadan, daha yükseklerle uçmak isteyen bir kartala özeniyordu. Buzuldan örtüleri olan bu şehrin görünmez inlerinde saklanmak istemiyordu. Bir kartalın erimsizliğinde kendini ait hissettiği topraklara dönmek istiyordu. Hiçbir göreve aldırmadan, neden burada olduğuna bakmadan, nefes aldığı topraklara uçmak istiyordu. Bilinmez bir ışığın aydınlığına değil, ellerinin hatmettiği toprakların aydınlığına ihtiyacı vardı. Kendini çok yalnız hissediyordu. Uğruna her şeyinden vazgeçtiği büyülü hayatının tek tanıdığı da yoktu artık. Nereye varsa uzak bir ıssızlık, nereye baksa buzul bir yalnızlık görüyordu. Üşüyordu. Özlemlerine vurdu kendini. Daldı.

Efil efil esen rüzgârın getirdiği çiçek kokuları eşliğinde, beyaz tortumsu bir taşın üzerine oturup ufku izlediği zamanları düşündü. Dağın en zirvesinde yüzünün magmasına vuran tüm tepelerin gölgesine inat, nasıl ufka daldığını. Küçük kaplumbağasını okşarken nafil bir çaba içinde olduğunun, onun dünyasına inip okşayışlarını hissettiremediğinin farkında olduğunu hatırladı. Donuk, hissedilemeyen nafil bir çaba. Bir evin çatısını okşar gibi nafil. Küçük kaplumbağasının, yaşamak, yaşamda ilerlemek için ara sıra da olsa benzerleri gibi başını uzatma riskini göze alan bir

yaratılışı vardı. Hiçbir hareket hissetmediği zamanlar başını usulca uzatıyor, etrafı kolaçan etikten sonra dışarı çıkarıyordu. O an karşıda durup onu izlemek, o nokta gibi gözlerin nasıl parladığına tanık olmak ve ağır ağır suya doğru gidişini izlemek... Tüm bu anlar, onu büyülüyordu. Küçük ayakları suya değer değmez başını tekrar içine çekmesi ise her seferinde onu biraz daha düşündürüyor. Aslında bu sevgisiyle acımasız doğa koşulları karşısında onu ne kadar savunmasız bıraktığını bir kez daha hissediyordu. Sevmek belki de gerçekten vazgeçmekti. Onu sabırla yüzyıl sürecekle serüvenine uğurlamaktı. Ama öyle alışmıştı ki bu güzel varlığa, ondan vazgeçmek kendi boşluğuna bakmak olacaktı.

Evet ondan vazgeçmek, kendi boşluğuna bakmaktı. Tüm gizemiyle önünde mavi bir çizgi gibi uzanan ufuk, bazen turuncu bir hâle ile sarılıp tekrar bırakılıyordu sanki. Bunun izdüşümü gözlerine vuruyor, bu gözler uzak geçmişinden soluk anılarla tekrardan hiç hatırlamamak üzere kapanıyordu. Yeniden gözlerini açtığında ise sadece umut ve barış dileklerini yüklediği geleceği düşünüyor, ufku seyreliyordu. Geçmiş ise kişiliklerinde bıraktıkları tortuları temizlemek için ara sıra uğradıkları bir durak oluyordu. Ama geçmişten kaçılmazdı ki... Ve o geçmiş şimdi yanı başında duruyordu. Geçmiş onu bekliyordu. Onun tekrar merhaba demesini bekliyordu. Ürktü. Bir sınavın içinden geçiyormuş gibi hissetti. Güneşin ışığına sığınmak istedi. Ama güneş, kar beyazı bulutların arkasına gizlenmişti. Nereye varacağını düşünmeden otobüse bindi.

Ay yükselmişti. Gökyüzü ardında billirumsu ısıltılar bırakan parlament mavisi bir deniz gibiydi. Yanından usul usul geçen ara-

balaların farları hülyalarına kayan yıldızlar misali bitimsiz bir senfoni oluşturunuyordu. Gül, yüzünde kırılgan bir anlaşılma isteği ile gece boyunca cadde cadde dolanıp durmuştu. Hayatının yavaşladığını hissettiği şu anda, keşke durabilme gücünü gösterebilseydi. Yepyeni bir başlangıç için durabilseydi. Ama az kalmıştı. Üç ay sonra okul bitecekti. Yedinci seneye uzamıştı ama olsun sonunda veteriner olacaktı. Hayvanlardan nefret eden bir veteriner... Tıpkı kasabasındakiler gibi. Sadece iğne vurarak hayatlarına son verdikleri hayvanların sayısını hatırlamayan baytarlar. İşte o zaman en çok babası gelirdi aklına. Babasının, “Değer mi kızım bir baytarlık uğruna tüm bunlara katlanışın” deyişi. Bu sorunun cevabını aramaktan yorulmuştu artık. Geceye atılmış gibi hissediyordu. Geç kalmış da olsa okulu bitirme ihtimalinin olduğuna inanmak istiyordu. Bu sahiden bir ihtimal miydi? Şu okulu bitiremez miydi gerçekten? Elbette bitirebilirdi. Ama yalnız kalmıştı yine. Kaç aydır onu ne arayan ne soran vardı. Her şeyi akışına bırakmak en doğrusuydu belki de. Omuzuna çapraz taktığı çantasından bir sigara çıkardı. O sırada eli evin anahtarına takıldı. Saat de epey geç olmuştu. Eve gitse hiç fena olmazdı. Kafasında aniden çakan bu düşünceye önce aldırmadı.

Yekpare bir cam gibi duran bu mavi gecenin soluğunu duymak istiyordu. İçinin taşlıklarından korkmadan yürümek, yüreğinin kavlanmış suratlarına tiksinden bakmak, yeniden başlamadığı aydınlığa umutlarını yüklemek istiyordu. Yürüyecekti işte sabaha kadar yürüyecekti. Ay biteviye ışığını güneşe devredene kadar yürüyecekti. Ama kendisiyle yaptığı bu sözleşmeyi ihlal etme potansiyelini de taşıyordu. Yedi yıl boyunca sorumsuzca oradan oraya savrulup durmuştu. En azından şimdi bunu yapmamalıydı. Ani bir kararla eve doğru yürümeye başladı. Saat epey geç olmuştu ama ders çalışma fikriyle eve yöneldiği de bir gerçektir. Bu dersler onda saplantı haline gelmişti.

Kendisine tutku derecesinde bağı olan Faruk ile aynı evde yaşıyordu. Maddi ihtiyaçları onu Faruk'a yönlendirmişti. Faruk, bu durumu anlayamayacak kadar körkütük ona âşıkı. Kapının tıkırtısı ile hemen uyanıverdi Faruk. Anlaşılan onu bekliyordu. Her zaman onu kaybetme korkusuyla yaşayan Faruk, ağzından çıkarırken manalarını terk eden sözcükleri anlayamayacak kadar safça merhaba deyip öptü Gül'ü. Pencereden içeriye sızan yıldızların ışığı, Gül'ün eteklerinde nazlı nazlı yalpalayıp duruyordu. Gül, adı konmamış bir ülkenin ilk defa dinlenen ve hayranlık duygusunun anlama çabasını yavaş yavaş silip götüren müziğine benzer fısıltıyla karşılık verdi. Sözcükleri yutarcasına hızlı hızlı konuşan bu kadın, "Fazla vaktim yok ders çalışmam lazım ha" deyip kendisine sarılan Faruk'tan sıyrılıp çalışma masasının başına geçti.

Onun için her şeyini feda etmeye hazır olan Faruk, bu soğuk ve ilgisiz hareketleri karşısında ona daha çok tutulduğunu hissediyordu. Gül, bunu sezdiği için dilediği her şeyi yapmakta bir beis görmüyor, bazen onu kullandığını bile söylemekten çekinmiyordu. Faruk'un fedakârlıkları karşısında yüzünü yere eğmesi gereken Gül, bilakis bu tavrıyla her gün onun yüreğinden bir taş söktüğünün farkında değildi. Bir yandan Gül'e daha fazla tutulduğunu sezen Faruk, diğer yandan özenle kurduğu binanın taşlarının yavaş yavaş söküldüğünü de hissediyordu. Ona bu saate kadar nerede olduğunu sormamıştı. Sormayacaktı. Oysa bırakmak istese de Gül bırakamayacak kadar ona muhtaçtı.

Birbirleriyle çok konuştukları söylenemezdi ama ona adını koymadığı bir arzuyla bağlıydı. Belki de bu, Gül'ün cinsel çekiciliğinden kaynaklıydı. Zaten Gül'ün ilişkilerindeki tüm talihsizliği de bu yönüydü. İlk bakışta karşısındakini kısıvrak yakalayan bu yönü, önce geçici bir sarhoşluk yaratıyor, ona ulaştıktan sonra da bu heves kaybolup gidiveriyordu. O yüzden uzun süreli ilişkiler

kuramıyordu. Kalıcı bağılıklara artık o da inanamaz olmuştu. Güzellliği, kırık bir bulut gibi her daim ona eşlik ediyordu. Bir an güneş görünüyor, ışıltıyor, aydınlatıyor ama sonra bulutlar, aniden tüm düşlerini karartıyordu.

Üniversiteye ilk geldiğinde birisini çok sevmişti. Ona öyle tutkuyla bağlanmıştı ki aile, hayat, iş gücü, hiçbir şey umurunda olmamıştı. Ama o adam, dilinden hiç anlamadığı, esprilerine hiç gülmediği Gül'e en çok cinsel çekiciliği nedeniyle tutulmuştu. Kendisiyle ikirciksiz bir şekilde birlikte olan Gül'den bu yüzden çabuk soğumuştur. Ama Gül, onun bu yönünü bilmesine rağmen bundan hiç vazgeçmemiş, sırf onu görmek için onun tüm horlamalarına katlanmıştı. Şu an Faruk'la yaşıyor olmasına ve hayatından çok erkek gelip geçmiş olmasına rağmen şimdi yine onu özliyordu. Bu aşk mıydı yoksa o zamanlardaki sade duygularına bir özlem miydi, o da farkında değildi.

Bir ara Nietzsche'nin tüm kitaplarını okumuş, onun felsefesinde kendini aramıştı. Ama Nietzsche bile "Özgürlük özsayı iradesidir" diyordu. O halde şimdi kendisini nereye koymalıydı. O da özgürlük, kendi ayakları üzerinde durma adına gelmemiş miydi bu okula. Neden yaşamı bu noktaya gelmişti, neden bu ilk aşkı unutup hayatına bakamıyor, mutlu olamıyordu? Kendine çok soru soruyor ama cevaplarını arama zahmetine bile girmeden sığınaklarına kaçıyor. Eve gelmeden az evvel, derinliklerine kulaç atmaya az kala ders bahanesiyle kendini hemen eve atması gibi...

Masanın başına geçti. Karnının gurultusundan akşamdan bu yana hiçbir şey yemediğini hatırladı. Ama aç da hissetmiyordu. Tutkusunun filtresinden kendisine teselliler damıtan Faruk, ona sormadan bir şeyler hazırlayıp önüne koydu. Bugün annesi, ona çok sevdiği salçalı baharatlı etli ekmekleri yapıp ta Hatay'dan yollamıştı. O da bir an önce oğlum evlenseydi de mürüvvetini gö-

reydim diye yakınıp duruyordu. Yaşı da geçmişti. Ama gözü Gül'den başkasını görmeyen Faruk, evliliğe yanaşmayan Gül'den de vazgeçemiyordu. Annem gönderdi demeden ekmekleri, yeni ısıttığı bir çayla Gül'ün masasına koyup gitti. Birbirlerine gü-lümsediler. Televizyonu açtı Faruk. Uykusu kaçmıştı. Üniver-sitede iyi bir maaşla çalışan seviyeli bir insandı. Zamanında Gül'ün göz kırptığı birçok asistan arkadaşı da vardı. Faruk'a his-settirmeseler de Gül'ün ona layık bir eş olmadığını hepsi iyi bi-liyordu. Kimi zaman onların bu güvensizliklerini sezse de Faruk, buna aldırmaz hatta böyle güzel ve genç bir kızla olduğum için beni kıskanıyorlar bile derdi. Buna kendisi de inanmazdı ama şu insanlar karmaşık varlıklardı. "Seç ve dilediğini yap" dememiş miydi Saint Augustinus... Daha ne?

Gül, böceklerle ilgili bir tez konusu hazırlamıştı. Onların dün-yasına daldıkça ne kadar ilginç varlıklar olduğuna şaşıp kalıyordu. Üreme biçimleri, sevgileri, üretimleri her şeyleri ama her şeyleri çok değişikti. Her gün üzerine basıp geçtikleri, kimi zaman iğ-rendikleri ya da ürttüikleri şu böceklere de bak hele derdi. Her bi-risinden yüz binlerce farklı çeşit olan böcekler hem sosyal düzen hem koloniler oluşturup yavrularını gözetme anlamında kusursuz özelliklere sahiptiler. Havacılık uzmanlarının rüyalarını süsleyen, böceklerin vücudunu kaplayan son derece hafif ve ince olmasına rağmen bir iskelet işlevi gören kitin malzemesi mesela. Yine top-rağın sertlik özelliğini tespit ederek yumurtalarını bırakmak için yer arayan çöl akrebinin karnında bulunan tarak mesela. Ya da her biri bir ressamın elinden çıkmış gibi düzgün ve estetik görü-nümlü olan kelebekler...Öyle bir şey ki üst üste dizilen pulcuklar-dan oluşan şeyler, elimiz ona değdiğinde dağılıverirken sıralarını hiç bozmadan aynı deseni oluşturabiliyorlar. Ve daha nice örnek... Eğer bu tezi güçlü verebilirse ve finallerden ortalama bir not ala-

bilirse nihayet okulu bitirebilecekti. Bunu düşünmek bile güzeldi. Artık uyusa iyi olacaktı. Faruk'un yanına gitmektense orada kıvrılıp uyumayı tercih etti. Gece onun yanında olmadığını fark eden Faruk, "Herhalde Gülüm sabahladı" deyip üzölmüş, gelip onu gayet güzel bir şekilde yatırıyor görünce yatağına dönmüşü. Sabah da onu uyandırmadan okula gitmişti. Gül de sabah kalkar kalkmaz okula gitmek için hazırlanmıştı.

Göl, durakta otobüs beklerken gözü, yanından geçip giden bir kadına takıldı. Çok eski bir tanıdığına benziyordu. Bir an "Hayır canım bu imkânsız" deyip gözlerini onun üzerinden çekmişse de demek ki insanlar çift yaratılmışlar demekten de kendisini almadı. Gerçekten de bu kız bir arkadaşına çok benziyordu. Ona seslenmek istedi ama vazgeçti.

Akıntıdan yana, denizlere yakın gitmişti arkadaş. Giderken bir an bile tereddüt etmeksizin uzaklaşmıştı. Kendisi ise kıyıda kalmayı tercih etmişti. Denizin köpüklerini izlerken bulanık kaygılarının düşlerini sökmesine izin vermişti. Yıllar önce nice arkadaş düşlerinin izini sürerken o, kalbine ağı katmış ve arkadaşlarını yalnız bırakmakla kalmamış, onları ihbar da etmişti. Duraktan geçip giden o kadına bakarken içine kuzey kutbunun kışı indi sanki. Unuttuğı, unutmak istediğı zamanlar gelmişti aklına. Gözyaşları buharlaştı. Bakışları nemlendi. Geçmiş, puslu bir görünüydü. Hayat karşısında ilkelerinin ölçüğünü iyice küçültmüşü. Onlardan sonra kendisine yepyeni bir başlangıç yaratmış, bambaşka bir çevreye girmişti. Dağlara taşlara yazılan çığlğın yankısını duymamak için hayatını tamamen değıştirmişti. Ömrünün kafa kağıdını çıkarmaya üç ay vardı. Hiçbir şeyin bunu bozmasına izin vermemeliydi hiçbir şeyin...

Bu düşüncelerin içinde otobüsü kaçırdığını fark etmedi. Yenisinin gelmesine daha 20 dakika olduğuna göre kadına sora-

çaktı. Meraklıydı. Hem de çok. Önce izleyecekti. Sonra bu çok saçma dedi ama içinden gelen bu dürtüye engel olamıyordu. Sonunda kendisini onu izlerken buldu. Gül artık emindi, bu kadını tanıyordu. Sadece tipi değil, yürüyüşü de aynıydı. Artık geri dönüş yoktu. Ona seslendi. Kadın cevap vermedi. Atkıyla yüzünü iyice kapattı. Paniklediği belliydi. Ama nafile. Gül artık emindi, bu kadın arkadaşıydı. Hızlı adımlarla onun önüne geçti. “Merhaba... Merhaba” dedi heyecanlı bir sesle, ona bağırdığının bile idrakinde olmayarak. Ama kadın “Pardon ama ben sizi tanımıyorum” dese de Gül’ün vazgeçmeye niyeti yoktu. Bir yandan da ona sarılmaya çalışıyordu.

Kadın ise onu kendisinden uzaklaştırdı. Gül, üzerini örttüğü geçmişinden birinin sesini duymak istiyordu. Çaresizce kadına sarıldı. Soğuk bir şekilde Gül’ü kendisinden uzaklaştırmaya çalışan kadın, “ımdat” diye bağırmayı bile düşündü. Gül, kadına öyle büyük bir özlemle sarılıyordu ki kadın çantasını kontrol etmeden duramıyordu. Nihayetinde çok fazla hırsız vardı şehirde. Belki de çantasını çalmak için ona bu şekilde sarılıyor, aradan çantayı aşırma planlıyordu. Mutluluktan gözü kararmış olan Gül ise bu tür düşüncelerin içine dalamayacak kadar uzak geçmişine doğru yol almıştı. Kadın onu ısrarla kendisinden uzaklaştırdıncı Gül afalladı. “Tamam anlıyorum beni affetmedin, affetmiyorsun. Ama lütfen dur bir dakika seninle konuşalım” diye ısrar ediyordu. Gözleri kararmıştı adeta. Ne olduğunu anlayamayan kadın, hızla onu kendinden uzaklaştırarak oradan ayrıldı. Durakta bekleyen insanlar da Gül’ün bu tavırlarına anlam veremedi. Ani bir histeriye kapılmış gibi kadına sarılan Gül, “Demek ki yanıldım. Ne olursa olsun şayet arkadaşım olsaydı, bana sarılır bu kadar soğuk davranmazdı” dedi. Aslında bu sözler bir nevi kendisine verdiği teselliydi. Gördüğü kadının arkadaşı olduğundan neredeyse emindi.

İnce beyaz bulutlarla kaplı Ankara’da serçeler çığlık çığlığa bir umut şarkısını büyütüyordu. Kendini terk edilmişliğin en soğuk sularında hisseden Gül, yine arkadaşını düşündü. Arkadaşının yüreğine hiç konmamıştı serçeler. Pıt pıt etmemişti yüreği. Hiç âşık olmamıştı sanki. Bir erkeğin eli hiç değmemişti eline. Hiç zamanı olmamıştı âşık olmaya. Kendini daha büyük, daha kutsal bir aşka adanmıştı. Bunun adı tam olarak neydi bilinmez ama o kendini böyle ifade ediyordu. Dünyanın dört bir yanından kendilerine, yurtlarına akan nar taneleri gibi tarif ediyorlardı kendilerini. Orada birbirlerinde yeniden bütünleştiklerini iddia ediyorlardı. Bunun için onlarla gitmemişti Gül. Kendini böyle avutuyordu. Çünkü orada derinden hissedilen bir eksiklik vardı. Adını koyamadığı bir eksiklik. Âşık olmadan duramazdı ki. O bahsettikleri büyük aşk ise ona göre çok soyuttu. Kendini gerçekleştirme diyorlardı. Bu, Gül’ün anlayamadığı bir eksiklikti. İnsan bilmediği bir şeyi neden reddetsin ki. Bir insan âşık olmadan nasıl yaşayabilir ki. Onlar, “Sadece bir insana adanılan bir sevginin ne anlamı olabilir” diyorlardı. Sahiden onların hayatında hiç aşk olmamış mıydı? Hiç platonik aşkları olmamış mıydı? Bu mümkün müydü?

Arkadaşının hayalini bir an bile görmesi dahi onda bu düşüncelerin yeniden hayat bulmasına neden oldu. Çünkü arkadaş ile temel çelişme noktası buydu. Onlar anlatamıyor, o da anlayamıyordu. Hâlâ cevap bulamadığı bu soruları soracağı kimse de yoktu. “Başka bir hayat mümkün” diyen arkadaşlarını hiçbir zaman anlayamadığını, nasıl bir hayat olduğunu idrak edemediğini bir kez daha hissetti. Onun için sadece gidenlerin bir değeri vardı. Radikal laflar edip de oturanlara ise hiç tamah etmiyordu.

Bu şehrin yalnızlığında kaybolmak istiyordu. Güçsüzlüğünün ona kurduğu tuzakta kendini yitirmekten korkuyordu. Gül, bu düşüncelerle fakülteye geldi. Durakta yaşadığı karşılaşmanın et-

kilerini hâlâ taşıyordu. Gerçekten yanılmış olabileceğine ihtimal vermiyor, böylesi bir benzerliğin imkânsız olduğunu mırıldanıp duruyordu. Mevzu bahis olan çok uzak bir geçmiş değildi ki. Nasıl yanılabilirdi? Bunu bir türlü kabullenmek istemedi. Derse girmeye takati yoktu. Bir çay almak için kantine, yıllardır oturduğu masaya gitti. Yeni gelen öğrencilerin heyecanını seyretti. O an hayat karşısındaki heyecanını kaybettiğini hissetti. Onu, uzak olmayan geçmişine götüren temel düşüncenin de bu heyecansızlık olduğunu düşündü. Her şey koca bir belirsizlik halinde onun duygu ve düşüncelerinde vuku buluyordu. Ağzından kayan sözcüklerin sadece Faruk'ta heyecan yarattığını düşündü. Elinde hiçbir şey kalmamıştı. İki arada bir derede olmaktan bıkmıştı. Hayat karşısında yaşadığı tedirginliğin sebeplerine inmeden “Başka bir hayat mümkün” sözünün kulaklarında çınlamasına aldırmadan sadece okulu bitirmesi gerektiğini fısıldadı. Ve Faruk. Onun aşkına sığınacak, onun kendisine sunacağı hayata kalbinde heyecan olmadan yürüyecekti.

Kendini terk edilmişliğin soğuk sularında hisseden Zeynep yapayalnızdı. En son Vedat Dalokay Parkı'nda bıraktığı arkadaşı, bu dört yıllık hayatın büyüğü yönlerinin tanığı, o da yoktu. Her şey şimdi çok uzakta kalmıştı. Kendi isteğiyle vazgeçtiği hayatı ise yanı başında, onun tekrar merhaba demesini bekliyordu.

Dünyanın dört bir yanından yurtlarına akan nar taneleri gibiydiler. Orada, birbirleriyle yeniden bütünleşen serüvencilerdi. Şimdi tek başına çok eksikti. Şehre indiğinden bu yana çok derinden hissettiği ve bir türlü adını koyamadığı bu eksiklik, onun her yanını sarmaya başlamıştı. Ürkekliği bundandı belki de. İn-

sanları sevememekten korkuyordu. Onlardan nefret etmekten korkuyordu.

Otobüsten indi. Etrafına bakmadan ilerledi. Geride kalan arkadaşlarıyla karşılaşmak istemiyordu. Bu yola başladığında geri dönüşü yok deyip her şeyi silmişti. Şimdi geride bıraktığı arkadaşlarına söyleyecek bir sözü yoktu. Onları görmek demek, neden orada olduğunu anlatmak anlamına geliyordu. Bu, aynı zamanda yapmakla yükümlü olduğu çalışmasını anlatmak zorunda kalmaktı. Hayatın ta merkezinden geçmeyi ve ölüme dokunup ona yenilmemeyi başarmış bir insan olarak geri dönmüştü. Ancak bunu nasıl anlatacaktı. Kendi isteği dışında buralara gelmek neredeyse imkânsızdı. Ama her şey değişmişti. Bunu anlatmak güçtü. Nitekim eski hali olsa o da aynı şeyi düşünürdü. O nedenle kimseyle karşılaşmaması gerekiyordu. Öylesi bir durumda ise onları tanımamak, tanıdığını inkâr etmek en makulüydü.

Bu şehre ilk defa ayak bastığında hissettiği duygunun girdabında dolanıyordu. Yıllar önce uzun örgülü saçları, hardal sarısı eteği, siyah kazağı ve geniş kemeri ile ilk defa on altı yaşında ayak basmıştı bu şehre. Kendisine bakan insanlardan habersiz, ürkek ve utangaç bir şekilde yurda doğru yol aldığını hatırladı. Karşıdan karşıya geçmeyi dahi bilmeyen, hayatında ilk defa bu kadar çok arabayı bir arada gören biri olarak bu adımın hayatını baştan sonra değiştireceğinin farkında değildi.

Yüksek binalara bakınca başı dönüyor, arabaların hızı karşısında afalliyordu. Babası yanında olmasına rağmen başının dönmesine anlam veremiyordu. Hayallerinin peşine düşmüştü. Çok kıt imkânlarla istediği bölümü kazanmış, hatta dereceye girmeyi dahi başarmıştı. Bu konuda babasının takdirini kazanmış ama “Gazeteci olup da ne yapacaksın? Gazeteciler savaşa gidiyor ve ölüyor” diyen ablasına bu bölümü bir türlü sevdireme-

mişti. Gazeteci olmak çocukluk hayaliydi. Evlerine televizyon ilk girdiğinde dünyayı ayaklarına getiren bu mucizeye inanamamış ve ilk o zaman “Ben de böyle bu kutudan dünyaya seslenen, dertlerini anlatanlar gibi olacağım” demişti. Herkesin avukat ve doktor olmak istediği bir yerde kızının gazeteci olmasına anlam veremeyen babası ise sesini çıkarmıyor, kızını hayallerine uğurlamaktan başka bir şey elinden gelmiyordu. Üstelik kızı çok yüksek bir puan da almıştı. Çok güzel bölümlere girme imkânı varken o hayallerine doğru ilerlemeyi seçmişti. Hayallerinin peşinden koşan insanlara gıpta etmekle birlikte kızının bu uğurda önündeki tüm fırsatları kaçırmamasından korkuyordu. Bütün bu telkinlere rağmen gazeteci olmakta ısrar etmişti.

Evet bir derdi vardı. Kimsesizliğin ve köksüzlüğün acısını derinden hissediyordu. Bu duygunun sadece ona ait olmadığını, geldiği yerdeki tüm insanların böyle bir ruh halinin olduğuna tanıklık etmişti. Bir türlü yurt edinemeyen, hangi gerekçeyle olursa olsun dünyanın bütün ülkelerine savrulan sevdiklerinin, hemşerilerinin duygusuydu bu. Bu ruh halinin adını koymak istiyor, bunun için mücadele ediyordu. Sürgündü. Ankara’ya ilk ayak bastığında bu duyguyu daha derinden hissetmişti. Bunun ne olduğunu anlamak ve anlatmak istiyordu. Kimdi o? Hayatının anlamı neydi? Onun diğer insanlar gibi sıradan bir hayata tutunmasını engelleyen neydi? Nasıl güçlü olabilirdi? Bu soruların cevabını arıyordu.

Şimdi bir başına Ankara’nın sokaklarında buz gibi bir havanın iliklerine kadar işlediğini hissediyor, üşüyordu. Hem araya bileceği çok kişi vardı hem de hiç kimse yoktu. Geçmişi hain bir araç gibi yanı başında duruyordu. Geçmişinden bir ses duymaya gücü yoktu. Nereye varacağını düşünmeden, üşümesinin verdiği titreklik ve yanından alınıp götürülen arkadaşı için hiçbir şey yapamamanın verdiği tedirginlikle bir otobüs durağında indi. Geç-

mişten kaçamayacağını iyi biliyordu. O geçmiş şimdi çok yakınındaydı. Ürktü. Bir sınavın içinden geçiyormuş gibi hissetti.

Ulus'ta bir durakta inmişti. O anda karşısına Gül çıkınca ne yapacağını, hangi yöne gideceğini bilemedi. Onun tüm seslenişlerine aldırış etmeden yürümeye çalıştı. Oralı olmadı. Onu tanımadığını söyledi. Onun gözlerinin içine baka baka bunu yaptı. Ama bu karşılaşma bir an önce Ankara'dan çıkması ve biraz toparlanması konusunda onu daha fazla koşulladı.

Aldığı görev gereği fazla dikkat çekmemesi gerekiyordu. Farklı kültürlerden insanlarla birlikte zaman geçirmesi önemliydi. İlk ak-lına gelen dostu Hatice olmuştu. Onun yanına gidecekti. Otobüs garında tanıdık birileriyle karşılaşma ihtimali nedeniyle Eskişehir Yolu üzerinden Afyon'a doğru giden otobüse bindi.

Babası ile birlikte kayıt için geldiği Ankara'da ilk tanıştığı kişi Hatice'ydi. Afyonluydu Hatice. Resim bölümünde okuyan bu kız da onun gibi Anadoluluydu. Köyden gelmişti. Sempatik tavırları ve peltek konuşması ile onlara yaklaşan Hatice'ye hemen ısınmışlardı. Zeynep, yurt müdiresi ile konuşurken fötr şapkasını çıkaran ve bir müdirenin karşısında ezilen asi babasını nasıl özlediğini ince bir sızı ile anımsadı. Evet her şeye rağmen, tüm uzaklıklarına rağmen babasını özlemişti. O an'a gitti. Hiçbir geliri olmadan, sadece 120 dönümlük bir tarlanın geliriyle kızını nasıl okutacağını kaygısını taşıyan babası, fötr şapkasını eline almış, müdire ile yurdun bedava olup olmadığını konuşuyordu. Bunun için bir fakirlik belgesi çıkarması gerektiğini söyleyen müdireye teşekkürlerini sunuyordu. O an derinden hissettiği eziklik ve aşağılanmışlık, yüzünden okunuyordu. Babası ilk defa onun nasıl

okuyacağının kaygısını taşıyordu. Liseyi komşularının yardımıyla bitirmeyi ve üniversite kazanmayı başaran kızı için ilk defa bir şey yapıyordu.

Kendi yurdunda sürgün olan bu adamın, bugüne kadar hayata dair hiçbir kaygısı olmamıştı. Babasının, kendisinden genç olan bir müdirenin karşısında yaşadığı eziklik, büyük bir yara gibi hayatının başucunda duruyordu. Babasına dair tüm söylemleri kesinlikten uzaktı. Onun gerçekten kendilerini sevdiğinden dahi kuşku duyan Zeynep, ilk o zaman babasının hayattaki en önemli varlıklarının, kendileri olduğuna ikna olmuştu. Babasının ezildiğini hissetmiş, ona doğru giderek: “Baba ben de çalışırım ve okurum. Bunların parasını da öderim. Lütfen boş ver” demişti. Babasına kurduğu en uzun cümlelerdi bunlar. Aslında ne yaşadığının farkında olmayan baba için bu sözler daha büyük bir acı olmuştu. Çocuğunun gözünde aşağılandığını hissetmişti belki de kim bilir.

Onların durumuna tanık olan Hatice, o esnada yanlarına yaklaşmış, “Burada çok zengin olan insanlar da fakirlik belgesi çıkarıp yurda kaydını yapıyor. Kimse para verme taraftarı değil. Gerçi ben durumumuz olmadığı için bedava yurtta kalmak istiyorum ama emin olun hiç kimse para vermiyor” dedi. Hatice’nin bu duyarlılığından etkilenmişlerdi. Ona gülümseyen gözlerle teşekkür ettiler. Babası hâlâ şapkasını elinde taşıyordu. Onun en çok zoruna giden buydu. “Baba neden şapkanı çıkarıyorsun ki. Hadi biz çıkalım” demişti. Babasının gözlerinde yaşlar birikmişti. Gençliğinde son derece asi olan bu adam, yaşlandıkça duygusallaşıyor muydu ne?

Zeynep, babasının asi yönlerinin, bu dünyaya yanlış zamanda ve mekânda gelmiş olmasıyla bağlantılı olduğuna inanıyordu. O kasabada da bunu çokça hissetmişti. Çünkü son derece ince, hassas ve düşünceli olduğunu bazen bakışlarında, sözlerinde ele

veren bu insan, bu kadar kabalığın olduğu bir dünyaya ancak kaba bir şekilde karşı durabileceğini düşünüyordu belki de. Her gece yıldızlara bakarak düşünen bu adamın sadece o akşamlarda mutlu olduğuna tanıklık ederdi. Zeki Müren'e hayran olduğunu bilse de onun tek bir gün Zeki Müren dinlediğine tanıklık etmemişti. Babasını kendisine örnek almasa da onun bu dünyaya karşı olan isyanının nedenini anlamayı çok istemişti.

Yurdun kapısından çıkarken onlara sempatik bir şekilde el sallayan Hatice'ye içi çok ısınmıştı. Doğallığı ile dikkat çeken bu kız ile çok ayrı dünyaları olsa da onunla çok güçlü iki dost olacakları belliydi. Nitekim babası da arkadaşlarına dikkat etmesi gerektiğini söylediğinde “Mesela bu Afyonlu kız iyi birine benziyor. Onun gibilerle arkadaş ol. Senin gibi topraktan gelen insanlardan zarar gelmez” demişti. Babası ile Sevil Pastanesi'nde bir türlü adını söyleyemedikleri profiterol tatlısını yedikten sonra babası onu yurda bırakmıştı. Sonra da kasabaya dönmüştü. O anda dünyanın en yalnız insanı gibi hissetmişti. Bu hayata hiçbir zaman alışamayacakmış gibi gelmişti. Kaldığı on kişilik odada Hatice de vardı. Bu onun için bir teselli olsa da Filiz, Gonca, Gülhan ve diğerlerine baktığında kendini çok yalnız ve kimsesiz hissetmiş ve birbirlerinden çok ayrı dünyaların insanları olduklarına kanaat getirmişti.

Yurda ilk geldiğinde yabancı bir kültürün içine atılmış gibi hissetmişti. Kimseyle konuşamıyordu. Sonradan öğrendiği Türkçe ile kendini ifade etmekte zorlanıyor, Kürtçe konuşamadığı için dilinin şiştiğini hissediyor ve geceleri uykularında durmadan sayıklıyordu. Kürtçe düşündüğü için bir arkadaşı çok basit bir şey sorduğunda veyahut bir şey istediğinde afallıyor, cevap veremiyordu. Bazen konuşmak zorunda kalıyor, şiveli konuştuğu için herkes ona gülüyordu. Yurtta kaldığı iki yıl boyunca iyice içine ka-

panık bir insan olmuştu. Sürekli kitap okumasına rağmen şivesinde hiçbir değişiklik olmamasına bir anlam veremiyordu. Acaba iyi Türkçe konuşması için Türkçe düşünmesi mi gerekiyordu? Ama bunu nasıl başaracaktı? Kendi dilinden vazgeçmesi mümkün müydü? Böyle aşağılanmaktansa en iyi Türkçeyi konuşmak en makulüydü. Böylece kendini kabul ettirmenin bir yolunu aramaya başlamıştı. Lakin böyle yaptıkça daha fazla mutsuz olduğunu hissetmişti. Daha sonraları yaşadığı bu yalpalamadan dolayı kendinden utanmış ve kendi kimliğini öğrenme, onunla barışma arayışına girmişti. Çok sonraları yaşadığının bir kültür şoku olduğuna kanaat getirecekti.

Hatice ile o günden itibaren başlayan dostluğu günbegün artmış, okulları ayrı olduğu için ders saatleri dışında birlikte zaman geçirmeye başlamışlardı. Hiç ayrılmıyorlardı. Geceleri geç yatma alışkanlığı olan Hatice'ye bu konuda bir çözüm getiremese de onu bu haliyle kabul etmeyi de öğrenmişti.

Kendini ait hissetmediği bu yurttaki arayışları da günbegün değişiyordu. Hatice, o sıralar Kıbrıs'tan yurdun ankesörlü telefonunu arayarak yurttaki kızlarla kafa bulan bir genç ile konuşmaya başlamıştı. Hatice'nin her akşam ankesörlü telefonda o genç ile konuşması onun dünyasında yeni alt üstlerin oluşmasına neden oluyordu. Bir insan nasıl olur da hiç tanımadığı, ne olduğunu bilmediği bir insanla saatlerce telefonda konuşabilirdi? İşin içinde biraz kıskançlık olmakla birlikte esas olan, bu kültüre hiçbir şekilde anlam veremiyor oluşuydu. Çünkü yurttaki tüm kadınların, en temel konusu erkeklerdi. Muhabbetleri bunun etrafında dönüyor, ne kitap okuyor ne sinemaya gidiyor ne de birbirleriyle bir dertlerini paylaşıyorlardı. Bu çok itici geliyordu. Hatice de yavaş yavaş bu ankesörlü telefonda konuştuğu çocuk yüzünden o sohbetlerin içine dalıyordu. Hatice'nin de kendinden uzaklaştığını

hissediyordu. Belki de o uzaklaşıyordu. Ama o, sorunun temel kaynağının Hatice'nin tanımadığı bir adamla saatlerce yaptığı telefon konuşmaları olduğuna inanıyordu.

Hatice, henüz tanımadığı, kim olduğu belirsiz ama züppe olduğu kesin olan bu gençle nişanlanacak kadar işi ileriye götürmüştü. Bu duruma iyice içlerlemişti. Ama ne yapsa da Hatice'yi inandıramıyor, Hatice'nin onu sevdiği konusunda söylediği sözlere de inanmıyordu. Ama Hatice kararlıydı, onunla evlenecekti. Tüm bunlar o kadar yapay geliyordu ki bu yaşamın içinde nefes alamadığını hissediyordu. Hatice ile dostluğunu daha da ileriye götürmüş, babasının bilgisi dahilinde onunla Afyon'a dahi gitmişti. Afyon'da müstakil bir evde, mütevazı bir şekilde yaşayan Hatice'nin ailesiyle tanışmış, onları da çok sevmişti.

Bu anımsayışlar içinde Afyon'a vardığında nereye, hangi yöne gideceğini bilemedi. Sezgilerine kulak verdi. Neden yıllar sonra ilk olarak bu kente geldiğine de pek anlam vermiş değildi. Kendisine yardım edebilecek onca insan varken sadece bir kez geldiği Afyon'da olması garipti. Ama şimdi kendini, en rahat hissettiği dostunun, yurt döneminden arkadaşının yanına atmak istiyordu. Burası Hatice'nin memleketiydi. Dostunun kentiydi. Ne olursa olsun, hangi düşünceleri savunursa savunsun iyi bir dost, her zaman insanın en büyük sığınağıydı.

Tren Afyon'a vardığında bu düşüncelerin içinde salınan Zeynep, kendine gelmesi gerektiğini düşünmüştü. Hem çok üşüyordu. Soğuktu. Ya Hatice evde yoksa diye düşünmeden edemedi. Lakin onu buraya hisleri getirmişti. Bu yolculuğa başlarken Afyon'a geleceğini hiç hesap etmemişti. Kışın zemherisi dedikleri, bu olmalıydı. Çok üşümüşü. Hatice'nin evinin nerede olduğunu tam olarak hatırlamasa da Taş Ana heykelinin o taraflarda olduğunu biliyordu. Ayaklarının onu oraya doğru götürmesine izin verdi.

Burası, tek geçim kaynakları inekleri olan bir anne ile kızının efsanesinin yurduydu. Efsanede anne ile kızı ineklerini kaybetmişti. Onu ararken karşlarına yankesiciler çıkar. Anne ve kızı da yankesicilerden korunmak için o anda taş kesilmeleri için Allah’a dua ederler. O anda dilekleri kabul olur; anne, kızı ve köpekleri taş olur. Taş Ana heykeli ve yanında bulunan kızı ile köpeği bu efsaneyi anlatır.

Zeynep, “Dul bir kadının tehlikelerden korunmak için yaptığı bu dua, kadınların ne kadar korunmasız ve savunmasız olduğunu anlatıyor” diye düşündü. Bu efsaneyi her dinlediğinde, kadınların erkeklerden gelen tehlikelere karşı taş olmayı dahi göze alacak kadar onlara güvenmediğini hissedirdi. Nitekim arayışları onu zaman tüneline kendi öz gücü ile yeni bir hayat yaratma azmi olan kadınlara doğru götürmüştü.

Müstakil bir evin bahçe kapısının önünde vardığında, evin önünde duran kadının Hatice’nin annesi olduğuna kanaat getirdi. Sürgülenmiş olan bahçe kapısını açtıktan sonra “Merhaba” diyerek selam verdi. Kadın, gözlerini kısarak gelenin kim olduğunu anlamaya çalıştı. Sonra Hatice’nin okul arkadaşını tanıdı. İsmi anımsayamadı. Zeynep’e sarılarak: “Hoş geldin kızım” dedi. Görüşmelerinin üzerinden yıllar geçmiş olmasına rağmen kendisini hatırlamasına sevinen Zeynep, bu kadında anne sıcaklığını hissetti.

Pencereden Zeynep’in geldiğini gören Hatice ise önce gözlerine inanamadı. Yıllardır haber alamadığı arkadaşını görünce hayretler içinde kaldı. Çünkü Zeynep, bir anda nereye gideceğini söylemeden onları terk etmişti. Yurttan ayrıldıktan sonra dahi görüşmeye devam eden iki arkadaş, bir nisan ayında ayrılmışlardı. O nisan ayını hiçbir zaman unutamamıştı Hatice. Sonrasında arkadaşına ulaşmaya çalışmış, ailesini aramış ama telefonun öbür ucundan gelen acı yüklü sestten Zeynep’in başına kötü bir şey

geldiği hissine kapılmıştı. Hiçbir zaman arkadaşının kötü bir şey yapmayacağını biliyordu. Zeynep'in yapacağı her işin altına gözü kapalı imzasını koyardı. Ama kendisinden gizlenen gerçek onu kuşkulara düşürüyor, ne düşüneceğini bilemiyordu. Bu gerçeğin ona söylenmemesi, aradaki uçurumların büyüklüğünü gösteriyordu. Oysa her Kürt için bu gerçek artık hayatlarının en anlamlı yerinde duran, bin bir fedakârlık isteyen ulaşılması imkânsız bir rüyaydı.

Hatice'nin hayatında ilk defa bir Kürt arkadaşı olmuştu. Kürtlere karşı benliğinde yer edinmiş olan tüm önyargılar, Zeynep'i tanımaya başladıkça bir bir yıkılıyordu. Zeynep ile her muhabbetinde onların kuyruklu olduğuna dair dinlediği tüm hikâyeler anlamını yitiriyor, kendini sorgulama ihtiyacı duyuyordu. O zamana kadar Kürtlerin kaba saba, patavatsız ve geri olduğunu düşünüyordu. Ama bu önyargıları Zeynep'in gülüşündeki samimiyette, dostluğundaki dürüstlüğünde, Zeynep'in bir karıncayı dahi incitmeyen mizacında yok olup gidiyordu. Hatice, buna rağmen Kürt kelimesini hiçbir zaman ağzına almamıştı. Arkadaşına “canê” derken dahi bunun Kürtçe bir kelime olduğunu telaffuz etmiyordu. Onun için Kürt diye bir şey yoktu. Zamanla bu düşüncesi ve Zeynep'le olan dostluğu, insanları ısrarla kimlikleri üzerinden tanımlayan yaklaşımlardan uzaklaştırmış, artık bu tarz şeyleri düşünmediği gibi gündemine dahi almamıştı.

Zeynep okulunun bitmesine iki yıl kala yurttan ayrılmıştı. O dönemlerde dahi birbirleriyle görüşmeye devam eden bu iki dost, her buluştuklarında yaptıklarını paylaşıyorlardı. Ama Zeynep farklı arayışların içine girmiş, bu arayışlarını arkadaşını kaybetme korkusuyla anlatmaya cesaret edememişti. Aralarında bir uzaklığın oluştuğuna kâni olan Hatice ise tüm ısrarlarına rağmen Zeynep'in hangi arayışların içinde olduğunu öğrenememişti. Sa-

dece ondan haber alamadığı bir zaman, Zeynep'in ailesini aramış, ancak ne olduğunu anlatamayan acı yüklü bir ses, arkadaşını bir daha göremeyeceğine dair fikrini güçlendirmişti. Sahiden de onu bir daha görememişti. Her ne kadar bu gerçeği hissetse de buna inanmak da istememişti.

Hatice, muhtemelen Zeynep'in son dönemlerde yer aldığı siyasi ortamın etkisiyle farklı arayışların içine girdiğini düşünmüş ama hiçbir zaman bunu kendisine yüksek sesle itiraf etmemişti. Zeynep, serüvenlere, bu serüvenlerin kahramanı devrimcilere âşık olduğunu hep söylerdi. Buna inanmak istiyordu. Tüm bu düşünceler bir anda kafasına üşüştü. Öyle şaşkındı ki ona doğru koştu. Ona öyle bir sarıldı ki annesi bu sarılma karşısında hayretler içinde kaldı. Zeynep'in eklemlerinden ses çıktı. Hemen içeriye geçtiler. Hatice, kahvaltı için çay suyu koymuştu. Hiçbir şey sormadan, “Dur benden kurtuluşun yok. Daha hesaplaşacağız. Ama önce bir kahvaltı edelim. Sonra konuşuruz” dedi. Hemen bir şeyler hazırlamaya başlayan Hatice, o arada sadece arkadaşına bakıyor, hiçbir şey sormuyordu. Evde sadece annesi, Hatice ve küçük kardeşi Ebru yaşıyordu.

Hatice arkadaşının gözlerinin içine bakıyor, oradaki ışığın hiçbir şekilde değişmediğini görüp daha çok mutlu oluyordu. Hatice, yine dayanamayarak: “Sana bir şey sormayacağım şimdi. Ama bu demek değil ki seni affettim. Selamsız sabahsız bizi bırakıp nerelere gittin canê” dedi. İsmi yerine ona hep böyle hitap ederdi. Her şey bıraktıkları gibiydi sanki. Aradan çok zaman geçmiş, köprünün altından çok su akmış ama onlar hiç değişmemişlerdi.

Arkadaşının tedirginliği Hatice'nin gözünden kaçmadı. Bir gariplik vardı. Saçları çok yanmıştı. Yüzü de güneşte kararmıştı. Uzun saçlarından geriye hiçbir şey kalmamıştı. Çaktırmadan onu süzüyordu. Gözlerin onun üzerinde olduğunu hisseden Zeynep

ise hiçbir şey demeden ve bunun farkında olduğunu hissettirmeden kahvaltısına devam ediyordu. Ama Hatice, onun hâlâ tanıdığı güzel arkadaşı olduğu ve bu güzelliğinden hiçbir şey yitirmedeği, hatta üzerine farklı bir ışık geldiği konusunda netti.

Birbirlerine anlatacak çok şey birikmişti. Hatice onu dinlemek, biriktirdiği şeyleri ona anlatmak için sabırsızlanıyordu. Zeynep'in çok konuşmaya niyeti yoktu. Kahvaltıdan sonra Hatice'nin odasına çekildiler. Zeynep duvarda portresini görünce çok şaşırdı. "Hatice bu benim sanki" dedi. Hatice, "He o sensin sanki" dedi gülümseyerek. Bu, Hatice'nin yurttta yaptığı ilk portre çalışmalarından biriydi. En sevdiği arkadaşının portresini yapmış, onu saklamış ve onu baş ucuna asmıştı. İyice duygulanan Zeynep, ne diyeceğini bilemeden, gözlerinde biriken yaşı tutma gereksinimi duymadan elinden tuttu.

İlk Hatice konuşmaya başladı. Hızlı hızlı konuşuyordu ki sıra arkadaşına gelsin. Saatlerce onu dinlemek istiyordu. Okul döneminde "Serüvenciler" şiirini ezbere bilen ve o serüvencilere özenen arkadaşının yaşadıklarını merak ediyordu. "Ben okulu beşinci yılında bitirdim canım. Çünkü malûm biliyorsun Kaya ile görüşüyordum." Ankesörlü telefonla konuştuğu sevgilisinden bahsediyordu. Çocuğun ismi çok ciddiye almadığı için Zeynep'in belleğinden silinmişti. Demek ki işler daha ciddi boyutlara taşınmıştı.

Hatice devam etti: "Bir gün sen yurttan ayrılıp da gittiğinde Kaya geldi. Yemin ederim hiç yalanım yok. Yurttaki kızların hepsi pencerelere ve balkona üşüşmüşlerdi. Hepsi Kaya'yı merak ediyordu. Zaten yurdun telefonundan kız tavlamaya çalışan bir insanı yurttaki kızların hepsinin merak etmesinden daha doğal bir şey olamaz. Ama bizim Kaya ile telefonda nişanlanacak kadar ileri gitmemiz kızlarda 'ne salak çocuk' şeklinde tepkilere de

neden olmuştı. Aslında herkes telefonda nişanlanacak kadar salak olan bu çocuğu merak ediyordu. Beni tanıdıkları için çok ciddiye almıyorlardı. Ama ben çok ciddiydim. Karşıma kim, nasıl çıkarsa çıksın, telefonda konuştuğum o kişiye âşık olmuştum. Onunla bir hayat kurmakta kararlıydim. Kaya, elinde bir demet çiçekle yurdun kapısında belirdiğinde, herkes kel kafalı ve sarı benizli adamın neden telefonla kız tavlamaya çalıştığını anlamıştı. Ama benim için onun fiziki görünüşünün hiçbir önemi yoktu. Çok mutluydum. Nişan yüzüklerimizi de postacı takmıştı bize, hatırlarsın.” Evet sahiden de nişan yüzükleri posta aracılığıyla gelmiş ve postacı takmıştı. Son derece garip olan bu nişan olayı da günlerce yurttaki kızların alay konusu olmuştı.

Hatice, “İşte canım benim, Kaya o kapıda belirdiğinde, bekçi kulübesinde bekleyen İsmail Amca, müdireler dahil olmak üzere herkes bize bıyık altı gülerek bu saçmalığın birazdan son bulacağına inanıyorlardı. Oysa beni tanıyorsun; ben hayatta bir insana dış görünüşünden dolayı önyargıyla yaklaşmam. Nitekim onunla konuşurken ne olursa olsun onunla bir ömür boyu olacağıma dair söz vermiştim. Kör, topal dahi olabilirdi. Benim için sıkıntı yoktu. Ben onu seviyordum. Sesinin tınısından gelen samimiyete inanıyordum. Elinde bir demet beyaz gül ile kapıda belirdiğinde gelenin o olduğunu hemen anladım. Ona doğru koştum. Sarıldım. ‘Hoş geldin’ dedim. Oda bana ‘Hoş bulduk’ dedi. Sahiden de çok hoş bir andı. Herkes hayretler içinde bize bakıyordu. Kimse bizim bu kadar doğal bir şekilde yıllarca tanışan iki arkadaş gibi bir araya geleceğimize inanmıyordu. Yıllardır birbirini görmeyen iki dost gibi hemen yurdun karşısında bulunan parka gidip oturduk. Birbirimizin gözlerine bakarken hiçbir yabancılik hissetmiyorduk. Orada birbirini çok iyi tanıyan iki arkadaş olarak yurdun pencerelerinden, kapı ve balkonlarından

bize bakan kızların ruh haline kahkahalarla güldük. Her şey çok güzeldi. Bu bana uzaktan aşkın imkânsız olmadığını bir kez daha anlattı” dedi.

Hatice çok fazla konuştuğunu düşünerek özür diledi. Oysa ki arkadaşının çok hoşuna gidiyordu. Birbirinden son derece farklı olan iki yaşam arasında en zor olanı seçen arkadaşı ise kendisini nasıl anlatacağını bilmiyordu. Sadece Hatice’nin, her yaptığıının altına imzasını koyacak kadar ona yakın olduğuna inanıyor, buna güveniyordu.

Hatice, Kaya ile birlikte yaşadıklarını daha dün yaşamış gibi anlatıyordu. Heyecanını hâlâ koruyor olması, Zeynep’in hoşuna gitti. Hatice, “Kaya ile o parktaki buluşmamızdan sonra artık hep bir araya gelmeye başladık. Bir gün yurttan evci kâğıdı alarak onların Amasra’da olan yazlıklarına gittim. Orada sadece ben ve Kaya vardık. Birlikte olduk. Hayatımın en güzel anlarından birini yaşamıştım. O birliktelikten sonra hamile kaldım. Bu halimle yurttan kalamazdım. Bir şekilde ev bulmam gerekiyordu. Daha okulun bitmesine bir yıl vardı ve ben hamileydim. Ne benim ailem ne de Kaya’nın ailesi böyle bir durumu kaldıramazdı. Ama çocuğumuzu doğurmakta kararlıydık. O sıralar hiç Afyon’a gelmedim. Bir yıl boyunca evdekilerden kaçtım. Çocuğu bir arkadaşımın evinde doğurdum. Adını Özgür Can koyduk. Kaya ile çocuğun doğmasından iki ay sonra nikâh kıydık. Ondan sonra Amasra’daki yazlığa yerleştik. Kaya’nın ailesi bu durumu öğrenince beni evden atmaya kalkıştı. Ailem beni evlatlıktan reddetti. Çok zor zamanlar yaşadık anlayacağın. Ama biz sevgimize güveniyorduk. Bir MHP milletvekilinin oğlu olan Kaya, hayatın zorluklarını çok bil-mese de sürekli ona güç veriyordum. Böyle böyle kendimize bir hayat kurduk. Ben resim çizmeye devam ettim. Çocuğuma bakıyor, geri kalan zamanda resim çiziyordum. Bunları sergilemeyi

dahi düşündüm” diyerek orada durdu. O esnada gözlerinde biriken yaşlara engel olamadı.

Hayatının en mutlu anlarını anlatırken gözleri ıslıl ıslıl olan Hatice’nin birdenbire durgunlaşmasına anlam veremeyen Zeynep, bir şey sormaya cesaret etmedi. Hatice’nin tekrar anlatmasını bekledi. Hatice durgunlaşmıştı. Yüzüne büyük bir ağırlık çökmüştü. Çünkü zaman onun elinden en büyük mutluluğunu almıştı. Dalgınlığının farkına varır varmaz, “E işte öyle canê. Ondan sonra hayat bana bu kadar mutluluğun fazla olduğunu düşündü ve en sevdiğim varlıkları bir trafik kazasında elimden aldı. Tam iki yıl oldu. Onları kaybedeli. Keşke onların yalnız gitmesine izin vermeseydim. Ben de Kaya ve Özgür Can ile birlikte o arabaya binseydim diye kendimi yiyip bitirdim. Hastaneye kaldırdılar beni. Sinir krizleri geçirdim. Hiçbir zaman onların yokluğuna alışamadım. Alışır mıyım bilmiyorum. Her şeyin o ilk ankesörlü telefona cevap vermemle başladığını düşünüyor, bazen kendime kızıyor, o anın hiç yaşanmamış olmasını içten içe diliyorum. Sonra kendime geliyor ve ucunda ne olursa olsun o anları hiçbir şeye değişmeyeceğimi söylüyorum. Böyle çok buhranlar geçirdim. Yaşadıklarımın dolayısı en ufak bir pişmanlık yaşamıyorum canım. Ama hayat bana karşı çok acımasız davrandı. Ve ben yine annemin yanında, üniversiteye başlamadan önceki odamda kalıyorum şimdi” diyerek içerledi.

Hatice’nin yaşadığı sıkıntıyı ta derinden hisseden Zeynep, onun elini tuttu. Gözlerinden dökülen yaşlara engel olamadı. Canlı ve sevecen halinden hiçbir şey kaybetmeyen, sadece biraz daha hayat karşısında olgunlaşan Hatice, “Bak ne bencilim, gördün mü? Sana nasıl olduğunu, nerelerden geldiğini dahi sormadan yaşadıklarımı anlattım. Aslında o günlerden bir tanışmışsın sen benim. Onun için sözcükler böyle döküldü dilimden. Beni

anlayacağını biliyorum. Çok dolmuşum. Kusuruma bakma lütfen” dedi.

Hatice’nin acısını derinden hisseden Zeynep, ona daha sıkı, sımsıkı sarıldı. “Canım benim, biz her birimiz farklı yönlere doğru yol aldık. Serüvenlere atıldım ben de. Hani şiirde diyor ya. ‘Ve serüvenciler düşer yola. Onlar ki dünyanın son umudu, soyları tükenen birer yalnızdılar. Ne bir yurtları vardı yeryüzünde ne de bir dilleri vardı. Gittikleri her yerde yeni serüvenler yaşadılar.’” Hatice de şiiri ezberlemişti. Arkadaşından kalan en büyük mirastı bu. Onu her andığında bu şiiri açıp okuyordu. O da şiiri arkadaşı ile birlikte mırıldandı. “İşte onun için ne kadar anlatmaya çalışsam da başarılı olamayacağım. Kendi yurduna dönen bir sürgünüm sadece. Dilini, kültürünü, elinden alınan tüm değerleri ile yeniden buluşan ve onun için mücadele eden biriym. Kadınların nasıl güçlü olduğunu merak eden ve bu hayata karşı ikirciksiz bir şekilde direnen bir kadın olmak için arayışlarını sürdüren bir kadın aynı zamanda. Yine tanık olduğun için söyleyeyim, hani o ilk kayıt sırasında babam çok gereksiz insanlar karşısında el pençe divan durup da ezik bir şekilde o yurda kaydımı parasız yapmaya çalışmıştı ya, ben o anı hiç unutamadım. Hayatında hiçbir zaman çıkarmadığı şapkasını çıkararak bunu yapmıştı. Ki ben o şapka yüzünden dayak dahi yemiş biri idim. Bu adaletsizlik beni çok düşündürdü. O senenin sonunda babamı kaybettiğimizde de hep kendimi suçlu hissettim. Onu kahreden bir şeyin de o an olduğundan emindim. Bu dünyadaki adaletsizliğe karşı kendi kimliğimle hür yaşamak için yollara çıktım. Yönümü yüksek, sarp dağlara verdim. Her şey oraları çıkmak kadar zordu. Ama zirvelere her vardığımızda o zorlukları unutacak kadar da erdemliydi. Şimdi de şehirlerde o erdemin bir temsilcisi olmaya geldim. İçinden geldiğim yer, çok sade. Bu sistem ise hiç yaşamamışım gibi

karmaşık, korkunç geliyor. Nasıl olduğunu anlamadığım bir şekilde ayaklarım beni sana getirdi. İşte böyle. Nasıl anlatsam bilmiyorum ki” dedi. Hatice, arkadaşının arayışlarını başından beri hissettiği ama adını koymaktan çekindiği için anlatılanları yadırgamadı. Ona hayranlık duyuyordu. Hayatta en çok güvendiği dostlarından biriydi. Yıllar sonra buluşmalarına rağmen daha dün ayrılmış gibiydiler.

Zeynep, Hatice’nin yanında iki gün kaldı. Arkadaşının yalnızlığına ortak oldu. Yalnızlığını, korkularını onunla paylaştı. Aslında çoğul olan yalnızlığının içinde hangi dala tutunacağını muhasebesini yapıyordu. Hayatını, iradesini teslim ettiği yeni yaşam felsefesine güveniyordu. Ama bu sistem karşısındaki savunmasızlığı, onun kafasında soru işaretleri yaratıyor, bireylerin yetmezliklerinin kurbanı olmamak için daha fazla düşünerek, ince eleyip sık dokuyordu.

Hatice ile birlikte geçirdiği anlar, ona güç verdi. Hepsini anlatmasa da Hatice’nin empati kurmasını ve böylesi bir durumda onun ne yapacağını merak ettiğini belirtiyordu. Hatice bazen empati kuruyor ve “Ay çok zor. Ben senin yerinde olsam valla kanser olurdum” deyip çekiliyordu. Hatice için hayali dahi zor olan bir durumun içindeydi Zeynep. O zaman fazla Hatice’nin üstüne gitmiyor ve her şeyi akışına bırakmanın daha makul olacağına inanıyordu.

Saçı başı, giyimi kuşamı konusunda Hatice’den öğütler alıyor ve kentlerin içinde yaşamının inceliklerini öğreniyordu. Sağlam bir dostun, dünyadaki birçok şeyden değerli olduğunu gören Zeynep de onunla her konuşmasında biraz daha güçleniyor ve kendine olan güveni de artıyordu. Zeynep, düşüncelerini artık hayata geçirme vaktinin geldiğine inandığı zamanda Hatice’den iznini isteyerek ayrıldı. Bir yanı arkadaşıyla atan Hatice ise onun

için dua etmeyi sürdürdü. Karahisar Kalesi'nin keşfedilmezliğinin damgasını vurduğu kentin dar sokaklarından görünen küçük gökyüzüne bakarak istasyona doğru giden Zeynep, yine koca bir belirsizliğe doğru ilerliyordu. Belki de asıl serüven şimdi başlıyordu.

Hatice'den ayrıldıktan sonra kendini yeniden çok yalnız hissederek Zeynep, çözülmemenin, düşmemenin kahredici ağırlığını her an daha derinden hissediyordu. Hayatında tanımadığı boşluk duygusu, onu sürekli yalnızlığın kıyılarına vuruyordu. Zaman mekân kavramını gittikçe yitiriyor, sanki hiçlik bürümüş bir boşlukta uçuyordu. Savaşmalı, bu boşlukta kendini yitirmeliydi. Sakin olmalı, nerede ve hangi konumda olduğunu yeniden ölçmeliydi. Arabaların yanında geçerken sol çaprazında duran aynalı küreye baktığında kendini tanıyamadı bir an. Koca bir anlamsızlık duvarına çarpmış gibi hissetti. Silkindi. Yapması gereken görevler vardı.

Hatice'den ayrılmasından sonra içine girdiği bu boşluk duygusu, onu sürekli geçmişine doğru çekiyordu. Ailesine olan özleminin her geçen an daha da arttığını hissediyordu. Ama onlarla görüşmesi imkânsızdı. Zamanın koynunda bir başına salınıyordu. Afyon'dan Konya'ya gitmenin daha makul olduğuna kanaat getirdi. Oraya doğru onu çeken giz, sadece memleketinin sokaklarında o yalnızlık duygusundan kurtulacağına dair olan inanç değildi. Orası görev alanlarından biriydi. O insanlara da önyargılarının yanlış olduğunu, başka bir hayatın mümkün olduğunu anlatacaktı.

Nihayetinde bunu anlatması için de güvenebileceği insanların yanına gitmekten başka çaresi yoktu. Hatice'ye nereye gideceği konusunda bir şey söylememişti. Ne olursa olsun tedbiri elden bırakmaması ve adımlarını sağlam bir şekilde atması ge-

rekiyordu. Hatice ise ardı sıra bakarken onu biraz daha yanında tutamamış olmanın ezikliğini yaşıyordu.

Otobüs garında Konya arabalarını bekledi. İçinden geçtiği her hayatın ayrı bir roman konusu olduğundan kuşkusu yoktu. Şimdi varacağı mekânda da böylesi bir hayata tutunacaktı. Otobüsü beklerken içine dolan koku midesini bulandırıyor, saatler sürecek yolculuğa nasıl dayanacağını düşünüyordu. Hele o otobüslerin içine sıkılan spreylere düşündüğü zaman midesi ağzına geliyordu. Neden öyle kokular sıkma ihtiyacı duyarlardı ki. Kolonyaya da hacet yoktu. Böylesi kokular baş ağrısı yapıyordu. Otobüsleri biraz havalandırmaları yeterliydi.

Bunları düşünürken gülümsedi. “Düşündüğüm şeylere bak” diye içinden geçirdi. Büyük bir belirsizliğin içinde henüz netleşti-remediği yeni kimliği ile tutunacak yeni bir dal dahi bulamamışken içine daldığı düşünceler lüks bile sayılabilirdi. Ne de olsa şimdi hayatının en kritik yerinde duruyordu. Zaman çok değerliydi. Ama bunların hiçbirisi, otobüse bindikten sonra içine dolan o kokunun korkunçluğunu ortadan kaldıramadı. Nefes almamayı denedi. Ama nafile. Bunu yapmaya çalıştıkça otobüsün kokusu daha fazla ciğerlerine doluyordu. “Öff içrenç” dedi ani bir refleksle. Koltuk numarası 22’ydi. Oraya ilerleyinceye kadarki yüz ifadesinden midir, ani refleksinden midir bilinmez ön sıralarda oturan bir kişi, yerine yerleşinceye kadar arkasından ona bakmıştı. Bu bakışların ağırlığını tüm benliğinde hissetmişti. Öylesine bir bakış da olabilirdi ama şimdi her bakıştan şüphelenecek bir konumdaydı. Belki de adam onu tanımıştır diye düşünmeden edemedi. Hem tanıyor olsalar o da tanımaz mıydı? Bu soruya tam bir cevap vermeden yanında oturacak kadın geldi ve selam verdi. “Eyvah” diye geçirdi içinden. Yolculuklarda en nefret ettiği şey yanında tüm hayat seçeceresini anlatmaya hevesli olan kadınlardı. Başını sallaya-

rak kadının selamına cevap verdikten sonra başını koltuğa yaslayarak uyuma moduna geçti. Ama bu midesinin bulanmasına engel olmadı. En iyisi tedbir alıp bir poşet istemektir. Otobüs hareket etmediği için muavin dışarıda bekliyordu. Yerinden kalkıp muavinin servis yaptığı kısımda duran siyah poşetlerden birini alarak yerine döndü. Ona gülümseyerek selam veren yol arkadaşı ise bu yolculukta kendisini bekleyen huzursuzluğu sezinlediği için başını diğer tarafa çevirerek hiç oralı olmamaya çalıştı.

Yolculuk yaklaşık 3 saati bulurdu. Zaman aralığının bu kadar az olması Zeynep'i şaşırttı. Ne kadar kısa bir zaman dilimi olsa da üç saat onu geçmişine götürecekti. Bir şehirden bir şehre gidilen yol, sıradan bir insan için sadece bir yolculuk iken onun için yepyeni bir sayfaydı. Çantasından şeytanoklarını çıkardı. Avucunun içinde sıkıca tuttu. Derin bir nefes aldı. Fazla düşünmemeye çalıştı. Gözlerini kapattı. Otobüs de hareket etmişti. Mide bulantısı, muavinin yeniden koltukların altına sıkıdığı sprey ile iyice arttı. “Kardeşim ne derdin var. Tamam, otobüs, otobüs gibi koksun. Sıkma şunu” dememek için kendini zor tuttu. Otobüs hareket etti. Biraz ısınırsa da içi üşüyordu. Biraz sonra kolonya faslı da başlardı. En iyisi o faslı görmemek için uymaktı. Keşke mide bulantısını kesen haplardan alsaydı. Ama o kadar yol gelmiş olmasına rağmen hiç bu kadar yoğun bir bulantı hissetmemişti. Şimdiye kadar hiç midesi bulanmamıştı. Acaba memleketine yaklaştığı için mi midesi bulanıyordu? Acaba o eski hayatına geri mi dönüyordu? Acaba yine o zaman yaşadıklarını, otobüse binerken aldığı kokuyu hissettiği gibi yeniden mi hissedecekti? Nasıl olur? Bu fikir kafasına saplanıp kaldı.

İlk defa tıpkı geçmişindeki gibi midesinin bulandığını hissetti. O kadar yolculuk yaptığı halde ilk defa midesi aynı çocukluğundaki gibi bulanmaya başladı. Halbuki yıllardır buna dair hiçbir şey

hissetmemişti. Kendinden ürkütü. “Hayır, hiçbir şekilde yeniden eski hayatıma alışmayacağım. Ben artık yeni bir yaşamın içindeyim” şeklinde yüksek sesle yeminler etti. Onun kendi kendine konuştuğunu gören yanındaki kadın, uyuklarken gözlerini aralayarak ne dediğine baktı. Kadının bu yan bakışını hisseden Zeynep, hemen başını öbür tarafa çevirerek uyumaya çalıştı. Ama bilinci sürekli açıldı. Bir türlü derin bir uykuya dalamıyordu.

Konya’nın ufka uzanan ve beyaz bir solgunluğa kayıtlı olan ovasına yaklaştığında, gözlerini hafif araladı. Yüreği hızlı hızlı atmaya başladı. Ne yapacağına dair kafasında net bir şey yoktu. Yine hislerine dayanacaktı. Onu Hatice’ye götüren yüreğinin sesini dinleyecekti. şehrin içinden otogara doğru ilerledikleri zaman gözlerini açtı. Koltuktan doğruldu. Saçını başını düzelitti. Akşam üzeriydi. Ama hava tam kararmamıştı. Böyle açık bir havada Konya sokaklarında gezmesinin doğru olmayacağını düşündü. Otogara bu kadar erken varmış olmalarına şaşırdı. Keşke biraz daha geç gelseydi. Kendini hiçbir karşılaşmaya hazır hissetmiyordu. Ama otobüs Konya’daydı işte. Gelmişti.

Dört sene içinde şehrin çok değiştiğini hissetti. Hem Konya’yı çok tanıımıyordu ki. Kasabada büyümüştü. Sadece Ankara’daki öğrencilik yıllarında Konya’ya gider gelirdi. O zamanlar ise gittiği adresler belliydi. Ama şimdi onlardan hiçbirisi yoktu. Sadece hepsinin ortak ablası şimdi oradaydı. Raşşan, Mehmet, Hasan, Gülşen, Türkan, şimdi hiçbirisi orada değildi. Kendini ait hissetmediği bu şehri, ilk defa onlarla sevmişti. Bir bankta oturup akşamın çökmesini beklerken onları ne kadar çok özlediğini hissetti. Mehmet’i düşündü. Arkadaşlarıyla birlikte inançlarını büyüttükleri şehirdeki mekânlarını düşündü.

Hayat zor yüzüyle Mehmet'in karşısına çıktığında, ilkin dine sarıldı. Beş vakit namazını hiç ihmal etmedi. Oruç ayında annesine en çok Mehmet yardım etti. Ses tonuna yerleşen inancı; insanlara, doğaya yardım etmek için elinden tutan direnci, onu sûfi bir yaşamın kıyılarına götürdü. Tanıştığı, tanıdığı kadınlarla tokalaşmadı. Başıyla selam vermekle yetindi. İslama göre caiz değildi. Sürekli kitaplar okudu. Dini öğrenmek, insanları tanımak Allah'a karşı görevlerini yerine getirmek için sürekli okudu. Ses tonuna yüklenen o ıssız isyan ile bazen sabah ezanlarını bile okudu.

Konya'nın merkezinde okumaya, meslek edinmeye gelen bu çocuk, ruhuna bir sığınak bulduğu için mutluydu. Arayışlarının son durağı burasıydı. Bundan ötesi olamazdı. Hayatını, ona bu hayatı armağan eden Allah için bir şeyler yapmaya adadı. Dünyasının merkezine oturttuğu inancını arkadaşlarıyla paylaştı. Arkadaşlarına günlerce anlattı. Onların hiçbir şeyin farkında olmadıklarını, bunun acısını çok kötü çekeceklerini hatırlattı. Defalarca yüzündeki alaycı bakışı fark etse de hiç oralı olmadı. O küçümseyici imalara hiç takılmadı. Neye inandığını biliyordu. İnancıyla ona yeni bir dünyanın kapıları açılıyordu. Manevi olarak daha huzurluydu. O derin huzurla yapması gereken görevleri de unutmuştu. Hayatın çoklu yüzü artık onu fazla incitmiyordu. Adını kazıyacağı bir inancı vardı.

Düşlerinin merkezinde bu dünyadaki görevlerini yerine getirme, fakire yardım etme, nefesine hâkim olma vardı. Hayata, insanlara ve doğaya hizmet etmek için geldiğine inandı. Etrafındaki insanların çoğu namaz kılıyor, oruç tutuyor, zekât veriyor, hacca gidiyordu. Buna rağmen onların duruşuna bir nur yansımadığını hissediyordu. Bunun adını bir türlü koyamıyor, insanların sırf

korktukları için Allah'a inanabileceğine ihtimal vermiyordu. İnsanları da durduğu yerden değerlendirmiyor, kendini herkesin yerine koyuyor ve onlara kendi inandığı şekilde anlamlar yüklüyordu. Mehmet için İslâm'ın bu şartlarını yerine getirmek yeterliydi. Zamanla yeni ufuklara doğru yol alacaktı.

Konya'nın kendine has bir huzuru vardı. Gelen her insanı anında saran ve yalnızlığın sularında rahatlamasını sağlayan bir huzur. Gün ışığına kaydını yapan, her sabah namaza huzur içinde giden Mehmet, zamanla bu duygunun sadece kendisini rahatlattığını, başka insanların ruhlarındaki fırtınalara doğru yol almak gerektiğini derinden hissetti. Başka insanlara ve ufuklara doğru kendine yeni bir yol yaptı. Artık her gün bir insanla konuşacak, ona gerçeği anlatmaya çalışacak ve içinde bulunduğu gaflet uykusundan uyandıracaktı. Bunun için bir zamanlar çalışmaya gittiği kasabadan edindiği arkadaşlarıyla iletişime geçmekten çekinmedi. Onlara inandıklarını anlatmaktan, Kuran'dan ayetlerle bunu izah etmekten sakınmadı. Bir zamanlar sevdiği ama ona sadece annesine ulaşmak için yaklaştığını hissettiği anda uzaklaştığı Peri'nin hemşerileriydi. Peri'ye olan aşkı hiç tükenmemişti. Peri bir yara gibi içinde kanıyordu. Onu hiç unutmamıştı.

Ders çalışıp üniversiteye hazırlanması gereken Mehmet, hayatın büyüğü harflerini insanlara anlatmakla meşguldü. Ders çalışmak için de zaman yaratıyordu ama esas zaman, kendini yaratan gerçekliğe adanacaktı. İnancın derinliklerine yol açtıkça ondaki bu sağlamlığın daha da bilendiğini hissediyordu. İnancı içinde bulunduğu haleti ruhiyesi, onu ezilenlere yönlendiriyordu.

Gül kokulu Meram'dan geçerken orada ayakkabı boyayan bir çocuğun yüzündeki masumiyete takıldı. Yanına gitti. Maksadı ayakkabısını boyatmak değildi. Ayakkabısını asla başkasına boyatmazdı. Aldığı aile ahlakına ve inancına tersti. Ama çocuğun

yeni bir müşteri geliyor heyecanıyla hemen ayakkabısını çıkartmaya çalışması karşısında afalladı. “Dur canım, dur ben ayakkabımı boyatmayacağım” dediğinde çocuk üzüldü. Ona öylesine para verebilirdi ama bunu kabul edecek miydi? Bu düşüncelerin içerisindeyken çocuğun kasasını alıp oradan uzaklaştığını fark etti. Çocuğun arkasına takıldı. “Hey dur tamam boyatacağım” dedi. Çocuk hemen durdu. Kasasını yeniden hazırladı. Boyasını çıkardı. Pamuğunu hazırladı. Cilasını yanına koydu. Mehmet çaresiz ayakkabısını uzattı. Ama öyle kötü hissediyordu ki, “Sana öylesine para versem olmaz mı” diye sordu. Çocuk gözlerine sinen o masumiyete öfkeyi de ekleyerek: “Ben dilenci değilim abi, emeğimizle paramızı kazanıyoruz” dedi.

Mehmet, henüz 7, en fazla 8 yaşında olan bir çocuğun böyle ciddi olması karşısında, yüzünde mahcup bir gülümseme ile bakakaldı. Çocuğun şivesindeki farklılık dikkatini çekti. Yerel halk gibi konuşmuyordu. “Sen nerelisin” diye sorduğunda çocuk temkinli bir şekilde, “Nereli olduğum önemli mi abi. Mevlâna babamız ne olursan ol gel diyor” dedi. Ağzına büyük gelen laflar eden bu çocuğun olgunluğu karşısında ne diyeceğini bilemedi. Bu cevaptan sonra tekrar aynı soruyu sormasının anlamsız olduğunu biliyordu ama yine de kendini alamadı. “Evet öyle ama ben yine de merak ettim, nerelisin sen” dedi. Çocuk, “Abi burada Allah korkusu duyduğunu söyleyen çok insan var ama sadece Allah’tan kendi çıkarları için korkuyorlar. Kendileri için ona inanıyorlar. Benim nereli olduğumu öğrendiklerinde paramı vermeden gidiyorlar. Ama benim ekmek param bu kasa. Ne yapım” dedi.

Mehmet, karşısında küçük ama büyük acıların içinden geldiği belli olan bir çocuğun olduğunu anlamıştı. Çocuk ayakkabısını boyarken onun söylediklerine takıldı. O zaman çocuğun nereli olduğunu daha çok merak etti. Ama bir daha sormak istemedi.

Sonra çocuğa dönüp, “Ne olursa olsun sen kendi köklerinden dolayı korku veya utanç duymamalısın. Ne derlerse desinler sen kendi toprağına aitsin, onu saklayarak, ondan utanç duyarak bir şey yapamazsın” dedi. Çocuk bu sözlerle karşı cevapsız kalamazdı. “Hayır abi ben köklerimden utanç duymuyorum. Sadece cahil insanların benim köklerime laf etmesini istemiyorum. Toprağı koruyorum” dedi gözlerindeki o eşsiz ışıltıyla. Mehmet iyice meraklanmış, çocuğun bu felsefik tanımlamaları karşısında şok olmuştu. Çocuğun kendisini her şeyden önce kimliğiyle tanıtmaya ihtiyacı duyduğunu hissetti. O anda “önemli olan din kardeşliğidir” dedi ama bu sözlerin çocuğun gözlerinden geri kendisine çarptığını hissetti. Çocuk bir şey söyleme ihtiyacı duydu ama yutkundu. Daha fazla kendini riske etmenin anlamı yoktu. Başsarıklıkların memleketinde, kendine yurdunun anılarından bir kulübe yaratan ve biriktireceği paralarla tekrar yurduna dönecek olan bu çocuğun hayallerine daha fazla dokunmanın anlamı yoktu. Ama çocuk kendi yarasına dokunulmuş yaralı bir kuş gibi çırpınıyordu. Mehmet, bunu hissetmiş ve kendi inancının değerlerinin bu çocuğun ihtiyacı olan en son şey olduğunu duyumsamıştı.

Parayı uzattığında üstünü almaya niyeti yoktu. “Hadi kendine iyi bak” deyip gitmeye kalkıştığında çocuk “Abi nereye gidiyorsun paranın üstünü vereyim” diye seslendi. Mehmet “yok kalabilir” dedi. Ama çocuk, “Ben dilenci değilim, emeğimle kazanıyorum” deyip sitem etti. Ve insanların kendisine acımasından nefret ettiğini anlatan bir bakış ile oradan uzaklaştı. Mehmet arkasından bakakaldı. Bu çocuk kesin doğuluydu. Duruşuna sinen asalet ile o eziklik en çok doğulularda vardı. Keşke en iyi arkadaşlarının Kürt olduğunu, Kürt bir kıza âşık olduğunu ve onların dışında bir hayatı anlamsız bulduğunu anlatsaydı diye hayıflandı.

Bu çocuğun gözlerindeki eşsiz parıltı, onu yeni çelişkilerin giridabına sürükledi. Onu anlayamadığı için kendine kızdı. Çocuk,

saflığının getirdiği berraklıkla dünyayı gördüğü yerden, en masum haliyle anlatıyordu. Allah inancı kalmamıştı sanki. Bu yaştaki bir çocuk için son derece uç bir sonuçtu. Ama diğer taraftan çocukların dünyayı en dürüst haliyle algıladığını düşünüyor, bu çelişkinin kendisine yerleşmesine izin vermiyordu. Çocuk hızla uzaklaştığı halde bugünlerde her şeyden farklı etkilenen, derinden hisseden Mehmet, hâlâ orada durduğunun farkında değildi. Kaldırımın üzerinde durmuş, kendisinden uzaklaşan çocuğun silüetine takılmıştı. Yanlış olan neydi anlayamıyordu ama bu çocuk, onda derin bir çelişki yaratarak uzaklaşmıştı. İnsanların ona baktığını fark ettiğinde hemen toparlandı ve yoluna devam etti.

Mehmet ezan sesiyle kendinden geçen ruh gezintilerinde Peri'nin siyah gözlerindeki ışıltıyı hatırladı. Bugüne kadar yaşadığı, yaptığı her şeyin ne kadar anlamsız olduğunu düşündü. Duruşuna yansıyan inancı, ona bir palmyenin yapraklarına asılı keleşin masumiyetini anlatıyordu. Onun dışında hayattan izler silinip gidiyordu.

Arkadaşlarının evine vardığında derin bir nefes alarak kapıyı çaldı. Onu karşısında gören Ertan şaşırdı. Hiç beklemiyordu onu. Mehmet bunu bildiği için gülümseyerek: “ee hadi beni içeri almayacak mısın” dedi. Ertan “tabii tabii” diyerek şaşkınlığını daha fazla uzatmadan Mehmet’i içeri aldı. Ev epey kalabalıktı. Ertan’la çocukluklarını paylaşmışlardı. Tarlalarda birlikte çalışmış, gelecek düşleri büyümüşlerdi. Gölyazı’nın tek ağaçlıklı yeri olan Topal Apo’nun yaylasında çok balık tutmuş, birlikte eşeğe binmiş, hayallerini ortaklaştırmışlardı. Ne kadar farklı düşünseler de birbirlerinden hiçbir zaman vazgeçemezlerdi. Bu son zamanlarda da öyle bir ayrılığı yaşıyorlardı. Mehmet içeri geçtikten sonra ayakkabı boyayan küçük çocuktan bahsetti. “Çok tuhafıma gitti. Nereli olduğunu ısrarla söylemedi” dedi. “Ama çok da

mert bir çocuk, aferin ona” diyerek ondan ne kadar çok etkilendiğini de itiraf etti.

Ertan, “bizim militanı görmüşsün herhalde” deyiverdi. Çocuğun ismi militan mıydı ki diye soracakken Ertan, “Aslında çocuğun ismi Şevger ama biz ona Militan diyoruz” dedi. Mehmet nereli olduğuna çok takılmıştı, “Peki çocuk nereli Ertan, ısrarla söylemedi de çok merak ettim” diye sordu. Ertan, “Militan Cizreli, herhalde seni de o yobaz adamlara benzetti. Onun için söylememiştir. Senin dinciler, çocuğa Cizreli olduğu için hakaret etmişler de” dedi imalı bir şekilde. Senin dinciler demesi Mehmet’in zoruna gitti. “Pardon ama nereden benim dincilerim oluyorlarmış. Herkesin inancı kendisininindir. Allah ile kul arasına kimse giremez. Haşa” dedi içten bir ses tonuyla.

Ertan’ın amacı dalga geçmek değildi ama Mehmet’in içinde bulunduğu duygu ve düşüncelerden hoşlanmıyordu. Rahşan ve Hasan da onların konuşmalarına daha doğrusu zıtlaşmalarını dikkatle dinliyorlardı. Onlar da ilk defa Ertanlara gelmişlerdi. Uzun zamandan beridir görmek istedikleri arkadaşların hepsi bir araya gelmişti. Rahşan ve Hasan, dürüstlüğüne Mehmet’i dine yönlendirdiğini biliyorlardı. Her zamanki gibi dinliyor, her sözünün anlamlı olduğunu görüyorlardı. Mehmet, İslamiyetin mazlumun yanında olduğunu, insanların her birinin inanç biçiminin sadece kendilerini alâkadar ettiğini söylüyordu. Ama o şehirde dinin; yobazların, ikiyüzlü münafıkların elinde tarumar olmasından da kimse sorumlu olamayacağını belirtiyordu. Ertan ise dinin özünde bunlara cevap olabilecek bir gerçek olmadığı için zulmün, zalimliğin en çok bu tür insanların eliyle gerçekleştiğinde ısrar ediyordu. Merhaba demeden sohbetlerine, daha doğrusu kavgalarına damgasını vuran bu durum, ortamı iyice gerdi. Hasan, her zamanki mütevaziliğiyle çay yapmak için mutfağa gitti.

Ertan hâlâ din olgusuna devrimci bir yaklaşımın sergilenmesi gerektiğinde ısrar ediyor, Mehmet'i buna ikna etmeye çalışıyordu. Mehmet'in ikna olup olmama gibi bir sorunu yoktu. Onun için önemli olan mazlumların yanında yer almaktı. Bunun İslamiyette olduğunu hissetmiş, araştırmış ve orada durmuştu. Hasan mutfağa geçince Anamur'da turizm okuyan Rahşan da arkasından mutfağa geçti. Her şeyde gülünecek bir şey bulan Rahşan, sinirlenince sürekli dudaklarını ısırarak Ertan ile gözleri iyice şehlalaşan Mehmet'in davranışlarına takılmış gülüyordu. Onun bu gülmelerine hayran olan Hasan da kendini tutamayarak gülmeye başladı. O anda Tevfik geldi. Henüz lise öğrencisiydi ama aynı semtte oturdukları için sürekli Ertanlara gidip geliyordu. Hatta bazen okul çıkışlarında eve gitmeden buraya uğruyordu. Mehmet'i görünce, "Oo abi sen buralara gelir miydin? Valla şaşırdım seni İmam Hatip'te biliyorduk. Oraları mesken tutmuşsun diye duyduk" diyerek öfkesini gizlemedi.

Mehmet, Tevfik'in sözlerindeki mânâya bozuldu. İnancıyla bu şekilde dalga geçilmesinin çok saygısızlık olduğunu düşündü ve hiç üşenmeden cevap verdi: "Evet Tevfik genelde İmam Hatip'lere takılıyorum, ara sırada bir gaflet içinde olan komünist arkadaşlarımdan karargâhlarına uğruyorum ve biraz silkeliyorum" dedi. İmalı sözlerinin ardından Mehmet'in refleksine hiç şaşırmayan Ertan, "Bravo valla performansından hiçbir şey yitirmiyorsun ya hayranım sana" dedi. Mehmet gülümsedi ve sezgileriyle doğruyu er ya da geç bulacağını ve onun gereklerini herkesten daha fazla yerine getireceğine dair kararlılığını dile getirdi. Ve "Militan'a söyle ben o bildiği yobazlardan değilim. Onu anlıyorum. Beni ideoloji arayışına iten de benim ezilmişliğimdir" dedi. Ardından montunu alarak çıktı. Mehmet'in söylediklerinin şokunu üzerinden atamamış olan Ertan, arkasından bakakaldı. Mehmet,

son sözleri öyle hissederek söylemişti ki ne diyeceğini bilememiş, ona gitme bile dememişti. Kendisi de bu gerçeklerin içindeydi ama onun kadar derin hissedemiyordu. Belki de bunun farkına varmıştı. Kapıda Siya ile karşılaşan Mehmet, soğuk bir selam verip oradan derhal ayrılmıştı. Bu soğuk selamın nedenini Siya, içeriye geçtiğinde arkadaşlarından öğrenecekti.

Rahşan ile Hasan içerde çayı ve biraz da ortamı kaynatıyorlardı. Tefvîk biraz önce söylediklerinin Mehmet'te nasıl bir yara açtığının farkında değildi. İnandığı gerçeği söylemişti. Ama o gerçek, ruhunun derinliklerine henüz dokunmamıştı. Yüzeyde olduğunun, bunun ta derinlerde yer bulması için daha çok zaman geçmesi gerektiğinin henüz farkında değildi. Mehmet, oradan ayrıldıktan sonra arkadaşlarının her şeye, gördükleri yerden bakmalarının ve ezbere yaklaşmalarının ne kadar anlamsız olduğunu düşündü. Gözleri küçük militanı Şevger'i aradı. O çocuk, kendisinden ve arkadaşlarından daha yoğun hissediyordu gerçeği. Amacı kimseye dini empoze etmek değildi. Bu, her insanın kendi vicdanında kendisiyle hesaplaşırken yaratacağı bir gerçektir. Bunun adı din ya da başka bir şey olabilirdi. Ama insan mutlaka bunun izini kendisinde sürmeliydi.

İşıltılı hayatların içinden geçen kendini bilmez insanlar gibi lüksleri yoktu. Özlemsiz, sevgisiz geçen günlerinin, aylarının, yıllarının hatta yüzyıllarının hesabını sormalıydı. Bunu kendilerine reva görenlerden sormalıydı. Küçük Militan'ın ciddiyeti, hayat karşısındaki olgunluğu, gözlerindeki masumiyeti, onu derinden etkilemiş, bir an, işte aradığım bu demişti.

Sürekli arıyordu Mehmet. Ne aradığını bilmeden şehrin sokaklarına inen puslu havanın örttüğü gerçeği, bir lokma ekmek için ayazlara direnen alnı açık insanları, en çok da kendisini sarıp saracak o candan sıcaklığı arıyordu. Dine sarıldıktan sonra bazı

şeylerin onu dogmaların tuzağına doğru götürdüğünün farkındaydı. İnancını yaşarken bir yandan da bu dogmaların esiri olmamak için direniyordu. Ben vazifelerimi yerine getiriyorum, herkes benim kadar yapsa bu dünyada hiçbir sorun kalmaz dememek için direniyordu. Sadece İslamın şartlarını yerine getiren müminler gibi olmak istemiyordu. Mazlumların acısını paylaşmaktan, kendi acılarına çözümler aramaktan, onlar için mücadele etmekten onu alıkoyacak bir inanç istemiyordu. Kendi zamanlarına küsmüş, ilk çağlara demir atmış ve bugüne hitap etmeyen sözlerin etkisinde kalmak istemiyordu. Hayat, onu bir savaşın en zor yerinde, her şeye gözünü kapatan biri olarak görmemeliydi. Bazı insanlar böyleydi. Zamanın kendilerine hitap etmediğini söyleyecek ve onu yadırgayacak kadar uzaklaşmışlardı bugünden. Bu duyguların içinde Meram'dan ayrılırken onda yer edinen, bir gerçek haline gelen o çocuğun samimiyeti ve masumiyeti hiçbir zaman hafızasından gitmedi. Nereli olduğunu söylemekten çekinecek kadar ürkütülmüştü. Artık her şeye daha farklı bakacak, inancının sadece kendisi için olduğunu hissettiği andan itibaren daha fazla insanlara yönelecek, onları anlamaya, onlarla ortak bir dünyada buluşmaya çalışacaktı.

Otogarın içinde bir bankta ellerini kavuşturmuş bir şekilde oturan Zeynep, bu düşüncelerin içinde hafif uyuklar gibi olmuş, “Konya, Ankara yolcuları lütfen yerlerinizi alınız” sesiyle irkilmişti. Çok kuytu, hiç kimsenin onu göremeyeceği bir köşeye oturmuştu. Hemen kalktı.

Havanın karardığını gören ve artık üşümeye başlayan Zeynep, dolmuş durağına gitti. Dolmuşçuya parayı uzattı. Ne kadar oldu-

ğunu bilmediği ve oralara yeni geldiğinin de hissedilmemesi için büyük para verdi. Şoför, “Abla bozuğun yok mu” diye sorduğunda ise “Ne kadar mesela” diye sormaktan kendini alamamıştı. Elli kuruş diyen dolmuşçuya parayı uzattıktan sonra yer olmadığı için ayakta durdu. Malûm, akşam saatleri iş çıkışları olduğu için dolmuşlar kalabalık olurdu. Zeynep tedirgindi. Yanlış yerde ineceğinin kaygısıyla, “Koyuncu Petrol’ün orada ineceğim. Haber verir misiniz” diye sordu. Adam, “Olur” anlamında kafasını salladı.

Koyuncu Petrol’e geldiğinde içine işleyen soğuk daha da artmıştı. Şimdi Leyla Ablasının yanına gidecekti. Çok heyecanlandı. Onların yaşadığı apartmanı hatırlamaya çalıştı. Hemen petrolün sağında duran en büyük apartmana girdi. Asansöre bindi. En üst kata çıktı. Asansörün karşısındaki kapıyı çaldı. Hiçbir şey düşünmemeye çalışıyordu. Sadece Leyla Ablasına sarılacaktı. Kapıya doğru gelen ayak seslerini duydu. Daha fazla heyecanlandı. Nefesini tuttu. Kapı usulca açıldı. Ancak kapıyı açan kadını tanımıyordu. O anda bu ihtimali hiç düşünmemiş olduğu aklına geldi. Afalladı.

Başı kapalı, orta yaşlarda, kilolu bir kadın açmıştı kapıyı. Kadın, “Buyurun kimi aramıştınız” diye sorduğunda, “Şey ben Leyla Ablasının tanıdığım da onun yanına gelmişim” dedi. Kadın, “Leyla buradan taşınalı dört yıl oldu” dedi. Demek kendileri gittiğinde Leyla taşınmıştı. Ne diyeceğini şaşırdı. Bu şaşkınlığı hisseden kadın, “Ama Leyla’nın adresini biliyorum. İsterseniz vereyim” dedi. Zeynep, “Çok iyi olur” dedi. Ancak Zeynep’in çok üşüdüğüünü gören kadın, onu içeri davet etti. Buralara yabancı görünen kadının biraz ısınmasının daha makul olacağını düşündü. İçeri geçtikten sonra Zeynep’e adını sordu. Zeynep geldiğinden beri ikinci defadır bu soruyla karşılaşılıyordu. Bir Nilay sormuştu, bir de bu kadın. Önce, Zeynep ismini hatırlamadı. O arada afalladı. Kadın fazla üstelemedi. Kapısına gelip Leyla Ablasını soran bu

kızın bir derdinin olduğu kesindi. Kadının aklından bu kızın köyden geldiği, hatta köyden kaçtığı fikri geldi. Onun için de tedirginliği apaçık belli olan Zeynep'e isminin ne olduğunu tekrar sormadı.

Bu saatte onun tek başına Leyla'nın evini bulacağından da kuşku duyan kadın, "Ben Leyla'yı arayayım. En iyisi o gelsin seni alsın. Bu saatte tek başına bilmediğin bir yere gitmene lüzum yok" dedi. Buna çok sevindi Zeynep. "Olur, çok iyi olur" dedi. Çok üşümüştü. Her şeyden önemlisi de Konya'yı çok iyi bilmediği için Leyla'nın yeni adresini bulacağı kuşkuluydu. Bu nedenle kadının önerisine itiraz etmedi. Lavaboya gitti. Evi tanıyordu, çok anısı olmuştu. Kadına sorma ihtiyacı duymadı. Sonra patavatsızlık yaptığını düşünerek utandı. O arada kadın Leyla'yı aradı. Telefonda, "Leylacığım, merhaba nasılsın" dedi. "Ben de iyiyim teşekkür ederim. Şekerim bir tanıdığın var burada. Senin evin diye gelmiş." Adını söylemesine hacet kalmadan anlaşıldığı kadarıyla karşıdan gelen cevaba karşılık, "Tamam canım, bekliyoruz" dedi.

Leyla telefonun öbür ucunda, "Bir misafirin var. Senin hâlâ burada oturduğunu düşünerek gelmiş" diyen Rahime'nin sözünü bitirmesine izin vermeden, "Tamam, hemen çocukları gönderiyorum. Gelip alsınlar" dedi. Leyla, gelenin orada oturduğu zamanlardan, evin adresini bilen sayılı tanıdıklarından biri olduğunu anlamıştı. Gelebileceklerin ismi tek tek aklından geçti. Rahime'ye gelenin, kadın ya da erkek olduğunu sormadığına pişman oldu. Acaba kimdi. Gülşen, Hasan, Mehmet, Erkan, Rahşan, Türkan, Mine, Tevfik? Hemen çocukları Sila ile Sidar'a eski evlerine bir misafir geldiğini ve almalarını söyledi. Taksiyle gidip gelmelerini de sıkı sıkı tembihledi.

Hayatın ağır yükünü sırtlamış, iki çocuğuyla birlikte yıllardır yalnız yaşayan Leyla, zor olanı seçmişti. O yörede bulunan her

kadının makus talihi olan Avrupa’da bir kumaya razı olma gerçeği Leyla’nın yanına uğradığında, böyle bir şeyi asla yapmayacağına söylemiş ve doğrularının izinden gitmişti. Çok sevdiği eşi, Avrupa’ya gittiğinde değişmiş ve orada yeni bir hayat kurmuştu. Bu yeni hayatının içinde Leyla yoktu. Ancak Leyla’nın canından çok sevdiği ve gecenin karanlığında ay ışığı ile büyüttüğü çocukların ona ait olduğunu iddia etmiş, er ya da geç alacağını söylemişti. Buna karşı duran Leyla ise dava açmış ve iki celsede ondan boşanmıştı. Şükriye ve Fatene başta olmak üzere o yörede yaşayan çoğu kadın ile aynı kaderi paylaşmasına rağmen o, mücadele etmeyi seçmişti. Okuma yazması yoktu. Ama hayata el hünleriyle katılmayı başarmış, yüreğinin ateşinde kendini yetiştirmişti. Kitapların sözcüklerinde değil emeğinin zarafetinde kendini yeniden yaratmıştı.

Emekçi bir kadındı. Elinden her iş gelirdi. Hiç kimseye muhtaç olmadan yaşamayı başarmıştı. Kendini uzak diyarlarda kaybeden eşinden de bir beklentisi yoktu. Açlıktan da ölse bir daha o adamın yüzüne bakmamaya ant içmişti. Onu zorlamasına rağmen çocuklarının hatırına saygısını yitirmemeye çalışıyordu. Eşi ile ayrılmalarından en çok Sıla etkilenmişti. Babasına düşkün olan ve ergenlik döneminin buhranlarını yaşayan Sıla, annesinin boşanmasına bir türlü anlam verememiş, uzakta olan bir kadını kıskandığı için bunların yaşandığını düşünmüş ve öfkelenmişti. Yine de annesine kıyamayan Sıla, onu üzmei istememişti. Annesinin bir dediğini iki etmiyordu.

Çocukları ve gizemli misafirini bekleyen Leyla, gelen kim olursa olsun -ki gelenin uzaklardan bir yolcu olduğu hissine kapılmıştı- yemekler yapmaya başladı. Bir taraftan da saate bakıyor, zamanın geçmemesine şaşırıyordu. Aradan çok uzun yıllar geçmiş gibiydi. Onları bir daha göremeyeceğini hissettiği o an

ise daha dün gibi hatırlıyordu. Zamanı hem uzak hem yakın kılan, mekânı anlamsızlaştıran insanlar var mıdır diye sorsalar Leyla, hiç tereddütsüz var olduğunu söyleyecek ve bu insanları örnek gösterecekti. Her anını anlamlı kılmaya çalışan Leyla, okuma yazmayı da onlar gittikten sonra öğreneceğine dair kendine söz vermiş ve bunu başarmıştı.

Nihayetinde gidenler de başka bir hayatın mümkün olduğunu en çok kitaplardan öğrenmişlerdi. Halbuki buna ihtiyacı yoktu. Çünkü o bir çocuğun hüznünde, bir yaşlının yüz çizgilerinde, bir kadının çılgılığında anlayabiliyor, hissediyor ve başka bir hayatın mümkün olduğunu görüyordu. Ona rağmen bununla yetinmemiş, bunun bir meziyet olduğunu hiçbir zaman kabul etmemiş ve daha fazlasını yapmak için sürekli çabalamıştı. Tekrar saate bakan Leyla, bir daha pencereden çocukların gelip gelmediğine baktı. Yemekleri karıştırdı. Pilavın altını söndürdü.

Kiminle karşılaşacaklarından habersiz olan Sıla ile Sidar ise büyük bir heyecanla misafirin aşağıya gelmesini bekliyorlardı. Ani refleksleri ve öngörüsü gelişmiş olan Sıla, yukarıya çıkmaları halinde Rahime Teyze'nin yanında pot kırabilecekleri ihtimalini düşünerek buna gerek olmadığını düşündü. Aşağıdan zili çaldı. Kapının otomatığından Rahime Teyze'ye yukarı çıkamayacaklarını, aceleleri olduğunu, misafiri aşağıda beklediklerini söyledi. Rahime, "Tamam" dedi. Bunu Zeynep'e söyledi. Zeynep her şey için ona teşekkür etti. Montunu giyindi. Rahime, onu asansöre kadar yolcu etti. Zeynep, Rahime'yi öptü ve aşağıya indi. Asansörün aynasından yüzüne bakınca bembeyaz kesildiğini gördü.

Kapının ağzında üşümemek için yerlerinde zıplayan Sıla ile Sidar, asansörden inen kişiyi önce tanıyamadılar. Sanki farklı birini bekliyorlardı. Belki de teyzelerinin kızı Mine'ydi bekledikleri. Ancak bu şaşkınlığı hemen üzerlerinden atılar. Sidar'ın, henüz

küçük olduğu ve Zeynep'i çok görmediği için hatırlamaması doğaldı. Sıla da biraz dikkatlice baktıktan sonra boynuna atıldı. Sımsıkı sarıldı. Gözyaşlarını tutamadı. "Ama çok zayıflamışsın. Özür dilerim, tanıyamadım" dedi. Aslında Sıla onu tanımasaydı dahi ona darılmayacaktı. Çünkü onlara birkaç defa gelip gittiği zamanda Sıla hem küçük hem de annesiyle sorunlar yaşıyordu. Şimdi büyümüş, genç ve güzel bir kadın olmuştu. Zeynep ise bu karşılaşmadan gayet memnun olsa da Leyla Ablasının neden gelmediğini merak etmişti. Sıla, "Annem gelseydi mutlaka Rahime Teyzelere çıkardı. Seni görseydi gözyaşlarını tutamazdı. Kimseyi şüphelendirmemek için gelmedi" dedi. Zeynep şaşırdı, "Yani annen benim geleceğimi biliyor mu" diye sordu. Sıla, "Yok bilmiyor ama bugünlerde sık sık sizlerden birileriyle karşılaşacağını hissediyordu" dedi. Zeynep, "Ablam benim" diyerek duygulandı. Kapının önünde çok kaldıklarının farkına varan Sıla, "Hadi hemen gidelim yoksa birileri bizi görecek" dedi. Koyuncu Petrol'ün sol tarafına geçerek bir taksiye atladılar. Çocuklar çok tedarikli gelmişlerdi. Dönüp dönüp ona bakıyorlardı. Ama Sıla'nın yüzündeki gülümsemenin başka bir anlamı da vardı. Yıllar sonra "Abla başka kıyafet bulamamış mıydın? Keşke fotoğrafını çekseydim" deyip kahkahalarla güleceği bir anlamı vardı. "Fakirin düşkünü beyaz giyer kış günü" demekten de kendini alamıyordu. Zeynep ise onu ilk elbiseleriyle görmediğini, bunların o elbiselerin yanında çok lüks olduğunu söylemişti.

Yemeklerin altını kapatan Leyla, gözü kulağı kapıda, daha zil çalmadan ayak seslerinden doğruca kapıya yöneldi. Kapıyı büyük bir sabırsızlıkla açtı. O anda dondu kaldı. Bir daha göremeyeceğine ikna olduğu genç arkadaşlarından biri gelmişti. Kolundan tutup ayakkabısını dahi çıkarmasına zaman tanımadan içeri çekti. Ona, sıkı sımsıkı sarıldı. "Ez kurban. Ez kurban. Bu ne güzel bir sürpriz. Seni öldü biliyorduk. Senin bu hayata gözlerini yumdu-

ğunu duymuştuk. Seni bir daha göremeyeceğimizi biliyorduk. Ez kurban. Hoş gelmişsen. Başım gözüm üstüne gelmişsen” dedi. Akan gözyaşlarına hâkim olamayan Zeynep, bu karşılaşma karşısında şok olmuştu. Sidar ve Sıla için her şey bir film karesinde donan hayatları anlatıyordu. Tekrar sarıldı Leyla. Tekrar öptü. Hayata tutunmasını sağlayan hayallerine, ona umut olan gençlerin ışığına sarıldı. Yeni bir yaşamın serüvencilerine sarıldı. Onu anlayan gençlere sarıldı. Herkesi merak ediyordu. Soracak çok şeyi vardı. Rahime aradığında, onun dışında herkes aklına gelmişti. Çünkü ölüm haberini almış, onun için yas dahi tutmuşlardı. Böyle bir mucize nasıl olabilirdi?

Bu düşüncelerin eşliğinde, “Hemen sofrayı hazırlayayım ez kurban. Şimdi acıkmışsındır. Sonra konuşuruz” dedi. Zeynep montunu, eşarbını çıkardı. Geçmiş hayatı, büyük puntolarla yine, yeniden karşısında duruyordu. Ama öldüğüne dair haberlerin yayıldığını bilmiyordu. Neden böyle bir haber yayılmıştı. Ölümle çok burun buruna kalmış ama hayata veda etme zamanı henüz gelmemişti. Çünkü ta çocukluğunda verdiği söz vardı. Onu yerine getirdikten sonra yaşama veda edecekti. Neye dayandığı kestirilemeyen bu inancının sebebi ise başlı başına bir sırdı. Onun tek başına kül evin arkasında sadece ve sadece güneşe ifşa ettiği bir sır.

Elini yüzünü yıkayan Zeynep, günlerden sonra, kısa ama hayatının geri kalanını adadığı anlamı bilen bir evde olmanın mutluluğunu yaşadı. Haticelerde de çok huzurluydu. Ama burada ortak tanıdıkları ile ilgili sohbetler edebilirlerdi. Hatice, onun ruhsal dünyasına ses olan gerçek dostlarından biriydi. Ama Hatice ile hiçbir zaman kimliği üzerinden bir sohbet geliştiremiyordu. Çünkü birbirlerini ne kadar çok sevseler de sohbet Hatice’nin, “Bak ikimizde aynı okullarda okuduk. Bende Anadolu’dan geldim sen de. Yok birbirimizden bir farkımız. Kimse de böyle bir fark yaratamaz. Neden bu düşüncelerin içindesin anlamıyorum”

derdi. O zaman sohbet tıkanır, Zeynep bir şeyi savunmak için illa ezikliği en üst düzeyde yaşamanın şart olmadığını anlatır, insanların arayışlarının bazen onların hayatına yön verdiğini anlatmaya çalışırdı. Ama Hatice yine buna anlam vermez, onun seçtiği yolu tasvip etmediğini söylerdi. Zeynep buna saygı duyar, ancak bu önyargı onun benliğindeki tüm çelişkileri, arayışları söylemesine engel olurdu. Ama şimdi özlemini iliklerinde hissettiği mekânları, arkadaşlarını rahat rahat anlatabilirdi. Çünkü Leyla da onun gibi hissediyordu. Başka bir hayatın mümkün olduğuna inanıyor. Herkesin istediği gibi yaşama hakkının olduğunu düşünüyordu. Bu hakların geri alınması için de mücadele etmenin olmazsa olmaz bir yaşam felsefesi olduğunu derinden hissediyordu.

En güzeli de Zeynep burada Kürtçe konuşabilirdi. Dili şişmişti. Lakin konuşmaya başladıklarında şivesinin iyice Kürdistanî olmasıyla bağlantılı pek anlaşılmadılar. Zeynep, Leyla'yı anlamakla ve ona derdini anlatabilmekle beraber artık diliyle, kültürüyle de ülkesine ait olduğuna ikna olmuştu. Bu duygu hem Zeynep'i hem de Leyla'yı çok mutlu etti.

Yemek yedikten sonra kapının çalmasıyla Leyla panikledi. Artık Leyla'nın yanında güvende olduğunu hisseden Zeynep ise rahattı. Çünkü Leyla, ne yapacağını bilirdi. Leyla, Zeynep'i çocukların odasına götürdü. Kapıyı açtı. Gelenler komşulardı. Çay içmeye gelmişlerdi. Şu anda kendilerine yapılabilecek en büyük kötülüğün bu olduğunu düşündü Leyla. Ama onları içeri davet etmeseydi ayıp olurdu. Allah'tan çay hazırды. Hemen onları içeri buyur etti. Bazı akşamlar Leyla'nın yanına gelen komşular, onun bugünkü dalgınlığının farkına vardılar. Ama Leyla bunu izah edemedi. "Biraz üşütmüşüm. Migrenim de arttı" dedi. Bunun üzerine komşular hasta olmaması için ona yapabileceklerini tek tek anlattı.

Sıla ile Sidar'ın nerede olduğunu sordular. O da ders çalıştıklarını söyledi. Leyla'da bir tuhafılık olduğu kesindi. Sahiden

hasta olmalı diye düşünmeden edemediler. Çaylarını içip hemen kalkmanın telaşına düştüler. “Şimdi Leyla biraz dinlensin” dediler kendi aralarında. Saatlerce oturmayı planlayan komşular, bir saati bulmayan bir misafirlikten sonra müsaade istediler. Buna çok sevinen Leyla, sevincini belli ettirmemek için özel bir çaba harcadı. Komşulardan özür diledi. Bunu telafi edeceğine dair söz verdi. Komşuları uğurlar uğurlamaz Zeynep’in yanına çocukların odasına gitti. Ne olur ne olmaz diye orada oturdular. En azından biri gelirse kimse paniklemezdi.

Zeynep, komşuları hızla uğurlayan Leyla Ablasına derin derin baktı. Leyla, “Konuşacak çok şey var ez kurban. Ama önce benim sana daha güvenli bir ev ayarlamam gerekiyor” dedi. Zeynep, ona güveniyordu. En doğru kararı vereceğine inanıyordu. Onu zorlayacağını bile bile yanına geldiği için özür diledi. Ama başka çaresinin olmadığını da anlattı. Çünkü bir çalışma da olsa istemeyerek gelmişti. Bir kırgınlıkla, bir çelişki ile gelmişti. Memleketinde çalışmakla görevlendirilmiş olması ise ondaki temel çelişkiydi. Sonuçta herkesin kendisini bildiği, tanıdığı ve tehlike olarak gördüğü bir yerde verimli olması mümkün değildi. Bu düşünceleri hemen kafasından kovdu. Bunları düşünecek zaman değildi.

Leyla, ona neler yaptığını, neden geldiğini sordu. Buraya gelmesinin büyük bir risk olduğunu söyledi. Ne uğruna bunu, bu riski göze almıştı. Yoksa kaçmış mıydı? Zeynep’in kaçıp kaçmadığına dair bir soru sormamış da olsa Leyla’nın kaygısını hisseden Zeynep, “Leyla Abla yemin ederim ki ben kaçmadım. Böyle bir şeyi hayatta yapmam. Bugün bile ilk günkü gibi kararlıyım” dedi.

İçinden geçen sorunun Zeynep tarafından hissedilmesi Leyla’yı rahatsız etti. Ancak bunu öğrenmesi gerekiyordu. Onun doğruyu söylediğinden kuşku yoktu. Zeynep’in yemini onu ikna etmeye yetmişti. Hem o da son zamanlarda bu konuda belli du-

yumlar almıştı. Zeynep'in bu konuda daha fazla izahta bulunmasına izin vermedi. Ama memleketine gelmiş olması kafasında bir soru işaretiydi. Leyla, ilk önce Hasan'ı sordu. Tıpkı onun ölümünü duydukları gibi Hasan hakkında da böyle duyumlar almışlardı. İçinden bir şeyler koptu Zeynep'in. Durdu. "O haber de doğru değil" dedi. Dondu. Ama ikisi de bunun böyle olmadığını iyi biliyordu.

Sessiz bir konçertoydu Hasan. Annesi Sümbül ise o konçertoya kulak veren ama ne yapsa da onun sesini duymayan, sadece hisseden bir hayranıydı. Leyla Sümbül'ü, Zeynep Hasan'ı düşünüyordu. Zeynep'in gözlerinden akan hüznün, Hasan'ın artık olmadığını ele veriyordu. İşte o zaman Leyla hiçbir şey sormadı. Hasan'ın nasıl yaşamını yitirdiğini sormadı. Leyla, o an zamanın durmasını istedi. O da bir anneydi. Sümbül Ana'nın acısını derinden hissetti. Kendi acısını unuttu. Orada Zeynep ile Hasan'ın yasını tuttular. Ağladılar. Zeynep, Hasan'ı ve nasıl yaşama veda ettiğini anlattı.

Hasan, ince ses tonunda gelecek ütopyaları büyüten bir serüvenciydi. Onunla her konuşana huzur veren, bütün çelişiklere ses olan bir münzeviydi. Hayatın bir kuyunun dibinde haykıran sesine kulak vermişti. İnsan olmanın temel gereklerinden biri olan asaletin yitip gittiğini yüreğinde hissediyordu. Bu asaletin yeniden yaratılacağına inanıyordu. Bu yaratımın mekânının Mezopotamya olduğunu biliyordu. İnsan olma gerçeğinin ilk adımlarının atıldığı topraklarda, bunun yeniden yaratılacağına yürekten inanıyordu. Zamanın insanın elinden aldığı tüm manevi değerlerin, büyük bir mücadele ile yine aynı topraklarda filiz verdiğini biliyordu. Yitiri-

leni, yitirilen yerde arama serüvenine adanmıştı kendini. Manevi değerlerinden uzaklaşan insanların içine düştüğü ruhsal boşluğu dolduracak değerleri, canı pahasına yaratan insanların olduğunu biliyordu. Hayatın gerçek yüzüyle karşılaşmaya başladığı andan itibaren çocukluk düşlerine sarılmayı, onlara ihanet etmemeyi öğrenmişti. Kendini var etmenin en temel yolunun sevdiği işi yapmak, sevdiği mesleğe doğru yol almak olduğunu iyi biliyordu.

Çocukluk yıllarından itibaren eline aldığı her işi kusursuz yapan Hasan, istediği mesleği kazanmayı da başarmıştı. Elektrik elektronik mühendisi olacaktı. Üniversiteye başladığı ilk yıllarda bu mesleğini en iyi şekilde yapmak için kendini derslere vermeyi ihmal etmemişti. Derslerinde başarılı bir öğrenci olarak herkese örnek olmayı başarmıştı. Ve okulu bitirmeyi ihmal etmemişti. Ancak her yanını saran ruhsal boşluk ve bir yerlerde yükselen çocuk çılgınlıkları, haksızlıklarla dolu olan bu dünyaya ortak olduğu düşüncesini de doğurmuştu. Sessiz kaldığı için çocukluk hayallerine ihanet ettiğini düşünmüş, inandığı değerlerin toplamı olan hayallerinin izinde gitmenin önemine inanmıştı. Hayatı kaba saba çizgilerle değil bu hayallerin içinden gören Hasan, başka bir hayatın mümkün olduğuna yürekten inanmış ve bu hayatın yaratılmasının bedelinin çok ağır olduğunu öğrenmişti. İşte esas çelişkiyi de o zaman yaşamaya başlamıştı.

Bu çelişkiden uzaklaşmaya başladığı zamanlarda, kendinden uzak diyarlarda yalpalamıştı. Durup durulanıp yoluna devam etme fırsatının, büyük fedakârlıklar ile mümkün olduğuna yürekten inanmıştı. Sistem içinde elde ettiği kazanımların, onu mutlu etmediğini derinden hissetmişti. O zaman mutlu olacağı bir şeyler yapmalıydı. Bunun çelişkisini yaşadığı zaman kendinden kaçmayı denemiş ama naif olan yüreğinden kaçmayı hiçbir zaman başaramamıştı. Ruhsal inceliği, o sistemin içindeki kabalıkları kaldıra-

mayacak kadar belirgindi. En çok da kadınlarla samimi ilişkiler kuruyordu. Onlarla sohbet ettiğinde ve kültürel bir aktiviteyi izlediğinde mutlu oluyordu. Çevresindeki insanlara bunu anlatmakta zorlansa da mutlu olacağı yeri, kadınların ince ruhlarında arıyordu. En samimi olduğu insanlar hep kadınlardı. Leyla ile olan diyalogu da bunun üzerine temellenmişti. Annesine olan düşkünlüğü ise onun sıcak ruhunun sırrını veriyordu. Leyla'nın evine her geldiğinde, orada emekten inşa edilen insanlık kalesinin her geçen gün daha fazla yükseldiğini hissediyor ve kadınlara olan yakınlığını daha da güçlendiriyordu.

Başkaları tarafından anlaşılamayan bu yakınlık, onun temel güç kaynaklarından birini oluşturunuyordu. Aslında bir sistemin içinde erkek olma görevini yüklenmeye itiraz eden bir asiydi. Bu nedenle arayışlarını anlayacak derecede insanlar çok azdı. Onu anlayanlar ise bin bir fedakârlıkla bir yola baş koymuşlardı. Onlarla birlikte olmak için her fırsatı kollamaktan çekinmiyordu. Onun gibi Erkan, Mehmet, Tevfik de bu ruhsal inceliği taşıyordu. Arayışları ve bu arayışlarına ivme kazandıran çelişkileri gün gün artıyordu.

Bir serzenişin uzak kıyılarında, kendine yabancı seslerin girdabında, hayat her gün daha da zorlaşıyordu. Sonsuzluk, en sevdiği sözcüktü. En sevdiği sözcüklerden kendine bir yuva yapmıştı. Kendini ait hissettiği bir diyarın özlemiyle yanıyordu. Bir zamanlar rengi olmayan o geceye düşürdükleri hayallerinin peşinden koşmak için tekrardan iç derinliklerine dalmış ve yola koyulmuştu.

Bu yolun dönüşünün zor olduğunu çok iyi biliyordu. En çok da annesini özleyecekti. Bu özleme, arkadaşlarına işlediği sevgi sözcükleri ile çözümler arayacaktı. Annesinin masum gülüşünden düşen umut çavlanlarının içinden tüm insanlığa uzanacaktı. Kadınlardan bir dünya kurmuştu. Bu dünyanın başrolünde annesi vardı. Bir erkeğin, kadınları çıkarsız, samimi ve candan sevmesi,

onların ruhsal inceliğini esas alması anlaşılması güç bir olguydu. Ancak annesi ile olan ilişkisinden ılık huzmeleri sızan Hasan için, onun da mutlu olacağı bir hayat yaratmak, en büyük amaçlarından biri haline gelmişti. Kendine aitliğin izinde annesine, bir zamanların en güzel sözcüklerini kuşanarak geri dönecekti. Sohbetlerinde en çok bunu anlatır, en çok bunun sözünü verirdi. Annesinin çektiği acıların intikamını başka bir hayatın mümkün olduğuna inanarak yaratabileceğine inanıyordu.

Hayat onun için bir fanusun yaydığı ışıktan daha öte ışıklarla doluydu. O, bu fanusun içinden çıkarak, en güzel sözcükleri kuşanarak kendine aitliğin izini sürecekti. Yeni dünyaya doğru yol aldığı anda, geride bıraktığı annesinin çılgınlıklarını hiçbir zaman duymadı Hasan. Ancak onun ne kadar acı çektiğini derinden hissetti. Bunu her hissettiğinde etrafındaki kadınların sıcaklığına daha fazla sarıldı. Daha fazla onlara benzemeye çalıştı. Daha fazla onların özgürlüğü için uğraştı.

Büyülü bir rotanın içinden hayallerine doğru yol aldı. Üstünü örttüğü geçmişinden yükselen annesinin sesine, kardeşlerinin haykırışına, hiçbir zaman kulaklarını kapatmadı. Onlar yokmuş gibi davranmadı. En ufak bir konuşmasında onlardan örnekler verdi. İkiz kardeşlerine şiirler yazdı. Kız kardeşlerine umutlar vaat etti. Sesinin ulaşmayacağını bilse de onların kendisini hissettiğine yürekten inandı. Onurlu bir yaşam için çıktığı yolun en çok kardeşleri tarafından anlaşılacağını anlattı.

İnsanlık için büyüttüğü tüm düşler, en çok sevdikleri içindi. Ama bu yola koyuluşunun, en çok onları üzdüğünü hiçbir zaman unutmayacaktı. Sıradan bir insan için anlaşılması son derece zor olan bu gerçeği, hayatı pahasına anlatacak kadar ona inandığını, o gerçeğe kendini adadığını anlatacak ardılları her zaman olacaktı. Büyülü bir geleceğin düşünü kurmak kadar onu yaratmanın ne

kadar zor olduğunu farkındaydı. Bunun anlaşılması için mücadele edecekti. Şimdi anlamamaları doğaldı.

Hasan gibi bu düşe kendini adayan binlerce kadın ve erkek vardı. Onlar, ortak bir masalın içinde birlikte yürüyen kahramanlardı. Bu masalın içinde oldukları için her şey onlara doğal geliyordu. Ancak dışarıdan bakan ve sıradan bir hayatın içinde konforlu ve garantili bir hayat arayan insanlar için, onların neden taşların üzerinde yattığını anlamak, kışın zemheri soğukunda saatlerce yürümeyi nasıl göze aldıklarına anlam biçmek neredeyse imkânsızdı. Kimisi için onlar saf bir aptallığın, kimisi içinse bir efsanenin parçasıydılar.

Hasan, yepyeni bir hayata doğru yol aldığı anda, onun gibi düşünen yüzlerce insanla birlikte çayını yudumladığında, yorgunluğun ne olduğunu unuttuğunda ve en zor mevsim koşullarında zirvelere tırmanmayı başardığında, insan iradesinin sırlarına daha fazla yol aldı. Sıradan bir hayatın insanı özünden kopardığına daha çok inandı. Hayatın, doğanın içinde her tür nimetten uzak, çok canlı ve moralli bir şekilde sürdürülebileceğine tanıklık etti. Kendini ait hissettiği toprakların kokusunu içine çektiğinde, dünyanın en mutlu insanı gibi hissetti. Hasan, ilk defa kendini o toprağa ait hissetti. İçine inanılması imkânsız bir huzur doldu. Kitaplardan okuduğu hikâyelerde, özgür bir şekilde aldıkları bir nefesi hiçbir şeye değişmeyeceklerini söyleyen serüvencilerin sözlerini hatırladı. Hayat orada yeniden başlamıştı adeta. Özgür olduğunu hissetmişti.

Hasan, aidiyetini yaşadığı topraklarda yitirmiş ve yeniden bunu bulma arayışına girmiş olan Cudî ile candan bir dostluğa doğru yol almıştı. Bir elmanın iki yarısı gibi olan bu iki arkadaş, yoldaş ve sağlam dost, her anlarını birlikte geçiriyorlardı. Ailesiyle birlikte katılan ve özgürlüğü arayan Cudî, ayrı bir özgüven yaşıyordu.

Hasan ise ailesine rağmen bu yola koyulmuştu. Bu yola çıkış, annesine acı çektiren bir erkekliği sunan bu hayattan boşanma ilanıydı aynı zamanda. Cudî için ise her şey daha farklı bir anlama bürünmüştü. Cudî kendini ait hissettiği, büyüdüğü ve üzerinde oyun oynadığı toprakların özgürlüğünü istiyordu. Göğünden savaş uçaklarının kalkmadığı, havan topraklarıyla çocukların ölmediği, gaz bombaları ile insanların ölmediği, sokak ortasında faili meçhul cinayetlerin işlenmediği bir özgürlük istiyordu. Topraklarındaki işgale son vermek için oradaydı. Hasan ise o toprağı tanıma, onu hissetme ve çektiği her nefeste o toprağa ait olmanın huzurunu yaşamak için oradaydı. Aynı zamanda bu toprakların işgaline son vermenin arayışındaydı. İkisini bir arada yapmak Hasan için dünyanın en zor işi olsa da onu besleyen manevi değerler ve irade, temel güç kaynağıydı. Hasan'ın kendisi için istediği tüm hayaller annesi için olacaktı. Ancak bu yola girerek en fazla annesini üzdüğünü hiçbir zaman unutamayacaktı.

Günler bu şekilde yeni yaşam felsefesini öğrenme, onun iradesini oluşturma arayışları ile geçerken Hasan, Cudî ve arkadaşları bir sabah silah sesleriyle uyandılar. Etraflarının kuşatılmış olduğunu fark ettiler. Hasan, o an bir çığlığın sabahına doğmuştu sanki. Tüm bedenini saran sesler hayatına düğüm atıyordu. Cudî başka bir kayanın dibine geçip de düştüğünde, rüzgâr uzak diyarlardan ona seslenen annesinin sesini yüklenip gelmişti. Kendisiyle barışık olan mizacının altında dev bir isyan yuvalanmıştı. Cudî'nin çığlıkları ona ulaştığında, sınırların içinde bir an'a sığan hayat çizgisinin geçtiğini hissetti. Her şey anlamını yitirmişti. Hasan hiçbir zaman ailesi tarafından telaffuz edilmeyecek bu adla son yolculuğuna çıkacaktı. Kendini derin bir boşluğun içinde buldu. Bir zamanlar âşık olduğunu bile hatırladı. Sevdği kadında kendisiyle birlikte bu yolculuğa çıkmıştı ama bu kadına hiçbir zaman onu ne kadar çok sevdiğini söyleyememişti. Sevgisini öz-

gürce itiraf edebilecek, sevgisini haykırabilecek cesareten yoksun olduğunu düşünürdü. Hem belki o zaman büyü bozulurdu sevgisinin, ne diye tartıştırayım ki diye düşünüyordu. Aşkına yüklediği anlam onunla beraber hayatının son yolculuğunda kendisine eşlik edecekti.

Cudî vurulup da “hawar” diye haykırınca Hasan ona doğru atıldı. Ona doğru ilerlerken ölümün kendisine de uğrayacağını düşünmedi. Bunun kaygısını yaşamadı. Umutlardan örülü hayal âleminde henüz kendi filmi oynamamıştı. Zamanın en zor anlarda savurduğu bir yaprak kadar hafifti. Belki zaman, içi boşaltılmış turkuaz bir havuzun içinde yeniden sonlanmaya kayıtlıydı.

Cudî vurulur vurulmaz yanına koşan Hasan da vuruldu. Bir taraftan arkadaşını oradan çekmeye çalışırken diğer taraftan kendine ayarlı bir saatli bomba gibi nereye sürüklediğinin farkında olmadan hayatın orta yerinde düşlerine yaslandı. Cudî, ölümün o soğuk kırıcılığına karşı Hasan’ın gözlerindeki ışığa tutundu. Hasan, hiç tereddüt etmeden ona doğru atıldığında yüzünde mağrur bir gülümseme belirdi. Geride bıraktığı hayattan bu yüzden vazgeçmişti. Bir annenin çocuğuna karşı gösterdiği o doğal koruma refleksi tüm arkadaşlarında vardı. Cudî, gözlerinden akan yaşlara takılmaksızın, tarifi imkânsız bir sevgiyle Hasan’a bakıyordu. Ayağından vurulduğu için onu sırtında taşıyan arkadaşının vurulmasıyla nasıl bir sarsıntı yaşadığını anlamak imkânsızdı. Hasan da vurulmuştu. O anda buna dayanamayacağını hisseden Cudî son nefesini verdi. Onun nefes alışverişlerini duymayan Hasan ise yüreğinden büyük bir parça kopmuşçasına sırtındaki Cudî’yi yere bırakmadan bir kayanın dibine gitti.

Hasan, ideallerine bir adım daha yaklaştıklarının bilincindeydi. Bu da erken bir ölümdü. Ölümüm de bir anlam ifade etmeli, derdi. Ama Hasan’ın yaşamını yitirdiği hiçbir zaman

kabul edilmedi. Ölüm hiçbir zaman ona yakıştırılmadı. Yıllar geçti. Ama hiç kimse Hasan'ın yaşamını yitirdiğine inanmadı. Hiç kimse Hasan'ın yasını tutmadı.

Hasan zamanın mavi, düşlerin gri olduğu bir nehir kıyısında son buluşmasını yapmıştı Cudi'yle. Sonbaharın o keskin ayazında, ölümün kıyılarına yakınlaşmak, anlatılması imkânsız bir acının izlerini bırakmıştı geride. Kendisinden sonra büyüyecek, büyütülecek olan düşlerine dair tek bir kaygısı yoktu. Ama çok erken bir ölümdü.

Aileleri, belirsiz bir yolun sonunda er ya da geç onlara uğrayacak ölümlere alıştırmışlardı kendilerini. Ama gelişler oluyordu artık. Onları tekrar göreceklere dair inançları artmıştı. Bir zaman unutmayı denedikleri çocukları geri gelebiliyorlardı. Tüm bu duygular, bedenlerinde kurşun kaynatıyordu. Ama geliyorlardı işte. O zaman analar, çocuklarını daha da bir özler oldular. Çocuklarını daha çok sorar oldular. Ama Sümbül Ana, hiçbir zaman Hasan'ı sormadı. Hayatın onda donup kaldığını hissetmişti. Biliyordu, hissetmişti. Açık sözlülüğü, dürüstlüğü ve her şeyden önemlisi insanlara olan sevgisi ile en çok gençlerin gönlünde taht kuran Sümbül Ana, Hasan'ın yaşayıp yaşamadığını bile sormadı. Kazdığı derin bir kuyuda yalnız başına ağlayarak onun artık olmadığına kendini inandırmıştı.

“Öldü öldü yavrum, bir kayanın dibinde kurda kuşa yem oldu” diyordu durmadan. Kendi dünyasından Hasan'a açılan penceresi kapanalı çok olmuştu. Ama bunu kimseye söyleyemiyordu. Kimse ile derdini paylaşamıyordu. Çocuklarının hepsi Hasan'dan, onun umutlarından, ideallerinden uzak kıyılarda hayata tutunmaya çalışırken onlara engel olamazdı. Hasan'ı kaybettiğinde, onun çığlığını içinde hissettiğinde, bir rüyanın en derin çıkmazındaydı. Hasan gelmişti rüyasına “Anne, anne bana ekmek ver” diye yalvarmıştı. Ama annesi ekmek bulamıyordu. Evde hiç ekmek kal-

mamıştı. Hemen hamuru yoğurup ekmek yapmaya koyulmuştu. Ama öyle şiddetli bir rüzgâr esiyordu ki baca bir türlü tütüyordu. Bu duygunun ağırlığıyla kalkıp dışarıya çıkıyor, bağıyor, geri geliyordu. Hasan'ın çığlığı, bir yara gibi sol yanında kanıyordu. Tüm bunlara rağmen yine ekmek yapmaya koyuldu. Bu sefer de ekmek sacın üzerine gitmiyor, durmadan parçalanıyordu. Ne yapsa da çocuğuna ekmek veremiyordu. Uyandığında derin bir çığlık attı. Nefes alamadı. Gözyaşları anlamını yitirdi. O an çocuğunu kaybettiğini derinden hissetti. Bir daha eski Sümbül Ana olmadı. Sümbül Ana, bir daha kimseye ekmek yapmadı. Çocuklarının hepsi onun acısını anlamaya çalışsa da hiçbiri onun yüreğini yakan bu rüyayı öğrenemedi.

Sümbül Ana, kendini çöllere vurmaya başladı. Yalnız başına sokakları arşınladı. Bir yerlerden ona seslenecek olan çocuğunu aradı. Ama hiçbir yerde yoktu. Sümbül Ana, zamanın onda bıraktığı ağır izleri, hiçbir şeyi bilmiyormuşçasına büyük bir vurdumduymazlıkla geçştirdi. Ama her bir acıda ve kendi acısının derinliklerinde kayboldu.

Yüreğinden yükselen billurun sesi, Hasan'ın sessiz konçertosuna ses olamadı. Ağır ağır ilerleyen kağının sırtında, uçsuz bucaksız yollara koyulmuştu. Issız bir köyün, ıssız bir yaylasında onun çocukluğundan, ona evler yapan annesinin sesini hiçbir zaman duyamayacaktı. Tan vaktinde, vaktin en dinç noktasında, inekleri çöle süren insanların sesinde isyanlar toplayan anasının her sabah şafakla dökülen gözyaşlarına bir ad vermek imkânsızdı. Trafoların etrafında dizilmiş yığınla düş, bir yıldırımla tarumar olmuştu. Haykıran sesinden korkan annesi, ölümün sessiz kırılcığının ondan en değerli parçasını kopardığını hissetmişti.

Hasan'a dair tüm düşleri, kurumuş olduğu halde hâlâ dimdik durmayı başaran bir ağaç dalının sonuna benziyordu. Kalabalık-

ların arasında gülümsemesiyle bir yıldız gibi parlayan çocuğu, elinde tespih, ölümün gelişini bekleyen bir yaşlı gibi kaybolup gitmişti gözlerinin önünden. Yemyeşil bahçelerin arasından kendisine koştığına ne kadar inanmak istese de her şey karanlık bir çizgiden batan ve yitip giden bir güneşin sonsuzluğundaydı.

Hasan, her an her yerde ona en güzel sözleri fısıldayan annesinin sesinden kendine güzel bir konçerto yapmıştı. Batmakta olan güneşin karşısına geçen ve henüz yaşanmamış hayalleri olan bisikletli çocuk vardı orada. Hiç deniz görmemiş, denizin dalgalarına ufuk çizmemiş bir çocuğun kanayan yarası, hiçbir zaman kabuk bağlamıyordu. Yalnız bir ağaç, nasıl gururla tek başına güneşin doğuşunu karşılarsa o da ölümü orada karşılayacaktı. “Öldü öldü Hasanım, bir kayanın dibinde. Kim bilir belki de bir çölün ortasında, nasıl öldüğünü bilmesem de yalnız öldü çocuğum” diyen annesinin sesi yankılanıyordu beyaz düşlerinin arasında. Kasabalarının en ücra yaylasının çöllerine vurarak çığlık çığlığa onu arayan annesinin sesi yankılanıyordu benliğinde. Ölmek, yalnız başına, en sevdiğin arkadaşının da senden koptuğunu bile bile ölmek...

En çok geride bıraktıklarına acı veren; bembeyaz bulutların arkasına sığınmış bir yaşamın son bulmasıydı. Hasan, sıradağlar gibi uzanan hayallerine bir yer yapamadan göçüp gitmişti. Kesik kesik çizgilerle duru bir resim çizer gibi, düşlerini kendisinden sonraki kuşaklara uğurlamıştı. Dengbêjin sesinde yankılanan hüzün nağmelerine vuran isyan, yeniden karılacaktı. Parlament mavisi düşlerinin yeşille buluştuğu yerde, her şey yeniden küllü bir sarıya dönüşüvermişti. Son nefesini verirken, “Az yaşadım, iyi yaşadım” dedi belki de.

Şems ile Mevlâna’nın dostluğuna sinen o mistisizm, Cudî ile Hasan’ın arkadaşlığında yeniden anlamına kavuşmuştu. Yıllar, yüzyıllar önce sürgün edilen, genlerinde ezikliğini hissettiği zamanlara

doğru yol aldılar. Hayat, sanki bir oyun oynuyordu. Ama Şems, bu sefer son yolculuğuna yalnız gitmedi, yalnız arşa ermedi. Bu sefer sert yüz hatlarında Şeyh Saîd'in intikamını taşıyan, sesinde Besê'nin çığlığını saklayan Cudî, bunların anlamını birlikte keşfettiği diğer yarısına ne kadar kendisiyle aynı olduğunu anlatıyordu. Sevginin kıyılarında arkadaşlığı yeniden yazarken onların mutluluğundan esirgenen zamanlara doğru yola çıkacaklardı. Mem û Zîn'in ezgilerinde, kaderlerine yazılan ama çok erken biten o efsunun sırrını, keşfetmeleri için gelecek kuşaklara miras bırakıp gidiyorlardı.

Hayat sisli bir camekândan görülen kar taneleri gibi bir oyun oynamıştı onlara. Kendilerini ait hissettikleri tek bir zaman ibresinde donmalarına neden olan bir sahtelikle çıkmıştı karşılırlarına. Onları birlikte ölüme uğurlayan arkadaşları, uzun bir zaman kendilerinden uzak diyarlarda hayata küstüler. Onun ismini telsizde duyan Zeynep, uzun süre kendine gelememi. Onlara ölümü hiç yakıştıramadılar. Onların şahsında dostluğun kitabını yeniden yazdılar. Düşlerini sırtlayan bu iki yürek, dostluğun simgesi oldular.

Bir kayanın dibinde birbirlerinin gözünün içine bakarak son yolculuklarına yol aldılar. Cudî'nin asi kişiliğini, bir kurşuna teslim olmayacak kadar güçlü olduğunu bilen Hasan, ondan vazgeçmedi. Beraber çıktılar son yolculuklarına. Cudî asi, Hasan içine kapanık; Cudî rahat, Hasan çekingen; Cudî aceleci, Hasan ise olabildiğince sabırlıydı. Aynı yolda yürüyen, aynı duygulara sahip olan ama birbirlerine zıt iki karakterin birlikteliğine şahit olmuştu dağlar, taşlar... Dünyaya meydan okuyan o diyarda, kendilerine yeni bir dünya kurmuşlardı.

Hasan o anda görmeseydi Cudî'yi ve Cudî kurşunların ağırlığında son yolculuğuna çıksaydı Hasan'ı anlamak, onunla dünyasına inmek daha da imkânsızlaşacaktı. Çünkü onun için Cudî, sırlarını paylaştığı, hayatının anlamını birlikte keşfettiği, özlemine

duyduğu topraklarından yıllarca ayrı olmasının acısını çıkarttığı tek arkadaşıydı. Hasan, Cudî ile onun çocukluğunu, Amed sokaklarını paylaşıyordu. Eksik kalan yıllarının özlemini, onun anılarında yeniden yeniden hayatını yazıyordu. Hayatın ondan esirgediği o duyguyu, Cudî'nin gözlerinde ışıldayan Andok Dağları'na çiziyordu. Gülümsemesine sinen o hüznün, onunla birlikte akıp toprağa karışıyordu. Bir andın en zor zamanlarında karşılaşan bu iki insan, birbirlerine düşlerini, aşklarını, sansürsüz, tüm dogmalardan uzak bir şekilde anlatıyorlardı. Hayatın en son deminde yine sırt sırta vermiş o sırra doğru yürüyorlardı.

Hasan'ın bedeni hiç bulunmadı. Arkadaşları onun tam da düşlerindeki gibi Zap Nehri'nin kıyısında, bir kulübede başka bir hayatın mümkün olduğuna dair kitap yazdığına inanmak istedi. Belki de kitap yazıyordur kim bilir...

Zeynep, Hasan'ı anlatırken gözlerinden akan yaşlardan bihaber, onun kitap yazdığına dair son cümlelerle gülümsedi. Bu ihtimale o kadar çok inanmak istiyordu ki... Bunu öyle sahici söylemişti ki Leyla farkında olmayarak: “Âmin” dedi. Çünkü bir dua gibi çıkmıştı Zeynep'in ağzından. Zeynep, “Leyla Abla kimse bilmesin Hasan'ın olmadığını, kimse bilmesin lütfen” dedi. Hasan'ın yaşadığı ihtimaline kendini o kadar alıştırmıştı ki diğer ihtimalin hiçbir şekilde kimsenin diline dolanmasını istemiyordu. Zeynep, batıl bir inanç da olsa bir kasabanın diline dolanan şeyin gerçek olacağına inanıyordu. Hasan'ın bu yaşamda artık olmadığını ihtimaline inanmak istemiyordu.

Leyla ile sohbetleri buruk başlamıştı. Bunu nasıl toparlayacağını bilemedi. Ama o anda adı konulmamış bir yası tutuyorlardı. Sıla ile

Sidar çoktan uyumuşlardı. Sabah ezanının sesini duyunca zamanın nasıl da hızlı aktığını anladılar. Leyla, Zeynep'in biraz uyumasının iyi olacağını düşündü. Çünkü çok yorulmuştu. Belliydi. Onu bu saate kadar tuttuğu için kendine içerlendi. Bunu anlayan Zeynep ise "Hiç uykum yok Leyla Abla. Emin ol" dedi. Gülümsediler. Leyla, Zeynep'in çocukların odasında uyumasının daha makul olduğunu düşündü. Bir taraftan da onu takip eden birileri var mıydı acaba diye düşünüyor, günün ağarmasını bekliyordu. Odasına geçtiğinde iki saat kadar bekleyerek gelen gidenin olup olmadığına baktı. Gözünde bir damla uyku yoktu. Hazırlandı. Dışarı çıktı. Sabah ezanıyla birlikte kalkan Konya esnafı dükkanlarını açmış, uzak yerlerde işyerleri olanlar, bisikletlerine binmiş gidiyorlardı. Sabahın keskin ayazına karşı sıkı sıkıya giyinmiş yürüyen insanlara baktı. Herkes çok üşüyordu. Ama o üşümüyordu. Karla kaplı sokaklardan ilerlerken güneş ışınlarının sıcaklığına sığındı. Zeynep ise gözlerini dahi kırpmamış, Hasan'ı, arkadaşlarını ne kadar özlediğini hatırlamıştı. Hasan ile ilgili her şey, eski ile yeninin anlamını yitirdiği biricik gerçeği temsil ediyordu.

Leyla, Memet Hoca'nın yanına gidiyordu. Sabahın bu erken saatinde onu yakaladı. Yoksa gün boyunca beklemek zorunda kalacaktı. Nesrin Ayşegül İlköğretim okulunda matematik öğretmeni olan Memet Hoca, şimdi okula gelmiş olmalıydı. Çocuklarını okula bırakan aileler, bu saatlerde orada bekledikleri için kimse kendisinden şüphelenmezdi. Aslında normal bir zaman olsa okula girip Memet Hoca'yla görüşebilirdi. Ama şimdi olağanüstü bir durum yaşıyorlardı. Onun için olağanüstü tedbir alıyordu.

Sabahın bu saatinde Leyla'yı karşısında gören Memet Hoca, "Hayırdır Leyla ne oldu? Kötü bir şey yoktur umarım" diye sordu. Leyla, "Yok kötü bir şey yok endişelenme. Yalnızca senin yardımına ihtiyacım var. Uygun olduğun bir vakit bize uğrarsan çok iyi

olur. Yalnız kimseye haber verme” dedi. Memet Hoca iyice meraklanmıştı. “Olur sen meraklanma. Gel bir çayımızı iç” dedi. Leyla, teşekkür ederek oradan ayrıldı. Memet Hoca’nın nezaketten bu teklifi yaptığını biliyordu. Çünkü ders saatiydi. Çay içmesi, onun derse geç girmesine neden olacaktı. Yoksa kalır, durumu ona izah ederdi. Ama şimdi zamanı değildi. En iyisi sakın sakın konuşmaktı. Leyla, bu koca şehirde her anlamda güvenilecek en sağlam kişinin Memet Hoca olduğunu düşünüyordu.

Eve doğru adımlarını hızlandırdı. Gidip kahvaltı hazırlayayım dedi. Zeynep’in yufkayı özlemiş olabileceğini düşünerek yufkacıdan ekmek aldı. Eve vardığında herkesin uyuduğunu gördü. Zeynep’in bilinci açıktı. Kaç zamandır rüya göremiyordu. Bilincin açık olduğunu bundan dolayı biliyordu. Ama bilinci açık olsa da bedeni dinleniyordu. Daldığı için Leyla’nın gidip geldiğini duymadı. Leyla da herkes uyuyorken biraz kestirmenin iyi olacağını düşündü. Odasına geçti. Gözlerini kapattı. Uyudu.

Öğleye doğru Sila uyandı. Saatin 11.22 olduğunu görünce şaşırdı. Nasıl da deliksiz uyumuştı. Okula da gitmedi. Karşı koltukta uyuyan Sıdar’ı görünce onun da gitmediğini anladı. Hemen odasına gitti. Zeynep odanın kapısının açılmasıyla uyandı. Hemen yataktan fırladı. Annesinin yatak odasına gitti. O da yeni uyanmıştı. Olağanüstü bir gecenin ardından olağan bir güne başlamanın şaşkınlığını yaşadılar. Birbirlerine hissettirmeseler de her biri sabah başka bir mekânda uyanacakları ihtimalinin güçlü olduğunu düşünmüştü. Ama olağan ve güneşin ufaktan bulutların arasından sıyrılarak kışın ağırlığına inat parladığı bir güne yataklarında uyanmışlardı.

Leyla kahvaltıyı hazırlamaya başladı. Zeynep de ona yardım etti. Yan yana olmalarına rağmen birbirlerine özlemle bakıyorlardı. Sızısı yüzyıllara dağılan bir özlemde. Az sonra öğle tatilini

fırsat bilen Memet Hoca da geldi. Onun gelmesine Leyla da çok sevindi. Onlar için kahvaltı, Memet Hoca için öğlen yemeği olacak bir menü hazırladı. Ancak her şeyin gayet normal işlediğini fark eden Memet Hoca, Leyla'nın onu neden çağırdığını daha çok merak etti. O an banyoya giren Zeynep, hiçbir şey söylemeye hacet bırakmayacaktı. Sözcüklere bu büyük sırrı yüklemekten çekinen Leyla, “Memet Hoca biraz bekle. Acele etme. Şimdi seni neden çağırdığımı öğreneceksin” dedi.

Banyodan çıkıp doğrudan çocukların odasına giren Zeynep, yedek elbisesinin olmadığını fark etti. Sahi bu kadar önemli bir ayrıntıyı nasıl unutmuştu. Belki de bu duyarsızlığı, geldiği yerde hep aynı elbiseyi giymelerinden kaynaklanıyordu. Leyla, onun eşyasının olmadığını bildiği için tedbirli davranmış, odaya giyebileceği elbiseler bırakmıştı. Elbiselerinden Zeynep'e uyacak olanları seçmişti. Bu inceliği gören Zeynep, onu sevmesinin nedenlerinin saymakla bitmeyeceğine daha fazla ikna oldu. Saçlarını kuruttuktan sonra mutfığa geçti. Memet Hoca'yı karşısında görünce panikledi. Kimsenin onu görmemesi gerekiyordu. Leyla, onun tedirginliğini anlayarak: “Endişelenme Memet Hoca iyi bir dost. Ve bu şehirde seni emanet edebileceğim en sağlam kişi. Onun için rahat ol” dedi. Zeynep, “Merhaba” diyerek Memet Hoca'ya elini uzattı. İsmi söylemedi. Henüz ismine alışmadığı için söylemek aklına da gelmedi. Ama eski kimliğini de söylemekten çekindi. Leyla, “Memet Hoca, arkadaş bizim geleceğini duyduğumuz ama imkânsız olduğuna inandığımız misafirlerimizden” dedi. Memet Hoca'nın gözleri açıldı. Ne demek istediğini anladı. Birbirlerine adeta bir sırrı fısıldıyorlardı. Bu sefer ayağa kalkarak: “Hoş gelmişsin” dedi. Zeynep, onun hürmeti karşısında ezildiğini hissetti. Leyla, daha fazla bir şey demedi. Memet Hoca'nın sorduğu sorulara, Zeynep cevap verdi. Kahvaltıdan sonra Leyla, Memet Hoca'yla yalnız konuştu. Onun korunmasının öne-

mine işaret etti. Bu şehirde hiç kimsenin durumunun onun durumundan daha uygun olmadığını söyledi. Memet Hoca'nın ailesi, eşi ve çocukları bu kışı köyde geçireceklerdi. Onun için evi de çok müsaitti. Leyla'nın evi ise sürekli dolup taşıyordu. Bu nedenle onu koruması imkânsızdı.

Memet Hoca hiç ikilemedi. “Tamam başım gözüüm üstüne” dedi. Leyla'nın ince eleyip sık dokuduğunu, onu riske atacak bir şey yapmayacağını iyi biliyordu. Aslında Memet Hoca hatırlaması da çok kısa bir süre Zeynep'e de öğretmenlik yapmıştı. Zeynep bu matematik hocasının diğerlerinden çok farklı olmasına şaşır-mış, onun sabrına hayran kalmıştı. Memet Hoca sahiden de çok sabırlı bir insandı. Bu hayatta hiçbir şeyi dert edinmeyen Memet Hoca için hayat bir amaca göre olduğu zaman anlamlıydı. Bu amacın güzelliğine inanan insanlar için onu anlatmak, hiçbir zaman güç olmazdı. Kim olursa olsun dertlerini bir şekilde anlatabilirlerdi. Leyla, Zeynep'in önyargılarla örülmüş gerçeği anlatacağı kesimi de düşününce Memet Hoca'nın ona daha fazla yardımcı olacağını biliyordu. Zeynep bu durumda hem güvende olacak hem de gerçeğe hizmet etmenin kutsallığına inanan Memet Hoca'nın vicdanı rahat olacaktı.

Bu kararı Zeynep'e de aktardı. Zeynep, “Çok teşekkür ederim. Emin olun sizleri zorlayacak hiçbir şey yapmayacağım” dedi. Bir süre kalıp gidecekti. Görevini en kısa zamanda bitirirse kendini ait hissettiği yerlere daha çabuk gidebilirdi. Kaygılarını dile getirmeden ona yardım eden ve derdini anlayan bu güzel insanlara minnetini nasıl ifade edeceğini bilemedi. Leyla ile Memet Hoca da her şeyden vazgeçip gitmiş bu kadına yardımı borç gibi görüyorlardı. Ama Zeynep böyle düşünmüyordu. Bu onun tercihiydi. Elbette herkesin yapabilecekleri vardı. Herkesin elinden geleni katmasıyla hedefe çabuk ulaşılacaktı. Yeni kuşaklar başka acılar yaşamayın diye bunu yapacaklardı.

Memet Hoca, “Bu bizim vazifemiz. Bırakın biz de sizin gibi en güzel değerlerimizi koruyalım” dedi. Zeynep o anda çok kızardı. Leyla’nın neden Memet Hoca’yı tercih ettiğini daha iyi anladı. Memet Hoca sahiden de çok samimiydi. Heyecanı, samimiyeti, dürüstlüğü gözlerindeki ışıktan, yüzündeki gülümsemeden anlaşıyordu. Askere gittiğinde orada tanıştığı Şırnaklı bir çocuktan öğrenmişti acıların dilini. O acıların dinmesi için herkesin tüm samimiyetiyle katılması gerektiğini. Öğretmenlik yapmak, ona dünyanın en ağır yüküydü. Bunun ezikliğini kendine ait değerleri daha fazla öğrenerek aşacağına inanıyordu. Bunun gereklerini yapmak için çırpınıyordu. Eşi ve üç çocuğunun köyde olduğu şu günlerde böyle bir vazifeyi yerine getirmekten de onur duyacağını belirtti.

Öğle tatilinden istifade gelen ve müdürlere biraz gecikebileceğini ileten Memet Hoca, Leyla ve Zeynep’ten iznini isteyerek çıktı. Akşam saat sekizde gelip Zeynep’i alacağını söyledi. Karanlıkta kimsenin göremeyeceği bir zamanda eve gitmek daha makuldü. Bir de bu dönemde eşi evde olmadığı için özellikle apartmanındaki insanların görmemesi çok önemliydi. Farklı düşünebilirlerdi. Bu da ne Memet Hoca’nın ne Zeynep’in hayatta tahammül edemeyeceği en temel şeylerden biriydi.

Memet Hoca gittikten sonra Zeynep ile Leyla sohbetlerine kaldıkları yerden devam edebilirdi. Ancak etmediler. Hasan’ın gidişi ikisinin yüreğinde hâlâ kanayan bir yara olarak duruyordu. Hiçbir şeyden bahsetmediler. Az bir zaman kalmıştı. Leyla’nın soracak çok sorusu vardı. Ama gitmesi de gerekiyordu. Çünkü her gün yaptığı çalışmaları aksatması, halinde şüpheleri üzerine çekebilirdi. Diğer taraftan giderse bir daha Zeynep ile görüşme şansları olmayabilirdi. Onun için işyerine hasta olduğunu ve gelemeyeceğini söyledi. Bunun üzerine arkadaşları onu ziyaret edeceklerini söylediler. Leyla, “Zahmet etmeyin. O kadar mühim

değil” dedi. Ancak arkadaşları ısrar edince o da çaresiz, “O zaman ben geliyorum” dedi. Onu böylesi bir yaklaşıma götüren Zeynep’i koruma isteği idi. Çaresiz gitmek zorunda kaldı. Aslında hasta olduğu doğrudu. Ama arkadaşlarının geleceğini bildiği için, “Sizleri yormayayım kışın bu zemheri soğuşunda. Ciddi bir şeyim yok. Ben gelirim” dedi. Arkadaşları, “Yok yok gerek yok” diye ısrar edince onların hemen gelebilme ihtimaline karşı hazırlandı. Hayatının en önemli zamanlarından biri olmasına rağmen Zeynep’e vakit ayıramamanın ezikliğini yaşadı. Ancak başka çare yoktu. Gelmeleri halinde onu korumasının imkânı yoktu. Çünkü herkes onun evini kendi evi gibi görüyor, rahatça kullanıyorlardı. Bu durumda odada karşılaşma ihtimalleri bile yüksekti. Zeynep’in gözlerinin içine buruk bir gülümseme ile bakan Leyla, onu sım-sıkı kucakladı, akşam erken geleceğini söyleyerek gitti.

Sıla ile Sidar da Memet Hoca’nın gelmesinin hemen öncesinde çıkmışlardı. Zeynep, evde yalnız kaldı. Leyla ona televizyonu açmıştı. Televizyona aptal kutusu dediklerini hatırladı. Kanallarda kayda değer bir şey bulamayınca bu düşüncelerin ne kadar haklı olduğunun farkına vardı. Pencereden baktı. Kalın kalın giyinmiş insanların telaşını seyretti. Şaşırdı. Aslında şaşırmasına da şaşırdı. Nihayetinde doğal bir durumdu bu, ancak Zeynep geldiği yerlerde en fazla bir kefiye ve ince bir mont ile metrelerce karın içinde yaşamıştı. İnsan iradesi çok güçlüydü. Bunu yaşamıştı. Arkadaşlarıyla yağın karın altında kartopu oynadıklarını, iç çamaşırlarına kadar ıslandıklarını ama hiçbir şekilde hasta olmadıklarını düşündü. Şimdi bu kadar olanağın içinde insanlar sürekli üşüme kaygısıyla hareket ediyor, öğrenilmiş doğrularını yaşıyorlardı. O an gözlerinin ağırlaştığını hissetti. Kaloriferli evin ısisına rağmen üşüyordu. Biraz önce düşündüklerini aklına getirerek, “Bu ne yaman çelişki” deyip haline güldü. Sonra koltukta battaniyenin

altına girdi, televizyonun sesine dokunmadan dinlendirmek için gözlerini kapattı.

Kapının sesi ile uyandığında uyuduğunu anladı. Kendini daha dinç hissetti. Leyla gelmişti. Çocuklar bugün halalarında kalacaktı. Onların hiçbir şeyi bilmesine gerek yoktu. Leyla, Zeynep'in uyuşmuş olduğunu görünce sevindi. Hemen bir şeyler hazırlamaya başladı. Memet Hoca az sonra gelirdi. Zeynep'i yemek yemeden bırakmak istemiyordu. Kim bilir onu bir daha ne zaman görürdü. Ona sormak istediklerini ise içinde tutarak daha özgür zamanlara bıraktı. Zeynep'in bundan sonra ne yapacağını sormadı. Bu, usuldendi. Zeynep de bahsetmedi. Leyla, başına bir şey gelmeden onu en güvenli yere götürme telaşındaydı. Bu andan daha önemli bir şey yoktu. Leyla'ya mutluluk veren, Zeynep'in özlemini arttıran güzel bir sohbeta daldılar. Sohbetin içinde öz vardı.

Memet Hoca gelip de Zeynep'i aldığı anda birbirlerine sıkıca, bir daha hiç görüşmeyecekmiş gibi sarıldılar. Sahiden de her şey kendi zamanını bekleyen bir güzelliğin diliyle konuşuyordu. Memet Hoca ile giden Zeynep, apartmana onunla birlikte girmedi. Memet Hoca'nın, tanıdıklarının fazla olmadığı bir mahallede oturması bir avantajdı. Ancak yine de tedbiri elden bırakmadan ayrı ayrı eve girdiler. Memet Hoca önden gitti. Dairenin numarasını söyledi. Sonra Zeynep eve girdi. Hiçbir şekilde kimseye görünmemesi gerekiyordu. Görülmesi hem Memet Hoca'ya hem de Zeynep'e zarar verecekti.

Zeynep, iki gün orada kaldı. Memet Hoca'nın sandığından daha özlü, birikimli ve dürüst bir insan olduğunu onunla yaptığı sohbetlerden anladı. Memet Hoca onun giyebileceği tarzda birkaç elbise aldı. Okuldan döndüğü ertesi günün sabahında mahcup bir gülümsemeyle, "Bilmiyorum üzerine olur mu olmaz mı ama bunları sana aldım. Olmazsa yarın götürür değiştiririm"

dedi. Zeynep de çok mahcup oldu. Elbiseleri giydi. Tam üstüne olmuştı. “Çok teşekkür ederim” dedi.

Ancak Memet Hoca da Zeynep’in yanında fazla kalamıyordu. Evde eşinin olmadığını bilen arkadaşları gelmesin diye o da erkenden onların yanına gidiyor, geç vakitte geliyordu. Döndüğünde ise Zeynep uyumuş oluyordu. Aralarında çok sıkı, çok anlamlı bir dostluk bağı geliyordu. Ancak Zeynep’in fazla zamanı yoktu. En kısa zamanda Ankara’ya gitmesi gerekiyordu. Memet Hoca’ya Ankara’da kalabileceği evlerin olup olmadığını sordu. Memet Hoca Zeynep’e iki adres verebildi. Zeynep’in güvende olması için gideceği yerlerin politik olmaması ama duyarlı olması gerekiyordu. Yeni yeni kullanıma giren cep telefonunu kullanan Memet Hoca ona numarasını verdi. Zeynep numarayı ezberledi ve kâğıdı yırttı. Ertesi gün Ankara’ya doğru yola çıktı.

Memet Hoca’nın ona verdiği ilk adreste Işık ile Selim yaşıyordu. Büyük teorilerin adamı olan Selim’in pratiği çok zayıftı. Mecbur olmadığı müddetçe konuşmayan Işık ise duruşuyla herkese güven veriyordu. Orada yaşanan çelişkiler ise bu ülkenin gerçeğinin çok çok uzağındaydı.

Ansızın irkildi. Gözlerini açamadı. Daha sıkı kapattı. Sımsıkı. Yorganın altından dışarı sarkan ayaklarını kim okşuyordu. Sonra yavaş yavaş üzerine çöken ağırlık... Ayaklarını Duygu’nun ayaklarına sürüyor sonra ona yavaş yavaş sokulmaya çalışıyordu. En son Duygu’nun kulak memelerini öpünce Duygu kendini kısıtılmış bir kuş gibi çaresiz hissetti. Gözlerini açtı. “Hayır lütfen” diye inledi. Adam “niye” diyerek şaşkınlığını gizlemeyen bir bakış fırlattı. Duygu daha da şaşırdı. Ne demek niye, bu adam ne di-

yordu böyle. Hiçbir şey diyemiyordu. Sanki sözcükler boğazına yapışmıştı. “Lütfen yapma” diye bir kez daha inledi zor duyulur bir sesle. Adamın şaşkın halinden istifade ederek kendini yorganın altından yere yuvarladı. Salondaki kanepede yatıyordu. Hemen banyoya koştu. Yüzünü soğuk suyla defalarca yıkadı. Ayılmak istercesine yıkadı. Kulaklarını yıkadı. Ayaklarını -orada duran Işık Ablasının kesesiyle- ova ova yıkadı. Ama göğüs uçlarında, karnında korkunç bir acı hissediyordu. Neden bu kadar çok ağrıyordu göğüsleri. Neden bir savaştan çıkmış gibi yorgun hissediyordu, tanrım neden neden? Bu sorulara cevap veremeden, dün geceyi hatırlamaktan korkuyordu. Hatırlamak istediği hiçbir şey yoktu, evet evet kocaman bir boşluk vardı. Belki de her şey bir kâbustan ibaretti.

Duygu, banyoda ne düşüneceğini bilemez bir halde oturuyordu. Orada epey kalmıştı. Adam afallamıştı. Duygu’nun ne kadar geciktiğinin farkına varmadı önce, sonra kafasında bir düşünce çakmış gibi banyoya koştu. O anda Duygu’nun canına kıymış olabileceğinden korktu belki de. Şair bir adamdı. Duygulu. İnce. Kendinden 20 yaş küçük bir kızın duygularını anlamayacak kadar da kaba aslında. Kapıyı yavaşça tıklattı. Duygu cevap vermedi. Bu sefer biraz daha hızlı vurdu. Yine ses gelmeyince, “Aç kapıyı, aç lütfen” dedi defalarca. Duygu, uzun bir süre sonra artık Adem’in kendisine bir şey yapmayacağına kanaat getirince kapıyı açtı. Hem senin isteğin olmadan sana asla el sürmem diyen adam bu değil miydi? Her şey kendi isteğiyle olmamış mıydı zaten...

Kapıyı açar açmaz Âdem’in gözlerine kilitlendi. Duygu o anda keşke gözlere ayna indiren bir kadın olsaydım diye düşündü. Bu adamın ne düşündüğünü ne istediğini anlamak istiyordu. Dün gece ne yaşamıştı, onun için anlamı neydi tüm bunların. Âdem

ona hiçbir şey olmamış gibi şefkatle bakıyordu. Belki de olmamıştı. Tüm bunlar bir kabustan ibaretti belki de... Kim bilir... Âdem, onun omzuna hafifçe dokunduğunda şiddetle irkildi. Âdem, “Korkma lütfen korkma benim ben Âdem Amcan.”

Bu sözler Duygu’ya unuttuğu bir gerçeği hatırlattı. Doğru ya bu Âdem Amcaydı. Beraber salona geçtiler. Aralarında bariz bir mesafe vardı. Âdem ona amca olarak dahi tek bir söz edemiyordu, edemeyecekti de. “Ben bir çay koyayım beraber kahvaltı edelim. Sonra giderim, anlaştık” dedi. Duygu kafasını salladı. Âdem mutfağa geçtiğinde, Sami için aldığı Bülent Ortaçgil’in “Benimle oynar mısın” kasetini açtı.

Duygu, İsviçre’den buraya sırf Sami için gelmişti. Henüz birbirlerini görmemiş, tanışmamışlardı. Ama sıırıslıklam birbirlerine âşıktılar. Ruhlarını sözcüklere yüklemiş, teselliyi birbirleriyle kurdukları ortak hayallerde bulmuşlardı. İkisinin ortak özelliği, hayatlarında ilk defa bir insanla birlikte ortak hayal kurmuş olmalarıydı. Birlikte sözcüklere binerek dev ufuklara yolculuk ediyorlardı. Yarın tanışacaklardı. Öyle bir kapanın içindeydi ki Duygu, hayatının en önemli anlarından birini düşünürken heyecanlanmıyordu artık. Gözleri henüz toplamamış olduğu yorganına takıldı. Âdem hâlâ mutfakta kahvaltıyla uğraşıyordu. “Bu arada yatağımı toplayayım bari” dedi. Nevresimleri gece mavisiydi. Üzerine yıldızlar serpiştirilmişti sanki. Bir de kocaman bir ay.

İlk bu eve geldiğinde Işık, onun masmavi ışıllı gözlerine bakınca tam da sana uygun bir nevresimim var demişti. Güzel bir kızdı Duygu. Babasına çekmişti. Selim ile Işık, onu ilk gördüklerinde babasının kız hali diye düşünmüşlerdi. Selim, yıllardır mülteci olduğu için göremediği can dostunun kızını büyük bir özlem ve sevgiyle dostundan bir parça olarak kucaklamıştı. Duygu, ilk defa Türkiye’ye geliyor olmasına rağmen onların bu sıcaklığı sa-

yesinde hiç yabancılık çekmemiştir. Âdem de babasının samimi bir arkadaşıydı. O da çok sıcak yaklaşmıştı. Tokatlıydı. Ankara'ya iş için gelir ve o zaman boyunca da Selimgilde kalırdı. Zaten Selim de onun başka bir yerde kalmasına asla izin vermezdi.

Duygu daha fazla oyalanmayıp yatağını toplayayım diye geçirdi içinden. Yerinden kalkıp usulca yatağını toplamaya başladı. Yorganını katlayıp çarşafını da silkeleyecekti. O tarzda eline alıp terasa çıktı. O zaman havanın ne kadar aydınlandığını ve salonun perdelerini hâlâ çekmediğini fark etti. Çarşafını toplamaya çalışırken bir iki tane küçük kan lekesi fark etti. Ve çarşafa yapışmış toprak rengi lekeleri. Dehşete kapıldı. Hemen içeri koştu. Yorganını alıp getirdi. Evet o da kirlenmişti. Öyle bir panik içindeydi ki elinde çarşaf terasta bir o yana bir bu yana gitmekten başka bir şey yapamıyordu. Bu arada Âdem de içeride kahvaltı hazırlama işini nerdeyse tamamlamıştı. Keyfi öyle yerindeydi ki bir şarkı dahi mırıldanıyordu. Sonra Duygu'ya seslendi. Duygu sanki birileri onu yakalamış gibi panikle çarşafı bir kenara atıp içeri koştu. Masa hazır. Dolapta ne bulduysa hepsini masaya doldurmuştu Âdem. Duygunun sevdiği ve İsviçre'den getirdiği meyveli yoğurtları da sofraya getirmişti. Işık Ablasının çeşit çeşit reçelleri de hepsi sofradaydı.

Duygu titriyordu. Âdem, simsiyah kaşlarının altından endişeli gözlerle Duygu'ya bakıyordu. Karşısında yaprak gibi titreyen bu küçük kıza teselli verici sözler etmek istiyordu. “Bak canım biz kötü bir şey yapmadık ki neden bu kadar korkuyorsun. Sen reşit olalı tam iki yıl olmuş, dolayısıyla böyle şeyler yapmaya hakkın var. Bu hayat senin, istediğin gibi yaşamakta senin hakkın. Gerisini de boş ver” dedi gülümseyerek. Duygu, bu adamın rahatlığının birazcık olsun kendisinde de olmasını ne çok isterdi. Ama imkânsızdı, bunu iyi biliyordu. Dün geceki muhabbetlerini ve

Lenin acaba eşini aldattı mı, aldatmadı mı üzerine saatlerce yapılan konuşmaları düşündü.

Işık'ın salonun ortasına diktiği ve içine düğün fotoğraflarını koyduğu bambu dolaba baktı. Işık, bambu dolabın içinde hayatının en mutlu anını koruyordu. Her zaman da koruyacaktı. Selim heyecanını yitirmiş olsa da ettiği büyük emek laflarına zıt elindeki çay bardağını dahi yıkayamayacak kadar emeksiz bir duruş sergilese de o an onlara aitti. Ve onu koruyacaktı Işık.

Âdem, özenle kızarttığı ekmeklerden bir tanesinin üstüne yağ ve bal sürüp Duygu'ya uzattı. Duygu irkildi. “Seni uyardım mı” diye sordu Adem hafif gülümseyerek. Duygu bu sözleri duymamış gibi, “Bu gece de burada mı kalacaksın?” diye sordu dalgın bir halde. Âdem “Evet ama eğer gelmemi istemiyorsan gelmem” dedi. Duygu ne evet ne hayır diyebiliyordu. Sanki yarım kalan bir şeyler vardı. İçinden bir ses gelmesini istiyordu ama diğer ses “Hayır lütfen gelme” diyordu. Sonra “Sen bilirsin bana ne” diye kestirip attı. Epey gergin bir hava vardı masada.

Âdem, “Hadi ben çıkıyorum. Sana dışarıdan çikolata getireyim mi” diye sordu gülümseyerek. Kendisine hâlâ çocuk muamelesi yapmasına inanamıyordu. Ne pişkin şeylerdi şu erkekler. “Hadi git ve gelme” dedi bu sefer net bir şekilde. Âdem, omzuna hafifçe dokunup onu öpmek istedi. Duygu hızla geri çekildi. Âdem bunu anladı ve gitti.

“Bu bir kâbus, bu bir kâbus” diyordu sesli bir şekilde. Sonra “Sakin olmalıyım sakın” dedi kendi kendine. Öncelikle çarşıları yıkamalıydı. Işık görmesindi. Şimdi okuldaydı Işık Ablası. Hacettepe Üniversitesi’nde memurdu. Gün boyu çalışır, gece de gelir Selim’in en ufak bir yardımı olmaksızın evin tüm işlerini yapardı. Selim de her akşam en az iki arkadaşıyla eve gelir, ya sohbetler ederler ya da tv seyrederdiler. Entelektüel bir adamdı. Sohbeti

hoştu. Ama sohbetleri ile pratikleri birbirini tutmuyordu. Duygu, bu sözcükleri babasından kaynaklı yeterince ezberlemişti zaten. Terasa çıktı, fazla oyalanmadan çamaşırları astı.

Çocukluğuna doğru bir kazıya girişti. Gün boyu kanepenin üstünde öyle sere serpe uzandı. Adeta nefesiyle çocukluğu üzerindeki tozları alıyordu. Yitirdiği şeyleri kazanmak, o masumiyet çağını yeniden yaratmak istiyordu. Şimdi de büyümüş sayılmazdı ama on yaşından önceki halini çok özlemişti. Basel’de doğmuş ve büyümüştü. Sadece göçmenlerin kaldığı yerlerde büyümüştü. O zamanlar samimi olduğu siyahi bir arkadaşı vardı. Okula birlikte gider birlikte gelirlerdi. Bir gün bisikletle okuldan döndüklerinde yolun kenarındaki ağaçlıklara dalmış ve orada anne babaların yalnızken yaptığı şeyi yapmaya başlamışlardı. O zaman Duygu çok mutlu olduğunu hissetmiş ama acıyla birlikte akan bir damla kan onu ürkütmüş, bir daha da denememişti. Uzaktan internet üzerinden Sami ile konuşmak çok hoşuna gidiyordu. Bu Ordulu çocukla sadece duygularını ve mutluluğu paylaşacaktı. Kanı değil. O siyah arkadaşıyla yine her zamanki gibi okula gidip gelmeye başlamışlar ama ilişkileri hiçbir zaman eskisi gibi olmamıştı. Keşke böyle bir şeyi hiç denemeselerdi!

O günden sonra sürekli bir suçluluk psikolojisiyle dolaşmaya başlamış, iyice içine kapanık bir çocuk olmuştu. Ailenin tek çocuğuydu. Bir dediği iki edilmezdi. Ama anne babası onun derinliklerine ulaşamadıklarının da farkındaydılar. Duygu akranları gibi cıvıl cıvıl bir çocuk değil, olgun, düşünceli bir yetişkin gibiydi. Hisli ama asabi, düşünceli ama bencil böyle birçok zıtlığı taşıyordu. Belki de yurdundan uzakta, tüm bunlar birçok kültürün içinde sıkışmışlığının bir sonucuydu. Bazen ufacak bir yakınlaşma kendisini bırakmasına yeterken bazen biri kalkıp onun ayaklarının altına kendini serse dahi ikna olmuyordu. Peki ne olmuştu da ken-

dini Adem’e bırakmıştı. Sami’ye nasıl ihanet etmişti. Aslında asıl ihaneti kendineydi ama bunu fark edemeyecek kadar küçüktü. Sonra anımsadıklarından ürktü. Hemen kendinden kaçmak istercesine terasa çıktı. Geçip giden insanlara baktı. Onların yaşamına dair tahminler yürüterek dinlenmeyi denedi.

Ankara, vaftiz edilmiş kederli bir kentti adeta. Onun metruk arzulusu olmuştu. Dünyanın en güzel kentlerinden birinden Basel’den buraya gelmiş olsa da bu kederli kent karşısında kendisini metruk hissediyordu. Eskimiş ama yıkılmamış. Gözleri, tam karşıda çamaşırlarını seren bir kadına takıldı. Dün geceyi anımsadı. Mutfağın penceresinden görünen ve balkondan kendilerine bakan yaşlı adamı. Kendisinin dahi hatırlamak istemediği o başlangıcın tanışını... Keşke utanmasa ve o yaşlı adama gidip dün gece ne gördüğünü sorabilseydi. Bunun çok saçma olduğunun farkındaydı. Ama Adem’e kendini bıraktığı o anı anlamlandırmak, anlamak istiyordu. Kendince bir anlam arıyordu. Ve bu, o yaşlı amcanın dilindeydi sanki. Neden olmasın? Sonra çok saçma deyip bakmaya devam etti.

Hâlâ dilinde dün gece onu öpen Adem’in dilinin rakı tadı vardı. Sofrada harıl harıl “Lenin karısını aldattı mı aldatmadı mı?” tartışması varken Duygu sıkılmış, bir şeyleri bırakma bahanesiyle mutfağa gitmişti. O esnada Zeynep, “Bu konuşmalarınızın hepsi sadece nostaljik avuntular” deyip masadan çekilince onunla gitmeye yeltenmiş ama yine de mutfağa geçmişti. Ardından da sürekli bakışlarını üzerinde hissettiği Âdem gelmişti. Âdem yanına gelip bir bardak su bahanesiyle yanına sokulmuştu. “Sana güzel bir kız olduğunu hiç söyleyen oldu mu küçük melek” dediğinde Duygu titremişti. Âdem ise aynı dinginlikle suyunu içmiş, “İşte sen de bu su gibisin” demişti. Onun şüirlerine hayran olan Duygu adeta büyülenmişti.

Âdem, bu sözlerden sonra dudaklarına usulca bir öpücük kon-
durduğunda hiç direnmemiştir. Sadece içinden gelen sese kulak
vermiştir. Âdem çapkınlığıyla genç kızları baştan çıkarmada nam
salmış biriydi. Bütün tutkuları yüzüne resmedilmişti sanki. Selim,
bu yönlerini bildiği için ona karşı her zaman temkinli olurdu. Ama
herhalde en yakın arkadaşlarının kızıyla böyle bir şey yapabileceği
aklının ucundan dahi geçmezdi.

Âdem, gözlere ayet indiren kadınlara vurgundu. Duygu'yu öp-
mesi iskelesiz uçurumlara kendini vurma gibi olsa da bu riski göze
alacak kadar arızalıydı. Tesadüfen karşı balkondan kendilerine
bakan yaşlı adama aldırmaksızın sımsıkı yapışmıştı Duygu'nun
dudaklarına. Sonra kendilerine doğru gelen ayak sesleriyle hafifçe
geri çekilmiş, hiç öyle bir şey yokmuş gibi yapmışlardı.

O andan itibaren artık her ikisi de eski kendileri değildi. Kum
gibi akıyorlardı eski hallerinden. Sonra neden hayatında ağzına al-
madığı içkiyi içmişti Duygu, bilinmez. Bunun cevabını şimdi ver-
mesi imkânsızdı. Sonra akli yine nevresimine yapışan o lekeler
gitti. Çamaşır makinesinin sesi geliyordu. Dün gece herkes yat-
tıktan sonra ona şehvetle bakan Adem'e kendisini bıraktığında,
bugün yarın regl olacağını unutmuştu. Evet bakire değildi regl
olmuştu. Hem sarhoştı da. O ana dair hiçbir şey hatırlamaması
bundandı. Pedini değiştirdikten sonra ne yapacağını bilemez bir
halde ortalıkta dolanmaya başladı. Işık'ın malzemeleriyle makyaj
yaptı sonra tekrar sildi. Sami'ye telefon etmek geçti içinden. Ama
ona ihanet etmiş gibi hissediyordu. Gibi fazlaydı. İhanet etmişti.

Kendini sorgulama gücü olan bir insan da değildi. Ne ağlaya-
biliyor ne öfkeleniyor ne de kaçmanın bir durumu olan uykuyu
seçebiliyordu. Kanepede ne yapacağını bilemez bir halde anne
karnındaki bir cenin gibi kıvrılarak bir noktaya bakakalmıştı.
Adem'in kocaman suratı, şakaklarındaki beyaz saçları aklından

çıkılmıyordu. Bu hatırlayış hafif bir ürperti ile dipsiz bir tedirginlik veriyordu ona. Garip...

Tekrar terasa çıktı. Sami'yi aradı. Ufukta beliren imroz hallerini onunla paylaşmak istiyordu. Onunla her konuştuklarında önce bulundukları yeri birbirlerine tarif ederlerdi. Sonra gözlerin, ellerinin dokunduğu şeyleri, Duygu şimdi bir fesleğene dokunuyordu. “Ecel bir fesleğen gibi suya dokunduğunda ne olur?” diye sordu. Sami, “Ya gürül gürül akar ya da boğulur” dedi. “Tabii suyun dengesini ayarlamak da önemli” diye ekledi. Duygu, “Ama bazı şeyler sana rağmen gelişiyorsa, dengesini ayarlayamıyorsan” dedi ürkek bir şekilde. Sami, “Söz konusu olan sensen, hayatınsa sana rağmen diye bir şey olamaz” dedi. Duygu, “Ama bazı şeyler şuursuzca yapılır, af edilmeleri gerekmez mi” dedi. Sami, “Elbette af edilir ama sen neden bu kadar gerip şeyler soruyorsun” dedi merakla. “Bir şey mi var canım?” Duygu da panikle “Hayır canım öylesine işte...” Sonra yarın nihayet tanışacak olmalarının heyecanını paylaştılar.

Kendini yeniden kanepeye atan Duygu, “Babam doğru söylüyormuş. İnsanlar bazen kendilerine bile yalan söylerlermiş” dedi. Şimdi o da kendisine yalan söylüyordu. Gün boyunca düşünüp durdu Duygu. Akşam üzeri kanepede hâlâ Bülent Ortaçgil'i dinlerken Işık Ablasının geldiğini fark etmedi. Işık, “Annemin mahlep kokusu sinmiş bu eve, söyle bakalım neler yaptın” diye sorunca afalladı. Sonra, “Şey çamaşırları makineye attım koku oradan sanırım” dedi. Işık, hiç durmamış üzerini değiştirmek için odasına geçmişti. “Sanırım Zeynep bugün gelmeyecek” demişti aniden. Işık, “A evet gelmeyecek” dedi.

En güneşsiz günlerde gölgeler düşer miydi insanın üstüne. Işık'tan sonra Selim ile içeri giren Âdem, Duygu'yu görünce bu soru geldi aklına. Bir insan bir günde değişir miydi? Duygu'nun

bir günde bakışları derinleşmiş, olgunlaşmıştı sanki. Ama elleri hâlâ titrekti. Yemeğe oturduklarında gözlerini onun ellerinden alamıyordu.

Duygu, Âdem eve ilk girdiğinde kalbinin sesini duyacak kadar heyecanlanmıştı. O anda masmavi bir suyun başında dizlerinin üzerine çökmüş, kalbini onun ayaklarına sermiş bir sevgiliyi düşlemişti. Hiç bilmediği ama hep okuduğu, bir rıhtımın kahvehanesinde ekmeklerini pekmeze banıp yediklerini düşündü. Okuduğu tüm kitaplarda aşka dair en çok bu sözleri ezberlemişti. Uğruna binlerce mesafeyi göze aldığı ve yarın buluşacağı Sami'si uzak bir hayal gibi geliyordu. Bu gece de içinden gelen sese kulak verip “Yarım kalan bir şeyler var” diyordu. -Ki bu Âdem’in cazibesinin her kadında yarattığı bir ruh haliydi. Öte yandan ama hayır hayır diyordu. İnanılmaz bir çelişki vardı içinde.

Bir an bunları düşündüğüne inanamadı. Kafasını arkaya atıp “Kendine gel sen neler diyorsun” dedi. Âdem de onun tedirginliğini anlamıştı. Geleli daha bir saat olmamıştı ama onun kaçamak bakışlarıyla iki üç defa karşılaşmıştı. Duygu da yarım kalan işi bitirmek istiyordu. Masada sessizce tek ortak dili onlar konuşuyordu. O masada yangıları imlâlanmıştı sanki. Sonra kısa süreli aralıklarla masadan kalktılar, ayrı koltuklara oturdular. Duygu hayatında hiç korkmadığı kadar çok korkuyordu. Dışarı çıktı. Öyle güzel bir hava vardı ki. Uzun süre gökyüzüne baktı. Sonra “Bu hayatı bırakamam” deyip durdu. Bir şarap kadehine benzeyen şehrin ışıklı hallerine baktı. Gerçekten de Ankara geceleri bir şarap kadehine benziyordu. Işıklı. Âdem odasına çekilmişti. O da kendi dünyasına. Âdem nasıl başlayacağını bildiği gibi nasıl bitireceğini de biliyordu.

Sabaha kadar bir damla uyku girmedi gözüne. Bugün Sami gelecekti. Aynanın karşısına geçtiğinde kendinden ürktü. Bugün

belki de hayatında en güzel olmak istediği gündü. Ama şu an korkunç görünüyordu. “Hemen kendime bir çeki düzen vermeliyim” diyerek içeride Işık Abıasının makyaj masasının başına geçti. Biraz yüzüne renk vermeye çalıştı. Orada köşede küçük bir kâğıdın üzerinde “Tomurcuk detaylarında okunan şecere” diye bir not düşmüştü Işık. Duygu’nun çok hoşuna gitti bu cümle. Daldı. Sonra terasa çıktı. Aşağıya baktı. Kendini oradan bıraksa bir dakika içinde her şey biterdi aslında. Neden olmasın.

Şimdi bu düşünceye dün gecedenkinden daha yakındı. Oradan geçip giden insanlara tepeden baktı. Bir kadın çocuğunun elinden tutmuş çekiştirerek götürmeye çalışıyordu. İki yaşlı adam, öyle hararetli konuşuyordu ki onları gören birazdan birbirlerini bir kaşık suda boğacağını sanırdı. Yaşlı bir kadın, elinde bir sürü poşetle etrafında yardımına koşacak birilerini ararcasına yürüyordu. Genç bir çocuk, elinde telefon karşı apartmanın köşesinde oturmuş birini arıyordu. Bir çocuk, fırından yeni aldığı taze ekmeğin ucunu yiye yiye -ki bunun için annesinden azar işiteceğini bile bile- eve gidiyordu. O dünyanın içine dalmışken birden telefonun sesini duydu. Kalbi hızla atmaya başlamıştı. Aslında garipsediği bu heyecanını anlayamadı. Önce derin bir nefes aldı. Sonra “Allah kahretsin alt eşofmanı da çıkarmadım” dedi kendi kendine. Sonra gülerek: “Ne olacak canım telefonda onu göremezdi ya” dedi. Telefonu açtı, Sami’ydi. Telefon elinde teresa gitti yenisinden. Sami ile oradan konuşmak istedi. Bir de karşı apartmanın köşesinde bir saattir birini arayan çocuğu merak etti. Ama çocuk orada değildi. Sami’ye nerde olduğunu sordu. Sami Ankara’dayım dedi. O anda kapı çaldı. Kapıcı olmalıydı. Bu saatte başka kim olabilirdi ki. Bir yandan konuşuyor diğer yandan kapıyı açıyordu. Gelen biraz önce terastan izlediği çocuktu. Telefon hâlâ kulağındaydı. Çocuğun da elinde telefon vardı. “Merhaba” dedi.

Bu ses Duygu'nun kulağına iki defa değdi. Duygu'nun dünyasına iki defa değdi. O da çok içten bir gülümsemeyle “Merhaba” dedi. Ürkek bir şekilde hâlâ çıkarmadığı alt eşofmanına baktı. Elllerinde telefon hâlâ birbirleriyle konuşuyorlardı. Ama şimdi bakışlar ve eller birbirine dokunuyordu. Duygu uzun boylu, esmer, yeşil gözlü birini bekliyordu. Sami kısa boylu, kumral, kara gözlü birini. Ama ikisi de birbirlerine verdikleri tarifi tam zıttıydılar. Müzik setinde Bülent Ortaçgil'in “Benimle oynar mısın” cd'si... Birlikte şarkılarını dinlediler. Sami, Duygu'nun gözlerine bakamayacak kadar utangaç. Duygu ona ihanet ettiğini unutamayacak kadar utangaç. Duygu, “Tomurcuk detaylarında okunan şecere ne biliyor musun” diye sordu. Sami düşündü. “Hayat, güzel bir hayat” diye cevap verdi. Duygu hıçkırığa hıçkırığa ağlamaya başladı. Sami ne olduğunu anlayamadı. Duygu ona bakamadı. Sami ona dokunamadı.

Zeynep, o gecenin sabahında erkenden Selimlerin evinden ayrılmıştı. Ailenin hepsini sevmiş olmakla birlikte, “Lenin eşini aldattı mı aldatmadı mı?” sorusu etrafında saatlerce süren sohbet ve Âdem'in İsviçre'den gelmiş olan kızı yaşındaki Duygu'ya olan alakası midelerini bulandırmıştı. Hiçbir müdahalede bulunmadan durması imkânsızdı. Onların bu ahlakı hiçbir şekilde değiştiremeyeceğinin bilincinde, oradan ayrılmasının en doğrusu olacağını düşündü. Memet Hoca, Sivaslı bir arkadaşının da adresini vermiş, istediği zaman onların yanında kalabileceğini söylemişti. Kimseye zarar vermeden, hiç kimseyi riske atmadan ve görevlerini ihmal etmeden bu şehirden bir an önce gitmek istiyordu.

Elindeki adreste Ege Mahallesi yazıyordu. Bir zamanlar yaşadığı bu evi bulmakta fazla zorlanmayan Zeynep kapıyı çaldı. Yaşlı bir

kadın kapıyı açtı. Kadının, Memet Hoca'nın arkadaşı olması imkânsızdı. Çünkü çok yaşlıydı. Olsa olsa Memet Hoca'nın arkadaşının annesi olabilirdi. Zeynep, Gülay ile buluşmak istediğini, onun arkadaşının arkadaşı olduğunu söyledi. Kadın onu içeriye davet etti. Zeynep teşekkür ederek içeri geçti. Anne ile ne konuşacağını pek bilmiyordu. Gülay'ın arkadaşının kim olduğunu sorarsa nasıl bir cevap vereceğini düşündü. Zeynep, Memet Hoca'nın ismini vermenin doğru olmayacağını düşündü. Çünkü ileride şayet olumsuz bir şey yaşanırsa Memet Hoca'nın zarar görmesini istemiyordu. Her şeyi en ince ayrıntısına kadar düşünüyordu.

Gülay'ın annesi çay getirdi. Uzun süredir çay içmemiş gibiydi. Çayı içini ısıta ısıta sindiriyordu. Gülay akşam işten dönüyordu. Bazen geç de kalabiliyordu. Gülay'ın annesi, "Yavrum Gülay senin geleceğini biliyor mu?" diye sorduğunda Zeynep, "Valla bilmiyorum ortak arkadaşımız ona haber verecekti ama bugün geleceğimi bilmiyordu" dedi. Gülay'ın annesi, "O zaman iş çıkışı hemen eve gelmeyebilir. Hani senin geldiğini bilse gelirdi. Amma bilmediği için gezmeye de gidebilir. Gezmeyi çok sever kızım" dedi. Zeynep ses etmedi. "Sorun değil. Beklerim teyze. Teşekkür ederim" dedi. Anne onun niçin geldiğini anlayamadığı için nereli olduğunu, nereden geldiğini, ne iş yaptığını vs. birçok soru sordu. Zeynep hepsine tek tek cevap verdi. Başka bir şehirden geliyordu. Kalacak yeri yoktu. Gülay bu konuda ona yardımcı olacaktı. Hacettepe Sosyoloji Bölümü'nü kazanmıştı. Ama yurt çıkmamıştı. Önceden hazırladığı geçmişini anlattı. Anne onu dikkatle dinledi. Sesini çıkarmadı. Kızın şivesinde bir gariplik olduğu gözünden kaçmadı. Olsun onun da şivesi değişikti. Kendisi de Sivaslıydı. Olurdu böyle şeyler, insanların hepsi de aynı konuşacak değildi ya.

Akşam yemeği için hazırlıklara başlayan Gülay'ın annesine Zeynep de yardım etti. Zeynep hâlâ onun ismini bilmiyordu. Sor-

maya da çekiniyordu. Böyle yaşlı kadınların ismi sanki o yaşlarıyla beraber eskiyordu. Onlara teyze, ana ya da nene demek adettendi. Çoğu kişi de kadınların ismini kullanmadan böyle hitap ediyordu. Bu da yaşlanan kadınların her şeyleriyle birlikte yavaş yavaş isimlerinin de belleklerden silinmesini beraberinde getiriyordu. Aslında bu, Zeynep'in çok tasvip ettiği bir durum değildi. Ama şu an sadece utandığı için teyzeye adını soramıyordu. Zeynep'in bu utangaçlığı başa belaydı. Arkadaşları da bu huyunu biliyordu ama yine de onu buralara yollamışlardı. Bu konuda itirazda bulunmaya ve utangaçlığı yüzünden hiçbir kapıyı çalamayacağını söylemeye de utanmıştı.

Günlerden salıydı. Uğursuz günüydü. Salı günleri ne yapsa, gün boyu yatakta da kalsa mutlaka başına uğursuz bir şey gelirdi. Bunu sinmişti. Nitekim Vedat Dalokay Parkı'nda gördüğüne sevindiği arkadaşının yanından alınıp götürülmesi bunun en somut ifadesiydi. Arkadaşının evde olmaması da cabasıydı. Ta eskilerden beri ailelerinde sarı ve salı günlerinin uğursuzluk getirdiğine inanılırdı. Halk dilinde “Salı sallanır” diye bir inanış da vardı. Ama bu inanışın nereden geldiği belli değildi. Ama bütün kabilenin bu inanışta olduğu bir gerçektir. Tek başlarına ormanda yaşayan yerli bir kabile olsalar, belki o zaman salı günleri hayatı durdurur, sarı rengini de tümünden yasaklardı. Tabii sonbahar ile birlikte sarıya boyanan doğayı ne yaparlardı bilinmez. Belki o zaman da sonbaharı göç mevsimi yapar, o mevsimde ormanı terk ederlerdi. Bu düşünce hoşuna gitti.

Gülay eve hiç gelmezse, “Akşam arkadaşlarımda kalacağım” derse hiç şaşırırmazdı Zeynep. İçine daldığı bu düşünceler hoşuna gitti. Gülümsedi. Sonra hemen toparlandı. Allah'tan teyze onu görmemişti. Görse kesin deli sayardı. “Neme lazım. Bir de deli lakabını almaya hiç niyetim yok” dedi.

Morali çok bozuktur. Ama her zamanki gibi kendine teselliler yaratıyordu. Zaten bu huyu olmasaydı hayata hiçbir şekilde tutunamazdı. Bir girdabın içine kendini bırakır ve oradan döne döne geçmişinden, geleceğinden, tüm sevdiklerinden uzaklaşırdı. Bunu dilediği zamanlar çok olmuştur. Bu hayatta insan ne kadar çok kişiyi severse bir o kadar da yük anlamını taşıyordu. Aslında bu çok saçma bir düşünceydi. Ama o, artık sevmek istemiyordu. İnsanları, doğayı, dünyayı, çocukları, çiçekleri sevmek istemiyordu. Büyük bir karamsarlığın içine daldı. Böyle düşündüğüne inanmadı. İçinden bunun saçma olduğunu söyledi. İstese de bunun hiçbir zaman olamayacağını çok iyi biliyordu. Bu huyundan nefret ediyordu. Sahiden de hayatı boyunca sevdiği tüm insanlar için hep bir şeyler yapma arayışı içine girmiş ve her seferinde onlara layık olmak, onların zarar görmemesi için her şeyi yapmıştı. Ancak sonunda tek tek kişiler için yapılacak bir şey olmadığı, hepsi için daha büyük bir mücadeleye girişmenin önemli olduğu sonucuna varmıştı.

Gülay'ın annesi, onu daldığı düşüncelerin içinden çekip aldı. Elinde dolmalıklar ile içeri girerek: “Kızım sen dolma doldurmasını biliyor musun?” diye sordu. Zeynep mahcup bir şekilde gülümseyerek kafasını hayır anlamında salladı. Hayatında hiç dolma doldurmamıştı. Özür diledi. Gülay'ın annesi, “Bir şey olmaz kızım ben sana öğretilim. Oturur beraber doldururuz” dedi.

Zeynep, ayağa kalkarak kadının elindeki tepsiyi aldı. Gülay'ın annesi mutfaktan bir bez getirip yere serdi. Malzemeleri üzerine koydu. Yıllardır tanışan iki kadın gibi dolmaları doldurmaya başladılar. Zeynep, haline gülümsedi. Anneye candan yardım ediyordu. Dolmaları sessiz bir şekilde konuşmadan doldurdular. Ardından Gülay'ın annesi dolmaları aldı ve ocağın üzerine koydu. Müstakil bir evde oturuyorlardı. Sadece evin oturma odasında

soba vardı. Öyle olunca evin diğer bölümleri buz gibiydi. Zeynep, sofra bezini balkondan silkeledikten sonra ellerini ovuşturup ovuşturup içeri geçti. Yavaş yavaş ailenin diğer üyeleri gelmeye başladı. Zeynep evin babası Ali Amca ile evin erkekleri Hasan ve Hüseyin ile tanıştı. Gülay hâlâ gelmemişti. Zeynep, Gülay'ı hiç görmemişti. Onunla da yeni tanışacaktı. Ama hâlâ görünürde kimse yoktu. Gelmemesi ihtimali dahi vardı. O durumda ne yapacağını bilmiyordu. Annesi de tatlı bir kadındı. Ona kalacak bir yeri olmadığını söylemeye utanırdı. Gülay'a da söylerken zorlanacaktı doğal olarak. Ama en azından Memet Hoca, Gülay ile konuşmuştur deyip içini rahatlatıyordu. Kendisine inanamıyordu. Bugün öyle çok şey yaşamıştı ki. Şimdi ise daha yeni tanıştığı bir ailenin yanında kalmanın planını yapıyordu. Sahiden de utangaçlığı falan hepsi tarih olmuştu.

Sofrayı serdiler. Hep beraber sofraya oturdular. Zeynep çekinse de bunu çakturmamanın uğraşındaydı. Onların yanında kalmaktan başka çaresi yoktu. Aile de bu fikre alışmıştı. Bu saatten sonra Zeynep gitmek istese de onu göndermeye niyetleri yoktu. Sofrayı kaldırdıktan sonra Zeynep'in çekindiğini fark eden anne, ondan bir çay koymasını istedi. Birbirlerine bu şekilde nazları geçerse her şeyin daha kolay olacağını ve bu kızcağızın üzerindeki ürkekliliği atabileceğini düşündü belki de.

Zeynep çay koymaya gitti. Buz gibi hava, her yanını jilet gibi kesiyordu. Tam o esnada kapı açıldı. Zeynep kapıya doğru baktı. Bir kadın içeri girdi. Onu gören kadın gülümseyerek “Merhaba” dedi. Çok üşüdüğü belliydi. Zeynep, onun Gülay olduğunu anladı. “Merhaba ben Zeynep” dedi. Kadın hiçbir tepki vermedi. Evlerindeki yabancıların kim olduğunu anlamaya çalıştı. Onun, kendisi için orada olabileceğine ihtimal vermedi. Zeynep'in gözlerinin içine bakan kadın, “Ben de Gülay” diye cevap verdi. O anda göz-

leri ışıl ışıl parlayan ve her yanını kesen soğuşu unutan Zeynep, hazır onu mutfakta yakalamışken, “Şey ben de sizi bekliyordum. Ben Konya’dan Memet Hoca’nın yakınıyım. O sizin yanınızda kalabileceğimi söyledi” dedi. Gülay, “Aa Memet Hoca beni aramış söylemişti. Hoş gelmişsin. Kusura bakma tanıyamadım. Bugün de aksilik bu ya geç çıktım işten. Normalde bu kadar geç kalmıyordum. Umarım zorlanmamışsındır. Gerçi annem onlar sıcak insanlardır” dedi.

Nefes almadan üst üste konuşuyordu. Zeynep, “Yok zorlanmadım. Ama bir an gelmeyeceksiniz diye çok korktum. Ne bileyim. Gidecek yerim yok da. Dedim gelmezseniz ben annelere bir şey diyemem ve çıkar giderim” dedi. Gülay, “Yok canım. Bizimkiler seni yine bırakmazdı. Sen onlara söyleseydin. Kalacak bir yerinin olmadığını bilmelerinde sakınca yok” dedi. Zeynep, bir anda onu kucaklayan bu insanların samimiyetine hayran kaldı. Rahatladı. Gülay’ın gözlerinin içine bakıp gülümsedi ve “Çok teşekkür ederim. Çok fazla kalmayacağım zaten. Size rahatsızlık vermeyi umuyorum” dedi. Gülay, “Saçmalama Zeynep rahatsızlık vermezsin. Rahat ol. Burada istediğın kadar kalabilirsin” dedi.

Mutfakta yapılan bu muhabbetten sonra hemen içeriye, sobanın yanına geçtiler. Epey üşümüştü Gülay. Annesigile Zeynep’in bir süre onların yanında kalacağını söyledi. Annesi, “Hay hay. Başımız gözümüz üstüne” dedi. Zeynep gülümsedi. Gülay’ın annesi, “Zaten biz kaynaştık bilem. O artık bizim kızımız” dedi. Zeynep bu candan yaklaşım karşısında çok duygulandı. Hemen çaya bakma bahanesiyle mutfağı geçti. Orada gözlerinden akan göz yaşlarını sildi. Çay daha kaynamamıştı. Tekrar içeri geçti. O gece televizyon izleyerek, birbirlerine tatlı gülümsemeler atarak geçti. Ardından yatma hazırlıkları başladı. Zeynep, Gülay ile birlikte onun odasında kalacaktı.

Kalabileceği bir yer bulduğu için Zeynep'in içi rahat olsa da yapması gereken şeyler vardı. Çok yalnızdı. Koca şehirde hem geçmişinden kaçmak zorunda kalacak hem onun bile alışmakta zorlandığı kimliği ile kendine yer arayacak hem de kimseye zarar vermeden görevlerini yapacaktı. İşi çok zordu. Düşünmekle bir sonuç elde edemeyeceğini bildiği için mümkün olduğu kadar rahat olmaya özen gösterecekti.

Gülay'ın ailesinde uzun süre kalmasının imkânı yoktu. Çünkü aileye okuduğunu, öğrenci olduğunu söylemişti. Bu nedenle gündüzleri okula gitme bahanesiyle dışarı çıkması gerekiyordu. Dışarı çıkıyor, saatlerce dolanıp sonra eve geliyordu. Elinde kitap olmadığı için ailenin şüphelenmesi olasıydı. Onlar da herhangi bir şüphe ve kaygı yaratmak, bir güvensizliğe sebebiyet vermek istemiyordu.

Bir gece Gülay işten eve döndüğü zaman ona kalabileceği bir yerin olup olmadığını sordu. Gülay onun rahatsız olduğu için bunu istediğini düşündü. "Sen rahat etmiyor musun evde?" diye sordu. Zeynep, "Hayır aksine çok rahatım. Kesinlikle kendi evim olsa ancak bu kadar rahat olabilirim. Ama sizin aileniz zaten kalabalık. Ben de yük oluyorum. Hani durumu daha uygun olan ve işlerin bir ucundan tutabileceğim bir aile olursa daha iyi olur" dedi. Gülay onun ne demek istediğini anladı. Ama gitmek istemesine de üzüldü. Ancak Zeynep'in özlü bir insan olduğunu düşünüyordu. Niyeti temizdi. Rahatsız olduğu için değil rahatsızlık vermek istemediğinden gitmek istediğini anladı. İtiraz etmedi. Sonuçta onun rahat etmesi daha önemliydi. Kısa sürede birbirlerine çok alışmışlardı. İyi dost olmuşlardı. Zeynep onu da ailesini de çok sevmişti. Ama uzun süre orada kalması herkes açısından iyi sonuçlar yaratmazdı. Zeynep yine kendisini değil yanlarında kaldığı, kendisine yardım eden insanları düşündüğü için bu kararı almıştı.

Gülay, Reyhan ve Yılmaz'ın yanında kalabileceğini söyledi. Genç bir çiftti. Bir erkek çocukları vardı. Epey düşündükten sonra bunu Zeynep'e söylemişti. Zeynep için en ideal yerin orası olacağını düşünüyordu. Çalıştıkları için gündüzleri daha rahat olurdu. Çocukları da bu yıl anaokuluna başlamıştı. Hatta zamanı olduğunda çocukla da ilgilenebilirdi. Bu kendini yalnız ve hiçbir şey yapmıyormuş şeklindeki duygudan da sıyrılırdı. Zeynep, Gülay'ın bu ince düşünceliliğine teşekkür etti. Onlarla tanışmak için sabırsızlanıyordu. Gülay aynı iş yerinde çalıştıkları için Reyhan'a konuyu açmıştı. Reyhan da buna sevinmiş, hatta hafta sonu sendikanın genel kurulu nedeniyle İstanbul'a gidecekleri için oğulları Baran'ın yanında kalabilecek kimsenin olmadığını, onunla ilgilenmesinden çok memnun olacaklarını belirtmişti. Gülay bu konuda bir sıkıntı yaşanmayacağını ve Zeynep'in güvenilir bir kız olduğunu ifade etmişti. Zeynep, Gülay'dan adresi alarak ertesi gün o eve gitti.

Ankara'nın en lüks semtlerinden biri olmasına rağmen çocukların birbirini küfürlü bir şekilde çağırdığı bu mahallenin dokusunda, farklı bir mayanın olduğunu anladı. Ancak bunun ne olduğunu çözemedi. Son derece iyi giyimli olan çocukların birbirleriyle konuşmalarındaki yerel ağza çok şaşırdı. Herhalde bende bir sıkıntı var diye düşündü. Ya da belki bu akşama has olan bir sıkıntıdır. Bilemedi. Hızlı adımlarla markete doğru ilerledi. 13 numaralı apartmanı sordu. Marketteki çocuk onu yönlendirdi. Apartmanın kapısının açık olmasına şaşırdı. Güzel, lüks evler vardı. Ama kapı açıktı. Normalde lüks olan bir semtte bunun olmaması gerekirdi. Çok lüks semtlerde oturduğu için değil sadece

nereden aklına gelmişse öyle olması gerektiğine inandığı için böyle düşündü.

Gülay'ın ona yazdığı adresteki kapı numarasına doğru yöneldi. İkinci katta 8 numaralı dairede oturuyorlardı. Kapıyı çaldı. Heyecanlıydı. Neyle karşılaşacağını bilmiyordu. Kapıyı küçük bir çocuk açtı. Badem gözlü bir çocuk. Annesine “Anne, bir abla gelmiş” diye bağırdı. Reyhan bunun Gülay'ın arkadaşı Zeynep olabileceğini düşündü. Hemen kapıya doğru geldi, “Gel gel bacımmm içeriye gel. Hoş gelmişsin” diyerek sımsıkı sarıldı. Reyhan'ın sıcaklığı, Zeynep'in tüm benliğini sardı. Mahcup oldu. Elinde sırt çantası ile içeri geçti. Reyhan, “Kaynanan seni çok seviyormuş. Bak yemekler de hazır” dedi. Yıllardır tanışan iki dost gibi birbirlerine baktılar. O sırada Zeynep doğru yerde olduğunu düşündü. Bu düşüncesini sınırcasına atlattıkları onca badireden sonra bu konuda yanılmadığını görecekti. Zeynep, Reyhan'ın insanı saran sıcaklığından sonra kendini o eve daha fazla ait hissetti. Çünkü Reyhan'ın insanı anında saran, içine alan ve bırakmayan bir sıcaklığı vardı. Candanlığı hemen dikkati çekiyordu. Zeynep onunla tanışmasının, hayatının en güzel nimetlerinden biri olduğunu zamanla daha iyi anlayacaktı.

Bazı insanlarda şeytan tüyü vardı. Bu onlara rağmen onlara bahşedilmiş bir nimetti adeta. İşte Reyhan bu insanlardan biriydi. Gülüşüyle hemen insanı çeken bir samimiyeti temsil ediyordu. Sinirlendiği zaman da kırıldığı zaman da dobraydı. Kimsenin onun arkasından konuşmasına izin vermeyen bir tarzı vardı. Herkes onunla ne yaşıyorsa onun yüzüne söyleyebilir, onunla kavga edebilir, kırgınlığını dile getirebilir ama ondan sonra da hiçbir şey olmamış gibi tekrar onunla yoluna devam edebilirdi. Bu özellikler kimseye nasip olmazdı. Çünkü kimi insanlar hemen içine çekilir, günlerce surat yapar, kişi onun ne yaşadığını anlayamadığı

için uzak durur, çekinir ve bir daha da ona yaklaşılamazdı. Ama Reyhan böyle değildi. Yılmaz onun hayatındaki tek aşkıydı. Bu aşk bir seher yıldızının pusulada gösterdiği gün ışığı kadar gerçektir. Onun kadar da yakıcıydı. Zeynep'i etkileyen şey, bu kadının aşkına biçtiği büyük değeri. Reyhan kendini o aşta bulmuş ve yaratmıştı. Bu onun hayatının değişmeyen tek gerçeğiydi. Belki insanlar için bu gerçek annesi, babası ya da kardeşleri, çocuklarıydı. Ama Reyhan bu kuralı bozuyordu. Onun için hayatının tek gerçeği Yılmaz'dı. Yılmayan bir aşkla ona bağlıydı. Yılmaz bu aşka layık olan bir insandı. Zeynep'ten sonra o da eve geldi. Gülümsemesi ile içtenliğini anlatan, ses tonundaki vurgularla güven yaratan bu insan, çok güçlü bir dost olduğunun şifrelerini veriyordu. Onun güven veren duruşu, kişinin kendini dünyanın en huzurlu insanı gibi hissetmesini sağlıyordu. Zeynep, onlarla ilk tanıştığında bunları hissetti. Bu hislerinde yanılmadığını sayısız defa sınamıştı.

Yılmaz, saatin o kadar geç olmadığını farkına vardı. Kekik çayı hazır. Kış zamanları, Yılmaz için bitki çaylarının zamanıydı. Sonbaharın ilk soğuğu belli olur olmaz siyah çaya veda eder sürekli ıhlamurlu, zencefilli, tarçınlı, kuşburnu ve bol limonlu çaylarını kaynatmaya başlardı. Bu gece de kekik çayı vardı. Zeynep, eve adımını atar atmaz en sevdiği, özlemini duyduğu, özgürlüğün el değmemiş zirvelerinin çayı olarak tanımladığı o koku ile baş başa kalmıştı. Bir an geçmişine doğru yola çıktı. Kekik çayı topladığı günleri anımsadı. Hatta saatleri... Ne çok özlemişti bu kokuyu. Ayağı kaysa düşüp öleceği uçurumlardan topladığı kekikleri anımsadı. Şimdi tesadüfen adını bilmediği, mecburi bir misafir olduğu bu insanların evinde kendini karşılayan bu koku, ona anlam veremediği bir huzur getirmişti.

Bu eve bastığı ilk andan itibaren asla pişmanlık duymayacağı, hayatı boyunca güç alacağı bir dostluğun ilk adımlarını attığının

farkında değildi. Dışarıda zifiri karanlığı aydınlatan, kardan beyaz bir yeryüzü vardı. Karın donduruculuğu Ankara'nın kuru aya-zıyla bir olunca iliklerine korkunç bir soğuk bırakmıştı. Henüz yenileyemediği kıyafetleri ile içeri girdiğinde onu iliklerine kadar üşüten soğğun farkına yeni varmış gibi titriyordu. Bunu fark eder etmez Reyhan, “üstünü değıştirmek ister misin” diye sordu. Zeynep, “Şey özür dilerim ama benim yanımda hiç kıyafet yok” dedi. Reyhan, “Dert ettiğın şeye bak deli, kıyafetten çok ne var” diye cevap vererek sıcak mizacıyla onu rahatlatmak istedi.

Kendi çölünde bir bedevi olan Zeynep, bu sıcak gülüşü içine işledi. O anda gözlerinin içi güldü. Kapıdan geri dönmeyi, o gece dışarıda donarak ölmeyi bile göze almıştı. Şimdi kırk yıllık iki dost gibi sıcak bir ortamın içinde yeni dostluklar kuruyorlardı. Reyhan üstünü değışmesi için kıyafetleri verdikten sonra odadan çıktı. Kekik çayını biraz daha ısıtacaktı. Onun deyimiyle ağzını yakmayan çay, çay değildi. Bir anda tüm kaygılarından sıyrılmış gibi hissedilen Zeynep, yüreğinin bir yanında kuşkuyu elden bırakmadan bu güzel insanla karşılaştığı için mutluydu. Üstünü değıştirdikten sonra Reyhan'ın yanına gitti. Ona nereli olduğunu, buralarda ne aradığını sormasını bekler gibi Reyhan'ın gözlerinin içine baktı. Ama Reyhan hiçbir şey sormadı. Kafasında soru işaretleri olsa bile yeterince tedirgin olan bu kızı rahatsız etmek istemiyordu belki de.

O sırada içeri giren Baran ise her zaman karşılaştığı bir manzaraymış gibi, “Merhaba abla ben Baran” diyerek kendini tanıtmaya faslına geçti. Bu vaziyete anlam veremeyen Zeynep, Baran'ın badem gözlerinden akan ışık çavlanlarına tutunduğunu hissetti. Baran'ı kollarının arasına alıp sımsıkı sarıldı. Aralarında doğan bu ani bağın adı nedir bilinmez ama ikisinin de birbirine hemen ısındığı bir gerçektir. Baran, “Biliyor musun Zeynep Abla annemle

babam yarın İstanbul'a gidecek. Ben yalnız olacağım, benim yanımda kalır mısın" deyiverdi. Baran'ı kendine çekeştiren Reyhan, "Ne yapıyorsun oğlum Zeynep Abla'nın işi vardır şimdi" dedi. O anda Zeynep, "Yok hayır işim yok isterseniz kalırım, benim için sakıncası yok" dedi. Reyhan henüz yeni tanıdığı bu kızda değişik bir huzur yakalamıştı. Hiç itiraz etmeden ve onu tanımadığını unutarak "çok sevinirim" dedi. Yılmaz, kendi deyiimiyle televizyon seyredirken dalmıştı. Aslında şimdi uykunun en derin deminde, günün yorgunluğunu üzerinden atarcasına uyuyordu ama o sadece daldım diyordu. Zeynep için yıllar öncesinden başlamış gibi gelen tanışmanın ardından Yılmaz geldi odaya.

Reyhan'ın öyle bir kahrkahası vardı ki duyanlar bu sarsıntının sarıclılığında somurtkan hallerinden soyunurdu. Ta yürekten sevgisini haykıran bu kadının yanında olumsuz bir şeyler düşünmek imkânsız gibiydi. Gülüşüyle o anda Zeynep'i de düşlerinin bahçesine çağırılmıştı. Temiz bir ilişkinin bulutsuzluğunda usulca iklimler coğrafyasını çiziyorlardı. Biz takvimlerden her gün bir yaprak koparıırken onlar bozkır derinliğinde her güne aşklarıyla yeni bir şeyler katıyorlardı. Sekiz yıldır evli olmalarına rağmen aşkları onlar için hâlâ her gün açmak istedikleri kapalı bir avuçtu. Ya da henüz yontulması gereken, şeklini tam almamış bir taştı. Kelimelerin solmasına, dümenin yosun tutmasına asla izin vermiyorlardı.

O gece kekik çaylarını içtikten sonra yıllardır tanışan dostlar gibi uyumaya gittiler. Hayret! Zeynep, burada kendini hiç yabancı gibi hissetmemişti. Ertesi gün hep beraber kahvaltıya kalktıklarında Zeynep'in ürkekliği, yürüyüşündeki gariplik, Yılmaz'ın dikkatini çekmişti. Ama bir büyüün bozulmasından korkar gibi ya da bir rüyadan uyanmak istemiyormuş gibi hiç oralı olmadılar.

Reyhan, ertesi gün öğlene doğru yemek hazırlıklarına başladı. Birlikte yemek yiyecek, akşam da sendikanın kongresi için İstan-

bul'a gideceklerdi. Ocakta bir tencerede mercimek kaynıyordu, düdüklü tencerede ise kuru fasulye. Kokusu bir başkaydı. Dışarıda ayaz ve bembeyaz bir dünya... Ev küçük ve sobalı olsa da insanın içini ısıtan farklı bir sıcaklığı vardı. Mercimeğin kokusu, içerdikleri hareketlendirip mutfığa damlamalarına neden olunca Reyhan, Ahmet'le Halis'e "hadi gidin birazdan sofraya hazır olur" dedi. Yer sofrasında yemek yiyorlardı. Bu evi sevmelerinin bir nedeni de buydu. Varlığıyla sınırsız bir atmosfer yaratan Reyhan, yer sofralarıyla da arkadaşlarının köylerine olan özlemlerini pekiştiriyordu. Kamu görevlileri olarak her gün işyerlerinde kuru fasulye yiyen bu insanlar, söz konusu Reyhan'ın kuru fasulyesi olunca uzun zamandır yememiş gibi yine yemeye razıydılar. Aynı zamanda suyun serin göğsüne acıları bırakıp soğutmayı iyi beceren bir kadındı. Bu yüzden evliliği hiç zorlamamıştı onu. Hayatı tam istediği gibi gidiyordu. Onlar bu düzenin çarkları arasında kendilerinden taviz vermeden, inandıkları değerler uğruna birbirlerine sığınan nadir insanlardı. Yaşamlarına her daim kar yağsa da hayatı seviyorlardı. Ama nerelerine dokunsalar yaprak döküyordu. Hayatta tutundukları o kadar az şeyleri vardı ki. Bu, en güzel zamanlarıydı.

Zamanın tezgâhında gecenin sessiz tülü, buzlu bir cam gibi uzanıyordu kaygılarının harmaniesinde... Zeynep için bekleyişin solgun yüzü her yanına sokulmuş bir kuşkunun puslu aynasından beliriyor, sabrının demlendiğini hissediyordu. Ama ayaz, sinice her yanını buza kesiyordu.

Arkadaşı alıp götürülürken hiçbir şey yapmadığı için kendine kızarken ve acı duyarken kendine olan güvenini de zorladığının farkında değildi. Memet Hoca, tüm bunların tamir edilmesinde, onun tekrardan hayata, ideallerine tutunmasında temel bir güç olmuştu. Yanına yaklaştığı her insana zarar vereceği korkusu, tüm

hücrelerine hâkim olmuştu. Ama Memet Hoca, böyle olmadığını, o nasıl hayatından vazgeçerek yeni bir adım atmışsa kendilerinin de ona yardım etme hatta ona zarar geleceğine kendilerine zarar gelmesini göze alması gerektiğini söylüyordu. Ama Zeynep, onun yüzünden kimseye zarar gelmesini istemiyordu. Memet Hoca, bu tür durumlarda bir şiir okumasını ve ona mutluluk veren en güzel insanları düşünmesini öğütüyordu.

Zeynep için bu öğütler, acılarına, yalnızlığına, kimsesizliğine çare olan bir sığınak olmuştu. Memet Hoca, Gülay'ın, Gülay Reyhanların adresini verdiğinde, ona güvenli bir limanın adresini de vermişti. “Sadece cesur olacaksın. Hiç kimseye minnet etmeyeceksin” dese de Zeynep'in çekingenliği ve insanlara yük olmamak için gösterdiği azami çaba, onun güçlü adımlar atmasına engel oluyordu. Hayatın en zorlu kavşağındaydı. Ona ait olmayan bir kimlikle yapayalnız kalmıştı. Baran, düşlerine dalan bir masal perisi olmuştu. “Zeynep Abla süt içmek istiyorum” dediğinde, Zeynep bir rüyadan yeni uyanır gibi hissetti. Herkes içeride gidecekleri saati beklerken o yine odaya çekilmiş, orada kalmasının ne kadar mantıklı olabileceğini düşünüyordu. Şimdi gitmesi imkânsızdı. Baran'la ilgileneneğine dair söz vermişti. En azından İstanbul'dan döndüklerinde bu kararını onlara belirtebilirdi. Baran'a süt ısıtıp verdikten sonra kendisine güvenen bu insanlara layık olma ve Baran'a özen göstermesi gerektiğini bir kez daha derinden hissetti.

Yepyeni oluşumlara ve umutlarla yol alan bu insanların en büyük özlemi de güzel bir gelecekti. Çocuklarına bırakabilecekleri güzel bir gelecek. Reyhan, Baran'ın Zeynep'e hızlı ısınmasının güvenini yaşadı. Çocuğunu hiç tanımadığı bir insana gönül rahatlığıyla bırakacak kadar güvendi. Hiç sorgulamadı. İki arasında oluşan bu bağ, ona güven vermeye yetmişti. Çıkacakları saate

yakın Zeynep'e Baran'la ilgileneceği için tekrar teşekkür ettiler. Zeynep bunun ezikliğini duysa da onlara, "Gözünüz arkada kalmasın" dedi. Baran bu tür gidişlere alışıkmiş gibi hiçbir zorluk çıkarmadan annesiyle babasını öptü ve iyi yolculuklar diledi. Sonra tanışalı bir gün olsa da ona ablalık edeceğini his etmişçesine Zeynep'e sokuldu. Onun bu yakınlığı Zeynep'e ve anne babasına başka bir huzur verdi. Onları yolcu ettikten sonra evde yalnız kalmaktan çekinen Zeynep, Reyhan'ın kendisine gidebileceği noktasında tembihlediği kardeşi, aynı zamanda kayını olan Haydar ile Dileklerin evine gitmeye karar verdi.

Yüzüne sürdüğü ve hiç becermediği makyajla kendisini biraz olsun kamufle etmeye çalışsa da bu Dilek'in gözünden kaçmadı. Dilek de son derece sıcak, içten bir insandı. Onlar da bu soğuk şehirde kendilerini korumayı başarmış nadir insanlardandı. Zeynep, Reyhan'da yaşadığı güveni Dilek'te de hissetti. Yılmaz ve Haydar da iyi insanlardı ama Zeynep her zaman erkek ne kadar iyi olursa olsun bir evde rahat etmesinde belirleyici olanın kadın olduğuna inanıyordu. Onlardayken Baran'ın da çok mutlu olduğunu hissetti. Zeynep, bir anda ona açılan bu kapıların bir ömür boyu sürececek bir dostluğun temeli olduğunun farkında değildi. O gecedен sonra onlara daha fazla yük olmamak için eve geçtiler. Baran, Zeynep Ablasının yanında kendini güvende hissediyor, anne babasından hiç bahsetmiyordu. Bunun anlamı güvenden ziyade belki de bu tür gidişlere alışık olmasındandı. Zamanın kendisini tüm ağırlığıyla hissettirdiği şu zamanlarda Zeynep sadece ona olan güvenle bunun açıklamak istiyordu.

Reyhan yıllar önce ettiği bir duanın şimdi gerçekleştiğinin farkında bile olmadan Zeynep'i çok sevdi. Mutlu Mahallesi'nin ardına dizilmiş yeşil renkli zabıta bloklarının içinde tek başına duran apartman dairesinde kirada oturuyorlardı. Kendilerine bir

ev alabilecek durumları yoktu. Çift maaşlı da olsalar aldıkları para, sadece günlük ihtiyaçlarını karşılamaya yetiyordu. Hiçbir şey arttıramıyorlardı. Buna rağmen evden sürekli cıvıl cıvıl sesler yükseliyordu. Kendilerine ait olan bu dünyaya her insanı alacak kadar da şeffaf bir ilişkileri vardı. Zeynep İstanbul'dan geldikleri zaman Reyhan ve Yılmaz'ın gözlerinin içine mutlulukla baktı. Hem Baran'a çok iyi bakmış hem de Baran'la aralarında çok güzel bir bağ oluşmuştu. Son derece duygusal, karşıdaki insanın duyarlılığına karşı hassas olan Baran'ın bu özelliği Zeynep'te güzel bir duygu yaratmıştı. Çocukken mahallenin tüm çocuklarına seve seve bakan Zeynep, şimdi onca yaşanmışlıklarına rağmen bir çocuğa bakmaktan büyük bir zevk almıştı.

Zeynep için gitme vakti gelmişti. Daha fazla burada kalmasının anlamı yoktu. Daha fazla kalmak demek mevcut konumuyla etrafındaki insanlara zarar vermek anlamına gelirdi. Bunu söylediğinde Reyhan, "Burası senin evin hiç unutma bunu" dedi. Zeynep teşekkür ederek memnuniyetini dile getirdi. Günlerce bir arada kaldığı bu insanlar arasında doğal ve anlatılması imkânsız bir bağ oluşmuştu. Yılmaz'ın hayat dolu kahkahası, Reyhan'ın sevgi dolu bakışları, Baran'ın içtenliği Zeynep'e büyük moral vermişti. Kaldığı evlerde suyu, elektriği ya da eve ait bir şeyi kullanırken kendini rahatsız hissedirdi. Ama bu evde bu hissi yaşamamıştı. Kendi eviymiş gibi her şeyi hiç çekinmeden kullanıyordu.

Hayatın Zeynep'in önüne serdiği güzel armağanlardan biri de bu dostluktu. Zeynep, onlardan bir daha buluşmayacakmış gibi ayrıldığında Reyhan'ın içine bir şeyler doğdu. Bir daha hiç görüşmeyecekler miydi? Çünkü Zeynep, bu duyguyla vedalaşmıştı. Gidiyordu. Kendini en özgür ve ait hissettiği tek mekânına doğru yeniden yola koyulmanın zamanı gelmişti. Ailesini, amcasını, ablasını görmemişti ve bu içinde bir yara gibi duruyordu. Ama başka

alternatifi de yoktu. Kalırsa o, başta olmak üzere herkes zarar görecekti. Bir zamanlar buralarda bilinç edinmiş, gençliğinin enerjisini ideallerine akıtmak için sabırsızlanmış şimdi yine oralarda konaklamıştı. Hayatın karşısına çıkardığı tüm zorluklara rağmen inancından hiçbir şey yitirmemişti.

Aslında o, en zor görevi başarmıştı. Reddettiği bir sisteme yeniden gelerek insanların kapılarını çalmış ve beraber hareket etmelerinin önemini anlatmıştı. Artık yapacak bir şey kalmamıştı. Aslında bu başlı başına bir roman konusuydu.

Günlerce gitmenin koşullarını hazırlamaya çalışan Zeynep'in önüne türlü engeller çıkıyordu. Kendini bir yamacın dibinde yuvarlanmayı bekleyen savunmasız, yaralı bir kuş gibi hissediyordu. Günler sonra tekrar Reyhan'ı aradı. Kim olduğunu hâlâ bilmediği, öğrenci olduğuna inandığı bu kızın tekrar hayatına girmesine çok sevindi Reyhan. Ama Zeynep dediği saatte gelmemişti. Gecikmişti.

İçini anonim bir kaygı kapladı. "Keşke onu almaya gitseydim" diye hayıflandı. Yılmaz da o gün gecikmişti. Saat gecenin 11'i idi. Zeynep'in başına bir şey gelmiş olmasından endişelendi. Üzerine kalınca bir mont giymiş olmasına rağmen her tarafının buz kesmesine aldırmaksızın balkonda beklemeye devam etti. Baran'ı yattırmıştı ama onu kontrol etmek için içeri girdi. O esnada kapı çaldı. Heyecanla koştu. Karşısında sırlıslıkam olmuş Zeynep'i görünce ona sarılmaktan kendini alamadı. Tatlı sert bir üslupla "Neden bu kadar geciktin" dedi. Telaşı geçince Zeynep'in durmadan titrediğini fark etti. O an afalladı. "Ne oldu bir tanem, neden titriyorsun" diye sordu. Zeynep, "Mühim bir şey değil üşümüşüm herhalde" dedi. Serin kanlı bir şekilde Reyhan ona hiçbir şey sormadan üzerindeki kileri çıkarmaya başladı. O zaman Zeynep'in içinde atlet olmadığını fark etti. Gözyaşlarını tutamadı.

Zeynep’e fark ettirmemek için çabalasa da “sen aklını nerede bıraktın” demekten de kendini alamadı.

Ellerinin arasında yaprak gibi titreyen bu kıza öylece baka kaldı. Hiç böyle bir karşılaşmayı ummuyordu. Soru sormanın, fazla düşünmenin zamanı değildi. Zeynep bir bebek gibi o ne derse yapıyordu. Kuru elbiselerini giydirdikten sonra hâlâ titremesinin geçmediğini görünce onu kanepeye uzattı. Soba iyi yanıyordu. Yine de üzerine bir battaniye attı. Bu üşümekten öte bir şeydi. Zeynep, sinir krizi geçiriyordu. Zeynep de bu gerçeğin farkında, elleriyle dizlerini sıkı tutmuş titrememeye çalışıyordu. Zeynep, hıçkırığını, gözlerinde birikmiş gözyaşlarını ısrarla tutan küçük bir kız çocuğu gibiydi.

Bu kız, acıyı sanki özsuğu gibi hayattan sessizce devralmıştı. Bozkırın yalımına direnen solgun bir gül gibiydi. O gül, şimdi parmaklarının arasında ufak ufak kırılıp ufalanıyordu. Acının ince sızıntısı gözlerine sızmış, bendini aşmayı bekliyordu. Son dönemlerde yalnızlık onun için katran gibi olsa da şimdi sadece yalnız kalmak istiyordu. Reyhan’ın yanında ağlamayı kendine yakıştıramıyordu. Çılgıya benzeyen bir sessizlik sinmişti odaya. Hayatın billur ırmağında her tür acıya katlanmayı öğrenmiş olan bu kız, şimdi ideallerinin üzerinde bulutsu bir ağırlık hissediyordu. Sol yanında tütün gibi kıyılmış bir yürek atıyordu sanki. Onu anlayan Reyhan, bir sigara içme bahanesiyle odadan çıktı. O çıkar çıkmaz Zeynep, boğazına düğümlenen tüm sıkıntıyı bıraktı. Hıçkırıklarla ağlamaya başladı. Bir bebek ceninde nasıl durursa öyle uzanmış ağlıyordu. Sesi gitmesin diye de battaniyeyi ağzına dayamıştı.

Reyhan, çaresizliğin yükünü hiçbir zaman bu kadar yoğun hissetmemişti. Zeynep’e bir kekik çayı koydu. Bu kız da hiçbir zaman çözemediği bir belirsizlik vardı. Kendisiyle ilgili söylediklerinin

hangisi doğrudu, gerçekten kestiremiyordu. Okula gidiyor muydu? Ailesi neredeydi? Fakir olsalar dahi çocuklarını soramazlar mıydı? Tüm bu belirsizliklere rağmen onu kucaklamıştı. Çünkü onun da tüm kaygılardan uzak her şeyini paylaşacağı bir dosta ihtiyacı vardı. Kekik çayına bal ve bol limon ekleyerek içeri gitti. Zeynep'in en sevdiği çaydı. Ama Zeynep bu kokuyu alınca daha fazla ağlamaya başladı. Bu, hayatında ilk kez mutlu olduğunu hissettiği zirvelerin kokusuydu. Üşenmeden en sarp kayaları aşıp kekik toplan sonra reşoda (demlik) demlerlerdi. Şimdi oraları özlüyordu.

Kendini yapayalnız hissediyordu yapayalnız... Reyhan ne onun titremesinin ne de ağlamasının önünü alabiliyordu. Zeynep'in yanına uzandı. "İtiraz istemiyorum" dedi. Aralarındaki yakınlığın aydınlığında kendi sahillerine vuran dalgalar gibiydiler. Yalnız ve kimsesiz, o suskun akşamüstünde yüreklerini bırakmış da uçuşan çiçek tozları gibiydiler. Öyle sıkı sarılmışlardı birbirlerine. Acının iğnesi çekip dursa da Zeynep'in içini, servilerin kuşluk vakti serinliği yavaş yavaş yüreğine sükün ediyordu. Çılgılığı bir çığ yuvarlağındaydı. Zaman hazin bir gülümseyişle sessizliğin güz kilimine uzanmış bu iki kadının üstüne ağıyordu. Baran da onların bu ayinine katıldı. Bir çekyatta hep birlikte yattılar.

Evlerine anonim bir solgunluk düşmüş gibiydi. Küçük bir adımla başlayan ama sudaki halkalar gibi genişleyen bir riske atılmışlardı. Şimdi bu halkaların arasında birbirlerine daha da yakınlaşan dostlar olmuşlardı. Zeynep, kendilerini karanlıklardan korumayı başaran bu insanların yanında huzurlu hissediyordu. Şimdi hep birlikte uzanırlarken Yılmaz'ın varlığını unutmuşlardı. Yılmaz'ın olamayan zamanları yoktu Reyhan'ın. Onun olmayan gençlik yıllarının günlüklerini de ona hediye etmişti. Yılmaz evine gelen bu yabancı yüzünden Reyhan'ın olmadığı zamanlar da çoğalıyordu. Bir bencilliğin içinde olduklarının farkında olmayan bu

kadınların birbirine yeten dünyası karşısında Yılmaz yalnız kalmıştı. Mutfakta saatlerce süren sohbetleri, kahkahaları onlara yetiyordu. Yılmaz'ın varlığını bile unutmuşlardı. Zeynep ile Reyhan birbirine yeten iki dost olmuşlardı. Ama bu dostlukları, farkında olmasalar da Yılmaz'ı büyük bir yalnızlığa itmişti. Zeynep bunu fark ettikten sonra bir süre Reyhan'ın ailesinde kalmasının daha makul olacağını düşündü. Ertesi gün onların evine gitti.

Gecenin afili aynasında düşleri birikiyordu. Sanki hayatın kül kedisiydi. Başını pencereye dayamış düşen kar tanelerini izliyordu. Tarihini arayan bir ses, sözcük, fotoğrafı belki. Ne olduğunu bilmiyordu. Bir istasyon arıyordu. Düşlerini düşünürken vaktin ölü doğasına düşüyordu. Sular birikiyordu çukur sayfalarında ama ak-mıyordu. Sözcüklerini fırtınaya kaptırmış bir kalemin titrek ak-sıydı. Düşen her kar tanesi, hayatın içinden süzülen bir damla yaştı. Sonra mabedini, kül tutmuş yüreğine kuran bir damla yaş...

Geçip giden ömründen hayatı tırtıklayan Bakiye Ana, bir ıslıkla herkesi masaya çağırırdı. Küller denizinde kar tanelerini toplayan Rüya birden irkildi. Bu ıslık onu hep ıslak çocukluğuna götürüyordu. Kavak yellerinin savurduğu tohumları toplamak için sokak sokak koştuğu, o sokakların arasında kaybolduğu zamanları... Her kayboluştan sonra yanağında patlayan koca bir şamar... O zaman suyun yüzünü buruşturduğunu hisseder, hayallerinin içinden bir kara trenin geçtiğini duyumsardı. Şimdi bu görüntü, onun son halini gören ve o an felç geçiren babası olarak belirivermişti. Bakamıyordu babasının gözünün içine babası da ona...

Evin bir yanı Mamak çöplüğüne bir yanı Çankaya'ya bakı-yordu. Önündeki yoldan aşağıya sıra sıra gecekondu iniyordu.

Bu evde acılar dilsiz bir şekilde ağuya batırılmış, bekletilmiş gibiydi. Bakiye Ana'nın çocuklarının her biri farklı dünyalarda yaşıyordu. Evde yaşanan tüm çelişkileri bir paratoner gibi kendinde toplayan da bu paratonerin toprağı da Bakiye Ana'ydı. Acılara, toprak sağlamlığında direniyordu. Gözler bir tek onda buluşurdu. O da bu ışığı alır, kendine deli dumrul dumanın dağı yapardı. Sonra dupduru bir rüzgârla döner, onları ferahlatırdı. Onların sebep olduğu acılarına da gizlice dayanma gücü yaratırdı. Onlarla ağladıktan sonra kar boran dinlemeden tek başına evin önündeki erik ağacının altında onlardan biriktirdiği acılarına ağlardı. Kaygı tomurcukları hep içindeydi. Ama yeşermesinler diye umutlarına, hayallerine su veriyordu.

Rüya'nın bakışları rutubetliydi ama sesi üşüyor gibiydi. Sofra öylece duruyordu. Yanından hiç ayrılmayan Umut'a baktı aniden. Umut nedensiz bir şekilde gözlerini ondan kaçırdı. Sonra tekrar baktı. Gülümsedi. Gözleri, karşısında oturan Zeynep'e takıldı. Gözlerinde yaşlar birikmişti. Sanki ağlasa tüm yükü hafifleyecekti. Zeynep, onun ve tüm ailesinin dostu olmuştu. Bakiye Ana'nın deyiimiyle bu "sırlı kız" güya okuyordu ama elinde bir gün dahi kitap gördükleri olmamıştı. Sırlıydı ama kimse onun duruşundan korkmuyordu. Çünkü herkesin güvenini kazanmıştı. Evdeki tüm gözler, Bakiye Ana'dan sonra bir de onda buluşurdu. Bu sırlı kız herkesin sevgisini kazanmayı başarmıştı. Sevgi yüklü bu insanların hayatlarına kendiliğinden akan bir su gibiydi. Yalnızlığına, umutsuzluğuna aile olmuş, sevgi yüklü insanlara akan bir su...

Mulla Amca, uzun röfleli saçlarıyla salonun diğer ucunda oturan çocuğuna bakamıyor, elindeki çöple koltuğun ucunu toprağı eşeler gibi eşeliyordu. Rüya'nın yeni haline alışamamıştı. Rüya sadece çocuğuydu. Kimliksizdi, ismini dahi söyleyemiyordu artık. Rüya, ortamın gergin olduğunun farkındaydı. Oysa kimliğinde

eza kaynağı olmak yazmıyordu. Yine ailenin tek neşe kaynağı olacaktı. Güldü. Ancak bu, bakışlarında donan bir gülüştü. Olsun. Hem bakışlarının ne önemi vardı? Umut bile artık onun gözlerine tereddütsüzce bakmazken...

Rüya, bakışlarında donan gülümsemesine aldırmadan, “ay biliyor musun” dedi “Geçen Aykan Abi’yi güvercinleriyle ilgilenirken izledim. O koca cüssesiyle kömürlüğe girmiş gübre topluyordu. Sonra bir yarısı dışarıda bir yarısı içerde kalmaz mı! Hatice Abla canhıraş bağıırıyordu. Bi görecektiniz. Ben karnımı tutmuş kahkahalarla gülüyordum.” Bakiye Ana “Ee ne oldu? Hatice onu çıkardı mı ordan?” diye sordu. Rüya, henüz ona yerleşmemiş kahkahasıyla gülererek: “Yok kız o çiroz Hatice, aslan gibi adamı oradan nasıl çıkarır. Tabii ki ben yetiştim imdadına.” Herkesin suratı birden düştü. Rüya’nın üslubu aynıydı. Ama ruhunu, özünü olduğu gibi tüm maskelerden sıyrın çocuklarına alışmaları mümkün değildi.

Hava buz gibiydi. Yeniden gerilen ortamı anlayan Rüya, sobaya odun atma bahanesiyle ayağa kalktı. Annesinin omzunu sıktı. “Her şey özellikle mantı harikaydı anne, eline sağlık” dedi, kirpiğinin ucunda bir damla gözyaşıyla. O da “afiyet olsun yavrum” dedi. Umut, en masum halini takınarak, ben de dercesine kafasını sallayarak teşekkür etti. Bakiye Ana da sadece kafasını sallamakla yetindi. Evine bir anda gelen, ailesinin bir üyesiymiş gibi davranan bu yabancıya alışmamıştı. Rüya’nın hatırına ona katlanıyordu.

Umut, bunun farkına varamayacak kadar saftı. Sokaklarda büyümüş olan Umut için sıcak bir aile, her zaman uzak bir hayal gibi hayatının kıyısında duruyordu. Kibritçi kız gibi yaktığı her kibrit çöpüyle, bir yandan hayallere kapılıp bir yandan ısındığının sanısına kapılmamıştı hiçbir zaman. Elleri cebinde, omuzlarını çekmiş, başını öne eğmiş bir şekilde en güzel yemek kokularının

önünden geçtiği çok olmuştu. Farkında olmadan çok kapının önünde durmuş, pencerenin ardından sızan o gölgelere bakarak ailenin künyesine dair tahminlerde bulunmuştu. Rüya'nın ailesi bir zamanlar gıpta ile baktığı, sabaha kadar özlemini duyduğu o büyük, sıcak ailelere benziyordu. Şimdi evin içinde soğuk rüzgarlar estiğini anlayabiliyor ama bunun ne kadar ciddi olduğunu fark edemiyordu. Rüya'nın yanına gitti. Rüya ona bakmıyordu. Bu konuda ısrarlıydı. Gözlerin, ruhun özü olduğunu, yalan söylemediğini öğreneli çok olmuştu. Şimdi Umut'un gözlerinden yansıyan ışığa tahammül edemeyecek kadar güçsüzdü. Ailesine kendilerini zar zor kabul ettirmişken her şeyi bir anlık öfkeyle hemen bir anda tarumar etmek istemiyordu.

Sobaya attığı odunlar hemen ısınmış, oradan yayılan ısı ikisinin de yanaklarını al al etmişti. Umut'un bu halini çok severdi Rüya. Bir an çaktırmadan gözlerini kaldırıp ona baktı. Umut önüne baktığı için onun bakışlarını fark etmedi. Nedenini kendine itiraf etmeye gücü olmasa da sezgilerinde kolay kolay yanılmadığını iyi biliyordu. Bu onu korkutuyordu. Belki boşuna çabalıyordu Rüya. Hiçbir şey eskisi gibi olamayacaktı. Kendini kandırmaktan vazgeçmeliydi. Hem tutunduğu dal da kırılmak üzereydi. Belki de buraya hiç dönmemeliydi. İstanbul'da kalmalıydı. Tüm bu düşünceler bünyesini darmadağın etmişti. Hâlâ ısınmıyormuş gibi yapan Umut'un ellerine daldı. İstanbul'da Emek Sineması'nda rastlamıştı bu sokak çocuğuna. Ailesinin tekrar gerçek kimliğini bulsun diye gönderdiği ama onun ailesinin tersine gerçekten kimliğini bulduğu, rahatladığı İstanbul'a. Dar bir blucinin altına giydiği yüksek topuklu ayakkabılarıyla ve özgürce makyaj yapmış olmasının özgüvenini yaşadığı bir anda, Umut usulca yanına yaklaşmış, merak yüklü bir hayranlıkla onu izlemişti. Sonra hiçbir şey demeden bir sokak çocuğunun ellerine benzemeyen narin elleriyle Rüya'nın boynuna masaj yapmaya başla-

mıştı. Parlak bir gençti. Pürüzsüz beyaz teninin üstünde ıslık ıslık parlayan bal rengi gözleri Rüya'yı adeta büyülemişti.

Rüya hiç tereddüt etmeden ona takılmıştı. Ve bir daha da hiç ayrılmadılar. Umut başka bir kadınla nişanlanıp çocuk yapmak istediğini söylediğinde bile Rüya ondan ayrılmadı. Hatta düğünün benden dedi. Seviyordu Umut'u ve ona hiçbir zaman çocuk veremeyecekti. Onun hayatını ipotek altına almaya hakkı olmadığını düşünüyordu. Umut tüm bu hoşgörüyü rağmen asla onsuz yapamayacağını söylemiş ve nişanı bozarak ağlaya ağlaya ona geri dönmüştü. Ama şimdi durum farklıydı.

Zeynep omzuyla Rüya'ya hafifçe dokundu. Rüya irkildi. Zeynep de espri ile durumu düzeltmeye çalıştı. 'Bipip bipip ben Zeynep uzaydan yeni indim dünyanıza bipip bipip' dedi. Rüya derin bir iç çekiş eşliğinde gülümsedi. Zeynep, Umut'la da bir diyalog geliştirmişti. Hatta bir keresinde Rüya, Umut hiç kimse ile konuşmadığı kadar seninle konuşuyor demişti. Zeynep de "Ee cimbızla bir iki cümle ağzından alıyoz tabii" diye espri ile cevap vermişti. Zeynep'in derdi Rüya'ydı. Bu, konuşma ve düşünme özürlü Umut ile kaybedecek zamanı yoktu. Rüya onunla yeterince ilgileniyordu. Bu kadarını hak ettiğinden bile şüpheliydi. Tüm ezilmişliğine rağmen bu insanda hoşuna gitmeyen bir yapaylık vardı. Bakiye Ana, Asiya ile sofrayı topluyordu. "Hadi öyle kös kös oturmayın da yardım edin sofrayı toplayalım" dedi sitemle karışık bir gülümsemeyle.

Zeynep hemen yerinden fırladı. Rüya'yı da elinden tutarak zorla kaldırdı. Bu Asiya'nın da işine geldi. Son zamanlarda mutluluk ve bunalım arası gidip gelen değişik bir havası vardı. Hem öyle olamayacak kadar küçük ve deneyimsiz olmasaydı bohem denilebilirdi. Ama öylede olamazdı ki. Melankolik mi demek lazım acaba. Yok yok o da değil. Neyse henüz on yedisinde genç

bir kızdı. Normaldi bu halleri. Asiya kulağında kulaklık, son ses dinlediği müziğin etkisiyle sallana sallana odasına çekildi. Zeynep, bu evde en çok Asiya'yı sever ve kollardı. Asiya'yı, onun duruşundan bağımsız severdi. Daha doğrusu ona yüklediği anlamları seviyordu. Bir çelişkiler yumağı içinde arayışlarının izini henüz süremeyen, neye inanacağını bilemeyen bu kızı doğal bir savunma refleksiyle koruyordu. Bu uçarı, hafif kaçık, günübirlik yaşayan, ne istediğini bilemeyen kızı seviyordu.

Mutfak buz gibiydi. Evin arka cephesine düştüğü için hiç güneş görmüyordu. Yazın evin en güzel köşesi, kışın en soğuk ve en dayanılmaz yeri oluveriyordu. Şimdi tir tir titreyerek, dişlerini gıcırdatarak bulaşık yıkıyorlardı. Zeynep dalgınlığına hiç alışık olmadığı Rüya'ya takıldı. Nereden başlayacağını bilemiyordu. “Ee neyin var anlatmayacak mısın” diye sordu. Rüya “Neyi” dedi. Zeynep, “Neyi olacak canım neden bu kadar gerginsin. Canını sıkın şey nedir Allah aşkına” dedi ısrarla. Rüya, “Bak Zeynep, hava buz gibi ve benim sözcüklerim sana ulaşmadan havada donuyor onun için boşver canım” dedi. Konuşmaya niyeti yoktu. Zeynep'i de kırmak istemiyordu. En iyisi fazla uzatmadan içeriye geçmekti. Rüya, bulaşıkları deterjanla yıkıyor, Zeynep ise duruluyordu. Rüya, işi biter bitmez aceleyle ellerini durulayıp içeriye geçti. Ne olduğunu anlayamayan Zeynep, kafasını halla halla diye sallamakla yetindi.

Umut'la Asiya tavlının başında oturmuş, kahkahalarla oynuyorlardı. Bakiye Ana, Rüya'yı görür görmez felç geçirmiş olan eşinin ayaklarına masaj yapıyordu. Rüya'nın kalbi daraldı. Ne yana gideceğini bilemedi. Hemen geri dönüp mutfaka geçti. Zeynep bulaşıkları durulama işini hâlâ bitirememişti. Elleri soğuktan kıpkırmızı olmuştu. Hemen bir sigara yakıp yanında hopyaya zıplaya ısınmaya çalışan Rüya'ya bir bakış attı. Rüya'nın gözleri dolmuş,

ağlamamak için kendini tutuyordu. Tüm ısrarlarına rağmen Rüya'dan bir cevap alamayan Zeynep, ne olduğuna anlamak için içeriye geçti. Dar ve uzun antreyi geçmeden evvel derin bir nefes aldı. Neyle karşılaşacağını tahmin bile edemiyordu. Çok ciddi bir şey olmalıydı. Yoksa Rüya, neden bu kadar sinirlensin ki! Kapıyı açıp göz ucuyla içeriye baktığında garip bir şey görmedi. Rüya'nın neye bu kadar sinirlendiğini anlayamadı. Bakiye Ana onu fark etti, "Gelsene kızım içeriye" dedi. Ama çok da ısrarcı olmadı. Evine gelen bu yabancı ama kendilerinin kızıymış gibi sevdikleri kadın, oğluna tekrar kavuşmak için bir umuttu. "Gitsin mutfakta Bülent ile kalsın" dedi kendi kendine. Zeynep, onun bu istemini her sezdiğinde gülmekten kendini alamazdı. Bunun boş bir umut ve imkânsız olduğunu çok söylemişti ama onu dinleyen kim, Bakiye Ana umut etmekten vazgeçmiyordu. Bu umut ona gerekliydi. Yoksa yeni alışmaya başladıkları bu gerçeğe tahammül etmesi imkânsızdı. Zeynep mutfığa geçti. Rüya hâlâ ağlıyordu. Bir nevi sınırları boşalıyordu. Zeynep hiçbir şey demeden yanında durdu.

Durmadan yanlıs sorular soruyordu; niye niye niye? Küller denizinde yankısı boğulan hayatını arıyordu. Hayatın külkedisi olmak istemiyordu. O da tamam. Ama bu niye sorularıyla, var olma biçiminden şikayetçi olmakla üstesinden geleceği bir şey değildi. Duygusallığa mahal vermeden daha makul sorular sormakla yükümlüydü. Hayatın bin bir yüzüyle karşılaşmış, dışlanmış, horlanmış, bedenini pazarlamış, bıçaklanmış, sokakların ortasında yapayalnız yaralı bırakılmış olan Rüya, şimdi bunların hiçbirini yaşamamış, saf bir çocuk gibi ağlıyordu. Zeynep kifayetsiz kalmıştı. Ona sımsıkı sarıldı. Ağlamasına hiçbir manide bulunmadan yanında durdu. O arada Bakiye Ana, buz gibi mutfakta uzun süredir kalan çocukları merak etmiş, yanlarına gelmişti. Onları o

vaziyette görünce Zeynep, onu kaş göz hareketiyle yeniden içeri gönderdi. Bakiye Ana, içinde ince bir umutla oradan ayrıldı. Ama bir taraftan da içine kuşku düştü. Aslında sezgileri güçlüydü. Acaba neyi kaçırmıştı?

Herkes dağılıp da baş başa kaldıklarında Umut, Rüya'nın gergin olduğunu nihayet fark etti. Ne olduğunu anlamak için bir an önce konuşsa iyi olacaktı. Zeynep ile Asiya da aynı odada kalıyorlardı. Ne Rüya'nın ne de Zeynep'in odalarına gitmeye niyeti yoktu.

Rüya, teninin frekansında puslu bir pusulaya kayıtlıydı. Nereye gitse, kimi sevse, hangi düşleri kursa da pusulasındaki belirsizlik hiç silinmeyecekti. Bu belirsizlik, içinden gelen sese kulak verme cesaretini kırıyordu. Oysa Umut'a usulca sokulup ısınmak, sonra onun dokunuşlarının heyecanında uyuya kalmak istiyordu. Kimi zaman benzerlerinin aksine ufak bir dokunuş, sarılış dahi onun bir sevgi ve mutluluk denizinin içinde hissetmesine yetiyordu. İki gün sonra 28 yaşına girecekti. Kendisinden 3 yaş küçük olan bu gence neden bu kadar çok bağlanmıştı. Onun için anlamı neydi? Bir keresinde bunu ona sorduğunda Umut, "Annem, babam, kardeşim, sevgilim, eşim her şeyimsin" diye cevap vermişti. Gerçekten de Rüya bu kimsesiz gencin her şeyi olmuştu. Her şeyini ona vermişti ve şimdi her şeyinin risk altında olduğunu bile bile ona bakıyordu. Zeynep'in gözünün içine baktı. Hadi ne olur anla beni. Tek bir cümle dahi felaketimiz olur, ne olur hissettiklerim cisimleşmeden anla beni dercesine bakıyordu. Zeynep çaresizdi. Tecrübesizdi. Böyle sosyal olayları anlamada, önlemede donanımsızdı. Yıllarca siyasetin içinde kalmış, sıradan insanların ne yaşadığından habersiz kalmıştı. Kendine güvenmiyordu. Elbette sezdiği bir şeyler vardı ama bu kendine güvenmesini değil tam tersini dayatıyordu.

Zeynep böyle düşünürken "Umut" dedi Rüya. "Umut'un duygularında bir karmaşa var." Zeynep utandı. Sıkıldı. Kızardı.

Bozardı. Hiç bilmezdi ki bu literatürü. Soğuk bir duş almışçasına irkildi. Kırılan bir geçmişin ve henüz yazılamayan bir geleceğin girdabında kendine yolcu olan Rüya'ya nasıl yardımcı olabilirdi ki. Belki geçici bir soğukluktu bu, hiçbir anlamı olmayan, sıradan tüm ilişkilerde var olan... Bahara kavuşmadan evvel ilk tomurcuklarını veren, yediveren güllerinin kaderi de böyle değil miydi? En sert yağmurlar gelir, gök eser gürler ondan sonra toprak tüm bereketiyle hayata dururdu. Çok iyimser bir yaklaşımdı ama Zeynep, Rüya'yı tanıdıkça onun en saf anlamlarla anlatılması gerektiğine ikna olmuştu. Hayatın tüm gizleri, yüklü bir şekilde bu saf insanın gözlerinde ifşa oluyordu. Ona her baktığında, içinde baharın tatlı kokusunu getiren çiçekler tomurcuklanıyordu. Belki de onca horlanmışlığın neticesiydi bu. Kendini doğallığında yeniden temize çekmiş bir güzel insan. Onunla tüm sırlarını çok rahat paylaşıyor, bu güvenin sularında istediği ufuklarda, istediği kadar yüzebiliyordu. Ama onun bu sorusu karşısında cevapsızdı. Bir aşkı en güzel haliyle birbirlerinde her şeyi yitirerek yaşayan bu insanlara verecek cevabı yoktu. Belki de bu duyguyu yaşadığında, o zaman bu insanı anlayabilecekti. O zaman yıllardır sakladığı siyah ve beyaz şeytanokları geldi aklına. Henüz karşısına doğru insan çıkmamıştı. İri iri düşen kar tanelerini izleyerek, teselliyi orada arayarak sustular.

Rüya'nın bu yaşadıkları, büyüdüğü evin içinde ilk defa gerçek kimliğiyle, eşiyle kendini ifade etmenin getirdiği çelişkilerdi. Amacı, felç geçiren babası, bir gün mutlaka çocuğuma kavuşacağım umudu ile yaşayan annesi, her şeye rağmen onu sevdikleri için ondan asla vazgeçmeyecek olan kardeşlerinin yüzlerinden okuduğu anlamdan kaçmaktı. Bu yüzleşme için kendini çok hazırlamıştı ama şimdi bir an önce buradan gideyim diye çırpınıyordu. Sabah Çorum'a gitmeleri gerekiyordu. Biraz daha zaman herkes için iyi olacaktı. Sabah hiç kimse ile vedalaşmadan yola çıktılar.

Rüya ile Umut, hiçbir şey yaşamamış iki insan gibi tüm gerginliklerini geride bırakarak yepyeni bir şehre doğru yol aldılar.

Aylardır onu bırakmayan bu şehirden gitmesi gerekiyordu. Zaman kumsaldaki kum taneleri gibi yapışkan akıyordu. Yalnız başına sırtlamak zorunda kaldığı tüm görevleri, bitmişti. Ama kendisine verilen bu görevlerin dışında yeni görevler keşfetmiş, inandığı kadın dünyasının yepyeni yönlerine kulaç atmıştı. Dünyanın derinliklerine doğru yol aldıkça kadınlar arasında birbirine benzeyen ama birbirinden bağımsız gelişen bir bağ olduğunu hissetmişti. Zengin iç dünyaları, ayrıntılara düşkünlükleri, çok yönlü ilgi alanları, içe bakmada ve kendini gözden geçirmedeki dikkatleri, her şey ama her şey büyümlü bir şekilde üzerinde etki yaratıyordu.

Kadın dünyasına dair çok şey okumuş, çok teori geliştirmişti. Ama somut hayatta, onların kendisiyle bütünleşen yönleri, bu teorilerin geçersiz ya da yetersiz kalan bölümleri, her şey ama her şey burada tamamlanıyor gibiydi. Başka bir şehre gitmesine izin vermeyen temel duygu buydu belki de. Çünkü Ankara'nın sokaklarında pastel renkleri ile giyinip kuşanmış olsalar da bu şehrin resmiyeti ile bütünleşmemiş kadınlar vardı. Özgünlüklerini koruyan kadınlardı. Bir zamanlar bu şehirden sırf onların soğuk, resmi yüzlerine benzememek, onlar gibi olmamak için ayrılmıştı.

Nilay, Işık, Gülay, Reyhan, Dilek böyle kadınlardandı. Reyhan ve Dilek ile bir arada olduğu zaman hayat daha eğlenceli bir hâl alıyordu. Zaman daha zevkli geçiyordu. Kahkahalarla gülüyorlardı. Dilek, Zeynep'in gözüne sürdüğü yeşil kaleminden bahsettiği zaman karınlarını tutarak gülüyorlardı. O zaman makyajı ne

kadar saf duygularla yapmış olsa da Dilek, o anı tekrar tekrar anlatıyor ve hep beraber gülüyorlardı. Onlarla birlikteyken zamanın nasıl geçtiğini anlamıyordu. Bu insanların en güzel özelliği ise hiçbir zaman soru sormamalarıydı. Bir gün dahi elinde kitap görmedikleri, okuldan bahsettiğine tanık olmadıkları Zeynep'in bu durumuyla ilgili belki de çelişki yaşıyorlardı. Ama ciddi bir olay yaşanmadığı müddetçe şüphelerini hiçbir şekilde birbirine açmazlardı. Aslında hayatın diyalektiğine inanıyorlardı. Su akar yolunu bulur diyorlardı.

Hayata müdahale etmedikleri için hayat da onları ödüllendiriyordu. İnsan sevgisi ile dolu yüreklerine güveniyor, onunla her kapıyı açacaklarını iyi biliyorlardı. Belki karşılırlarına yanlış insanlar da çıkmıştı. Zor günler de yaşamışlardı. Ama bu, hiçbir zaman insanlara karşı sevgilerinin tükenmesine neden olmamıştı. Bunun olmasına izin vermemişlerdi. Zaten onların hayatına giren insanların rengi, çok geçmeden açığa çıkıyordu. Şeffaflık onların hayatındaki en temel felsefeydi. Yılmaz ile Haydar'ın en büyük şans da bu kadınların onların hayatında yer almasıydı. Çünkü sağlam bir dost olmak kadar iyi bir eş, güzel bir anne olmayı da başaran bu kadınlar, yürekleriyle hareket ediyordu. Onları, özlemini katbekat yaşadığı Yusuf Amcasının çocuklarına benzetiyordu. Zeynep, Nurgül ve Ayşe'ye benzetiyordu. Yılmaz ile Haydar'ın samimiyetinde Bilal, Ahmet, Memet, Yusuf ve Abidin'in samimiyeti vardı. Bir gün onların romanını yazarsa her iki aileyi birlikte yazacağına dair söz vermişti.

Yüreğinin sesini dinleyen Reyhan ile kendi çölünde dolaşan bir münzevi olan Zeynep arasındaki dostluk geliştikçe ayrılımları da giderek güçleşiyordu. Yılmaz ise Reyhan'ı artık Zeynep ile paylaşmak zorunda kaldığı için sitemkârdı. Çoğu zaman konuşmuyor, eve gelir gelmez sohbete dalan bu kadınların yanından ayrılıp

odaya gidiyor, televizyon izliyordu. Zeynep ve Reyhan bunun pek farkında değildi. Ancak Yılmaz giderek daha fazla içine kapanıyordu. Onlar işte olduğu zaman evde kalan Zeynep, artık gitme vaktinin geldiğini çok iyi biliyordu. Ama nereye başvursa bütün kapılar yüzüne kapanıyordu. Uğruna canını ortaya koyduğu değerlere olan inancını zerre kadar yitirmediği halde böyle yalnız kalmak içini acıtıyordu. Bir şekilde bu şehirden gitmesi gerekiyordu. Yüreğini, evini ona açan bu insanlara bir zarar gelmeden buralardan gitmesi gerekiyordu. Bir otobüs durağında Mutlu Mahallesi arabalarını beklerken orada duran bir zabıta dikkatini çekti.

Çılgı uzun uzun kaldı içinde. Belliydi. Belki de usul usul bir öfkeyi büyütüyordu kuytuda, kim bilir. Gölgeyi bir suyu dahi kederlendirecek öyle bir bakışı vardı ki çocuğun, Ahmet'in içinden bir şeyler koptu. Yağız atlar, kıraç yerleri eşelermiş diye düşündü. Bir zamanlar kendisi de sırf eve eli boş dönmek için bu çocuk gibi zabıtalardan kaçıyordu. Şimdi o, kendine benzeyenlerin peşine vermişti. Geçmişinin karşısında hain bir ayraç gibi duruyordu. Bu çocuğun standını tarumar etmekle kalmayıp onu dövmeye kalkışan meslektaşlarının öfkesi ve çocuğun o andaki yüz ifadesi, gözlerinin önünden gitmiyordu.

Çocuk güneş gözlüğü satıyordu. Hiçbir zaman kendisine nasip olmayan ya da olacağına inanmadığı güneş gözlükleri satıyordu. Doğru ya güneş gözlüğü ayda yılda bir güneşe çıkan tenleri beyaz insanların lüksüydü. Onlar ancak kendilerine karizmatik bir hava vermek ya da güneş gözlüklerinin ardında gizli olduklarına inandıkları asalete birazcık olsun yaklaşabilmek için fotoğraf çektirirken takabilirlerdi. Sahiden de öyleydi, standın önünde bir

güneş gözlüğünü eline alıp acaba aynada nasıl görünüyorum diye bakan bronz tenli çok genç olmuştu. Ama hiçbirisi de almamıştı. Sabahtan akşama kadar güneşin karşısında kâh limon suyu satan kâh inşaatlarda çalışan kâh mısır satan bu insanlar için güneş gözlüğü başlı başına bir lükstü. Belki köylerine gittiklerinde, şehirden geldim havası vermek daha doğrusu hava atmak için güneş gözlüğü alabilirlerdi. Çok zengin olanlar zaten marka takılırlardı. Bu çocuğun güneş gözlüklerini satmak istediği, ürünlerini sunduğu kesim orta halli insanlardı. Bir de çocukluk hayali olarak ben de bir gün güneş gözlüğü takacağım diyen ve o hayalin izini süren gündelik işçiler...

Heyecanı yüz metre öteden anlaşılabiliyordu. Bu işin başka yolu yoktu. Ufaktan bir uyarı ile çocuğun kaçmasına vesile olabiliyordu. Yüreğinin ortasında düğüm düğüm olmuş bir iplik gibi duruyordu sancı. Kahır çeker mekkârı katırları korkunç acımasız olurlarmış. Böyle bir benzetme ona da yakıştırdı. Her baskında basılanlardan daha çok o sıkılıyordu. Düş kırıklıklarını, umutsuzluklarını, hayata dair tüm karamsarlıklarını boyuna sulamıştı. Yarı baygın bir ruh hali içinde umarsızdı. Geçmişin o uzak boyutlarında kalan hayalleri basılmadan evvel bir zabıta uyarısaydı, belki hayali gibi silikleşir korkuya teslim olmuş dili susardı. Hiçbir şey yapamazdı. İşte o zaman çok öfkeli de olsalar her çocuğun onun yüzüne hazin baktığını sanırdı. Korkunun bataklığında, bozkırların derin çukurlarından çıkarıp kendini onların elinden tutmayı gerçekten çok istiyordu. Ama bu kendi sonu da olacaktı. İkircikli ruh hali gözden kaçmasa da herkes bunu sadece onun yumuşak mizacına bağlardı. Keşke tek neden bu olsaydı.

Sevgiyi tanıyan insanların gözlerinde taşıdığı sokakların gerfine usturalar sallıyordu. Her ustura darbesi, onun yüreğinden de bir şeyler koparıp götürüyordu. İdeallerine teğet geçip harita-

sının kaderinde maddiyat çizdiği dünyanın demir olmasından yani iyice acımasızlaşmaktan korkuyordu. Sağanak yağmurlarda iyice yıkanmaya ihtiyacı vardı. Çünkü iyice batmıştı bu afli dünyanın içine. Sırf para kazanmak için üniforma giymiş, sevdiği için değil sevildiği ve sunulan her şey hoşuna gittiği için yıllardır Özlem ile birlikte yaşıyordu. Ailesiyle arasındaki tüm bağları kesmişti. Aydınlığı zikredip karanlıkta yaşayan bir insandı. O pek farkında olmasa da sonu kumla başlayan çöllere sürüyordu yüreğini. Karanlık, vahşi dağlı geceleri gibi hissediyordu. Hiçbir dosta günışığında varamayacak kadar takatsiz, yüreksiz. Kendini tüm bu düşüncelerin içine bırakmıştı. Yıkılmıştı.

Yılının en korkunç yerindeydi. Demek ki bir insan kendine rağmen ancak bu kadar yaşıyormuş diye düşünmeden edemedi. Tam o anda kızgın lavın yanardağların derin eğimlerinden dökülmesi gibi gözlerinden yaşlar gelmeye başladı. Çocuğun göz yaşları bardağı taşıran son damla olmuş, onu iç muhasebeye götürmüştü. Hayatta en sevmediği işi, en sevmediği haliyle üniformalı yapıyordu. Yüreği gerilmiş bir keman teli gibiydi. Ya kırılacak ya da başka yüreklerin mızrabını kabul edip yüreğinin tellerinden başka yüreklere incitmeden akan özlü bir beste olacaktı. Hayatının yüzünde beliren bu yeni ayrıntı, onu maviyi göğüsleyen dingin bulutların serin gölgesine götürecekti miydi acaba?

Yüreğinin yitik denizlerine su dökülüyordu. En son ne zaman ağladığını hatırlamaya çalıştı. Ağlamayı unutmak, acımasızlığın zirvesinde olmak demekti. En son ne zaman ağladığını unutmuş olsa da ağlamayı unutmamıştı. Düşlerindeki şafaklar yavaş yavaş sökülüyordu. Bu sis dalgaları, yüreğine ne zaman demirlemişti. 16 yaşında. Evet tam 20 yıl önce liseyi bitirir bitirmez yönünü batıya dönmüş, hayatını kurmaya başlamıştı. Acının göçebe kıvrımlarından geçerken uykularını dağlayan kuraklık, işsizlik, bu

zabıta işine girdikten sonra bitmişti. Sonra Özlem ile tanışmış özlediği hayatın içine girmişti. Tüm bunları düşünürken gözlerinde ılık bir gülümseme belirirdi. Her insan kendi trajedisine ağlamış. Ahmet bu darmadağın ruh haliyle ne kadar yürüdüğünü fark etmemişti. Tam dört saattir yürüyordu.

Kızılay'da o çocuğun standı yağmalanırken uzaktan izlemiş, sonra da ceza kesme fasıllarına katılmadan yürümüşü. Mesai-leri de bitmek üzereydi. Bari imzama atıp çıkayım dedi. İki durak geride bıraktığı işyerine gitmek için metroya atladı.

Özlem yüreğindeki aşk atına binmiş, vuslatın gökçe yalımlarında geziniyordu. Beş yıldır Ahmet'le birlikte yaşamasına rağmen onu her gördüğünde yüzünün pembe tarlasında yüzlerce krizantem açıyordu. Tutunduğu aşk ağacının kökleri, geceleri düş çiçekleriyle ayrı özsular taşıyordu. Güzel bir eğitim görmüş, şimdi mühendislik yapan ve iyi de para kazanan Özlem, Ahmet'ten neden vazgeçemiyordu? Ahmet'e neden bu kadar tutulmuştu?

Özlem Laz'dı. Ahmet'le birlikte olmak için ailesini karşısına almıştı. Artvin'in gökyüzüne meydan okuyan sarp dağlarında büyülmüşü. Aramaktan, yanı başındayken bile çok uzaklara dalan Ahmet'i aramaktan yorulmuştu. Onun vatanında su bulacağını, gizlerle örülü doğasında onunla birlikte yaşayacağına dair inancını yitirmek üzereydi. Çoğu zaman iş nedeniyle şehir dışında olduğu için çok az birlikte oluyorlardı. O da konuşmaktan çok dokunmakla geçen bir zamandı.

Özlem, aşkını yüreğinde taşıyordu. Ama Ahmet için neyin esas olduğunu kestirmek güçtü. Bekleyişlerin solgun yüzünde sakince düşlerini damıttıyordu. Özlem bir evlilik teklifi bekliyordu. Ahmet için ise evlilik, artık büsbütün kabul etmediği düzen yaşamına teslimiyet anlamına geliyordu. Acının mavzerini taşıyor, bir halkın ve ülkenin bin yıllık kadim yarasını iyileştir-

mek, dostlarına “bakın düzenin çekirdeğinde değilim” demeyi istiyordu. Tabii sorumluluk almaktan da korkuyordu. Ama toplumun, ailenin tüm yargılarına karşı onunla birlikte olmayı göze alan Özlem’di. Artık çocuklarının olmasını istiyordu. Bunun da yolu evlilikti. Üstü kapalı da olsa bunu Ahmet’e kabul ettirmek için her şeyi yapıyordu. Sevgilisinden bir parça can taşımak en büyük hayalimdi.

Ahmet, telefonun sesiyle irkildi. Arayan Özlem’di. Açıp açmamakta tereddüt etti. Şu an iç sesinden başka bir sese tahammülü yoktu. Ama ısrarlıydı Özlem. Çaresiz açtı. Özlem onu yemeğe davet ediyordu. Ahmet, olur dedi. Edesa’da buluşacaklardı. Çok lüks bir restoranttı. Özlem biraz da şakavari, “Üniformanla gelmezsen iyi olur” dedi. Özlem de bu elbiseyle ondan utanıyordu demek ki. Gözlerinden bir damla gözyaşının aktığını hissetti. Bozkırın yalımına direnen solgun bir gül gibi hissediyordu. Özlem, bu ilişkide tüm kalıpları yıkıyordu. Özlem de bekleyişlerle direnen bu ömürde kendi anını yaratacaktı. Hem de bu akşam.

Edesa’da buluştular. Restorantın ortasında usul usul akan proto bir şelale ve ona eşlik eden bir bolero vardı. Son derece romantik bir ortamdı. Ahmet yine çok şık değildi. Ama yakışıklı olduğu için bu yönü pek görülmüyordu. Bir süre öyle sessiz bakıştılar. Özlem oyali bir mendilin kanaviçesinin içine koyduğu gülleri çıkardı. İlk tanıştıklarında Ahmet’in ona aldığı güllerdi. Kurumuşlardı. Ahmet, önce ne olduğunu anlayamadı. Özlem anlatmaya başladı. “Ne zaman ki bu güllerin kokusu giderse o zaman seninle evleneceğime dair kendime söz vermiştim. Ve güllerin kokusu gitti. Bir gün kendime gülün kokusu vardı demek istemiyorum. Güller çoğalsın diyorum. Hilmi Yavuz’un şiiri gibi olsun. Ne zaman diye sorma ne zaman / yapra-

ğın fetreti gülün kıyamına, gülün kıyamı ağacın isyanına ne zaman dönerse işte o zaman” dedi. Hüznün kekre cemresi öyle damlamıştı ki Ahmet’in üstüne, Özlem de evlenme teklifi ile gelmişti kapısına. Ki bir kadının hayatta yapabileceği en son şeydi bu. O zaman oturup derin derin düşünmenin zamanı gelmişti. “Hayat kendini yeniden yaratan bir bahardır” derdi giden arkadaşlarından biri. Şimdi hayatını yaratmanın, bir karar vermenin eşiğindeydi. Hüzün her yanındaydı. Aşkın yıllanmış şarabı hüznün. Ama o bambaşkaydı, aşka dair tek bir sözcük yoktu belleğinde. Özlem gözlerini ona çivilemişti. Onun bir bakışıyla özleşip tuvalinin göğüne çezecekti aşkını, Ahmet’in gözlerini.

Ama Ahmet’in dudaklarının kıvrımlarında endişe, tereddüt ve ikirciklik görüyordu. Onun yüreğinin magmasının hiçbir zaman kendisinininki gibi devinmediğini iyi biliyordu. Lakin onun ulaşılmaz uzaklıklarda olduğuna da inanmıyordu. Ahşap oymalı bu restoranın ayva ve gül kokulu sessizliği hâkimdi. Bolero bitmişti. Ahmet kararsızlığını gizlemedi. Zamana ihtiyacım var dedi. Özlem çok utandı. O anda bir etek, bir perde bulsa kıvrımlarına dolanıp gizlenecekti. Her yanına bulutsu bir ağırlık çökmüştü. Ahmet’in iyotlu kıyılarını, bir türlü çiçekli sevdalara dönüştürmüyordu. Oya işlemeli mendilinin kanaviçesine sakladığı gülleri, çeyiz sandığının gölgesine bırakacaktı.

Zeynep, eskiden de böyle yapardı. Gelen geçen insanların yüzlerine bakar, onların ne yaşadıklarına dair tahminlerde bulunurdu. Şimdi karşıda duran ve adının Ahmet olduğunu anladığı zabıta da onda böyle bir izlenim bırakmıştı. Artık sadece onların ne iş yaptığını değil, hayatlarına dair de tahminlerde bulunuyordu. Doğrusu bu yönünü pek sevdi. Hayal gücünün bu kadar yetkinleşmiş olduğundan haberi yoktu.

Bütün hazırlıklarını tamamladı. Artık bu şehirden gitmesinin vakti gelmişti. Kimseye haber vermeden ama sevdiklerine küçük bir not bırakarak gidecekti. Reyhanların evinde yalnızdı. O anda kendini radyodan yükselen klasik müziğe kaptırdı. Kemanın sesi onu uzak diyarlara götürüyor, gitar hayallerine eşlik ediyor, viyolonsel elinden tutuyor, gözlerin ardındaki o engin dünyalara çağırıyordu.

O an kırlarda, kır çiçeklerinin arasında dans ettiğini düşünüyordu. Hayatında hiç dans etmemiş bir insan olarak, nedense kendisini hep dans ederken düşünüyordu. Anna Pavlovna'nın Kungun Ölümü adlı balesini izlediğinde nasıl da etkilenmişti. Hep hayatın kıyısında kalmışlardı. Anna Pavlovna gibi olmaları imkânsızdı. Bunun için özgürce kendilerini ifade edecekleri bir ortam yaratmaları gerekiyordu.

Keman sesinin büyü, kor gibi yakıyordu genzini. Çocukken her sabah, duvar yosun tuttuğu halde sıvalamaktan vazgeçmedikleri salonlarından yükselen kil kokusu gibi genzini yakıyordu. Derinlerden gelen bir çağrı vardı. Keman o çağrının adı, kendi sesi derinlerde saklı. Bu yüzden yanıyordu genzi. Çılgınlığı, haykırışı bir düğüm gibi orada kalakalmıştı. Kendi sesini özlemişti. Öyle çok olmuştu ki kendini dinlemeyeli. Belki de bunun için çok cazip gelmişti kemanın çağrısı.

Hayatının notalarını arıyordu. Her notanın birliği farklı, her sesin tınısı nevi şahsına münhasır. Kendi sesinde büyüyen her varlık gibi kendine özgü. Sonra o sesler birleşip hayatın ritmini keşfe çıkıyorlardı. Çılgılığı boğazında düğümlenmiş olsa da bu çağrıyı hissetti. Kemanı dinledikçe, kaçmak isteyip de kaçamadığı iç sesi genzini yaktı. Boğazında düğümlenen, belki de iç sesiyle ya-

şamak isteyip de yaşayamamasının çığlığıydı. Bu kente geldiğinden beri gözlerini her kapadığında, onu zifiri bir karanlığın içinden kuyunun dibine çeken karabasanlarla uyanıyordu. Bir anda düştüğünü hissediyordu. Gözlerini açtığında ise karanlıktan aydınlığa ansızın çıkan bir insan gibi gözleri kamaşıyor, yalpalıyordu. Uzak ülkesini düşündüğünde karanlık aydınlığa dönüşüyor, güneşin, ayın, yıldızların ışığı yüzüne vuruyordu.

Bu sistemden ayrıldığında Mayan Hatun ona, “Şeytanoku her kulağına dayadığında kıvrımlı bir dağ yolunda zirveye ulaşmaya çabalarsın adeta” demişti. Kulağına şeytanoku dayadı. Yarım kalmışlıklarını düşündü. Mayan Hatun’un nasıl olduğunu merak etti. Leyla, başka bir köyden olduğu için Mayan Hatun’u tanıımıyordu. Başka hiç kimseye de soramamıştı. Belki Gül onu tanıdığı ve selendiği zaman cevap verseydi Mayan Hatun’u sorabilirdi. Ama bu riski göze alamamıştı. Hayatının seyrini değiştiren Mayan Hatun’u ne kadar da çok özlemişti. Aslında onunla görüşme imkânı sağlayabilirdi. Ama ona bulması için bıraktığı sorunun cevabını hâlâ bulamamıştı. Arayışı sürüyordu. Şahmaran’ın neden yarı kadın yarı yılan olduğunu hâlâ çözememişti. Kadınların dünyasında eksik olan, yitirilen bir şey vardı. Bunu tekrar bulma arayışına girmişti. İçinden geçtiği tüm hayatlarda kadınların çektiği acılara tanıklık etmiş, kimi zaman bu acıları sevmiş, kimi zaman da onları çok anlamsız bulmuştu. Ancak bir çelişki vardı. Bu çelişki, onun kendisine güvenmesinin, âşık olmasının da önünde engeldi. Seven kadınların hayatları, o hislerine göre şekilleniyordu. Hayatlarını hep bir erkek gölgesi karartıyordu. Mayan Hatun’un ona verdiği şeytanoka baktı. Bu dünyada mutlaka seveceği biri vardı. Ama henüz zamanı gelmemişti.

Tüm dünyanın sırlarını bilen, hayatın anlamını çözen, ölümsüzlüğün sırrına erişen, tarihin sayfalarını yeniden yazan ve yer

altı dünyasının ecesi olan Şahmaran'ın gizeminde saklı olan kadın özünün yitirildiğini şimdi daha net görüyordu. Bunu yeniden yaratmak için kadınların birbirlerinde özünü araması gerektiğini öğrenmişti. Yani her kadının hikâyesinin içinde aynı zamanda onun hikâyesi vardı. Bu gerçeğe gönülden inandı.

Kül evin arkasında kimseye görünmeden yaptığı ayindeki sırrı umuttu. O kasabanın makus talihinde yitirilen umudu bulmuştu. Gerçek buydu. Fatma umudunu yitirdiği için intihar etmişti. Ama o, her fırsat bulduğunda umudu yeniden yaratmak için dua ediyordu. Yaptığının ne anlama geldiğini, hangi inancı temsil ettiğini bilmeden, düşünmeden, tarihin derinliklerinden gelen bir ritüeli canlandırırçasına yüzünü güneşe dönüp ayinini yapıyordu. Çocukluk hayallerine doğan güneşi seviyordu. Ona ihanet etmemek için yollara düşmüştü. Çocukluk hayallerine ihanet etmemek ve onları korumak için mücadele etmeyi seçmişti. Şahmaran'ın hikâyesinde aradığı öz ise her kadının hayat çizgisindeydi. Tek başına değil, birbirine yabancılaşan kadınlar ile birlikte o özü yaratabilir ve Şahmaran'ın sırrını öğrenebilirdi. Belki de bu sır, sürekli değişen hayatın özünde olduğu için hiç bulamayacaktı.

Çantasını aldı. Bir kâğıda, “Her şey için çok teşekkür ederim. Ama artık gitme zamanı. Serüvenciler şiirinde olduğu gibi, ‘Üşü-ten bir acı her ayrılık... Her yolculuk yangınların başladığı yere... İstese de kalamazdı vakti gelince. Geyik sesleri yankılanınca yamaçlarda...”

Bir eylül ayında geri döndü ülkesine. Günlerden çarşamba-
baydı.

